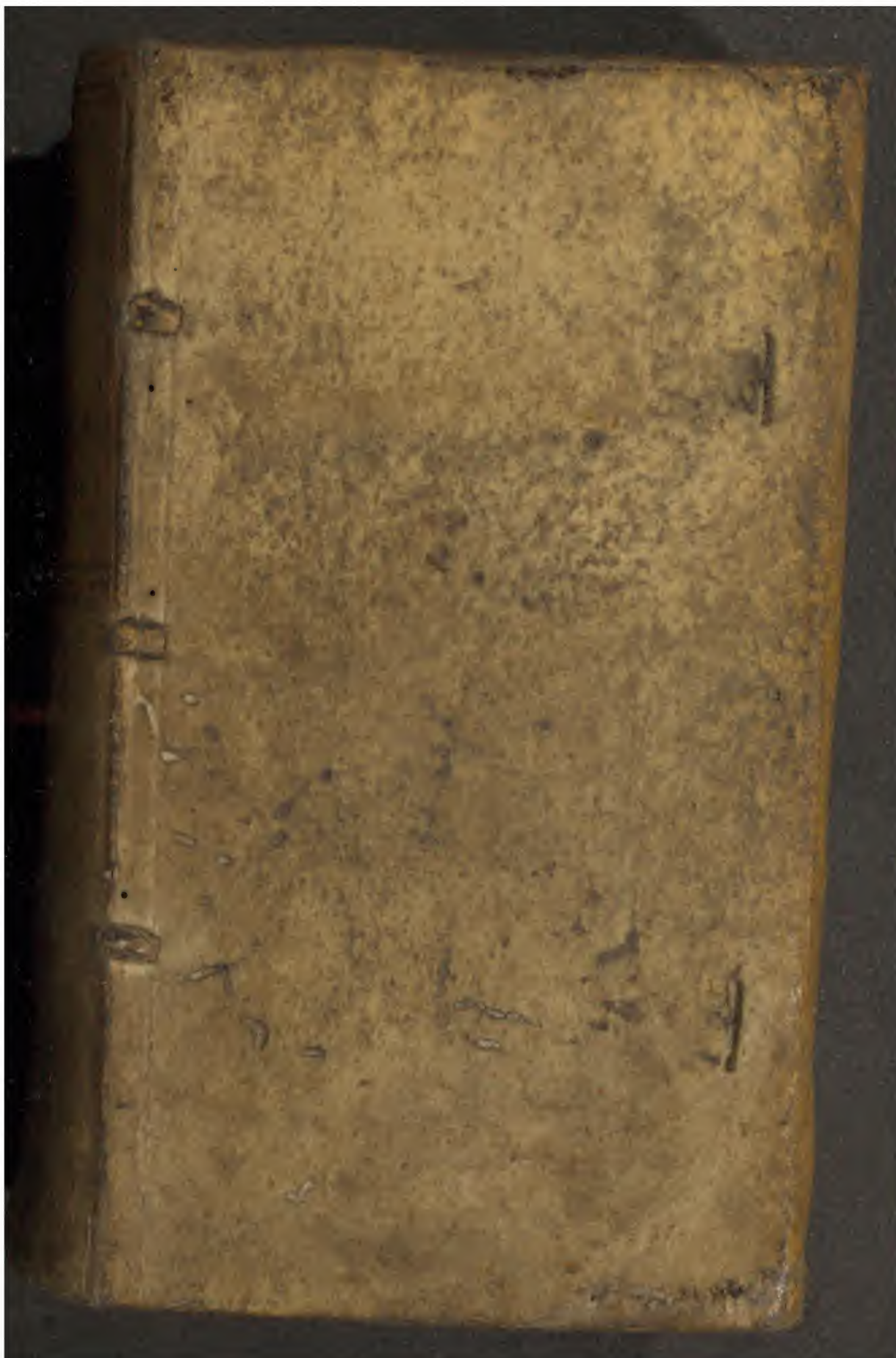
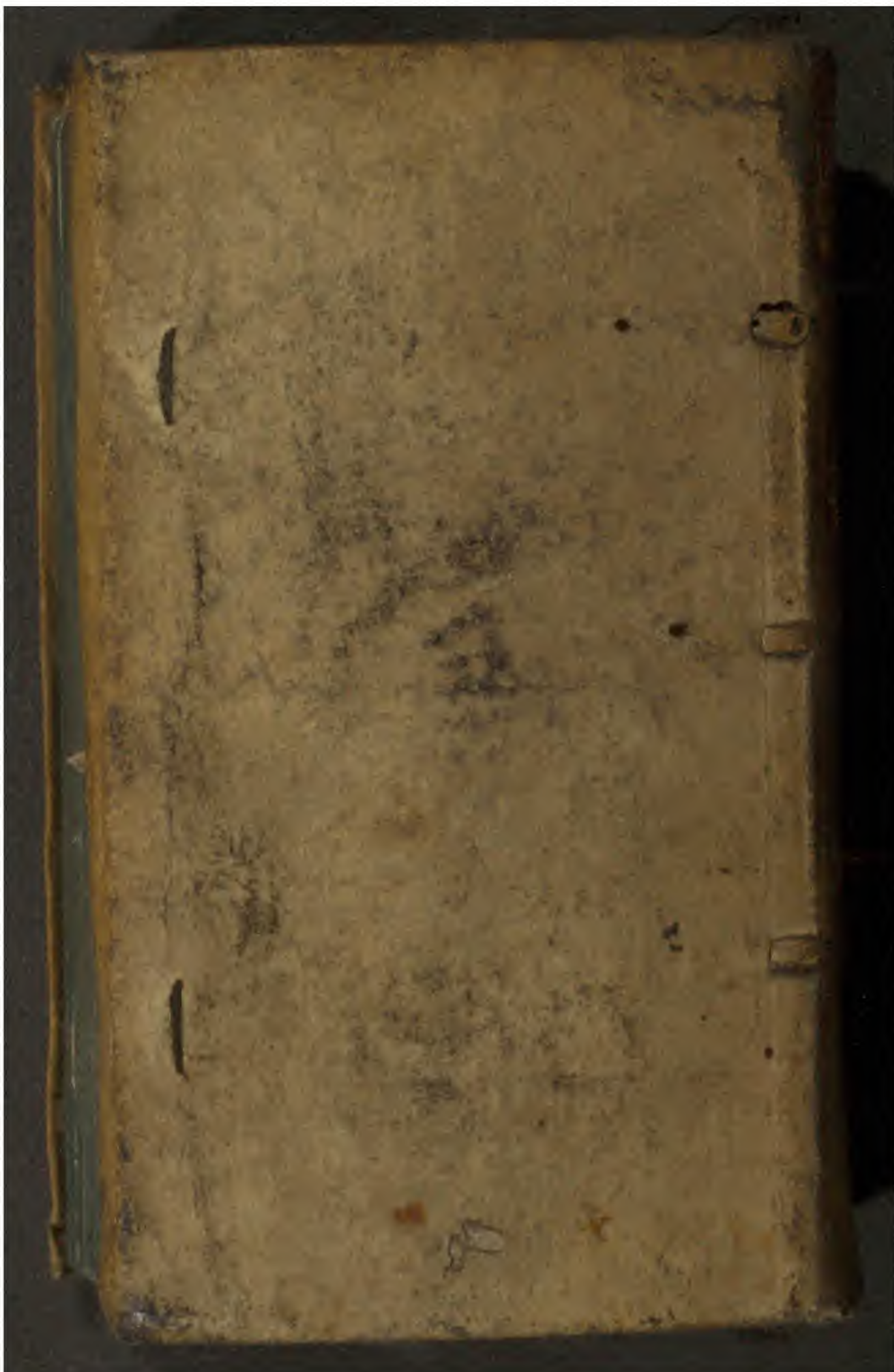

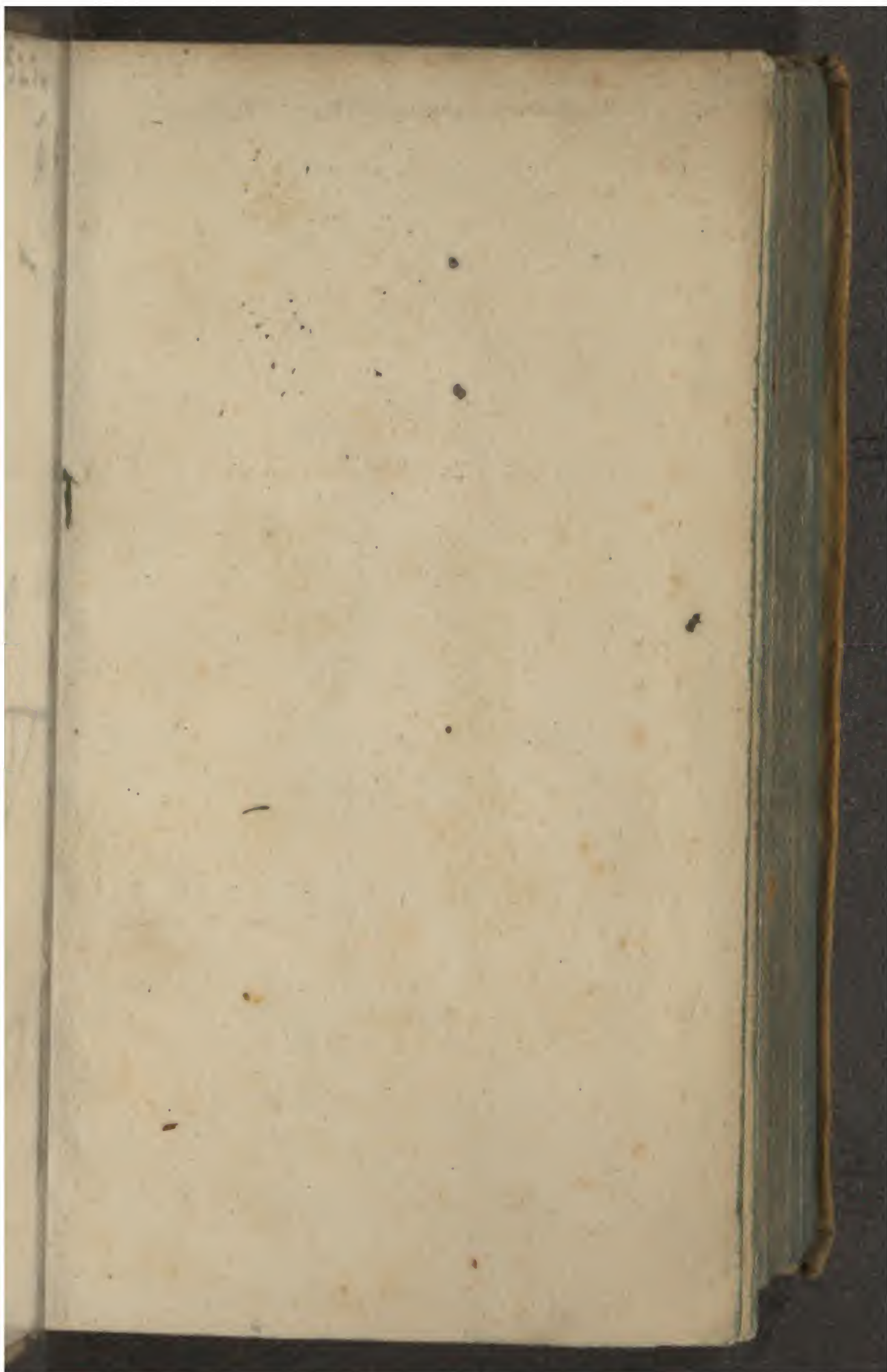

219 **Poterius, Petr.** (Pierre de la Poterie.) Pharmacopoea spagirica nova et inaudita . . . Una cum duabus Centuriis Curationum mirabilium, et Observationum insignium &c. Coloniae, Matth. Smitz, 1624. 12mo. Old vell. Frs. 48.—

Ferguson II, p. 219 (who quotes only an imperfect copy).

Very rare edition. Contains many recipes and the treatise Contra Pestem and Consilium contra Diarrhoeam of Henr. Cornelius. — Some chapters are: De vinis medicatis, vinum ex herbis, floribus, seminibus, radicibus. Vina ex Mineralibus composita. Gemmarum et Perlarum etc. In the IInd part the curatio 99 on p. 148: De morbo Venereo (cf. Proksch I, p. 111, who quotes another edition).

PETRI POTERII ANDEGAVENSIS CONSILIARII ET MEDICI REGIS Christianissimi

PHARMACOPOEA SPAGIRICA.

id est,

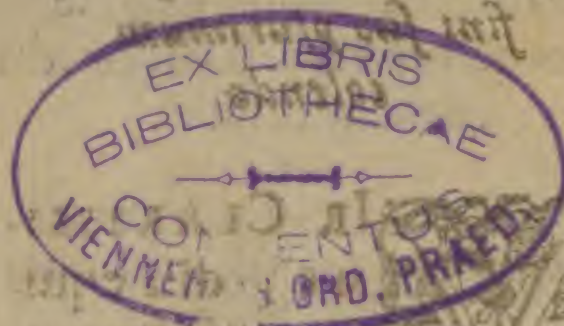
NOVA ET INAVDITA RAriora & efficacissima ad grauissimos quosque morbos Remedia conficiendi ratio.

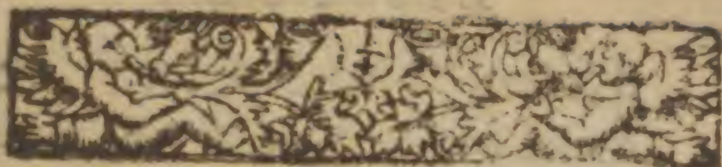
Vnà cum duabus Centurijs Curationum mirabilium, & Obseruationum insignium, &c.

COLONIAE,
Apud Matthæum Smitz.
ANNO M.DC.XXIV.

WELLCOME
MEDICAL
LIBRARY

EX LIBRIS
BIBLIOTHECAE
ORD. PRAED.

GENERE, DOCTRINA,
Virtute Clarissimo Viro,

D. IOANNI
BACHOFEN AB ECHT,
MEDICINAE DOCTORI,
& Senatori Coloniensi, Affini suo plurimum colendo

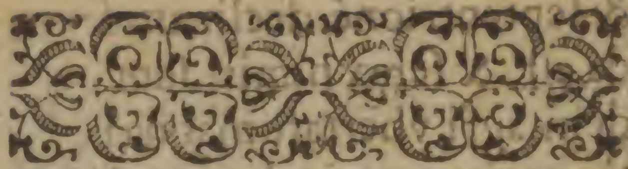
VIR CLARISSIME, diu equidem mecum rationem inij, qua obuiam illam humanitatem qua me semper hactenus excipere dignatus es, si non condigno munere, saltim grati animi testificatione cohone-

ſtatem. Nunc pulcra, vt mihi quidem videtur, obtulit ſeſe occaſio, dum præſens hic libellus ad manus meas venit, ab eodem Auctore profectus, in cuius duobus libellis, quibus ille mirabiles à ſe præſtitas *Curationes* deſcripſit, edendis olim, & nunc in hac quoque noua Pharmacopœia recudenda, ſumptus feci. Priores illos non omnino ingratos Medicinæ ſtudioſis fuiſſe, reipſa quodammodo deprehendi: quos tanto iã gratiores fore puto, quod hoc ipſo libello ea quibus Curationes illæ perfectæ dicuntur Remedia conficiendi ratio deſcribibitur Quidquid fuerit: mihi

hi certe propositum est Medicæ Facultatis studiosis inseruire pro viribus, & simul gratum ob multiplicia Tua in me meosque merita animum ostendere: quem Tu si non in solutum accipies, pro sponsore tamen aut etiam vade interim habebis dum melius aliquid Teque dignius à me proficisci queat. Vale. Coloniæ Agrippinæ XVI. Septembris, 1624.

Amplitudinis Tuæ obseruantißimus

Matthæus Smitz.

INDEX CAPITVM

LIBRI I.

netica

qua

Sectio V.

Sectio VI.

Cap.

Sectio VII.

Sectio VIII.

tiali

Sectio IX.

Sectio X.

LIBER II.

Mono

PETRI POTERII ANDEGAVENSIS

CONSILIARII, ET MEdici Regis Christianiss mi,

PHARMACOPOEÆ SPAGIRICAE Liber Primus.

VBI

De secretioribus Medicamentorum præparationibus, & vsu. Caput I.

Spagirica à σπάω, & αργυρικὸς, vel à σπαργαω, educo, attraho, auello, &c.

QVICQVID sagax & inimitabilis natura, ad mortalium calamitates propulsandas, sanitatemq; in suo robore stabiliendam excogitauit vnquam, id è triplici pe- *Sanitatis & morbi triplex origo.*

 nue-

nu eruendum optime censuit: *vegetabili* nimirum, *animali*, & *minerali*; nec ipsi satis fuit, tantam plãtarum copiã adinuenisse, quę nostris superãdis morbis sufficerẽt, ni animalia simul & mineralia in vsum aduocarentur. Vnde haud exigua suspicio, num morbi pariter è triplici illo penu depromerẽtur. Vegetabilium atq; animaliũ quotidiano vsu, humana corpora manifeste alterari, nemo est, qui ambigat, quandoquidem hęc duo in nostri alimoniam cedant. At mineralibus non ideo aperte, sed occulto quodam modo vescimur, verum cæteris eduliis naturæ industria cum his admixtis, vti vini exemplo liquido constat, quod in suo tartaro naturã quandam metallicam è terræ visceribus haustam continet. mitto aquam, qua quotidie vtimur, varia salium, & mineralium genera in

Animalibus vegetabilibus, & mineralibus nutriri hominẽ.

se

ſe coercere. Qua de re horum trium naturam, vires & facultates iam dudum contemplati, præcipuas, & quas potiſsimum in medicina factitanda vſurpamus, ſeligere, atque commodo publico tradere cupientes, præfatum naturæ ordinem ſequi, optimum duximus. *Ordinis ratio.*

De medicamentorum præparatione in genere, deque huius partis præſtantia ſubiecto, & officio. Caput II.

EA medicinæ pars, quæ medicamentorum preparationem docet, olim vnicam, nunc verò duplicem agnoſcimus: antiquam, *pharmaciam*; & recentem licet antiquiſsimam, quæ *ſpagirica* & *chymica* dicitur. ſi ad hanc legitimi eius vſus cognitio accedat, vere *phyſica praxis* dicetur, omnium ſcientiarum nobi- *Pharmacopœa duplex.*

Pharmacopœa spagirica. *Physica practica* *Eius finis Sanitas.* *Eius subiectum.* *Præstantia, & dignitas.* *Vtilitas, officium.* *Fautores & authores.*

lissima, vtilissima, & præstantissima, cuius finis & intentio ad sanitatem perpetuò dirigitur, sibique pro subiecto vendicat rem omnem ad humani generis commodum primitus comparatam. Huius partis tanta est dignitas, & præstantia, vt nihil sit, quod tam de repétè medicum exornet, nobilitet, & clarum, famosumque reddat. hæc firmissima naturæ claustra reserat, corpora in sua Elementa, & Elementa in sua principia resoluit. qui ea claruerunt olim, apud Indos *gymnophistæ*, apud Persas *magi*, apud Gallos *Druidæ* vocabantur. Ei quandoquidem virtutum omnium terrestrium, cœlestium, animalium, vegetabilium, & mineralium clauis cōcredatur. In ea non modo rerum essentiæ perpendunt ur, verum & in lucem conspectumque hominum adducuntur, purum

purum ab impuro ſegregatur, cortex à nucleo, contrarium à contrario, multa denique miranda præſtat, & multo maiora, quã quæ humanus intellectus excogitare poſsit.

De ſecretioribus medicamentorum vegetabilium præparationibus. Cap. III.

VEgetabilia ex quibus prima morbis accõmodata remedia educimus. multiplicia ſunt, vel enim exotica, & è diſtantiſſimis maris tractibus allata: vel noſtratia, ſub cœlo, ſoloque noſtro nata. Inter hæc ſunt, herbæ frutices, ſubfrutices, arbores, & ſimilia, quæ integra vel eorum partes ſumimus, vt radices, cortices, ligna, folia, flores, fructus, ſemina, gummi, reſinas, & alia. his aliquando cum aliis mixtis: nunc in formã decoctionis, iu-

Medicamenta vel exotica, vel noſtratia.

lepi,ſyrupi,pulueris, confectionis,electuarij,opiatę, pilularũ & ſimiliũ:nunc in formam aquę, olei,ſalis,extracti,clyſmi,magiſterii,&c.chymice paratorũ. Et quia Illuſtriſsimo cui hæc dicata ſunt, tantũ polliciti ſumus ſelectiora, & ea, quæ ſæpius apud chymiatros in vſum veniunt, vna & hæc quib.paſsim in curandis morbis vtimur, deſcribere: Ideo cõmunibus & vulgatis omiſsis his nimirum, quę ad pharmacopolas ſpectant, ad prædicta recto tramite nos transferimus, initiũ ducentes, à decoctis, vt à leuioribus, omnium paratu facillimis, & nobis vſitatiſsimis.

SECTIO PRIMA.

De Decoctis in genere. Cap. I.

IN noſtris decoctionib. parandis plerumq; à vulgari methodo, minime recedimus in his prę-

ſertim

ſertim, quas pharmacopœisquotidie parādas concedimus, & eò magis quando morbus nō eſt admodū pertinax ſimpliciq; medicamenti præparatione ſubigi & euerti queat. Inſuper tędioſum nimis foret, vnumquemq; ad noſtri libitum docere velle. fateor equidē in diuturnis, grauiſsimiſque morbis, in delicatulis, & his, quibus ventriculus nauſea premitur, & qui ſolo aſpectu medicamentorum odorē, & ſaporē perhorreſcunt, longiori artificio vti, nā tunc crebris coctionib. filtrationibus, clarificationibus & diſtillationibus, & ea adeo guſtui, palatoue grata reddimus, vt ipſis ægris in deliciis veniant. *Decoctionum parandi ratio multiplex, & cur. Decoctiones, vt palato iucūdæ redduntur.*

Vis & facultas decoctionum in tinctura, ſaleq; tartareo potiſsimū conſiſtit, & ſic in multis parum intereſt, an in clauſo vel aperto, duplici vel ſimplici vaſe fiant. *Decoctionum vis, & facultas in quo conſiſtat.*

Earum vasa.

Vasa autem sumimus vel terrea vitriata, vel vitra ipsa, item vasa ænea stamno interius obducta, cum suis coperculis eiusdem materiæ; pro humiditate aquas distillatas non raro vsurpamus, aliquando vinum, hydromel, aquã communem & alia intentioni nostræ conuenientia. Quantitas humiditatis pro ratione rei coquendæ sumitur, in duris & siccis, plus, & raris, & humidis, minus.

Earum humiditas, quãtitas, & coctionis tempus.

Item dura & sicca longam sustinent coctionem, contra rara & humida, aromata quoque, & ea quorum vis & facultas in superficie consistit, exiguam admodũ requirunt coctionem, in his sæpius sola infusione contenti sumus, in aliis mediocri, vel tertię, vel quartæ partis consumptione, in aliis fortissima & tunc ad medietatem, vel duorum tert. consumpt.

Dosis est vnc. 1.2.3.4.5.& 6. pro viribus ægri & rei natura. Decoctis vtimur multis de causis & primo vbi medicamenta actu humida requiruntur, veluti in aliquibus morbis siccis, item in arefactis & attenuatis corporibus. vbi longa humorum preparatione opus est. Quando siccorum & solidorum lignorum radicum & similiũ, virtutes & facultates elicere, easque in formam potabilem deduci volumus, medicamẽta quoque actu humida æstiuis diebus maximopere conueniũt, eò quod, calori nostro, extrinseco æstu depresso & deiecto facile humida succurrant. Vtimur & decoctis quando temporis breuitas longiorem præparationem non fert.

Decoctionum dosis.

Vtendi ratio.

Decoctiones quando, & quibus conueniant.

Vsus decoctionum nobis est, longe à pastu, post pastum, in ci- bis

Decoctionum vsus.

bis ipsis loco potus, semel, bis, & ter in die.

Statica medicina notatur. Hic contra Staticæ medicinæ præcepta obseruauimus, decocta tutò dari posse horis maioris trãspirationis intro forte reuocato calore, quo natura simul cũ medicamine stipata & roborata noxios humores expeditius subit, extrudit, forasque propellit.

Cautiones de coctionibus adbibendis. In his adhibendis apprime videmus: vt vtrumque viscus, lien, & iecur naturali robore sit donatum, & ventriculus minime nauseabundus & imbecillis.

De Decoctis in specie. Caput. II.

Decoctiones multiplices. QVi hucusque decoctionum formulas in species distraxerunt, eas præcipue ad singulas corporis partes contraxere, hinc cephalica, thoracica, cardiaca, iecoraria & similia inuenta sunt, quæ postea minutius conciden-

da di-

da dixerunt, veluti in multiplicẽ intemperiem. Sunt propterea decocta cephalica, calida, frigida, humida & ſicca, ſic de ſingulis partibus. cui & addere poſſem excalefacientia, & exſiccantia, excalefacientia, humectantia & alia in quæ vltro non progredimur, ne eiuſmodi inanis prolixitas inſtituti noſtri ſcopum euertat. nos in medendo non ad ſolam intemperiem reſpicimus: verum magis ad partium conformationem & compoſitionem; non qualitatum, ſed principiorumq; cauſam morborum efficientem. Rurſus decocta ſunt vel ſimplicia, vel compoſita, laxatiua, vel alterantia. de quibus fuſius apud Vueckerum, Quercetanum & alios. Inſuper quædam ſunt particularibus morbis expugnandis deſtinata. Vt Epileptica, apoplectica, &c, nos paucis exemplis con-

In medendo quid reſpiciendum.

Decoctionum diſtributio.

tenti proponimus noſtra, quibus frequenter vtimur.

Decocta Cephalica.

Decoctio Cephalica alterans & roborãs.

PArantur eiuſmodi decocta ex ſimplicibus capiti deditis vt ex ligno viſci quercini.

radic. pæoniæ.

foliis betonicæ, capil. ven. &c. floribus ſtœchados, violarum, lilii. pap. rub.

ſem. aniſi fœniculi, carui &c.

Quibus addere, & demere pro natura morbi, ægri conditione, & tempeſtatis qualitate, vnuſquiſque poterit: hæc roborantia, & alterantia dicuntur: purgantia verò redduntur, ſi his immiſcemus, agaricum, thurbith, ſenam, polypodium, hermodact. eſulam & ſimilia.

Quæ poſtmodum phlegmagoga, cholagoga & melanagoga dici poſſunt.

Decocta

Decocta pectori inseruientia.

ASthmati potissimum sequens decoctum conducit.

Resp. Radicum Enulæ campanæ,
Ireos,
Liquiritiæ rasæ, & parum contusæ } *an. drach. i.*
Ficuum pinguium *n. 12.*
Capil. ven.
Prassii albi,
Scabiosæ,
Boraginis,
Tussilaginis.
Peti, alias herbæ reginæ,
Hyssopi, } *an. m. i.*
fol violarum
Boraginis } *an. p. i.*

Coquantur in s. q. aqu. communis ad tertiæ partis consumptionem, clarificetur, aromatizetur cinamomo, & dulcoretur

saccha-

ſaccharo, & melle. Si eiuſmodi decoctum coquatur ad craſsitiẽ mellis, cum tantillo ſacchari, efficiet ſyrupum præſtantiſsimum, cuius dantur cochlearia. 2. & 3. pro doſi cum iuſculo carnis, vel ſimplici, vel alterato. Eadem iterum in alterantia, & purgantia ſubdiuiduntur. rerum purgantia nunquam vſurpamus, eo quod eadem pectori vim ſemper inferant.

Decoctum ad phtiſim.

Reſp. fol. gnaphalii montani, Gallis pie dechat. Roris ſolis, ſiue ſophia herba, Bugula, boraginis,	*an. m. i.*
Florum violarum,	*p. i.*
Liquirit. raſa,	*vnc. 1.*
Vuarum paſſarum,	*p. ii.*

fiat decoct. vt ſupra in iuſculo carnis,

carnis, vel decocto hordei integri. cum saccharo commode in syrupum coquitur, euaditque medicamentum phtisi vtilissimum, coctio verò fiat in balneo mariæ, vel vaproso, vel simili.

Ad Pleuritidem.

EX floribus papaueris rub. ad pugilli quantitatem in aqua communi more solito & simplici ebullitione, fit optimum decoctum ad pleuritidem. *Papau. rhœadis decoctũ.*

De Cardiacis Decoctis.

TEmpore pestis eiusmodi generis decoctis opportune vtimur, tum etiam in putridis malignisque febribus; aduersus venena quoque eadem non raro vsurpamus. inter

ter hæc calida ſunt, frigida, & temperata.

Decoctum Cardiacum temperatum.

Re℞ fol. agripalmæ,
Cicerbitæ,
Reginæ pratenſis, alias vlmariæ,
Boraginis, bugloſſi, } *an. m. j*
florum cordialium, *an. p. j.*

cum aquis cordialibus meliſſæ, boraginis, ſcabioſæ, Scorzoneræ vel etiam iuſculis carnis fiat decoctum ſecundum vulgatam methodum.

Aliud.

Rec. radicis ſcorzoneræ lib. s.
rad. tormentill. } *an. vnc. i.*
biſtortæ,
fol. vlmariæ,
pimpinellæ,
meliſſæ, boraginis } *an. m. i.*

fiat

fiat decoctum vt ſupra. redduntur guſtui palatoque grata cum ſaccharo, & eadem cinamomo, ſchœnanto, ſandalo aut aliis ſimilibus prius aromatizata.

De Decoctis reſpicientibus hepar.

DEcoctiones, & iuſcula quibus vtimur in affectibus iecoris medendis, multiplices ſunt, propterea breuitate cui ſtudemus, ſeriem rerum, quas in his parandis vſurpamus hic inſerere tantum decreuimus.

vt radices apij, graminis, ruſci, aſpargi, fœniculi,	*calid.*
radices acetoſæ, cichorij, taraxici,	*frigid.*

ligna ſantal. omnium,

folia

folia cichorii, }
herb. endiuia, }
cicerbitæ, } frigid.
lactucæ sat. }
lactucæ silu. portu. }
laccæ. }

hepaticæ, }
agrimoniæ, }
fumariæ, } temperat.
lupuli, }
capill. ven. }
scolopend. }

fol. absynthii vtriusque }
abrotani, } calid.
chamædryos &c. }

flores violarum }
rosarum } temp.
boraginis }

sem. semina 4 frigid. ma. &c.

Splenetica Decocta.

Ratione haud absimili decocta splenetica paramus, inter præcipua. Sunt cortices tamarisci,

marisci,cort.capparorum , radi-ces filicis maris, herbæ, asplenium, scolopendria,pilosella,pimpinella,betonica , & similia. sæpe ea incoquimus in aqua chalibeata,in iusculis aquis graminis, hydromelite & aliis.In his parãdis tribus vel quatuor rebus contēti sumus,vno videlicet vel duo quæ dissoluant,& attenuant,altero roborante, & tertio vel quarto purgante,aut alterante, vel aliud simile respiciente qui secus agunt,& in vno decocto omnia singulas corporis partes respicientia simul miscent,Empiricos se præbent,& artis præcepta euertunt. *Multitudo haud amplectenda.*

Agrimonium in simplici aqua decoctum ad duos,vel tres menses pro omni potu fœliciter cuidam hæpatico maximo cum fructu dedimus. *Agrimonii decoctio.*

Iua archetica item in potu per aliquot *Iua archetica decoctio.*

aliquot dies exhibita cruentam mixtionem ſanauimus.

Plantag. Plantagine ſola in iuſculo veruecis coꝍta ad diarrheam, & linteriam fœliciter vtimur. poſſem multa alia ſimplicia recenſere, quorum in morbis medendis, nobis multiplex experientia conſtat. at paſsim in curationibus noſtris eadem obſeruare haud difficile erit. Decoꝍtum bugulæ in iuſculo veruecis factum, hic prætermittere nolo, & maxime in phtiſi, atque in intrinſecis vlceribus: parum & clementer ventrem laxat, contra naturam conſolidarum, inter quas ipſa ab herbariis reponitur. hepati mirifice confert. & aliis ſuccurrit.

Bugulæ decoctio Phtiſi.

Decoctum Nephriticum.

Rec. radicum apij,
ononidos,
althæ, } *an. vnc. i. ſ.*

fol. argentinæ,
betonicæ, pilosellæ, } *an. m. i.*
herbæ turcicæ,
liquirit. rasæ, & parum contusæ drac. 5 sem. milij solis, fœniculi an. vnc. i. bulliant in s. q. aquæ communis, colatura dantur vnc. vi. cum vnc. i. syrupi limonum, & guttis iii. ol. vitrioli. Calculum in renibus potenter dissoluit, è vesica pellit, & eiicit, & vrinam copiosè mouet.

Argentina in iusculo per se data mira præstat.

Pilosella item sola exhibita non minima præstat.

Prætereo lubens infinita alia renibus dicata, vt quæ passim aliis in locis ad nauseam vsque reperiantur.

Argentin. decoct.

Argentinæ decoctio.

Pilosella.

Decoctum vulnerarium à nobis multiplici vsu, & experientia comprobatum.

Rec.

Rec. radicis asclepiadis, vnc. I.
rhabarbari el. drac. i.
fol. bugulæ, }
alchimillæ, } an. m. i.
agrimoniæ, }
Coquantur in vino, vt artis est.
De colatura capiat vnc. v. & vi bis in die.

Aliud.

Rec. fol. coronopi, }
saniculæ, }
betonicæ, } an. m. i.
agrimon. cap ven. }
bacc. iuniperi p. p. i. liquiritiæ parum.
fiat decoctum in iure carnis, vel vino.

Ad aliud intrinsecus, & extrinsecus adhibendum, nobis longo vsu & experientia cognitum.

Rec. astacorum fluuiatilium numer. 20. aristolochiæ rot. vnc. s. radicis symphiti maioris vnc. i fol. bugulæ.
sanicu-

sanicula,
alchimillæ, } *an m. i.*
agrimoniæ betonicæ.
bulliant in sufficienti quantitate aquæ, & vini.

Extrinsecus vulnerib. apponitur cũ plagulis in eo madefactis. Intrinsecus datur ad vnc. vi. bis in die 4. horis ante pastũ. vnicuique dosi additur vnc. 1. syrupi limonũ & guttæ 2. vel 3. ol. surrhagia & maxime in principio, vbi hæmoragia sitim concitauerit, siti verò non existente, loco syrupi limonũ adde syrup. capill. ven. Extrinsecus, si vlcus cruentum sit, addimus salis communis p. 1. aliquando myrrhæ vnc. 5. & alia pro natura symptomatum vulneri superuenientium. *Vsus ol. sulphu. in vulnerariis decoctis.*

Mira est huius decoctionis vis, & facultas, ipsa enim per se, cuicumque vulneri etiam deplorato exhibita certo medetur.

Aliud

Aliud minus compositum.

Rec. Coronopi, *p.iiij.*
pilosellæ, p. i.

coquantur in s. quantitate iusculi carnis, colaturæ adde olei sulphuris tantillum, syrup. capill. ven. vnc. i. datur bis in die. Pectoris vulneribus intus haustum mirificè confert.

Decoctum pro gingiuis roborandis.

Rec. fol. rorismarini,
Saluiæ,
mirthi, } *an. m. i.*

corticum granatorum vnc. v. aluminis crudi vnc. 1. bulliant in s. quantitate aquæ & vini, eiusmodi decocto colluatur os bis & ter in die gingiuarum superfluam humiditatem exsiccat atque dentes roborat, firmatque.

Aliud dentes conseruans.

Rec. fol oliuæ,
mirthi,
rorismarini, } *an. m. 1.*

gario-

gariofillorum contusorum drac. I.
fol. rosarum p. I. bul. in vino sub fine
adde salis comunis p. I.

Decoctum pro vlceribus sordidis.

Rec. fol. plantaginis,
anagallidis,
quercus, } an. m. i.
radicum aristolochiæ rot. vnc. I.
baccarum iuniperi, florum chamomillæ an. p. I. aluminis crudi vnc. ii.
coquantur parum in s. quantitate aquæ fabrorum.

Aliud.

Rec. fol. absynthii,
anagallidis,
hypericonis, } an. m. i.
chamomill. rosarum an. m. I.
coquantur in vino & aqua.

Aliud.

Rec. bacc. iuniperi p. I.

rad. aristol. rot. drac. I.

sumit. hypericonis, } *an. p. ii.*
chamomillæ,

mirrhæ el. vnc. s. sublimati drac. ii.

fiat decoctum in s. q. aquæ, & vini.

In huiusmodi decoctionibus non raro incoquimus,

Filipendulam,
millefolium,
vincam peruincam,
plantaginem,
solatrum.

prunellam, & alia pro vlceris natura, & temporis conditione. Item his sæpe addimus oleum sulphuris, vitrioli, & alia.

Decoctum purgans nobis catholicum dictum.

Rec. radicum polipodii quercini vnc. ii. s.

rad.	*ellebori nigri*	*vnc. s.*
fol.	*sennæ mundat.*	*vnc. i.*
sem.	*carthami contusi.*	*vnc. ii.*

florum

florum violarum, p. ii.
prunorum damascenorum, nu. 20.
anisi. fœniculi. an drac. I.
macerentur triduo in s. q. aquæ endiuiæ cum serup. I. ol. sulphuris, dein parum bulliant, & colentur, colatura clarificetur, dulcoretur, & aromatizetur more vulgarium apozematū.
Dosis est vnc. iii. & iiii.

Decoctum melanagogum, cholagogum & phlegmagogum.

PArantur eiusmodi decocta ad libitum, sumimus ex his simplicibus alterum humorum purgantibus, eaque incoquimus, vel in iusculis carnis, vel aquis distillatis. consimilia remedia nobis sunt extemporanea, nam cito citum, & putredinem acquirunt. melanagoga nobis familiaria.

sunt

Sena, Epithim, cuſcuta, Elleborus niger, polypodium &c.	}	*Caßia, tamarindi rhabarb. violarũ. pruna, &c.*	} *chologoga*

multa alia ſtudio prætерimus, vtque vbique cuilibet obuia ſint. Superſunt adhuc decocta, quæ ab effectu antiuenerea dicũtur, quorum aliquot deſcriptiones vſu, & multiplici experientia comprobatas hic annectere placuit.

De Decoctis antiuenereis.

DEcocta antiuenerea multiplicia ſunt, vel ſimplicia, vel compoſita, alterantia, vel purgantia. ſimplicia ſunt.

Lignum Gaiacum
Salſaparilla,
China radix,
Saſſafras,

Buxus

Buxus,
Iuniperus,
Quercus,
Saponaria, & alia.

Decoctum ligni Gaiaci.

Rec. rasuræ ligni gaiaci lib. I.
corticis eiusdem contus. vnc. iiii.
macerentur octiduo in lib. 8. aquæ fontis, cum dra. I. ol. sulphuris, in fimo equino, & vase vitreo cappaci, sure, & sulphure prius bene obturato, coletur & in colatura nouum lignum reaffunde, vt supra in eodem vase, & fimo macera triduo, & cola vt prius, colatura ad libitum percohobationem purificatur, item edulcoratur, & aromatizatur, pro- vt postulat necessitas, & ægri natura. De simplici colatura, neque purificata, neque edulcorata, & aromatizata, dantur vnc. ij. iii. & iiii. pro viribus ægri. huius

decocti tanta eſt vis, & energia, vt vnc. ii. alterius decocti lib. I. æquent. picrocholis, & lienoſis

Vſus, & facultas. iſthæc decocti formula tuta eſt. hydrope, & gallico morbo confectis medetur, apoplecticis, & aliis grauiſsimis capitis morbis ſuccurrit.

Quibus conueniat. Aqua, quæ inter coquendum elici poteſt, optima erit ad nouã infuſionem parandam.

Secundum decoctum. Ex magmate, ſecundum decoctum poteſt parari, addita aquæ quantitate ſufficienti, eius vſus erit in menſa, loco vini, aut pro noua infuſione paranda.

Aliud Decoctum.

AEſtiuis diebus aliud decoctum paramus, cum maiori quantitate aquæ, & minori ligni gaiaci, hunc in modum.

Rec. ligni indici recenter limati lib. I. aquæ fontis lib. xii. infund.

fund. per 24. horas, & coquantur, vase aperto, & valido igne ad 2. tert. consumptionē. huius decocti damus vi. viii. & x, vncias, ex magmate secundum decoctū paramus, additis aquæ cōmunis lib. xx, ad tert. vel 4. partis consumptionem. *Dosis.*

Salsa, China, Sassafras, iuniperi Decoctum.

EOdem fere modo parantur decocta salsæ, Chinæ, sassafras, iuniperi, & aliorum, quibus & alia addere, vel demere nō est absurdū, dummodo à perito, & docto Medico id fiat. pro vnaquaq; vncia sumimus aquę, vel alterius liquoris lib. I. ii. & iii. pro ratione morbi, & ægri natura, vt.

Rec. Salsæ parillæ minutim incisæ vnc. iii. Aquæ communis lib. ix. macerentur per 24. horas sub cineribus calidis, coquantur postea in vase terreo deuitriato, vel vitro, siue

vrinali, aut alio, ad medietatem, vel ad duorum tert. consumpt. sub fine adde parum liquiritiæ, & cinamomi. Damus huius decocti vnc. vi. pro dosi.

Decocta Chinæ &c.

PArantur & eo modo, quo diximus de gaiaco, vt & ea, quæ ex his mixtis fiunt composita, quorum vires, & vsus experientia docuit. Inter hæc, quædam sunt purgantia, quædam alterantia, purgantia, multis non placent, quod variis modis corpora, eodem tempore exerceant, & tamen quicquid dicant, experientia, certissimum rerum cryterium, rationes quascumque in contrarium adductas eneruat, nullasque reddit. Inter multa, à multis excogitata, quædam damus vsu & experientia clara, vt

Purgantia alterantibus tuto misceri.

Decoctum Antiuenereum compositum purgans.

Rec.

Rec. Radic. chinæ in taleolas dissecta vnc. 18. Salsæ parillæ itidem minutim incisæ, & parum contusæ vnc. 24. cort. ligni Indici,

Ligni sassafras, *an vnc. iiii.*
hermodactyl.
thurbith, } *an. vnc. ii.*
anisi *drac. ii.*

liquiritia rasæ, & parum contusæ vnc. 1.

cinamomi. *vnc. s.*
radicis Cyperi sicci. *drac. vi.*

contundantur contundenda, & infundentur ligna, radices chinæ, & salsæ in lib. 24. aquæ communis, coquantur lento igne ad medietatis consumptionem; factæ colaturæ exhibeantur bis in die vnc. 9. pro dosi. huius descriptio tota est empirica, dosis fortuita, & temeraria; attamen famatissimus quidam agirta hinc magnas opes contraxit, multis deploratis eius medio sanitatem afferens;

erum vltra dictum decoctum, ynnabaris suffumigiis eodem mpore sępius vtebatur. vtrumue tamen minime probamus, vi nec alia temere ab huiusmodi homuncionibus patrata.

Aliud ex superiori correctum.

Rec. radicum chinæ in taleolas incisæ vnc. i.

Salsæ parillæ,	*vnc. iii.*
cort. ligni Indici,	*an vnc. s.*
Ligni Sassafras,	
hermodactill.	*an. vnc. I.*
turbith,	
florum violarum,	*p. I.*
liquiritiæ rasæ, & parũ cont. vnc. s.	

Infundantur infundenda in lib. xii. aqu. communis, per 24. horas, coquantur postea ad duorum tert. consumptionem. de colatura dentur vnc. vi. bis in die. robustis, & inueteratis morbis tuto exhiberi potest, cæteris minime.

Aliud

Aliud purgans præstantißimum.

Rec. corticis ligni Ind. vnc. I.
Salsæ parillæ minutim incisæ vnc. ii.
Chinæ electæ, vnc. s.
polipodii quercini parum contusi. vnc. I.

macerentur 24. horas in lib. 8. aquæ communis, & coquantur lēto igne ad medietatem sub fine adde

fol. senæ, vnc. i.
Epithim, drac. vi.
liquiritiæ rasæ, & parum contusæ. vnc. s.
anisi, drac. ii.

fiat omnium decoctum, cuius colaturæ exhibeantur vnc. v. & vi

Decoct. Antiuenereum non purgans.

Rec. rasuræ ligni Ind. vnc. iii.
chinæ elect. vnc. i.
salsæ parillæ vnc. i. s.

Infundantur in lib. 8. aquæ communis per 24. horas, & coquantur ad medietatem. Sub fine addantur cinamomi, & ſacchari parum, ſaporis gratia. doſis erit vnc. v. vi. & viii. ſero & mane.

Aliud non purgans omnium præſtantiſsimum.

Rec. ſalſæ parillæ, *vnc. vi.*
cort. lign. Ind. *vnc. iiii.*
chinæ electæ in taleolas diſſectæ. vnc. v.
ligni ſaſſafras, *vnc. iii.*
macerentur triduo in lib. 12. aquæ fontis cum drac. i. ol. ſulphuris, dulcoacidi, facta ebullitione colentur, & in colatura noua medicamenta iterum triduo macerentur, atque vt prius colentur. Sub fine adde liquiritiæ raſæ, & parum contuſæ vnc. s. aniſi drac. i. cinamomi drac. ii. coletur, & ſecundum artem purificetur,

variis

variis videlicet reiteratis cohobationibus,& filtrationibus. Sine quibus vix tuto adhiberi poteſt. Doſis eſt vnc.ii.ad ſummum. fœces ſeruentur ad ſalis confectionem, vt inferius dicemus.

Qui ex eiuſmodi decocto extractum parare voluerit, vt methodum atque ordinem loco de extractis pręſcriptam ſeruet, qua etiam via, aquam elicere non erit difficile. Alembico videlicet roſtrato, vaſi coctioni inſeruienti appoſito, cum ſuo recipiente. delicatioribus, & his, qui ægre medicamenta aſſumunt, aquam & decoctum damus. cæteris decoctum, extractum, & ſal, quæ vltima deploratis, robuſtiſque exhibere ſolemus. Doſis certa & legitima nonniſi longo vſu,& experientia cognoſcitur. Vſus itidem non vnicuique æqualis, & vniformis tradi poteſt. Variæ

ſunt

ſunt naturæ, morbi quoq; varii, ſymptomata multiplicia, ideo doſis & vſus multiplex, & inæqualis erit.

Quantum ad victus rationem, nec quoq; omnibus ſimilem tradere licet. nobis vt plurimum ſiccam, & tenuem illam ab omnibus acceptam dietam vſurpare non eſt conſuetum. ſed apprime videmus, ne ordinaria, & longo vſu comparata viuendi habitudo temere mutetur, tantum interea ſubſtrahimus potus, quantum decocti in die porrigimus, ni alia ſubſit contraria cauſa.

Epileptica. Hucuſque de decoctis antiuenereis pro inſtituti noſtri ratione, ſatis ſuperq; dictū eſt. ſuperſunt alia, aliis morbis dicata vt Epileptica, arthritica, &c. ea autē arthritidi conuenientia reddimus, his arthritidi appropriata immiſcentes, vti & Epileptica,

nec

ecnon aliis morbis accommo-
ata, vt radices hellebori vtriusque, hermodactillorum, esulæ,
cori, &c. herbas vt chamædrios,
amæpitheos, primulæ veris, &
imiles. Sed his omissis ad vulneraria nobis vsitata deueniẽdum.

De Decoctis vulnerariis.

Rec. radicis asclepiadis vnc. I. rhabarbari electi drac. I.

fol. bugulæ, alchimillæ, boraginis, agrimoniæ, an. m. i.

coquantur in vino & aqua; vt artis est, colaturæ dentur vnc. vi. & vii. bis in die.

Aliud.

Resp fol. coronopi, saniculæ, betonicæ, agrimoniæ, capillorum ven. an. m. I.

bacca-

baccarum iuniperi, p. i. liquiritiæ parum fiat decoctum vt supra.

Aliud intrinsecus, & extrinsecus adhibendum.

Resp. Astacorum fluuiatilium vulgo gambari nu. 20. aristolochiæ rot. vnc. s.
radicis symphit. maioris, vnc. i.

fol. bugulæ,	*an. m. i.*
alchimillæ,	
saniculæ,	
agrimoniæ,	
betonicæ,	

Decocti vulnerarij vsus. bulliant in s. aquæ communis, & vini, vt supra extrinsecus vulneri apponitur cum plagulis in eo madefactis. Intrinsecus hauritur ad vnc. vi. bis in die 4. horis ante pastum, cui additur *vnc.* i. *syrupi capill. ven.* quod si sitis adsit, totidem syrupi limonum addimus. non raro guttulas 3. vel 4. olei vitrioli dulcoacidi. Extrinsecus si

vlcus

vlcus cruentum ſit, ſalis communis p. 1. addimus, mirrhæ aliquãdo vnc. s. alia etiam pro natura ſymptomatum vulneri ſuperuenientium.

Mira eſt huius decocti vis, & energia, per ſe enim cuicumque vulneri etiam deplorato extra, & intra exhibitum medetur. In articulorum vulneribus, neruis, & oſsibus in totum præciſis ſuperiori anno in duobus ægris, id certiſsimum, & tutiſsimum experti ſumus. quare non immerito cæteris decoctis vulnerariis anteferendum ducimus. *Decocti vulnerarij vis & facultas.*

Decoctum coronopi, piloſellæ roriſſolis iuæ arthet. &c.

EX ſimplicibus decoctiones ſimplices ſæpe paramus, & more ſolito, ſimplicibus videlicet in aqua, vino, vel iuſculo coctis aut infuſis. vt.

Rec.

Decoct. coronopi. *Rec. Coronopi cum radicibus m. iiii.* coquantur in s.q. iusculi carnis, colaturæ addæ olei ſulphuris tantillum. hoc decoctum vulnera pectoris intus hauſtum ſanat.

Eius faculias. Decoctum aliorum ſimplicium eodem modo fit.

Piloſellæ ris. Piloſellæ decoctum, renum calculum frangit, & lienem imminuit.

Roris ſolis. Roriſſolis decoctum cruentis vulneribus medetur, phtiſi ſuccurrit. &c.

Iuæ arthetica. Iuæ artheticæ decoctio cruentæ mictioni mirifice confert.

Agrimonia. Agrimoniæ vrinę ardorem reprimit. multa alia, quibus frequenter vtimur, conſulto omittimus, & eo magis, quod in noſtris curationibus reperiantur.

De Decoctis ex animalibus deſumptis.

PRæmiſsis vegetabilium decoctis, nunc de his, quæ ex anima-

nimalibus parantur, dicendum.

Cum autem eiuſmodi decocta cuiuis innoteſcant, & vulgari modo proprie iuſcula vocentur, eaque mulieribus, & coquis potiſſimum conficienda iubeamus, ſupereſt, vt ab his vnico exemplo, nos expediamus.

Decoctum lienis.

Reſp. lienis caſtrati, vituli, aut alterius animalis hos minutim incide, vaſique vitreo ſtricti orificii indãtur. vinum generoſum ſuperaffundendo tantum, vt quatuor digitos ſupereminent; coquantur vaſe prius ſuo operculo probe obturato, ad calorem balnei maris, donec lienes ſatis cocti apparuerint. huic principio adduntur *cortices tamarici, capparorum, ſub fine cetrach, lingua ceruina, piloſella, & alia ſplenetica*, ſi pro liene.

Animalium decocta idem ac iuſcula.

Lienis decoctū pro liene & pro vtero.

liene. Si verò prociendis menſibus, *radices valerianæ fœniculi, apii folia arthemiſia, calendula, matricaria, & ſimilia.* colatura parco cinamomi, & croco aromatizetur. Saccharo etiam edulcoretur. huius decocti doſis eſt vnc. iiii. mane ieiuno ſtomacho. ſic ranarum, vermium terreſtrium, teſtudinum, aſtaccorum, limacum, viperarum, & aliorum animalium decocta & iuſcula parari poſſunt.

De Decoctis, ſeu infuſionibus mineralium.

QVamquam nouum & forte inauditum dogma in medicamentorum præparationem inttoducere videar, mineralia, vtpote elixationem ſuſtinere poſſe docendo; at ratione, & multiplici experientia edocti, magnas vires, è mineralibus hac via elicimus, atque

atq; in nostri vsum trãsferimus. Quid aqua calybeatæ? in decoctione ferri. Si de ferro autem, cur non de cæteris, agnouimus virũ iterum epoto vino in quo pluries aurum extinctum fuerat; cõualuisse, aquam in qua plumbum fusum pluries extinctum fuerit, ferrum emollire, & ventrem, & artus refrigerare, aluum laxando.

Ferri decoctio.
Auri decoct.
Plumbi decoct. virius.

Anthimonium crudum, & coctum, in aqua qualibet infusum maceratum, & ebullitum corpus supra & infra purgat. vt qui voluerit eo vti medicamine, accipiat *anthimonii crudi subtilißime triti vnc. s.* maceretur per noctem in tribus vel 4. vnciis aquæ vel vini, detur cuilibet, egregie purgat supra & infra.

Stibii decoct. vis & facult.

Fit verò alia infusio siue decoctio anthimonii, anthimoniũ primo præparatum, siue in flores,

ſiue in calcem, ſiue in vitrum, vſurpando Puluis ille, qui Venetiis vulgo vocatur, *La poluere dell' Algarot*, ea ratione vſurpatur. Cum enim prius per noctem infundunt in vino, mane vinum percolatum exhibetur.

Poluere dell' Algarot. Sic & *de regulo anthimonii* infuſio fit, & datur. puluerem illum Alguretum anthimonii vires, & facultates de ſe promere, lippis & tonſoribus notum eſt. cur ergo tam anxie auri eſſentiæ nomine indigitabitur.

Mercurii decoct. De *Mercurio* quoque infuſio fit & datur, argentum viuum ad ſcrupulum in vino vel aquæ infuſum puerulis exhibitum vermes enecat. ex eo more noſtro calcinato, per coctionem, liquorem educimus multiplici vſui accommodatum.

Sublimati abuſus. *Sublimatum* multi hodie empirici in aquis roſarum, vel alterius

generis

generis ebulliunt, qua decoctione ſæpe nó infœliciter vtuntur, tam in fœda ſcabie curanda, quã in aliis grauiſsimis morbis propulſandis. Quidam nunc Bononiæ degit, ſuæ profeſsionis deſertor, vti ſunt omnes huiuſce farinæ homines, qui eam aquam in qua bullierit ſublimatum, auſus eſt multos ſanare velle, iuncturas & alias partes inungendo. Non deſunt, & alii, qui ea vlcera ſanare aggrediuntur, non citra ſæuiſsima ſymptomata, non raro etiam cum aliquo proſpero euentu, vnde empiricorum turbæ elatiores fiunt, & in Medicos grauiſsima conuitia euomunt, non ſine maximo eorum dedecore.

Sublimatum Empiricos complures efficit.

Item ex ſublimato in conuenienti liquore elixato, fit ſuffumigium medicamentum rarum, & ad multos vſus vtile. poſſem

Sublimati Suffitus, ſeu rapor.

plures

Plures decoctiones, & infusiones mercurii addere. At peritus, & ingeniosus medicus his lõge præstantiores sibi effingere non erit difficile.

Chaos mercurii. *Chaos mercurii à* Paracelso sic dictum, decoctionis species est. de qua dum in particulari metallorum tractatu versabimur, aliquid dicemus.

Sulphuris decoctum. *Sulphur* in simplici aqua coctum præstantissimum quoque medicamentum est. aqua enim in qua ipsum tota nocte maduerit, vel excoctum fuerit, intus sumpta hæpar refrigerat, febres iuuat & alia præstat. Extra, inflammationi cuicumqne medetur, scabiem sanat, & rubores faciei tollit.

Eius facultas & vires.

Vitrioli albi vtilitas & vsus. *Vitriolum album* in aqua communi, vel in iusculo carnis dissolutum ad drac. s. & drac. i. supra & infra valide purgat. quo remedio

lio crebro vtuntur ruſtici in agro Nemauſenſi,& Vticenſi, degentes,montani pręſertim,& maxime in pleuritide, & doloribus quibuſcumque lateralibus. nec ſine fructu.

Alumen in gargariſmate pro gingiuis roborandis,vlcuſculis in ore obortis, & aliis vtilitatibus commode coquitur. *Alumen ad quid vtile.*

Auripigmentum item coctionẽ ſuſtinet.ærugo æris itidem, vt & pleraque alia, quæ breuitate omittimus.Placet tantum colliri-um illud viride multis in locis vſitatum, hic apponere pro coronide.Igitur pro colyrio viridi. *Auripigmenti decoctionis facultas.*

Reſp. æruginis æris drac. ii. auripigmẽti citrini drac.i.aquæ roſarũ,plãtag.vini albi an. vnc.iii. miſce bulliant ſimul parum.maneat decoctio ſupra fœcibus, nam ab his nouam vim continuo elicit. *Colyriũ viride.*

SECTIO SECVNDA.

CAPVT I.

De Infusionibus.

INfuſio, quæ, & maceratio dicitur, vt perſacilis & trita, ita paucis vnicuiq; innoetſcit. fit verò infuſio in aliquo liquore, nã non niſi ſicca, dura, aut ſimilia, quæ aliquo humore indigent, ad tranſmittendam eius facultatem; infunduntur. & hæc vel integra; vel trita, aut minutim, conciſa. vaſa ad id opportuna, non ſunt à vaſis decoctionum diſsimilia.

Tempus, quo id fit varium, eſt, quod paſsim in Decoctis, extractis, diſtillationibus, & aliis operationibus obſeruare licet.

Per eiuſmodi operationem tincturas florum elicimus. vt ex roſis rub. ſiccis, violis, &c. nam.

CA-

CAPVT II.

Tinctura rosarum.

SIc fit. *Recipe rosas rubras sicc. vnc. ii. has impone in libras vi. aquæ tepidæ, cum spiritus vitrioli, vel ol. sulphuris, vel ol. salis drac. iii. maceratis per tres vel 4. horas*, filtro transcoletur, & ad vsum serua. gustui; palatoque grata redditur, addendo sacchari albi sesquilibrã eius vsus est in febribus putridis. cor exhilarat, & ardorem febris compescit. sitim etiam extinguit, &c.

Tinctura violarum.

EOdem modo ex violis tincturam habebis. at melius ex recentibus, quam ex siccis. succũ parant pharmacopolæ ex recentibus, his prius à virore quocũque liberatis, eiusmodi succus cum tantillo spiritus vitrioli de-

puratus, & ad perfectionem adductus, cum saccharo pariter optime depurato, syrupum efficit, & præstantissimum, & pulcherrimum. hoc interea animaduertendum venit, ne coquatur igne. nam coctionem minime sustinet. cardiaca est eiusmodi tinctura atque thoracica.

Croci Tinctura.

EOdem plane modo, quo de rosis diximus. spiritum vitrioli non addimus, non enim hic liquidam seruamus, sed sole vel stuffa ad instar mellis addensatam seruatur ad laudanum vel aliud simile concinandum, liquida tamen pota calculi renibus mirifice conducit. cardiacis etiam affectionibus non parum confert at dolores capitis in nonnullis excitat.

Tin-

Tinctura florum Papaueris rhœadis.

AEstiuis diebus tincturam florum papaueris rubri per infusionem paramus, absque additione spiritus vitrioli. ea saccharo in formam syrupi condita medicamentum euadit anodinũ optimum. eius Dosis est ad vnc. 1. & vnc. 2. & 3.

Rhabarbari Tinctura.

EX rhabarbaro infusio fit & tinctura clementissime purgans. modus, loco de extractis clarus est.

Sena in frigida infusa & mane colata, cholagogũ efficitur præstantissimum. in vino facta corrigitur. bis & ter repetita infusio super ipsismet floribus, eandem efficaciam obtinet. foliorum tithymalli, aureolæ, peplis, lathyris &c. infusio idem quoque

præſtat, ſed non adeo clementer.

Mineralium infuſiones. Caput III.

NEc infrugiferæ ſunt mineralium infuſiones, quin ſe ſummis virtutibus præditæ.

Stibii infuſio etiam crudi, mira præſtat. calcinati melius, & commodius. vitri & reguli vehementiſsime.

Mercurii infuſio, crudi & cocti, mira quoque præſtat, vermes cuiuſcumque generis enecando, eoſque foras propellando.

Infuſio vtriuſque fit in aqua, vel vino ad vnc. s. ad vnc. s. pro vnc. vi. & viij. liquoris.

Aqua fit, vel communis, vel ſcopo accommodata.

Sulphuris infuſio in frigida facta per noctem Eriſipelati medetur, cutaneis affectibus facillime ſuccurrit.

Vitrioli

Vitrioli infuſio cyprini potiſsimum, oculis medetur, fit in aqua euphraſiæ, roſarum, fœniculi etiam in aqua communi.

Tuthiæ magiſtraliter præparatæ infuſio, in aqua vel vino albo auſtero facta, oculis tuto medetur.

Metallorum infuſiones. Cap. IV.

SAturnus calcinatus in aceto infuſus inflãmationi cito ſuccurrit, oculorũ ophtalmiæ medetur.

Iupiter ſiue ſtamnum, calcinatũ, & in vino infuſum, mira præſtat in affectibus vterinis.

Martis ſeu ferri calcinati infuſio in vino, mulierum obſtructiones reſerat, menſes mouet, & lienis tumores diſſoluit.

Solis terreſtris præparationes, & infuſiones alio diſtulimus.

Veneris calcinatę, & lotę, vt in ſecũda parte dicturi ſumus, infuſio in renũ affectibus mirabiles edit

effectus, & extrinſece oculorum vitiis omnibus ſuccurrit.

Lunæ, ſeu argenti calcinati infuſio, in aqua communi facta oculis pariter ſuccurrit. multa & alia præſtat de quibus in ſecunda parte.

SECTIO TERTIA.

CAPVT. I.

De vinis medicatis.

VIna medicata quotannis in cronicis morbis præſcribere ſolemus, & maxime vindemiarum tempore, muſto adhuc feruente, cum adhuc ſubtilis eius eſſentia in fœcibus ſeparandis nondum fracta, ſimul mixtorum ſimplicium corpora permeat, & ab his congenerem ſubſtantiam educere potens eſt. qua ratione veteres eiuſmodi vina pararent, nondum ſatis exploratum habemus, & de his atque de multis

multis aliis ſolam experientiam ducem agnoſcimus, qui ad communes qualitates reſpiciũt, multa calida ſimul miſcent, vt peculiaribus qualitatibus non neglectis fit, vbi excalefacere caput auent, non tantum calida, ſed & cephalica eſſe oportere iudicarũt qui idem purgare ſimul & excalefacere deſiderant, calidis purgantia ſimul miſcuerunt. Sic & per 4. humorum diſcrimina facta eſt componendi ratio. ſingulæ item corporis partes, varias quoque vinorum medicatorum ſpecies connotant. de quibus Vueckerus in ſuo Antidotario poſt Dioſcoridem, Columellam poſt Arnold. Villanouan. & alios multa recitat. Quercetanus omnium nouiſsimus in ſua Pharmacopœa reſtit. elegantiſsimas, & optimas vinorum medicatorũ formulas proponit, ad quem li-

bere lectorem remittimus. nonnulla interim in exemplum adducemus, quædam præsertim nobis vsitata.

Vinum ex herbis floribus, seminibus, radicibus, & aliis.

VIna pro quotidiano vsu paranda aduersus chronicos morbos, sunt vel ex radicibus, vel ex lignis, corticibus, foliis, floribus, fructibus; & seminibus. vel ex eorum essentiis, extractis, succis, &c. vel tandem ex mineralibus.

Vinum ex lignis, & radicibus.

RAdices & ligna prius siccâ tundantur, vel incidantur, vel limentur vt Gaiacum. Quantitas pro ægri natura, & radicis, vel ligni conditione desumitur. hæc vt dixi, tusa vel incisa, vini dolio indantur, ac desuper mustũ

vini

vini affundatur: nulla coctione præmiſſa. Sic eos non leuiter errare arbitror, qui prius radices vel herbas cum muſto coquunt. vas ab hinc tres vel quatuor dies optime turare oportet, ea tamen lege ne feruore nimio, muſto videlicet æſtuante, diſrumpetur vas. Superiori foramini ſoleo aptare alembicum vitreum quo ſubtiliſsimum, & fragrantiſſimum ſpiritum educo, quod ſeorſum ſerua ſi velis, aut deferueſcenti muſto reaffunde, vt medicamenti integra vis remaneat in vino.

Vinum Elleboratum.

RAdices ellebori nigri aqua communi loti & ab omni terreſtritate liberi ad lib. i. accipio, has vmbræ paululum exſiccatas incido forficibus, & citra aliam præparationem in lib.

150. musti infundo, exacto tempore 40. dierum vinum potest vsurpari ad libitum, vnc. vi. mane ieiuno stomacho. eius vsus mirabilis est in morbis lienis, capitis & vteri. Sanguinem in liene rectificat, cordis palpitationes inde ortas tollit, melancoliam abigit. Epilepsiæ, & Apoplexiæ maximopere conducit. eius vsus fit ad integrum, & duos menses.

Vinum Gaiaci.

IN vino gaiaci parando à communi consuetudine minime recedo, excepto in ebullitione, quam nonnulli præmittunt. Sæpius ligni limaturæ corticem ipsius ligni addo. vasis orificium superius obturo cum alembico vitreo, & per ipsum elegantissimum spiritum prolicio, quem vini dolio reaffundo, exacto fermentationis tempore. interea al-

terius

terius diebus nouum mustum re-
affunde, quo vas fere semper
plenum remaneat, fere inquam
vt facilius ferueat, & cōmodius
alembici os vasis orificio aptetur.
vsus ipsius est in cibis loco vini
pro potu ordinario, vt moris est.

Ex corticibus eiusdem Gaia-
ci, tamarisci, &c. vina medicata
fieri possunt.

Fx foliis item siccis, floribus,
seminibus &c.

Ex fructibus succus extrahi-
tur, ipsis prius contusis ac prælo
vel torculari expressis, eiusmodi
succus si vinosus per se vinum ex-
hibet, & palato gratum, & vsui
medico per opportunum. In fri-
gidis regionibus, maxime in Bri-
tannia, & Normandia, vbi vitis
ob frigoris inclementiam mini-
me adolescit, vinum ex pomis
conficiunt, item ex piris, sorbis,
& aliis fructibus vinosis.

In

In nonnullis Italiæ locis vina parant pro febricitantibus ex cerasis dulcoacidis, vulgo *marenes*, aut ex magis acidis, vulgo *marascham*, atque ex malis granatis. Sed hæc vt trita, & ab instituto aliena missa facimus.

Hydromel vinosum, Caput II.

VInum proxime æmulatur liquor ille, quē ex melle cōficiunt, *Hydromel vinosum à* Medicis appellatum, id à nobis nō alia ratione conficitur, quam ea, quæ habetur penes Bern. Penotum, & Ioseph. Quercet. fit verò ex lib. i. & v. mellis albi Hispanici, & aqua communis lib. 75. facta coctione ad vnius tertiæ partis consumptionem reponitur in doliolo ligneo vinū album, & generosum maluaticum, vel aliud simile iā dudum continente, intercoquendo spuma continuo exsurgit,

quæ

quę cochleari apto aſsidue remo-
ueatur. & vt craſsiores fęces mel-
lis certius ſegregentur, in princi-
pio cola totum per pannum la-
neum manicæ inſtar conſtructũ,
& eo modo quo muſtum recens
in nonnullis locis Italiæ perco-
lant, vel vt Galli ſua vina hyp-
pocratica, & vbique aromatarii
ſuos iulepos, vas plenum in loco
calido vti in ſtuffa repone, etiam
æſtiuis diebus ſolis radiis expo-
natur, & vas quotidie, vel alteri-
us dieb. hydromelite plenum cõ-
ſeruetur, ſicque melius fermen-
tatur, & quæ ſuperſunt fœces, tã
craſſæ, quam ſubtiles ſegregãtur.
Seſqui menſe peracto, quo tẽpo-
re hydromel fit vinoſum, & plane
generoſum ad inſtar vini genero-
ſi, maluatici, vel alterius generis,
vas in cella vinaria ad vsũ ſerue-
tur, nos ſæpe intra duos mẽſes eo
vſi ſu-

vsi sumus. verum quidem post trimestre potentius,& melius.

Interea mirum videre est, quomodo id liquoris genus aquam vitæ & flagrantissimam & excellentem exhibeat, item & acetum generosissimum & fortissimum.

Verum magis mirentur quomodo ex frumento fermentationis medio fiat vinum pariter generosum & gustui gratum, & quo pacto ex eodem liquore aquam vitę & acetum elicere possimus. Sed hæc nostrum excedunt institutum.

Hydromelitis vinosi vires sunt multiplices, in podagra, calculo, asthmate, tremori membrorum, Epilepsia, alui siccitate inueterata & in nonnullis febribus.

CAPVT. III.

Vina ex mineralibus composita.

FErreo hoc nostro sæculo, vbi morbi

morbi plusquam martiales, imo & saturnini maxime vigent, durum videre non est, si sæpius cogamur metallis ipsis vti in ædulis pro salutifetis remediis. Etenim quibus vegetabilia & animalia non valent, valeant saltem mineralia, nec obstat, quid contrarium sentiat ignarum vulgus, scimus hos sciolos inuidentiæ & ignorantiæ plus sapere, quam eruditionis.& doctrinæ. si mineralia explodenda, explodentur & ipsi qui ægros ad minerales aquas remittunt, qui chalybem quotidie vsurpant.qui hydrargyrium, qui auri,& argenti foliola, qui sulphur, vitriolum & diuersa salium genera, sed de his alibi.

Sulphur sublimatum in doliis vini ad sufficientem quantitatem infusum, vinum mirabile reddit, ad diuersa morborum genera.

Im-

Imprimis aduerſus mercuriales morbos,ſic,qui caſu, vel arte fumũ mercurii exceperunt,vel qui mercuriali vnctione perũctiſunt, conſimile vinũ aſsiduo bibant. pulmonib.aſthmaticis.ſcabie infectis, lue venerea contaminatis mirifice confert.

Vinum ne pendulum fiat.

Si attentè Medici connotarẽt, cur ſulphuris vapor(quod artificium fit hic Bononiæ, & in aliis Italiæ locis,) vinum ne pendulũ fiat,cohibeat,ſcirent,qua vi polleat ipſum,in arcenda putredine, è corpore humano. poſſem de eiuſcemodi vino plura dicere, at vereor ne vltro dicendo inuitus cogerer in inueteratum errorem de abuſu mineralium incidere.

Vitrioli Balſamum.

Vitrioli Balſamum vino adiectum, idipſum vinum reddit præſtantiſsimum, & ad multos morbos vtiliſsimum.

Tinctu-

Anthimonii Tinctura vinum reddit

reddit omnium præſtantiſsimũ: id vere ſanguinem renouat, cutis infectiones, læpram ipſam ſanare creditur, erraticis febribus medetur, cacho chimiam tollit arthritidẽ & omnes tartareos morbos è veſtigio tollit, roborat & confortat cor & cerebrum, multa & alia miranda præſtat, quæ non niſi vſu & experientia cognoſcuntur. *ra Anthimonii vinum* *Eius præſtantia.*

Ipſummet Anthimoniũ, crudum & citra vllam præparationem vino continenter detẽtum, imprimit mirabilem proprietatem contra concretionem calculoſam. *Crudi anthimonii vinum.*

Excoctum tamen & à mercuriali parte illa volatili liberũ magis probo, nã crudum flatus multos parit, & nonnunquam vẽtriculi ſubuerſionem concitat, & eius quãtitas perexigua eſſe debet. *Eius noxia.*

Non deſunt qui & mercurium *Mercurii vſus in vino.*

crudum

crudum in dolioli fundo detinent; ferunt vinum ne acescat, aut vaporem contrahat aut pendulum fiat, ea ratione factum esse, nos tale vinum ad ventris lũbricos plurimum valere certo scimus, item è capite per os multum pituitæ educere, & inueteratis coli doloribus mederi. In eiusmodi vinis recensendis breuior, & laconicus nimis sum, & forte plusquam rei natura exigat. at Tironib. res est periculo plena, artis vero peritis res est & notissima & facillima.

CAPVT. IV.

Ex Metallis.

Vinum ex ferro. OMnium mètallorum solum ferrum vina medicata efficit. Quidam idem ferrum limatum accipiunt, idque doliolo imponunt vel sacculo inclusum, vel

sic

ic seorsum, fit vero prius à sor-
dibus repurgatum.

Nos chalybem vel ferrum o-
ptime limatum accipimus, idque
cum dupli põdere sulphuris cal-
cinamus vti in secunda parte hu-
ius operis dicemus speciali capi-
te de ferro, præparatum ex eo vi-
triolum vini cado infusum, &
dissolutum vinum reddit effica-
cissimum & nobilissimum. vi-
trioli vero parandi ratio in secũ-
da parte habetur.

Ex metallorum tincturis, &
Essentiis vina complurima ex-
cogitari possunt, at hæc nec nobis
in vsum veniunt, nec à quopiam
vsurpata fuisse existimo.

SECTIO IV.

De Aquis distillandis. Caput I.

AQuis frequentissime vtun-
tur chymici, estque prima
operatio, qua, ipsi, primò in arte
medica

medica vulgo innotuerunt. verũ eiuſmodi operatio hodie adeo nota eſt, vt ne lippos quidem, & barbitonſores lateat. vulgaris illa methodus, qua herbæ per vas plũbeũ deſtillãtur, merito explodi- tur. in aquis tamen plantaginis, ſolatri, & aliis extrinſece admo- uendis, ea non omnino reiicien- da eſt, ſic aqua roſarum pro in- flammationibus oculorum ſedã- dis pulchre per plumbum diſtil- latur. Aqua item illa à noſtris chyrurgis *luminoſa* dicta, nec ſine occaſione per id vas diſtilla- tur. At ad intrinſecos vſus, eam cum cæteris plane condemna- mus. vaſa terrea vitriata, vitra i- pſa optima ſunt. formæ eorum omnibus notæ ſunt. vas quod refrigeratoriũ dicitur hodie vbi- que locorũ innoteſcit. Eſtque æ- neum, vt plurimum interius ſtã- no obductum, cuius pars inferi- or am-

Vaſa plũbea reprobata.

Eadem in nonnullis approbata.

Aqua luminoſa.

or ampla eſt admodum, res diſtillãdas continens; ſuperior tribus conſtat, canula pro vaſis proportione, ampla, & alta, alẽbico cum roſtro, & cacabo æneo. nos loco huius vaſis aſſumimus vas rotundũ terreũ deuitriatũ, ſtricti, & anguſti orificii, rotundum inquam, pilæ inſtar, cuius orificio, craſsioris digiti amplo, canula ſtamnea, vel ferrea, vel ænea, ſtamno obducta, inſeritur. eiuſmodi canula vaſi alteri aquę pleno immergitur, hocq; pacto eſſentiæ herbarum ſine odoris, & ſaporis iactura educuntur. Item aquæ vitæ mirum in modum excellentes, & precioſæ.

Eſſentia herbarũ cum odore, & ſapore.

Per ſimplex vas vitreum, vel terreum fiunt etiam eiuſmodi aquæ, at non tanti valoris.

Supradicta vaſa igni multiplici aptantur; etenim quidam ipſis ſupponunt ignem lucernæ, alii ignem

Ignis Lucernæ cum

ignem carbonum, lignorum, cinere, scoria, ferri, arena, vel aliis interiectis, alii stuffam balneum mariæ, & balneum vaporosum. calor fimi equini hæc omnia longe superat, at mitis est admodum, & quo ægre aut nisi longo tempore aqua extillari possit. nos eius medio aquam vitæ fragrantissimam è vino elicuimus.

oleo vel cum aqua vita.
Ignis carbonũ.
Rasura lig. cineris. &c.
Fim. equini calor.

Aquas vulgato more distillatas raro vsurpamus, eo quod parum efficaces ne dicam vllius facultatis participes. ea de causa, quæ in nostri vsum veniunt, eas sic parandas iubemus si herbæ sint recentes, & succulentæ, eas primum incisas cultro, vel forficibus, in mortariolo contundimus, contusas cum suo succo, vasi vitreo, vel terreo vitriato stricti orificii indimus, dictum vas in loco frigido per aliquot dies reconditur, donec herbæ, & succus

Distillãdi modus præstantissimus.

acorem

acorem quendam contraxerint, tunc per refrigeratorium diſtilla vel per vas noſtrum rotundum, cum ſua canula aquæ frigidæ immerſa. canula contorta ſit, ea maxime pars quæ aquæ immergitur, ſerpentes & hoc modo ipſi poſſunt inſeri.

Item & aliæ formæ de quibus plura apud artifices. hac via prodibit mercurialis ille liquor cœleſtis; qui ſi non ſatis vim plantæ redoleat, recentem herbam iterũ accipe, cui tuſæ in mortariolo, vt prius, extractam aquam reaffunde quam denuo diſtilla, ſic ſecũdo præſtantiſsimam aquam excipies, quam denuo ad maiorem perfectionis gradum deduces, ſi, tertia vice, aqua, recenti herbæ reaffundatur, atque diſtilletur. ex multis herbis, floribus, & ſeminibus hac via aquam vitæ ſuauiſsimam elicies.

Aquarũ virtus quo multiplicanda.

Si herbæ ſint ſiccæ aut parum ſucculentæ, inciſis, & tuſis aquã communem affundimus, vaſaque eo modo quo diximus in loco frigido per aliquot dies aſſeruamus; ei etiam addimus parum fermenti ad hoc præſertim, vt citius acorem, ſeu fermentationem nanciſcantur, tunc procede vt ſupra.

Aquæ aromatum eiuſmodi fermentatione non ſemper indigent, ea maxime cuius odor in ſuperficie cõſiſtit. vt florũ limonum, arantiorum, violarum, florum charyophyllorũ, iaſmini, & aliorum. ſecus odor in auras abit, ſed cũ primum collectis floribus & vaſi inditis educitur aqua per balneum vaporoſum, quæ nouis floribus reaffuſa, & iterum extillata, floris odorem elegantiſsimũ redolet. aqua flagrans, & odorifera in ſuperficie conſiſtit, ideo

pauca admodum è floribus educitur, & ea, quæ ſtatim primam inſequitur, ingrati eſt odoris.

Aqua cinamomi, garyophyllorũ Indorũ, macis, piperis, & aliorum aromatum exoticorum maceratione duorum vel trium dierum tantum indigent.

Cæterum in aquis diſtillandis nihil quod non ſit cognitum habemus dicendum, qua propter qui de his plura deſiderat aliorum libros euoluat, inter neotericos Quercetanum, Vueckerum, Portam, Vlſtadium, Euonimum, &c. ſuperſunt nobis quædam compoſitæ proprio vſu, multiplicique experientia cognitæ, quas hic cum aliis noſtris appendere volumus.

Aqua Nephritica.

Reſp. radicum ononidos, vnc. iiii.

apii, *raphani*	*an.vnc.ii.*
herbarum argentinæ, *turcicæ, alias herinariæ* *betonicæ,* *pimpinellæ, pilosellæ,* *cetrach,*	*an.m.iii.*
fructuũ rosar. siluestriũ *alchechengi*	*an.vnc.i.s.*
sem. milii solis, hypericonis, *carui, dauci,*	*an.vnc.i.*
succi limonum,	*lib.I.*
vini albi generosi,	*lib v.*

macerentur hæc omnia parum trita in fimo equino in vase vitreo per 6. dies, demum calore cinerum eliciatur aqua, quæ secundo nouis, & recentibus rebus reaffundatur, eaque triduo macerentur, atque distillentur, vt prius fœces crementur in vase fictili, & à cineribus sal extrahatur, quod aquæ immiscere po-

teris

teris vel seorsum seruare. huius aquæ dosis est vnc.ii. & iii. Calculum in renibus, & vesica comminuit, vrinam potenter mouet: extant apud Quercetanum aquæ huiusmodi virtutes, quas qui desiderat suum authorem consulat.

Aqua antipileptica, apoplectica, & similes.

HAbentur eiusmodi aquarum perpulchræ descriptiones apud eundem Quercetanum, quas tamen minime vsurpamus, minus aliis vsurpandas suademus; nobis enim semper displicuit tanta rerum farrago. Pro theriacali aqua sequentem vsurpamus, qua in prædictis affectibus vti poteris.

Resp. radicũ Imperatoria
angelica,
gentiana,
bistorta,
Zeodaria,
} *an. vn. ii.*

foliorum melissæ,
vlmariæ,
agripalmæ,
scabiosæ, } *an. vn. iii*
acetosæ,
card. ben.

cort. citri, ligni aloes
schoenanthes, santali albi, } *an. vn. s.*
& rub.
cinamomi, garophyl. macis

Infundātur omnia triduo in lib. vi. vini albi & in lib. i. ſucci boraginis diſtillentur poſtmodum per balneum mariæ. affectibus cordis ſummopere confert, hinc in peſte præſtantiſsima eſt. valet & ad ferarũ venenatũ morsũ, &c.

Vſurpamus & ſæpe aquam ſequentem pro affectibus vterinis, vt & in multis affectibus capitis. in his maxime in quibus vis roborans, & narcoctica deſideratur

Aqua hyſterica.

Reſp. radicis valerianæ mai. ſiccæ vnc. iiii. *fol.*

fol. matricariæ,
tanaceti,
arthemisiæ, } *an.m.iii.*
abnsynthii, mentha,
maiorana, pulegii.

Infundantur per 24. horas in s.q. vini albi generosi, in loco calido, forti expresſione prælo ſubigantur. In colatura infunde.

galangæ,
gingiberis, } *an.vnc.i.*
macis,
piperis longi,
ſpicæ indicæ, croci,
Schoenãthos, calami, } *an.vnc.s.*
aromatici,
opii thebaici, *vnc.iiii.*
ſem. papaueris albi *drac.i.s.*
camphoræ *vnc.ii.*

Macerentur triduo in fimo equino, & iterum torculari exprimantur, fœcibus aquã vitę affunde, & reliquũ tincturæ ab his abſtrahe à colaturis ſimul commi-

xtis vrinalem vitreum cum ſuo capitello aquam prolicito, quam ad vſus multiplices ſeruabis. Vterinis affectibus potentiſsime ſuccurrit, eiuſdem ſuffocationibus cito medetur: cuicumque flatulento affectui prompte leuamen affert, vertigines ſanat, quemcumque capitis dolorem ſedat, articulorum doloribus nō minimum conducit. Magma à diſtillatione in fundo vaſis relictum. extracti ſpecies eſt, laudani illius opiatici tantopere laudati vires, & facultates obtinens, cuius doſis eſt gran. iij. iiij. & v. De aqua datur vn. s. & vnc. 1. ad duas vſque.

Aqua hydrotica. Cap. III.

Rec. limaturæ ligni Indici lib. I. s.
corticis eiuſdem ligni vnc vi.
Salſæparillæ }
chinæ electæ, } *an. vnc. ix.*

ſem.

sem. cardui bened. *bacc. iuniperi* *gingiberis*	*an. vnc. i. s.*

macerentur octiduo in s. q. vini albi generosi cum ol. vitrioli vnc. s. & calore cinerum vel arenæ, aquam prolicito, quæ recentibus reaffusi & distillata vsui reponatur. Dentur iii. iiii. & v. vnciæ pro dosi, sudores mouet, luem veneream sanat, & aliis grauissimis affectibus succurrit, vti apoplexiæ, paralysi, hydropi, & asthmati.

Aqua febrifuga.

Rec. hederæ terrestris cũ foliis & radicibus, *apii, item integri,* *fol. cichorii, acetosæ,* *centaurii minoris*	*an. m. vi.*

macerentur triduo herbæ omnes contusæ, & per balneum mariæ proliciatur aqua, quæ recentibus

 herbis

herbis reaffuſa, iterum extillatur vt prius. In dictæ aquæ vnc. iiij. ſi per noctē infundatur magneſię ſaturniæ bis calcinatæ vnc. s. & mane coletur, fit aqua vere febrifuga. cuius doſis erit vnc. iiij.
Doſis. v. & vi. paulo ante paroxiſmum.

De Aqua Cinamomi. Cap. IV.

AQuam cinamomi ſæpius cum ſola aqua communi prolicimus, præmiſſa maceratione trium, vel quatuor dierum. Vtimur ad hoc vaſe refrigerante, vel alio ſimili, item vrinali vitreo cum ſuo capitello, cuius recipiēs aquæ immergitur. alio modo, at cum vino albo vt ſic, accipimus, cinamomi lib. 1. eam parum cōtundimus, atque in vrinali vitreo cum ſufficienti quantitate vini per tres dies infundimus: vaſe autem probe obturato cum

ſuo

ſuo recipiente balneo mariæ cō-mittitur, igneque adacto elicitur aqua. huic aquæ oleum innatat in exiguam quantitatem; prima aqua, quæ lactea cernitur, recenti cinamomo reaffunditur, atque diſtillatur, vt prius, ter eiuſmodi operatio reiteratur, qua via multum olei elicitur, & aquam odoratiſsimam, & ſuauiſsimam percipies.

Aqua Cinamomi. Aqua. 2.

Rec. Cinamomi electi *lib. i.*
Spiritus vini *lib. iii.*
Aquæ roſarum *lib. s.*

macerentur triduo in fimo equino, demum per balneum mariæ educitur aqua fragrantiſsima.

Aqua Cinamomi. Aqua 3.

Rec. Cinamomi electi parum contuſi lib. i. s.
ſchoenanthos, folii indici an. vn. i.
garyophyll. vnc. i.

vini maluatici lib.iiii.
aqu.rosarum lib i.

triduo maceratis, in vrinali vitreo, lento calore prolicitur aqua præstantissima. Epilepsiæ confert, animales spiritus recreat, auget memoriam, & refrigerato ventriculo succurrit.

De Aquis odoriferis. Cap. VII.

EX omnibus odoratis floribus, fragrantissimas, & odoratissimas aquas elicere possumus. vt ex rosis, iesminio, violis purpureis, cheriophilis, floribus arantiorum, & aliis. modum autem supra tetigimus, interim colligantur flores tempore quo Solis calor virtutem nõ resoluerit, eousque statim vrinali vitreo reconde, atque blando calore proliciatur aqua, caue ne ignis vehemens sit, paucaque aqua eliciatur, & ea quæ à primo vapore re-

re reſoluitur, ſeruetur; ſecus quæ à toto compoſito prodiit ingrati eſt odoris, & alteri mixta odorẽ illius euertit, omnino augebis odorem, primam aquam nouis floribus reaffundendo, quod ſi ter reiteretur huiuſcemodi operatio, aqua fit præſtantiſsima.

Ex roſis aqua eodem modo paratur, & quia odor fixius hæret ſubſtantiæ, longiorem ſuſtinet euaporationem, patiuntur & macerationem, vt in principio diximus, flores verò qui in ſola ſuperficie continẽt odorem maxima cautela extillantur, primi enim vapores in roſtrato capitello tantummodo excipiantur, contrarium agentes, oleum, & operam perdunt. vſus eiuſmodi aquarum maxime eſt in ſpiritibus roborandis, & exhilarandis, vires earum multiplices ſunt, etiam in peſte, morbiſq; cõtagioſis.

Aqua

Aqua odorata composita.

Rec. ſantali citrini vnc. i. s. radicis cyperi, ligni aloes, calami arom. corticis citri, roſarum rub. ſicc. an. vnc. s

benzoni, ſtyracis calamit. an. drac. x.

terantur terenda, & octiduo macerentur in uff. q. aquæ roſarum demum aqua proliciatur calore balnei vaporoſi, & ſeruetur ad vſum. In dicta aqua nodulus ambræ friſeæ & moſci orientalis an. drac. i. plenus continuo immergatur.

Alia.

Rec. radicis ligni rhodii. Santali citrini, cyperi, ireos an. vnc. i. s.

cala-

calami aromatici,
styracis calamitæ, } *an.vnc.s.*
benioni
garyophyllorum

macerentur triduo in s.aqua florum arantiorum vel rosarum. postmodum balneo, vel refrigeratorio distilletur.

Aqua Soporifera.

Rec. seminis cicutæ *vnc.i.s.*
sem papaueris albi drac.vi.
hyoscyami } *an.vnc.iii.*
lactucæ,
fructuum maturorum mandragoræ } *an. vnc. i.*
stramonii cū semine
opii thebaici, *vnc.i.s.*
succorū lactucæ silvestris } *an.lib.i.s.*
aquæ vitæ optimæ

hæc omnia tusa macerentur triduo in vrinali vitreo, post modum lentus ignis ipsi subiiciatur, dosis aquæ erit vnc.i.&ii.

Alia

Alia.

Rec. ſuccorum hyoſcyami albi, *fol. papaueris albi, & nigri,* *mandragoræ* *hederæ,* *cicutæ,*	*an. lib. ſ.*
In his ſuccis infūde lolii *ſem. lactucæ,* *opii,*	*an. vnc. I. ſ.*

hæc aqua ter à magmate abſtrahatur. atque ſic potentiſsima aqua educitur.

De Aquis Animalium. Cap. VIII.

ANimalium vt ſtyrpium aquas præparare vſuique noſtro reponere nobis moris eſt. Itaque aquas animalium, vel integrorum, vel eorum partium, variis modis, variiſque inſtrumē-tis elicimus. quaſdam putrefa-ctione,

ctione, ſubſtantiarum ſegregatione, hæterogenearum videlicet, quibus cõſtat, præmiſſa quaſdam nulla, ſed eas ab integris ſeparamus.

Nonnullas balneo vaporoſo, atque calore aquæ tepidæ.

Quaſdam igne cinerum, arenę, igneque ipſo aperto. Quædam ſine alterius mixtione, ſeu ex ſolis animalibus, aut eorum partibus, quædam verò cum mixtione alterius, vel alicuius additione aquæ commodius educuntur, vel vires, & facultates augentur & nobilitantur.

De Aquis Caponum, & aliarum viribus reparandis dicatarum.

DVplici modo fiunt eiuſmodi aquæ, vel enim per balneum mariæ, carne prius inciſa, & vrinali vitreo indita, pauco vini maluatici adiecto, vt irro-

rentur

rentur carnes,&tantillo cinamo-mi ſaporis gratia, vel prius capones bene coquũt, & iuſculum, &caponum balneo rorido diſtillant, qui modus hodie vſitatiſsimus eſt.

Alio modo; Carnium portio filis alembico appenditur, exhalanteque vapore è ſubiecto vrinali caro excoquitur, eaq; aquam ſiue iuſculum fundit gratiſſimũ. In vrinali vinum vel aqua roſarum, borag. aut alterius generis liquor prius immittitur. Vrinale fit cæcum & fere in modum circulatorii. Si cinamomum, aut aliud aromatũ ſuperadantur ſuauiorem reddet liquorem.

Aqua cancrorum fluuiatilium, Vermium terreſt. &c.

AQuæ cancrorum fluuiatilium, gallis eſcre vithes, Italis gãbari, per balneum mariæ, vel

vel etiam calore cinerum excipiuntur integri ſumuntur , iique bene loti vrinali vitreo indũtur, cum pileo roſtrato, ſine additione alterius liquoris, eiuſmodi aqua, vſus eſt mirabilis in flammationibus ſedandis, vrinam pellit, rabidorum canum demorſis ſuccurrit, vulneribus pectoris continuo ſumpta mirifice opitulatur, ſitim extinguit , & renum calculum comminuit.

Aqua vermium terreſtrium eodem plane modo fit, ipſis prius vino albo probe à terreſtritate lotis, & repurgatis , hæc aqua phtiſicis auxiliatur, ſanguinem ſiſtit, menſes prouocat, obſtructiones referat, vermes puerorum enecat, intrinſecis vulneribus confert & alia præſtat adhuc incomperta.

Aqua Ranarum.

Rec. ranæ capiuntur ſub fine mẽ-

ſis

ſis Martis vel initio Aprilis, (omnibus etiam temporibus, neceſsitate cogente, ſed tunc minus efficaces) viuæ domi triduo ſeruantur, tuncque lotę, vrinali vitreo integræ & viuæ immittuntur, atque pileo roſtrato ipſi impoſito per calorem balnei maris exſtillatur aqua; eius vſus eſt mane ieiuno ſtomacho vnc. ii. pro doſi diuturnas hæmorragias reprimit, muliebres fluxus, quos flores albos appellant mirifice iuuat. quod ſi nulla ſubſit praua cacoetia, radicitus ſanat.

Proprietas, & vſus aquæ ranæ.

Spermatis ranarum aquam, eo quo diximus modo elicimus. colligitur eiuſmodi ſperma menſe Aprilis nullaque lotione præmiſſa, balneo vaporoſo aqua educitur. Et quia iſthæc aqua cito corrumpitur eius ſuccum linteaminum fruſtulis combibimus, eæq; vmbra, vel ſole exſiccãtur.

Aqu. ſperm. ranarum.

His

His vtimur, aqua ranarum prius madefactis, in omni sanguinis fluore, in Erisipilate, in arthriticis doloribus, & in ambustis. eæ etiam cancro vlcerato nō parum prosunt, nam ab eo enatos dolores sedant. *Eius vsus & vires.*

Quidam ranarum partem inferiore reiecto pectore & capite cum pelle tantum accipiunt. nos eas integras distillamus, & eæ in vase post extractionem remanēt, quæ postea lento igne exsiccantur, atque in puluerem reducuntur. cuius drac. 5. & drac. 1. quotidie exhibemus; puluere dicto vtimur in fluxionibus sistendis maxime vterinis. *Pul. ranarum vsus doses, & virtus.*

Aqua sanguinis humani.

IN oleo sanguinis humani extrahendo aquam simul extrahimus, de qua, eo in loco sermonem habebimus; hac aqua raro vti-

mur & niſi in extrinſecis, roborat artus quo minus fluxiones excipiant, & arthriticis doloribus cōfert; ex ſangnine hyrci, & aliorū animalium aqua modo non diſſimili educitur.

Aq. ſauguini humani vtilitas.

Aqua ſtercoris animalium.

MVlta animalium ſtercora mirabiles, & præſtātes obtinent virtutes: & vt interim humanum ſtercus taceam, (res profecto indigna, vt à quopiam in vſum aduocetur) gallinarū ſtercus nonnūquam vſurpauimus in doloribus coli. id in puluerem exſiccatum furno, vel ſtuffa cōmode abſque alia præparatione exhibetur aduerſus colicos dolores. Stercora cuiuſcumque animalis in aliquod animalculi genus vertuntur, quod per alembicum vitreum diſtillatum, aquam & oleū exhibet mirandę virtutis. ad

Gallinarū ſtercus.

Vnaquaque animalium ſtercora in pro-

d hoc, opus eſt magna ſtercoris opia, longũque tempus requiri-ur. ſed hæc tantũ per tranſennã nnotare placuit, non enim arbi-ramur fœda eiuſmodi remedia d humanum vſum comparata ſſe. non propterea nos latet ſter-us bubulum menſe Maii colle-ctum miram præbere aquam, ſi per alembicum diſtilletur, aduer-us nephritidem, calculos enim ito ſoluit, & vrinã copioſe mo-uet, quam & nigram prima die ellit, forte calculis vehementer ttritis.

pria animalculorum genera verti.

Eorum aqua, & oleum.

Aqua ſtercoris bubuli.

Aduerſus calculum.

De Aquis mineralium. Cap. II.

SVb foſsilium atque minerali-um nomine, metalla quæque complectimur, mineralia, lapi-des, gemmas, terras, bitumina, omnia ſalium genera, & quæ in imo maris & intimis terræ viſce-ribus denſata ſunt, & in ſubſtan-tiam lapideam verſa.

Ab his aquam ęgre excipimus, nec non niſi artificio & labore. ſic eiuſmodi aquas vulgus medicorum plane ignorat, eo quod nimis delicatuli labores ad ſe non pertinere dicant.

Tanta eſt eiuſmodi aquarum neceſsitas, & vtilitas, vt his ignotis, tota chimica ars corruat, eæ enim denſiſsima metallorũ corpora penetrant, ſic in momento firmiſsimam auri, & argenti cõpagem ſoluunt, taceo miranda, quæ inuicem præſtant. In medicina, vſus, ſunt multiplices & admirabiles, & vt à vilioribus & minus compoſitis exordiar. Paramus aquas vitrioli, aluminis, & quorundam ſalium hunc in modum.

Aqua Vitrioli, & aluminis.

VItriolum, vel alumen accipimus, eaque interea retortæ, vel

tæ, vel etiam vrinali, aut alteri vasi terreo deuitreato pileum rostratum, excipiendo idoneo imponimus, vas in communem fornacem collocamus, & leui igne adhibito aquam exugimus, recipiente ad hoc capaci vasi adhibito, eiusmodi aqua vocatur phlegma ob insipidũ eius saporem eo tramite ab vtroque spiritum elicere poteris, igne validiori adacto, & retortæ collo cum recipiente luto firmiter obturato, & loricato. hæ aquæ summopere refrigerant, sine vlla mordacitate, ideo ophtalmiæ haud parum cõferunt. *Vitrioli spiritus.*

De aquis fortibus. Cap. X.

INter simplices & magis communes, hæ maxime supputantur. omnium simplicissima, ea est, quæ ex solo sale educitur, siue

 sale

ſale nitro, gemma, armoniaco
communi, vel alio.

Sal nitrum duplici boli, cret
terræ argillaceæ ſiccæ aut ali
corpori mixtum, aquam fundi
fortiſsimam, maximum in lunã
& alia inferiora corpora imperi
um obtinens, vocatur eiuſmod
aqua ſpiritus, ob ſubtilem, tenu
em, & raram eius ſubſtantiã, qu
tanta eſt, vt continuo in auras ab
eat, atque facile denſa & dura pe
netret corpora.

Item cum duplici pondere a
luminis vſti mixtum, aquam o
mnium vehementiſsimam de ſ
promit, pariter cum duplici põ
dere vitrioli calcinati aquam et
iam efficaciſsimam exhibet.

Communis aqua fortis.

Rec. ſalis nitri,
aluminis vſti, } *an. lib. i*
vitrioli vſti,

Indan

Indantur retortæ luto firmiter loricatæ,& recipiente amplo, & capaci, igne per gradus adhibito excipiatur aqua. qui minus fortem desiderant alterum horũ crudum ponatur, & melius aqua communis in recipiente immittatur.

Alia.

EXtant passim apud artifices aliæ aquarum fortium descriptiones; at omnes illegitimæ, & parum fidæ.quidam , florem æruginis æris,alii salem communem,gemmeum , cynnabarim, sublimatum. nonnulli salis nitri legitimam dosim omittunt, alii exsiccationem , & præparationem corporum.

Aqua fortis Tertia.

Rec. Salis nitri. *lib* 1.
aluminis vsti, *lib.* 2.

cynnabaris, vnc. 3.
stibii, vnc. 1.
misce,

Aqua fortis quarta.

Rec. salis nitri, lib. 1.
salis gemmæ, vnc. 4.
sandaracæ, vnc. 2.
aluminis,
vitrioli, } an. lib. 1.
misce,

Aqua quinta.

Rec. salis armoniaci fixi vnc. 3.
salis nitri, lib. 1.
aluminis vsti, lib 2. s.
arsenici, vnc. 2.
misce,

Aqua Regia.

AQua Regia sic vocatur, ob vim dissoluendi aurum. fit autem eiusmodi aqua, vt cæteræ aquæ fortes, efficitur talis salis armo-

armoniaci interuentu,quod additur vel in recipiente,vel in retorta. In recipiente ob nimiam eius naturam fugacem. ſi retortæ indatur,ignis principio admodũ leuis ſit ſecus ad collum retortæ ipſum ſublimabitur,& aquæ exſuctionem inhibebit, fixatur etiam dictum ſal quo minus fugax ſit,vti ſpeciali tractatu de mineralibus docetur, mitto pleraque alia breuitatis cauſa.

Aqua Metallorum.Cap.XI.

METallorum aquæ variæ ſunt , variiſque modis à perito artifice educi poſſunt. Et quoniam earum methodus varietatem ſortitur à natura vniuſcuiuſque metalli , ideo earum præparationem reiicimus in peculiarem noſtrum tractatum de mineral.& metal. præparatione. vbi non modo aquas , verum &

ſingula quæque remediorum genera è metallis educta, conficere docebimus.

SECTIO V.

De ſuccis, & extractis. Cap. I.

PRæmiſsis iam decoctis, & aquis, tamquam his, quibus in ſequentibus parandis crebro vtimur, ad ea, quæ extracta dicuntur deueniendum, ſub quorum denominatione ſuccos rerum ſimplices complectemur, & primum de his, vt paratu facillimis.

Aeſtiuis temporibus plantarum ſuccos vſurpamus, nã tunc earum virtus in ſucculento, & madido humore conſiſtit, quem non raro ſponte, aut exigua vi facta, fundunt.

Parantur etiam, vt hyeme, dicti ſucci, loco plantarum ex quibus eliciuntur, haberi poſsint: tunc

tunc enim ſunt mortuæ, effœtæ, & languentes, vnde nullam aut exiguam vim de ſe promunt.

Parantur, & aliis de cauſis, vt ab his, ex arte fermentatis, ſpiritus, quinta eſſentia, vel liquor mercurialis educatur.

Item vt ſal eſſentiale, ſiue tartarum inde parari poſsit.

Succos autem elicimus è viridi ſtirpe, eius radice, foliis, floribus, & fructibus. Itaque ex his minutim conciſis, tuſiſque ſuccus exprimitur. aliquando ex his prius probe tuſis, & ad nonnullos dies in vaſe vitreo, atque in fimo equino maceratis per linteum raro coniectũ, vel manib. vel prȩlo, vel torculari ſuccus excipitur.

Ex extractis pilulæ, & ſyrupi fiũt.

Succi ſæpe per nos in extracti formã adducũtur, vt hi in pilulas deuocari poſsint. nó raro in mellis vel ſyrupi craſsitiem nullo etiam addito melle aut ſaccharo,

ipſis tamen prius deſœcatis & probe depuratis. Depurantur verò ipſis antea inſolatis, quo ritu, vinum poſtquam efferbuerit, fœces deponere ſolet, ſic quicquid læuiorum fœcum continebunt in ſpumam ſubſidebit, quæ depurandi methodus potiſſimum valet in vinoſis ſuccis.

Nonnulli, vt craſsi, terreſtres, fœculenti, & viſcidi, prius coctionem ſuſtinent, vel ad ignem vel ad fimum equinum feruidũ, depurationes, & clarificationes, quæ acidorum medio fiunt, item per albumen oui, non ſemper improbamus neceſsitate tẽporis ad id ſæpius compellente.

Succi exotici vt ſcammonea, opium, aloes, & ſimilia quia impuri, non minima purificatione indigent, male tamen in officinis tales immiſcentnr pilulis, ſatius eſſet hac de re ſcammoneam

purgare

purgare, quam in malo cotoneo coquere, meliorque esset correctio. ea verò depurantur atque ab omni praua malignaque qualitate corrigitur, si trita aqua vitæ lento igne dissoluatur, dissoluta per inclinationem à fœcibus segregetur, demum ab ea, aqua vitæ abstrahatur, quoad sicca remaneat pura, clara, & pellucida. huius correctæ scāmoneæ scrup. i. tuto exhiberi potest. *Scammonea præp. & dosis.*

Aloe hepatica, succis, vel aquis distillatiis dissoluitur, & eodem modo à sordibus repurgatur. succotrina quæ pura, nitida, & pellucida est, à nobis sic absque alia præparatione vsurpatur. *Aloes præp.*

Succos probe depuratos ad mellis, vel syrupi crassitiem coctos, sacchari tantillo adiecto, plerumque vsurpamus, raroque crudos, ni temporis necessitas,

vel ægri conditio alio nos aduocat.

Dosis eiusmodi succorum coctorum erit ab vnc. 1. ad 2. & 3. horum vnc. 1. plus pollet viribus quam vsitatorum vnc. 8. & 10.

Succi, vt validiores redduntur. Qui huiusce rei periculum facere cupit, succos limonum accipiat, vel cydoniorum ad lib. 2. remaneant post euaporationem in balneo mariæ factam vnc. 4. quarum singula vncia plus viriũ habebit, quam integra libra; nos parũ sacchari ipsis addimus, quod non tam ad saporis gratiam, quã ad formæ elegantiam; vt pro vna lib. succi vnc. 2. vel 3. sacchari.

Succos cichorii, melissæ, boraginis, cicerbitæ lupuli, endiuiæ, fumariæ, agrimoniæ, acetosæ, scorzoneræ, & similes, hac via paratos ad vnc. i. & vnc. ii. vsurpamus citra nauseam, & ægri molestiam.

In

In Italia frequẽtiſsimus eſt ſucci cichorii crudi & impuri vſus, menſibus præſertim Maii & Iunii, quem ſæpe cum ſero lactis miſcent, quæ conſuetudo à nobis minime probatur, maxime in his, qui ventriculum frigidum, & à natura imbecillũ nacti ſunt. lienoſis etiam, & his, quibus iecur obduruerit, nõ minimũ obſunt, hos enim frequenter in hydropẽ præcipitant, obſtructiones augẽt totum genus venoſum refrigerãt, naturales tandẽ functiones ſummopere peruertunt, irritant, & deiiciunt; inde apoplexia, colici dolores, & alia grauiſsima mala, nec raro mors ipſa, ſic qui iecur temperare ſtudebant, immaturã mortem ſibi concitarunt.

Hic in acutis febribus oxalidis ſuccus promiſcue exhibetur, & horis & dieb. quib. natura ſæpius cryſes mouere ſolet. quam con-

ſuetudinem probare minime poſſumus; tunc enim adhibenda ſunt pauca, & coćta ne ab officio natura euocetur, ſic ſi vnica tantum vncia, aut ſemirncia, adhiberetur dićti ſucci probe cocti & per ſe purificati, cito in actum deducerentur, & natura tantopere ab his minime læderetur, nec eos auerſaretur, ſed his breuitate

Cicerbita ſuccus. miſsis quod Cicerbitæ ſuccus aduerſus venenatorum morſus valeat aperiendum, narrauit mihi amicus fide dignus, ſe eo ſucco viperis demorſos curaſſe,

Scorzõ. ſucc. Scorzoneræ ſuccum idem præſtare palam eſt, ſucci præterea omnes, plantarum èquibus educuntur, facultatibus & viribus pollent. addam inter extrinſecos vſus & familiaria experimenta noſtra.

Heliotrop. ſuc Heliotropii ſuccum manuum ferrucas breui tollere abſque dolore.

lore. equorum item & mulorum poros pariter emollire, & absumere. certas etiam carnis excrescentias, & superfluitates, reprimere & resoluere, ad quæ & non parum conducit succus sabinæ, qui & carcinomata maxime vlcerata mirifice iuuat. idem succus in pilulis coctus, & prius depuratus in ciendis mensibus mira præstat. *Sabina.*

Succum hederæ narium fœtorem reprimere pluribus experimentis cognouimus. *Hedera.*

Succus anagallidis floribus purpureis cum herba trita, vlceribus malignis impositus medetur, ipsaque perfecte sanat. *Anagallim.*

SECTIO. VI.

De extractis. Cap. I.

EXtracta non multum à succis differunt, succorum siquidem species sunt, vt plurimum

cum

cum alieno liquore facta. Herbæ recentes,& ſucculentæ ſine alieno liquore ſuccum fundunt,quem& extractum nominare poſſumus. Itaque ad hæc paranda accipimus herbarum recentium ſuſficientem quantitatem. eæ minutim inciſæ,& contuſæ vrinali induntur,atque in fimo equino diu macerantur;eximuntur dein & per pannum lineum ſub prælo valde ſubiguntur,quoad omnem ſuccum deponant : in eodem liquore recentes herbæ reponuntur,macerantur, & exprimuntur vt prius iſque labor ter , & quater repetitur,pro vt validum , & efficax requirimus medicamentum. liquor tandem diſtillatur,& aqua optima educitur,ad multos vſus neceſſaria.

Quod in fundo vaſis remanet mellis ad inſtar craſceſsit , vocaturque extractum.

Sicco-

Siccorum corporum, lignorũ, corticum, radicum, foliorum, seminum, & similium extractũ cũ conuenienti liquore, longaque maceratione paratur: macerationes, infusiones, & filtrationes, sæpe reiterantur, & vt supra monuimus ad mellis crassitiẽ exsiccantur. eiusmodi extracta paulo tenuiora relinqui possunt, cui & addere licet pauxillum sacchari, sic habebitur syrupus excellentissimus cuius drac. ii. pro dosi, plus virib. pollẽt, quã multę vncię syruporum in officinis pharmacopolarum paratorum. tuto eiusmodi syrupi citra nauseam, & vẽtriculi subuersionem exhiberi possunt, etiam delicatulis, & his qui nedum saporem, sed & conspectum medicamentorum perhorrescunt.

Est insuper extractorũ alia parandi formula, qua in puluerem nobilis-

nobilissimum adducuntur, quorum quantitas exigua mira præstat, fit autem hoc modo; ab herbis propria aqua elicitur, fermẽtatione prius præmissa, hac colorẽ siue tincturam elicimus, quæ in exsiccando aquam per alembicum exsugimus, & toties crescente materia, aquam reddimus quo ad dicta materia omnem humiditatem absorbuerit; atque vasis iuncturis luto probe munitis lento calore sensim in puluerẽ exsiccetur. si inter exsiccandum herbæ ex qua extractũ parare intendis, salẽ immisceas extractum omnib. suis numeris absolutũ cõficies. liquores siue mẽstrua quorum medio extracta conficere nobis est animus, sint pura, clara & omni aliena qualitate orbata, vt aqua communis stillata, aqua propria, spiritus vini licet aliena qualitate præditus sit, attamen pro-

propter eius naturam volatilem, & ſulphuream ab extracto plane totus recedit.

Sæpe dum perficitur humidi abſtractio per alembicum, guttulæ quam exiguæ olei, ſub aqua natantes conſpiciuntur, quas ſi volueris ſeorſum ſeruabis, ſin minus vna cum aqua ſeruantur, vel reiteratis cohobationibus extracto reddantur.

Vſus extractorum multiplex eſt, ſolida in pilulas deuorentur. liquida cum appropriato liquore diſſoluantur, in puluerem adducta, vel cum iuſculis, vel in pilulis, confectionibus, pulueribus, conditis, & aliis formulis dentur.

Compoſita extracta eodem modo, quo ſimplicia parantur, ex quibus alia ſunt alterantia, alia purgantia, vtraque ex lignis, radicibus, foliis, floribus, & ſeminibus. Nobis vſitata, longoque

vſu

vſu comprobata hic tantummodo interſerere placuit; alia apud alios authores, qui deſiderat, inueniet.

Ligni Gaiaci extractum.

Rec. ligni gaiaci limati, vel in ſcobem minutim inciſi q. s. ad minus lib 10. macerentur 12. vel 15. dies in s. q. aquæ communis in vaſe vitreo probe obturato, & in loco calido, fimo vel ſtuffa, principio adde *olei ſulphuris circiter drac. ii.* aqua ligni colore & odore imbuta colctur; fœcibus noua aqua reaffundatur, macerentur, iterum ad tres vel quatuor dies quoad aqua denuo coloretur, atque ſapore ligni imbuatur. hæ aquæ per filtrum traiiciantur, vrinalique vitreo indantur, atq; pileo roſtrato ipſi impoſito, per lẽtum calorem humiditas omnis proliciatur à calore, qui in vaſis mellis ad inſtar remanet. Interea

nterea à fœcibus per retortam
alido igne adhibito, duplicem
iquorem extrahes, primum a-
queum, secundum oleagineum.
qui primus exit fere insipidus, se-
orsum seruetur pro noua extra-
ctione paranda, secundus suba-
cidus est, & est, præstantis-
simus hic cum oleo subrubro e-
greditur de oleo numquam in-
trinsecus vsurpamus: liquorē ve-
rò subacidum, extracto reddi-
mus, vel per se damus, qui est
potentissimus. si hæc agnoscerēt
Medici, consultius agerent erga
infirmos, nec eos in tot tormenta
facile conii cerent.

Extractum antiuenereum.

*Rec. corticis ligni indici parum con-
tusi vnc. vi.*

rasura eiusdem ligni lib. iii.

chinæ electæ in taleolas dissecta }
Salsa parilla minutim incisa, } *an. li. ii.*

bacca-

baccarum iuniperi, *lib.*
ſem. cardui benedicti, } *an vn. iii*
carui,
fol. ſuccisæ, ſcabioſæ, *an. m. iii*
radicum cyperi, } *an. vnc. ii*
vincetoxici,

Infundătur omnia parum contuſa octiduo in ſufficienti quantitate vini albi generoſi, fiatque extractum vt ſupra monuimus, cui ſalem ex fœcibus factum adde. oleum à dictis fœcibus facile educitur per retortam, à quo empireuma, quæ aqua communi diſtillata per varias cohobationes tollitur. Doſis eſt drac. ii. & drac. iii.

Extractum aliud antiuenereum purgans.

Rec. raſuræ ligni Gaiaci, *lib. vi.*
Salſæparillæ minutim
inciſæ. *lib. iiii.*
Chinæ electæ, *lib. ii,*
radi-

radicum Mechoacane *vnc.vi.*
fol.sena. *vnc ix.*
ligni saffafras }*an.lib.s.*
baccarum iuniperi,

Infundantur ligna & radices in sufficienti quantitate aquæ communis cum drac. ii. olei vitrioli vel sulphuris in loco calido per octo dies, coquantur postea in vrinali vitreo, vel terreo vitreato cum suo capitello ad consumptionem duorum tertiorum, quæ humiditas in recipiente seruetur pro noua infusione paranda. coletur decoctum, & in colatura macerentur fol. senæ, & radices mechoacani per tres dies, bulliant parum & denuo colentur. dum hæc fiunt prima aqua à decocto educta fœcibus reaffũdatur cum noua humiditate, si tanta opus fuerit, nouaque infusio paretur, quæ priori vnitæ simul per vrinalem cum suo alembico

bico in extracti formam adducuntur, saccharum nonnumquã ad selibram addimus, & vt solidius reddatur, puluerem sequentem ei commiscemus.

Rec salsæ parillæ vnc. 1. s. chinæ electæ vnc s.
fol. senæ vnc. i.
garyophyll. drac. i.
salis suprascriptorum vnc. s.
Misce, fiat massa
Dosis est drac. ii. & iii. bis in die.

Extractum hystericum.

Rec. extracti brioniæ,
ext. visci quercini,
ext. granorum ebuli } *an. vnc. i.*
aloes succotrinæ repurgatæ vnc. ii.
ext. hellebori drac. ii.
pul. croci, mirrhæ, macis sem. apii an. drac. i.

Salis iouis, vel eius loco, iouis calcinati cum sale nitro, vitrioli martis, *an. drac. iii.*

Liquen-

Liquentur, & miſceantur extracta ſimul, demũ puluêres adiiciantur. Doſis à drac.s. ad drac.i.

Aliud.

Rec. extracti brioniæ, } *an. vnc. i.*
ext. ellebori nigri,
croci martis, *drac. iii.*
pul. macis, maſtiches, ſpodii an. ſcrup. i.
miſceantur, vt artis eſt, & fiat Extractum.

Aliud quo frequenter vtimur in vterinis affectibus cum albo fluore vterino.

Rec. Extracti ellebori nigri, *vnc. i.*
ſcammoneæ more noſtro repurgatæ drac. iii.
aloes ſuccotrinæ pellucidæ vnc. i. s.
croci martis, *drac. iii. s.*
lapidis hæmatites, *drac. i.*

olei

olei succini, *scrup.*

olei macis, *scrup.*

Extracta vterina purgantia quãdo vsurpanda. miſceantur omnia pauco melle roſato addito, eiuſmodi extractis vtimur quando purgatione longa opus eſt, atque mulieres ſunt validæ, ſecus extracta roborantia & exſiccantia tantum vſurpamus, vt.

Extractum hystericum roborans & exſiccans.

Rec. arthemiſiæ ſiccæ, } *an. faſciculos iiii.*
abſinthii vtriuſque }

menthæ, *faſciculos. ii.*

abrotani, *faſc. i.*

gingiberis, } *an vnc. iiii.*
galangæ, }

macis, }
mirrhæ, } *an. vnc. i.*
ſuccini, }

cum aqua vitæ optima, more artis fiat extractum, adde ſub fine *liquoris ſuccini drac. i. vitrioli martis drac.*

.iii.sacchari albi vnc.iii. dosis e-
drac.i,& iiii.scrup.mane ieiuno
icho.

Vsus. & dosis.

actum aliud siue confectio vte-
na minus composita, forte, à
quodam Empirico chy-
mico reperta.

conseruæ rosarum vnc.iii.
salis betonicæ drac.i.
magnesiæ saturninæ fixnæ. drac.ii.
olei sulphuris cum cristallo facti
g. 12.

nisce dantur drac.ii.mane. eius-
nodi compositio certissime vte-
inos meatus obstructos reserat,
ienis, & iecoris durities emollit
tem massam sanguineam ab om-
i crassa,& lutulenta materia re-
purgat.quid? deperditum colo-
em iuuenibus restituit, quibus
ihil profuerat tota ars medica,
nuincibili marte etiam pluries
dhibito, & reiterato, profuit

Dosis, & exhibendi ratio.

Virtutes.

hæc ſimplex compoſitio, caſu &
fortuna reperta.

Extractum Senæ.

EX foliis, & foliculis ſenæ cũ aqua communi modo quo ſupra diximus fit extractum ſecunda infuſio non magis quam prima flatus concitat, eſtque prima & ſecunda eiuſdem efficaciæ tertia paulo debilior eſt. prima infuſio cum parua quantitate aquę communis facta, ſi cum pauco ſacchari pulueriſati miſceatur & canicularibus diebus ſoli exponatur, formã excellentiſsimã nanciſcitur, cuius doſis erit, cochlear integrum, & ſemi cochlear, blande purgat & citra vllam moleſtiam.

Senæ extractum doſis & facultas.

Extractum roſarum.

INfuſiones illæ, quæ vulgo in officinis pharmacopoeorum fiunt, probe purgatæ in vrinali

fundo

fundo post humiditatis eductionem extractum relinquunt purgationibus peraccommodatum. datur *à scrup.i. ad drac.i.* aluum & vrinas blande mouet, & eadē ac syrupus rosarum officinarū præstat, licet in longe minori quantitate datur aliquando *ad drac.ii.* in eo parando magna est habenda cautela; secus non purgat.

Extractum violarum.

QVoniam violarum, vt & aliorum florum compluriū vis in suprema superficie cōsistit, roborans præsertim, nam laxatiua vis in toto corpore residet, etenim si violarum siccarum puluerem exhibeas aluum concitabis, quod & ipsorummet florum semen validius præstat. nec credendum his, qui contrarium putant, rosarum item, siccarū puluis non minus purgat, ad drac.i. exhibitus

Purgatiua facultas in quo consistit.

Pulueris violarū facultas

hibitus

hibitus, experientia rationes, & authoritates contrarias eneruat, vanaſque reddit. Itaque violarũ extractum ſi purgans deſideras, procede, vt de roſis dictum eſt. ſi verò roborans, & purgans ſimul exoptas, ab his recentibus aquam odoriferam prolice, vt ſuo loco diximus: colorem item habebis tantillo ſpiritus vitrioli adiecto, vel ſuccum ex recentibus exprimendo. ex dicto ſucco ſyrupum excellentiſsimum conficiunt Pariſienſes, quam methodum pulchre docet Quercetanus in ſua Pharmacopœa reſtituta. hi miſcent vnam partem dicti ſucci cum duabus partibus ſacchari pene in formam electuarii ſolidi cocti. mixtio fit extra ignem ſecus periret color, & odor. huius vis eſt thoracica, & cardiaca, eius vſus, eſt ad libitum. ſyrupum potius vſurpamus, quam extractũ.

Violarũ ſemen ad quid vtile Roſarum puluis laxat aluum.

Violarũ extractũ fit laxãs, & roborans.

Syrupi violarũ vis & præſtantia.

Extra-

Extractum florum papaueris rhaadis.

CONcinnamus ſyrupum ex dictis floribus excellentiſsimum, cuius vſus nobis eſt admodum frequens in magnis febribus, ventriculi ardoribus, & vigiliis continuis. ex dictis floribus mediocriter in vmbra ſiccatis fit infuſio cum ſufficienti quantitate aquæ communis, eaque infuſio probe per digeſtionem clarificata cum pauco ſacchari in ſyrupi conſiſtentiam adducitur, cuius vnc. s. ad drac. vi. exhibetur. flores in puluerem ſæpe dedimus in Pleuritide, & phrenitide maximo cum fructu. Eadem ratione ſuccos, & extracta florum, & ſeminum conficere poſſumus ex quibus vina, iuſcula, ſyrupos, & iuleposin promptu parare vnuſquiſque poterit.

Syrupus ex fl. papau. rhaad.

Vſus & vires.

Puluis florum papau. rhaad. ad quid vtilis.

ExtractumCholagogum. Phlegmagogum, & Melanagogum.

QVi extracta tam cholagoga quam phlegmagoga, & melanagoga parare desiderat, ea quę eiusmodi humoribus educendis dicata sunt, accipiat, & cum his procedat, vt supra diximus. Ex his efformabit pilulas si in solidā formam reducantur, vel syrupos confectiones, electuaria, tabellas, & alia ad libitum, à fœcibus sal facillime extrahitur, eisq; immiscetur, quo efficaciora reddātur. Rursus si dextre in puluerē reducantur in admodum paruam quantitatem vires suas exerunt, at modus non est omnib. obuius.

Extracta in pilulas rotulas, syrupos, cōfectiones electuaria, &c. redacta.

Extracta in puluerem reducere.

Extractum Catholicum.

Rec. Extractorum elleb. nigri, Esula, brionia, sena, } an. vnc. i. s

his

is ſimul calide mixtis, addun-
tur pulueres, *macis, cinamomi, ma-*
ichés, ſpodii an. ſcrup. ii datur à *Vſus.*
drac. s. ad drac. i. purgat infra om-
nes humores.

Eſula Extractum.

ESulæ extractum eodem mo- *Eſula*
do quo extractum ellebori *noſtras,*
paratur. eaſdem plane vires, ac *tithi-*
ſcamonea poſsidet. pro Eſula v- *mallus*
ſurpamus eam herbulã, quæ cõ- *cypariſ-*
muniter *tithimallus cypariſsias* ap- *ſias.*
pellatur, vocetur autem eſula vel
tithimallus, vel hoc, vel illo
nomine, parum laboramus, dũ-
modo eius virtus experiẽtia cer-
ta nobis innoteſcat, hoc dictũ ſit,
propter loquaces quoſdam, ver-
borum cortici inhærentes: dubi-
tant adhuc Medici, & Pharmaco-
polæ quid ſit vera eſula, vnaquę-
que prouincia peculiarem retinet
eſulam, & quæ vera ſit plane i-
gnorant.

Aliud extractum catholicum nobi vsitatissimum.

Rec. aloes succotrina clara, & nitida, vnc. i.
mirrha trogloditica cum spiritu vini.
optime correcta vnc. s.
extracti fol sena, drac. vi.
extracti colocinbidos vel eius loco
gummi catharatici vegetabilis, drac. i.
extracti croci, scr. i. s.
sulphuris magnetici meteorisati, dra. i s.

misce, & cum succo rosarum, si liquore opus fuerit, fiat massa. dosis est g. xv. & xvi. xviij. in delicatulis x. & xii. cum solo sulphure magnetico meteorizato pilulas efformamus omnium præstãtissimas, quas vere catholicas nuncupare licet, ob insignem, &

Dosis.

mira.

mirabilem earum virtutem in corpore æqualiter purgando. Hæc vera radix purgationum omnium microcosmi, blanda est, & tuta, & non nisi noxios purgat humores. ropurgato etenim corpore, quod fit, eo ter, vel quater adhibito; non vltro mouet aluum. fugat prauos humores, non tam sensibiliter, quam insensibiliter.

Extractum nephriticum.

NOn semper eodem modo consimilia extracta paramus sæpe pro ratione temporis, & ægri natura: aliquando simplicia, & ex vnica herbula: aliquando ex tribus, & quatuor. diuersificantur etiã occasione symptomatum, inter præcipua sequens non raro vsurpamus.

Rec. radicũ ononidos li. iii.
radicum 5. aperientiũ, } *an li. i. s*
raphani,

 semi-

seminum hypericonis,
milii solis,
ameos, } *an. vnc. iiii*

fol pimpinellæ,
betonicæ, cetrach.
arthemisiæ,
argentinæ, pilosellæ,
fructuum alchechengi,
lib. i. } *an. m. iii.*

Infundantur omnia minutim incisa in sufficienti quantitate aquæ graminis, cum lib. i. ſucci limonũ depurati, fiatque extractum, vt ſupra diximus. antequam perfectè craſſeſcat adde ſacchari albi circiter libram. i. s, & efficies extractum ventriculo gratum ſine ſaccharo reducitur in formam pilularum, quæque per ſe, vel cũ liquore conuenienti de ſimplici *drac s. & drac. i.* exhibetur cum ſaccharo *vnc. s & vnc. i.*

Vſus, & doſis.

Extractum iuæ artheticæ, exherniaiæ pilosellæ.

Ex iua arthetica præſtantiſſimum efficitur extractum. Item ex

ex herniaria, piloſella, & aliis.

De extractis animalium. Cap. II.

ANimaliũ extracta ſiue magiſteria ſemper cum alieno liquore parantur, & potiſsimum cum aqua vitæ, & aceto diſtillato. fiunt autem ratione haud diſſimili ab ea quæ de vegetabilibus dictum eſt.

Itaque ſi ex mumia ſicca, aut alia carne extractum conficere volumus. mumiam probe ſelectã accipimus, eã que tritã cucurbitæ vitreæ cum ſufficienti quantitate aquæ vitæ, quæ quatuor digitos ſupereminеat, indimus, ea fimo equino per octo dies reconditur, atque tunc tincta aqua, virtuteque mumiæ imbuta per filtrũ educitur, fœcibus noua ſuperaffunditur aqua, quæ denuo colorata, vt prima abſtrahitur. ter noua aqua reaffunditur ſi opus eſt. has omnes aquas per bal- *Mumia extractum.*

neum mariæ diſtillamus, prima aqua pro noua extractione parã-da ſeruatur, ſecunda fere inſipi-da reiicitur. tertia grauiori odo-re perfuſa, fœcibus toties reaſ-funditur, quo ad dictam aquam extractum in fundo vaſis rema-nens mellis inſtar totam combi-berit.

Ex cæteris animalium parti-bus, pulmonibus, iecore, liene & ſimilibus eodem plane modo ex tracta & magiſteria conficimus.

Extractum ſerpentum, viperarum, vermium, ranarum &c.

QVanquam viperarum, ver-mium, ranarum, & ſimiliũ vis in tota eorum ſubſtantia de-merſa ſit, atque ſolitaria & per ſe ſatis ſit efficax, adeo vt ſuperfluũ videatur aliam præparationis ſpeciem meditari, tamen quia magis atque magis præparatione atte-

attenuantur, exaltantur & in nobiliorem formam adducuntur ea de re in præſens ſicco pede tranſeunda non ſunt. Cum ergo facturi ſumus extractum viperarum, ſerpentum, ranarum, vermium, vel huiuſce generis, ea primo furno vel ſtuffa exſiccamus, vel melius vrinali vitreo ipſa integra & viua indimus, atq; per balneum roris, ab his omnem humiditatem abſtrahimus à viperis caput, & cauida præſcinditur, tanquam exanguia, & inutilia cæterũ neq; in cãda neq; in capite venenũ cõſiſtit, ſed in dentis extremitate. liberãtur etiã à cute, & omnib. interraneis. Ranæ verò & vermes integri ſumuntur, & hi tantum abluti, & ab omni terreſtritate purgati, vel per alembicum exſiccantur vel in furno, vel ſtuffa, vel etiam tigillo terreo vltreato ad lentum ignem, quocũ-

Viperarum ſerpentum, ranarũ, &c. extractum.

Viperarum virus in qua parte conſiſtat.

que modo ſit exſiccata, parum terimus & in puluerem adducta, cucurbitæ, cum ſufficienti quantitate ſpiritus vini induntur, atque cucurbita fimo equino per octo dies reconditur, aqua ſiue ſpiritus vini tinctus per inclinationem à puluere effunditur, eidem pulueri nouus ſpiritus additur, atq; vt ſupra poſt octiduum abſtrahitur. ſicque vltra progreditur, vt de mumia proxime diximus.

Eorum facultas. Serpentum extractum viperarũ præſertim plurimũ aduerſus peſtẽ, pſoram, lepram, & venena omnia valere experiẽtia conſtat. vermiũ ad phtiſim, mulierũ mẽſes, lienis, atque iecoris obſtructiones. Ranarũ ad hæmorrigias præcipue, & phtiſim. Sic de cæteris animantium generibus extracta facile parari poſſunt.

Iuſcula, gelatinæ, ſucci carnium, &

um,& ſimilia à mulierculis pro ægris parata, ſpeciẽ extracti quodãmodo referunt. Ab excremẽtis animalium extracta haud ignobilia parari poſſunt, cuiuſmodi moſchus eſt, modus non erit à ſuperioribus diuerſus. & quia ea in operatione multi ſpiritus pereunt, & ipſum moſchũ veluti alteram quintam eſſentiã, merito eo tantummodo à ſordibus repurgato vtimur.

Excrement. animaliũ extract.

A vilioribus excrementis ex-txtracta parari omnino debẽt, & præſertim ſpiritu vitæ, qui fętorem, & graueolentiam corrigit. inter quæ caſtorium vſurpamus, verrucas equarum, & alia multa.

Labdanũ excrementi ſpecies, id quidem eodem modo quo de ſcammonea dictum eſt, repurgatur, & in extractum reducitur. aqua vitæ cum qua diſſoluitur ab eo penitus recedit. cæterum diſſol-

dissoluentis extractio fiat in vase bene clauso, & non perfecte ad siccitatem abstrahatur, sed adhuc liquidum relictum aeri expositum per se exsiccatur, hucusque de extractis dictum sit, nunc ad oleorum extractionem seu distillationem transeundum.

SECTIO. VII.

De oleorum præparatione. Cap. I.

PArs hæc, sulphur hermeticis, dicta communiter oleum appellatur, sulphur analogice, eo quod more sulphuris ignem suscipiat, flagransque sit, pars rebus naturaliter indita miranda sane isthæc sulphurea substantia, cui rerum præcipue vires & facultates insident. quo quidem contrario argumento dicere possumus præcipua humani corporis mala huic potissimum inhærere, sicque naturam in pari gradu sub-

vnum& idē morbi & sanitatis subiectū.

ſtantiæ morbum & remedium collocaſſe. vis roborãs, anodina, tum cephalica, tum cardiaca in ea potiſsimum conſiſtit. odoris etiã ſedes eſt, & baſis. plura inſuper de ea circunferuntur, vtpote ſit ſubiectum pulchritudinis, lucis, ignis, & vitæ pabulum, quæ, vt à ſcopo aliena omittimus. nunc ergo ad eorum extractionem.

Antiquitus dum adhuc rudis & inculta erat ars medica, dum inquam balbutiens & fere à cunabulis expergiſceretur, ea fieri per ſolam rerum infuſionem & expreſsionem agnoſcebat. nunc verò cõptior, vitiligineque omni ſepoſita, viam longe ſublimiorem adinuenit qua via ab aliis iã dudum tradita; nobis tantum ſupereſt, aliorum veſtigiis inſiſtere, exempla aliquot rerum, medicamentorũue, proprio labore cõprobatorũ in medium afferẽtes.

Metho-

Methodus itaq; qua hodie olea ex rebus educuntur, multiplex eſt. quædam enim fiunt per infuſionem poſtmodum extillantur, quædá per diſtillationẽ tantum, quæ diſtillatio vel fit per deſcenſum, vel per aſcenſum. quædam per caloré ignis fortiſsimum, ſcoriam ferri, arenam, cineres, & balneum mariæ. Ex his nonnulla ſunt compoſita, nonnulla ex ſimplicibus tantummodo fiunt. In nonnullis longa maceratio præmittitur, in aliis nulla. Rurſus & differentias poſſunt ſuſcipere pro ratione vaſorum per quæ fiunt, item pro varietate menſtruorum quorum medio educuntur nam nonnullæ niſi menſtrui beneficio educi poſſunt. multæ verò citra quemcumque medii interuentum. Exordiemur autem ab his, quæ ſolam infuſionem, & expreſsionem repoſcunt. à ſcopo tamen

en minime recedentes, pauca & lectiora breuiter amplectar. In-r præstantissima & paratu fa-llima, ea in quam à vegetabili-us educta, sunt olea florum, & ypericonis, tapsi barbati, roris-arini, saluiæ, &c. in quorum ræparatione, nihil à cõsuetudi-e recedimus, nisi quod bis & ter nfusioné reiteramus, atque loco nsolationis qua tantum pharma-opolæ cõtenti sunt, fimo equi o vtimur, vel balneo mariæ, sed lo potissimum in quo tuto in-usiones possunt fieri, cum apto, quali & naturæ analogo calore.

Fimus equinus, calor aptimus.

De oleo hypericonis.

IN hoc oleo parando sumimus tam flores, quam semina, ea arum contusa infundimus in s. q. olei cõmunis, per octo dies ad alorem fimi equini, & in vase vi-reo, coletur calide & in colatura,

noui

noui flores reponantur per idem
temporis ſpacium, quo peracto
iterum colentur eiuſmodi flores
atque tertia vice noui flores de-
nuo in fimo equino recondantur
per totidem dies, peracta hac
tertia colatura, oleum ad vſum
ſeruetur. pro liquore, loco vini
quod cæteri addere ſolent, libr
vnam circiter ſucci totius plan-
tæ accipimus, ſicque oleum red-
ditur præſtantiſsimum. ex ſicci
floribus atque tota ſummitat
cum floribus & ſeminibus dictu
oleum parari poteſt, at non adeo
efficax. quæ in officinis compo-
nitur, terebentinam excipit, qua
hic lubens omiſimus, experien-
tia edocti, quod oleum cũ tere-
bentina factum minus ſit exſic-
cans, atque vulneribus minus v-
niuerſale noſtro ita parato tere-
bentinam vel aliud ſimile pro re
nata addere poſſumus, huc tantũ
te mo-

monere volumus omnium
alſamorum & oleorum cruen-
s vulneribus dicatorum præ-
antiſsimum eſſe. ipſi non raro
ddimus parum olei picis naualis
er retortam educti, vt & tere-
entinæ. Ex hoc denique non-
ulla balſama, & olea conficere
obis moris eſt. vt.

*alſamum Præſtantiſſimum ſiue O-
leum vulnerarium com-
poſitum.*

*Rec. radicum aſclepiadis, alias vince-
toxici lib. ſ.*
Valerianæ pratenſis vnc iv.
Symphiti maioris, vnc. iii.
lorum verbaſci maris maii. hypericonis, } an. lib. ſ.
oliorum plantaginis, prunellæ, filipendulæ, } an. m. iii.
contundātur hæc omnia in mor-
tariolo

tariolo lapideo, & in sufficienti quantitate olei suprascripti hypericonis macerentur octiduo in fimo equino, colentur postea, & in colatura forti prælo facta fiat noua infusio, vt prius in aqua iterum infunde *mirrhæ electæ vnc. ii*

thuris,
mastiches, } *an vnc. i.*
mumia,
terebentinæ *lib. s.*

ramentorum rhabarbari, rad. aristolochiæ rot. an. vnc. i s. coletur iterum valida expresſione, quæ seorsum ad vsum reponatur. tenuioris substantiæ, magisque penetrans redditur. si per retortam impellatur, fæces tunc in fundo vasis remanentes, ceroti siue emplastri ad instar crassæ sunt, eodemque modo cuti inhærescunt, qua de re vulneribus superficialib. sufficiens esse remedium experti sumus.

Aliud

Aliud minus compositum.

Rec. summitatum hypericonis cum floribus, & semin q.s olei oliuarum q.s. succi hypericonis parum macerentur in loco calido per aliquot dies, facta colatura recentes flores, & summitates reddantur, nouaque fiat infusio, in cuius colatura dissolue.

terebentinæ Venetæ,	lib.s.
thuris,	vnc.iii.
mastiches,	an. vnc.ii.
Vernicis,	an. vnc.ii.

fiat oleum vt supra.

Aliud oleum balsamicum omnium præstantißimum.

Rec. radicum asclepiadis,	lib.s.
aristolochiæ rot	an. vnc.ii.
valerianæ maii siccæ,	an. vnc.ii.
fol. symphiti maii	an. vnc.ii.

planta-

plantaginis,
filipendulæ, saniculæ, } *an. m. i.*
alchimillæ, bugulæ,

baccarum iuniperi p. i. summitatum hypericonis cum florib. & semin. m. vi. florum chamomillæ, spicæ an. m. i. vermium terrestrium lib. i. olei hypericonis cum duabus saltem infusionibus parati, olei lumbricorum an. q. s. macerentur octiduo in fimo equino, eximantur, deinde forti prælo subigantur, quoad omnem humiditatem profundant, factæ colaturæ adde *mirrha vnc. i. s. mastiches thurris vernicis an. vnc. iii. terebentinæ claræ, picis naualis, an. lib. s.* colentur postremo, & vsui reponantr. hoc oleum si per retortam pellatur, magis penetrãs redditur, atque tunc altis profundisque vulneribus maxime efficax. sine vlla distillatione optimum est, eoque multoties vsi sumus maxima cum vtilitate.

Vsus & vires.

hic

hic Bononiæ cuidam amico artis medicæ penitus ignaro, huiusmodi olei conficiendi methodum aperuimus, quo rusticos plerosque dum ruri diuersaretur sanitati restituit, inter hos, duos cognoui, quorum alter tali iuncturam ad malleolos fortuito sibi præciderat, is amicus solis plagulis hoc oleo imbutis absque chyrurgiæ peritia vulneri composito magno & per difficili in quo nerui cæsi manifesto apparebant perfecte medetur. alter vulnus profundum sic genu sinistro accepit, in quo pariter nerui præcisi erant, eodem modo ab amico sanitatem reportauit. mirum est quam cito vulnerum doloribus succurrat.

De vulneribus historia duæ mirabiles.

De Oleis distillatis. Cap. IV.

SVpra breuiter tetigimus olea quæ fieri solent per infusionẽ,

 ad quo-

ad quorum exemplum omnia quæuis oleorum genera facilime fieri possunt. nunc quæ per distillationem parantur olea, eadem breuitate cóplectemur. sunt verò eiusmodi olea prestantissima, & quibus potissimum rerum vires & proprietates insunt, earũ videlicet quæ substantia sulphurea referta sunt, prout sunt aromata.

Extractio eiusmodi oleorũ duplici modo fit. per descensum & per ascensum. omittemus breuitatis causa, ea quę per descensum. Quæ autẽ per ascensum, fiũt sunt vel ex lignis, resinis, adipibus, liquorib. gummis, &c. vel ex foliis, floribus, seminibus, & aromatis.

Oleorum distillatio, per ascensum.

Notanda in distillatione peragenda.

Primæ classis vt ligna, resina, &c. fiunt potissimum per retortam. Secundæ ex foliis, floribus, &c. per vas refrigeratorium.

Totum secretum consistit in vasis

vasis forma, ignis regimine, rei fermentatione,& herbarum collectione.

Quędam vas collo oblongum reposcunt, alia breuius. aqua refrigeratorii crebro mutetur, ignis mitis,& æqualis persistat: duris,& siccis, item his, quę ægre suam sulphuream substantiam fundunt, longiori fermentatione opus est. sic multa pleraque olea, tum aromatum, tum aliarum rerum distillamus. vt gariophyllorum, piperis, macis, cinamomi, gingiberis, lauendulæ, thimi, maioranæ, menthæ, saluiæ, rorismarini, multorumque aliorum. Inodoratorum, herbarum frigidarum, aut saltem temperatarum & aliarum nihil aut parum odoris redolentium, illarum breui, etiam nulla præmissa fermentatione. harum verò longa, & tædiosa maceratione, & putrefactio-

factione prius facta. Sine vlla in fusione vel maceratione per retortam fiunt olea lignorum, lignis ipsis in scobem prius concisis & retortæ inditis. veluti lignū gaiacum accipimus vel in scobem discisum, vel limatum, hoc retortæ cappaci indimus, atque igne cinerum vel arenæ adacto, oleum elicitur subrubrum & crassum cum aqua subacida. eodem modo ex buxo limato oleū fit excellentissimum. postremo herbæ plenelunio collectæ & siccæ plus olei fundunt, quam virentes, & alio tempore excerptæ.

Ol. lignorum.

Olea lignorum per retortam facta, empireuma grauemque odorem sępius redolent, igne quātumuis blando & æquali adhibito. tollitur eiusmodi empireuma variis & repetitis cohobationibus cum aqua communi distillata, aqua rosacea, spiritu vini, & aliis

Oleorum Empireuma vt tollitur.

aliis tẽporis etiam diuturnitate citra vllam cohobationem eiusmodi graueolentia non parum imminuitur. præterea oleum non est pellendum ad extremos spiritus, rursus si per multum temporis cum aliquo liquore vino vel alio in loco frigido maceretur, oleum minus graueolẽs redditur, & copiosius extillatur.

Gaiaci olei vires & facultates omnibus notæ sunt, eo libentius extra quam intra vtimur, ob eius graueolentiam. Buxi oleum à Quercetano summopere commendatur in Epiplepsia nos solũ ad dentium dolores, ipsosque erosos & perforatos idipsum mirabile comperuimus. *Ol. Gaiaci vsus.*

Resinarum & gummi cuiuscumque generis olea & balsama eodem modo, eadem via per retortam paramus, vt terebentinæ, resinæ pini, picis, thuris, masti-

ches, vernicis, & similium. his nō-
nulli arenam vel puluerem terræ
coctæ immiscent. nos terebenti-
nam solam retortæ inditam per
ignem arenam distillamus. boc-
ciæ etiam adhoc optimæ sunt, vas
quoque quoduis terreum vitria-
tum. aqua quæ prima exit acetū
nuncupatur, soluit coralla, vnio-
Acetum terebentinæ. nes & alia corpuscula dura. secū-
da clara est fere vt aqua, secunda
citrina & crassa, tertia rubra &
subnigra. post secundi olei ex-
tractionem, quod in fundo re-
manet colophonia ab aromata-
riis dicitur, quæ nihil aliud est
quam terebentina cocta. raro in
intrinsecis affectibus hoc oleo v-
timur. ob grauem eius odorem
diu distillatum nonnihil de suo
odore valido amittit.

Succinum etiam per se aut
pauco spiritus vini addito, di-
stillari curamus, attenuatur rei-
teratis

teratis diſtillationibus quo purior, & clarior etiam redditur. In affectibus vterinis maxime conducit, & in albo fluore matricis.

Ol. ſuccini facultas.

Pix nigra oleum balſamicum fundit per ſe præſtantiſsimum, maxime ad vulnera capitis.

Picis nigra ol.

Maſtiches, & thus, vt ſuccinum per retortam pelluntur. vertuntur & per ſe in oleum citra vllam diſtillationem medio aquæ vitæ à vino ad acorem vrgente diſtillato. quæ & aqua vitę vindemiarum tempore ex racemis vuiſq; torculari poſt vini eductionem preſsis diſtillatur. Camphora validiori diſſoluente in oleum mutatur, at eiuſmodi olei vſus fere nullus, eo quod exulceret; corrodat, & vim excaroticam poſsideat. cum aqua vitæ ægre admodũ diſſoluitur. per retortã impellitur vt cætera reſinarũ genera.

Aqua vita ex vino ſubacido, & ex racemis vuarum peculiaris facultas diſſol.

Secundæ Claſsis olea, per aſcẽſum facta, diximus fieri per vas refrigeratorium. ſicque ex floribus, olea, ſeminibus, fructibus, & aromatis exoticis, per id vaſis genus extillantur. eiuſmodi autẽ vas ſatis notum eſt, & licet multiplicis figuræ ſit, tamen ſemper idem eſt. id verò, quod formam alembici vitrei effigiem repreſentat, nobis magis probatur, dũmodo cacabum æneum ipſi probe annexum ſit. per vaſa etiam vitrea cuius canulæ, frigidæ aquæ continuo immerguntur commode fieri poſſunt. veſicæ æneæ optime aptatur alembicum vitreum ſiue pileum roſtratum cum refrigeratorio. glutine ad hoc vtimur ex gipſo & oleo lini. Vitrum enim eo glutine fortiter hærent æneis vaſis præterea gluten eiuſmodi diu in aqua perſiſtit integra.

De Oleis florum.

FLores debito tempore collecti, vasi æneo intus stamno obducto integri indantur cui tãtum aquæ communis affunde, vt quatuor digitos aut semipalmam emineat, tum pileum rostratum cum suo refrigeratorio vasi imposito, iuncturis ad hoc glutine ex farina probe munitis, sic vas fornaci imponitur cum flgra ant bus prunis, & in subiecto vase recipiente dicto aqua & oleum excipitur.

De Oleis herbarum.

EX thymo, rorismarino, saluia mentha, maiorana, spica abrotano, & similibus herbis odoratis olea facillime educuntur. eæ inciduntur, atque vasi æneo supradicto cum sufficienti quantitate aquæ communis induntur,

impoſito poſtmodum pileo roſtrato, cum ſuo refrigeratorio, & flagrantibus prunis ſuppoſitis, oleum cum aqua odoratiſsimum funditur. ſi vinum loco aquę imponas aquam vitæ in principio educes odoratiſsimam & ſuauiſſimam. legantur herbæ in plenilunio dum floridę, virentes, proprioque odore magis perfunduntur. ab his ſi placet ſolam comam accipe, & eo tempore, quo maxime floribus & ſeminibus coma diteſcit.

Olea ſeminum.

EOdem plane modo vt de ſupradictis, olea ſeminum diſtillantur, tundantur nonnulla groſſo modo, alia integra in vaſe æneo vt in aqua communi per aliquot dies immerguntur; ſic ex fœniculo, aniſo, & aliis oleum exugimus. vt & ex baccis iuniperi, lau-

ri, lauri, & ſimilibus, baccis prius in ſufficienti quantitate aquæ maceratis, aqua, quæ cum oleo copioſe educitur ad nouam diſtillationem ſeruetur, eo enim medio plus olei elicies. ex aniſo vix pro vnaquaque libra drac. ii. elicies, & fœniculo minus, copioſius verò ex baccis iuniperi hac etiam via producuntur.

Olea aromatū Gariophyllorum, macis, cinamomi piperis, gingiberis, &c.

SVnt qui in eiuſmodi oleis eliciendis amigdalas, tartarũ aut alia addunt, vt inde maiorem olei copiam proliciant, quæ fraus omnino reiicienda venit. Gariophylli Indici multum olei per ſe fundunt. piper parum admodũ, parum etiam gingiber. nec maior quantitas elicitur è cinamomo. Inter eiuſmodi olea diſtillanda præſtantiſsimæ aquæ edu-

cuntur, quibus, olei penuria, haud inconcinne vti poſſumus.

Cinamomi Oleum.

QVia nobis in frequẽtiſsimo vſu venit oleum cinamomi, ideo quid de eo nobis experientia conſtet dicendum, ex tillamus eiuſmodi oleum per balneum mariæ, infundendo prius cinamomum parum tritum in ſufficienti quantitate vini albi per 3. vel 4. dies, pro pilco æneo cum ſuo refrigeratorio, vitreum alẽbicum ſumimus gipſo incruſtatum, cuius frigore vapores in apice denſantur. pro recipiente ſumimus vas vitreum amplum & rotundum collo ſatis longum. prima aqua lactea eſt, quæ nouo cinamomo reaffundenda venit, hæcque operatio iterum pro tertia vice reiteratur, & in hac vltima diſtillatione habebis oleum ſubal-

ſubalbidum aquæ primo innatans, tractu temporis in vno ſubſidebit, & ſubſtantia illa ſubalbida per totam aquam diffuſa in oleum cogitur. In tertia diſtillatione, prima aqua eſt fragrantiſſima, cuius vix ſemicochlear exhiberi poteſt, ob ingentem eius ſubtilitatem, hinc miſcetur cum alio liquore per ſe enim maxime eſt actiuitatis, menſes mulierum potenter prouocat, partum facilitat, cor exhilarat, memoriam auget, ventriculo confert, venerem ſtimulat. &c.

Oleum cordis & cerebri robori maxime dicatum, exhilarat animum, meſtitiamque & omnem timorem pellit.

Nec ſolum intus ſumptum, ſed & extrinſecus admotum, ſic epilepticis, apoplecticis, ſincope correptis mirifice confert eo naribus tantum admoto.

A Gingibere oleum,& aquam eo quo diximus modo exugimus,aquæ damus cochlear integrum cum iuſculo carnis in coli doloribus , confert & mirifice ventriculi affectibus , ſic apepſiã tollit,appetitum concitat, flatus mirifice diſcutit, & alia præſtat. oleum vires ſuas in longe minori quantitate exerit , ſic guttula integra pro doſi ſufficit.

Oleum & aqua gariophyllorũ mirum eſt quam facile intus & extra exhibita noſtram naturam labentem ſubleuet , feſſaque membra iuuet. olei guttulæ eroſis dentibus cum goſſipio immiſſa dolorem adimit , fætorem reprimit , & ad ſenium integros ſeruat.

Macis , piperis , cubebarum, granorum paradiſi olea , vires eaſdem, quas obtinent ſimplicia è quibus eliciuntur poſsident ta-

men

men in minori quantitate effe-ctus ſuos producunt. Sed ne no-ſtrum excedere inſtitutum vide-amur, ad ea, quæ ex animalibus educuntur tranſeundum.

De Oleis animalium. Cap. V.

EX animalibus varia quoque oleorum genera conficiun-tur varijs item modis, vt de ſuperioribus diximus. hinc va-ria adhæc requiruntur inſtru-menta. fiunt quædam vulga-to more per infuſionē, qui mos, vt valde popularis à nobis omit-titur. nec propterea propriis ca-rere laudib. minime arbitramur, maxime ſi triplici infuſione pa-rentur, & infimo equino, vt de oleis vegetabiliū per infuſionem paratis annotauimus. ſic lumbri-corū olea, vulpis & ſimiliū in of-ficinis parata vires haud ignobi-les obtinēt. ea vero diſtillatione ſubtil-

ſubtilizata præſtantiori & efficaciori virtute pollent. non raro etiam eiuſmodi ſubtiliationem vim propriam amittunt, & loco olei optati, commune oleum diſtillatum reportas, in fundo retortæ remanens etractio in qua animalis vis conſiſtit. hoc à nobis dictum ſit, ne quis putet maiorem vim in magno labore cõſiſtere ſemper.

De Oleo ſanguinis humani.

ACcipe ſanguinis humani adhuc calidi partem vnã, aquæ vitæ optimæ, ſiue ſpiritus vini partes quinque, reponantur ambo in vaſe circulatorio ſatis amplo, & in modum vt tres partes vacuæ permaneant. dictum vas reconde ſub fimo equino ad 20. dies, quo tempore materia in magnam molem aſſurget, duploque

loqueaucta conſpicietur (hic Genuino philoſopho medico multa præclara de aliquot morborum origine liceat contemplari) hoc verò fit craſsiori parte ſanguinis rarefactione, vti in hæmorrhagiis ſponte per nares & alias partes factis. tum per vrinalem vitreum cum ſuo pileo roſtrato, ad balneum mariæ aquam vitæ primo prolice, ſerum poſtea ſanguinis, quod guſtu facile deprehendes. fœcibus ſiue ſanguinis magiſterio veſis fundo relictis, nouum vini ſpiritum reaffunde, iterumque per 12. dies in fimo equino vt prius reconde, tunc calore balnei vaporoſi aut mariæ vini ſpiritum prius euoca. ſubſtantiam tandem oleaginean calore vegetiore adacto habebis ad multos vſus mirabilem, apprime ad arthriticos dolores epilepſiam, ptiſim, & alios
nobis

pertos. datur à ſcrup. s. ad ſcrup. 1.

Alio modo paratur dictum oleum, accipiendo ſanguinem ſiccum à ſero purgatum, & in ſole exſiccatum, is craſſo modo teritur, & retortæ inditur, cui prunis ardentibus adiectis, vel calore arenæ, vel ſcoriæ ferri educitur oleum, quo in arthritide illinantur artus. à ſanguine hirci, cerui & aliorum olea educi poſſunt oleum cerui in arthritide maxime commendatur, hirci in calculo.

Oleum Mumiæ.

EXtat apud Paracelſum triplex mumiæ ſpecies, recens, ſicca, & liquida, recens cum oleo oliuarum triginta dies in fimo equino putrefacta per retortam pellitur. ad articulorum dolores ab eodem maximè commendatur. ſiccam cum aqua vitæ

tæ diù prius maceratam more dicto distillamus. liquidam supra tetigimus cum de sanguinis oleo verba fecerimus.

De Oleo stercoris humani.

IN animalium excrementis arcana latere plurima experientia multiplici constat; è stercore humano mirabile exsugitur oleum. ad quod exequendum magna eius copia requiritur, quod sit immixtum, & ex homine sano, prius autem per se corrumpitur atque in exigua quædam animalcula vertitur, hinc fere in pulverem abit, qui retortæ inditus calore blando primum adacto, mox validiori, oleũ reddit simul cum aqua, ambo non sine aliqua graueolẽtia, quæ rectificationib. & cohobationibus planè tollitur. valet eiusmodi oleum ad complurimos affectus, & præsertim

tim

tim aduerſus icterum arquatum-
ue morbum.creditur à nonnullis
eiuſmodi oleum eſſe perpetuo
duraturum. Sed hoc neque ra-
tione, neque experientia proba-
tur.placet eiuſmodi figmentum
ad vitri maleabilis confectores
relegare,ad motus perpetui cul-
tores, & ad illos famatiſsimi la-
pidis chymerici perſcrutatores.

Oleum adipis,medullæ,axungiæ, &c.

AXungiæ,adipis,medullę o-
lea per retortam bis, & ter
pelluntur modo ſupra dicto, i-
pſis prius immiſcetur duplum a-
renæ,quidam ſalem, arenæ loco
addunt,diſtillantur autem ea ra-
tione, vt citius corpora perme-
ant, & quo pluries diſtillantur, &
ſubtiliora euadunt. eiuſmodi o-
leorum vſus notiſsimus eſt, nos
ſemel pleuritide correpti huma-
ni adipis oleo cum duplo olei a-
dipis

ipis taxi illitu miraculi instar
onualuimus. in paralysi, contra-
ctisque membris maximæ sunt
vtilitatis.

Oleum Ceræ.

POpulare est nimis eiusmodi oleum maxime inter chymicos, quidam ceram multoties aqua communi calida lauant, quidam eam fundunt, ipsique arenã duplo immiscent. salẽ nonnulli loco arenæ, qui alumen vstum, laterum puluerem, plumbum vstum, tandem qui aquam vitæ. Qui modi omnes à nobis probãtur. nihil enim in cera perit, redditur subtilior, & iterum bis & ter hac de re extillatur sola, in quibus siquam qualitatem à cõmixtis reportarit penitus amittit. hoc apprime seruandum, vt vas sit amplum vixque tertiam partem occupet materia, ea enim excalefacta

calefacta nimis dilatatur, & ſæpe integra in ſubiectum recipiens effunditur.

De Oleis Oßium.

EIuſmodi olea multiplici modo parantur. primo recentia adhuc & ſucculenta fracta parũ & comminuta per retortam vitream vel terrenam etiam per duas ollas luto ſapientiæ probe munitas ad ignem apertum oleum fundunt, virtutis haud ſpernandæ.

Secundo eadem limita diuque in aqua vitæ, & in fimo equino macerata tum per retortam diſtillatur, qua in diſtillatione exſugitur aqua cum oleo, aqua in quam virtute dictorum oſsium imbuta, & ad multa perneceſſaria.

Tertio ignita & oleo communi imbuta more olei laterum, qui

qui tertius modus licet non omnino ſpernendus, attamen cęteris duobus longe inferior eſt.

De Oleo Caſtorei, vermium, ſerpentum, &c.

CAſtoreum prius in ſpiritu vini per aliquot dies infuſum per retortam, vt ſupra pellitur.

Vermes terreſtres per ſe in fimo equino putrefacti in oleum vertuntur.

Serpentum adipes igne purificatæ, & excolatæ cum pauco ſpiritu vini per retortam ſubtiliores euadunt. ipſis per ſe & citra omnem diſtillationem vtimur, colatis tantum, & à membranulis ſuis liberatis, earum vires, & facultates ad extrinſecos vſus mirrficè conducunt.

De Oleis Mineralium. Cap. IV.

VVlgus hoc olei nomine in mineralib. maximè abutitur, ete-

etenim spiritus aliquot salium o-
leum nuncupat, vt de vitriolo, &
sulphure liquido constat. voca-
& oleum mineralium, & metal-
lorum salem in liquorem pe-
humidum resolutum. vti appare
de oleo saturni, & aliorum meta-
lorum. tartari oleo item notum
est, quam facile eo abutentur no-
mine, qui cum sal resolutus sit,
olei tamen sibi vendicat appel-
lationem.

Spagirici veri, qui sulphurea
substantiæ naturam probe norũt,
oleum id tantũ appellitant, quod
est naturæ inflammabilis, ignem-
que suscipit, atque non miscetur
aquæ. Sicque ex mineralibus, &
metallis olea vera elicienda do-
cent. verum cum eiusmodi præ-
parationem ad tractatulum de
mineralibus seruauerimus, ab
his hoc in loco abstinebimus.
nec tamen hoc caput vacuum
penitus remaneat, per pauca
vulgo

vulgo nota in tyronum gratiam paucis amplactar.

De Tartari Oleo.

TArtarum etsi è vegetabiliũ familia erutum, tamen tantam habet cum mineralibus affinitatem, & simpathiam, vt meritò in eorum ordine reponendum videatur. Duplex autem ab eo ducitur oleum, vnum verum inflammabile, & aquæ immixtum, alterum abusiue sic dictum ob eius crassam consistentiam, quod quidem nihil aliud est, quã sal resolutus. primum educitur per retortam, ipsum prius in puluerem redactum; extrahitur autem valido igne, retorta ad hoc luto probe munita in qua operatione oleum cum aqua elicitur: oleum est subrubrum cum quadam graueolentia, quæ cohobationibus variis, vt de aliis diximus facilè tollitur, vel si capite

mortuo iterum diſtillatur. cal-
culum in renibus denſatum ſol-
uere traditur, iecoris obſtructio-
nes reſerat. etc. reſolutio ſalis tar-
tari, quod abuſiue oleum com-
muniter dicitur, fit ex tartaro
ſimpliciter calcinato, vel vſto
demum in cella vinaria reſoluto
ſi ad albedinem comburatur fa-
cilius in liquorem reſoluitur
rurſus ſi dictum oleum exſicce-
tur, et reſoluatur bis, et ter, red-
ditur potentiſsimum et effica-
ciſsimum. Comburitur autem in
igne aperto, in fornace quauis, ſi-
ue in his in quibus terrea coquũ-
tur, ſiue in his in quibus vitrum
et metalla funduntur à calcinato
tartaro ſal poteſt extrahi, qui in
fornace vehementer calcinatus
in oleũ dictum reſoluitur totus.

Oleum Sulphuris.

MVltiplici modo paratur ſul-
phuris oleum. Quod vulgo
dici-

dicitur oleum, liquor eſt aquoſus ex reſolutione ſpiritus ſulphuris: hic enim ſpiritus à ſale in ſulphure contento progreditur, cuius natura ad ſpiritum vitrioli proximè accedit, ideo vires haud paucas communes cum oleo vitrioli obtinet. eius præparatio maxime nota eſt. Sulphuris comburentis vapor cum campana vitrea, vel cyatho magno ad latus parum inclinato excipitur, qui frigore reſolutus in vaſe aliquot vitreo extillatur. vix ſingula libra ſulphuris, dragmas duas exhibet olei.

Sæpè cum trib. vel quatuor cyathis vitreis amplis filo ferreo in aerem ſuſpenſis vaporem excipimus, & cyathis paulum inclinatis oleum in vitro ſuppoſito delabitur. per ſe flagrat ſulphur, ſi purũ ſit & prius tritum, ſubiectum vas ſulphur continens ſit

terreum, & paruum ad propor-
tionem vitri, vel campanulæ. v
pro ſingulo cyatho libram ſul-
phuris contineat, aut paulo mi-
nus. vaſis inferioris pars ſuperi-
or, ſit duplo minor orificio vaſi
ſuperioris. aliquando cum igni
eiuſmodi oleum elicuimus opti-
mum, & in maiori quantitate
per retortam etiam elicitur. pa-
rabis, & hoc modo oleum, ſiue
liquorem multiplicabilem, & cu-
ius vncia vna intra menſem alte-
ram vnciam dabit, pro ratione
tempeſtatis, nam ſi auſtralis ſit
tempeſtas, & humida plus, ſi ſe-
ptentrionalis, & ſicca minus, ad
eiuſmodi oleum, ſiue liquorem
conficiendum, addantur pro ſin-
gulo vaſe ſulphur continente
drac. duæ cryſtalli calcinatæ, cal-
cinatur autem chriſtallus, ea pri-
us ignita, & in aqua frigida ex-
tincta, quod bis, & ter reiteratur

do-

donec ſponte in puluerem abeat chryſtallus, qua ratione gemmæ multæ calcinantur, ex quibus poſtea varia poſſunt confici remedia. Pro liquore noſtro multiplicabili, chryſtalli puluis in vaſis fundo prius immittitur, ſecus deflagrationem ſulphuris cohibet. vis huius olei mirabilis eſt, nam continuò augetur, & quod ab eo prodiit, eſt veluti aqua diſtillata ſubacida. hæc cum aliquo liquore data ſitim extinguit, obſtructiones, & infractus renum, & iecoris ſoluit, menſes mouet, & alia egregia præſtat.

De Oleo Talci, & aliorum mineralium.

OLeum Talci pro mulierum mangonio vehementer exoptatum, adhuc nos latet legitimum, & quicquid iactitant circonforanei diſtillatores, purum eſt mendacium: vel enim eſt li-

quor ſalis eius reſolutus, vel oleum rei mixtæ. Siquidem vel ipſum per ſe, vel cum alio calcinãt, & à calcinato ſalem extrahunt quem poſtea in loco humido reſoluunt, vel alijs rebus idipſum commiſcent, tumque retortæ indunt, vel denique varia alia figmenta nobis obtrudunt, quibus ſæpe credulos decipiunt. Verum cum eiuſmodi oleum in arte Medica nullum habeat vſum, quid vſu, & experientia in eo tractando cognouerim alium in locum reijcimus.

Oleum de lateribus quod, & Philoſophorum dicitur, notum eſt, ideo ab eo, atque à multis alijs hic abſtinebimus, ſub qua etiam conſideratione oleum gagates, ſuccini, & aliorum multorũ, quæ hic conſulto omittimus, & eo magis quod ſimilia in tractatum mineralium diſtulerim.

Olea

Olea quoque metallorum Saturni, Iouis, & aliorum eademmet causa in eũ locum reseruaui. nunc ad salium extractionem, & præparationem deueniendum.

De Salium extractione, & præparatione in genere. Sect. VIII.

Cap. I.

SAl tertium hermeticorum principium ab omni antiquitate miris laudibus extollitur, ab Homero Diuinus appellatur. Plato in Thimeo, amicum Dei corpus nuncupat. antiquitus nullum dabatur sacrificium sine sale. Quicquid obtuleris sacrificij sale condies nec auferes sal fœderis Dei tui de sacrificio tuo. In omni oblatione offeres sal à supremo numine his verbis exaltatur, dicens Apostolis; Vos estis sal terræ, quod si sal euanuerit, &c. ad nihilum valet vltra, nisi vt mittatur foras, &

Leuit. 2.

Matt. 5.

conculcetur ab hominibus. tribus litteris eius nomen deſignatur, apud Hebræos מֶלַח quaſi *rex*, Melach, Græcos ἅλ, Latinos *ſal*, forte à ſignificatione, שָׁלַח *pacificare*, & *quieſcere*, item *perficere*, etenim ſine ſale nihil perfectum eſt. mitto alias linguas ab his deriuatas eandem ſeruare harmoniam. tanta eſt eiuſmodi ſalis neceſsitas, vt & etiam referente Plinio lib. 31. cap. 17. ſine ſale vita perſiſtere nequit, à putredine tutus eſt, & alia ab ea ſeruát, & tutatur: propterea in ſacris æternitatis ſignum habetur. ſal ventriculũ excalefacit, venerem ſtimulat, prolificumque ſemen reddit, ob id Aegyptii canes ad coitum inertes ſallamentis, carnibuſq; ſale maceratis ad venerem alacriores reddebant, hinc veneri dediti ſalaces

ſalaces dicuntur. propterea venerem è ſalo natam finxerunt. aues prolificæ, vt columbæ ſale haud parum oblectantur. Paſtores apud Plutarchum *de cauſ. nat.* pabula pecorum ſale conſpergebant. ſed his miſsis ad inſtitutum reuertamur. ſal, qui ex vegetabilibus educitur à Theophr. P. per metonymiam *alchali* dicitur. ex eo quod ſal quilibet plantæ fiat per incinerationem, qui verò ſine incineratione fit proprie eſt tartarum, ſale, ſulphure, & tinctura plantæ conſtans, eiuſmodi ſal, eſſentialis à recentioribus nũcupatur. fit autem ſal ex vegetabilibus vno eodemque modo, eorum videlicet cineribus in ſufficienti quantitate aquæ communis infuſis, & percolatis, vt commune fit lixiuium, quod exiccatur in vaſe terreo deuitreato, aut in alembico cum ſuo capitel-

lo in imo vasis subsidebit sal impurus, qui reiteratis solutionibus, filtrationibus, & coagulationibus purificatur, bis, terque repetitur dicta operatio, si admodum pellucidus desideretur. cauentes ne in fine omnimoda humiditas euanescat, sed sensim, & per se in stuffa, vel in aere calido exsiccetur. In eiusmodi extractiore triplex salis species potest considerari, volatilis, fixus, & vtriusque naturæ particeps, quas vocant, vegetabilem, animalem, & mineralem vegetabilis facile in auras abit atque cum aqua vitæ illius plantæ ex qua salem educturus es, elicitur, ipsique perpetuo cõmiscetur. in tinctura etiã volatilis seruatur, si recte operatus fueris. in tinctura tamẽ vtriusq; naturę particeps, qui, & animalis dicitur, propriè residet. fixus, qui mineralis, cineri-

bus arcte hæret, in hisque firmiter considet. succorum anatome cuncta hæc rimari liceat, in vino nihil apertius & certius.

De Speciali salium vegetabil. preparatione. Cap. II.

IN vniuscuiusque plantæ sale conficiendo si herba virens sit, & succulenta, prius aquam ab ea abstrahe, eamq; seorsum serua, siccatam herbam in olla terrea vitreata combure ad iustam incinerationem, cineribus in vase vitreo vrinali, aut simili affunde aquæ supradictæ quantum quatuor digitos supereemineat, bulliant parum, & colentur, relictis cineribus nouam aquam reaffunde, quæ iterũ bulliat, & coletur, tum istæ aquæ siue lixiuium vtrumq; filtra, & per alembicũ omnẽ humiditatẽ abstrahe, in fine parum humiditatis

relinque, ne volatiles ſpiritus euaneſcant, quod facile per incuriam contingere ſolet, propterea melius erit in fine vas in ſtuffa collocare, vel calido aeri exponere, quam ſubtiliorem partem perdere ob nimiam, & feſtinatam exſiccationem, ſal vt purior euadat cum extracta aqua diſſoluatur; filtro percoletur, & vt ſupra exſiccetur.

De Sale ſine incineratione parando, quem eſſentialem vocant.
Cap. III.

QVædam herbæ ſalæ, & tartaro magis refertæ ſine incineratione, ſucco earum expreſſo, colato, filtrato, & coagulato, atque per aliquot dies aſſeruato ſpeciem ſalis colorem, & ſaporem plantæ quoquo pacto referentes de ſe promunt quædam etiam integræ, contuſæ, & in amplo vaſe cum ſufficienti quãtitate aquæ

excoctæ

excoctæ ſalem ſiue tartarum, aut cremorem exhibent. iuſta eſt dãda coctio, alias totum perit negocium. ex ſiccis plantis, ex lignis tum noſtratibus, tum exoticis ſalem hac via parauimus res prius per aliquot dies macerantes, deinde excoquentes atque colatura ad iuſtam craſsitiem perducta ſenſim tartarum deponit in aliquibus reiteratæ infuſiones ſufficiunt, quæ omnia manualis operatio expreſſe docet.

De viribus, & facultatibus ſalium, atque de eorum vſu. &c. Cap. IV.

FAcultas ſalium non ſemper plantę ex qua ſal educitur, reſpondet, nec propterea eiuſmodi diſsimilitudo ab igne prouenit, quis enim tam hebes, & philoſophiæ rudis, vt credat accidens de ſubiecto in ſubiectum migrare,

caliditatem ignis in cineres, & salem. Empedociei, seu potius maderiales eiusmodi medicastri de empireumate aduersus iatrochymicos multa quotidie deblaterant, & quid dicant plane ignorant. in sale vis laxatiua potissimum residet, & maxime in volatili. vis etiã aperitiua, attenuans, & incidens, vis quoq; diaphoretica, ea de causa vbi purgatione opus est nulla cõmodior fit quam per salem, cum sua tinctura sic extracta, qui quoquo pacto salis species sunt cõmodissime purgãt si cum suo sale exhibeantur. aperitiua item, ob id in ciendis mensibus, salibus frequentissime vtimur, sicut, & atterendis, & eiiciendis calculis. pollent denique vi diaphoretica, prout est principiũ ex quibus eliciuntur. particulares saliũ facultates sępe plantis ex quibus eliciuntur respondent. vt

Vis laxatiua in sale.

capiti

capiti ſal betonicæ, qui & mulierũ menſes mouet ſal ligni viſci quercini, radicũ peoniæ, ſem. fœniculi, & ſimiliũ. conferunt oculis ſal fœniculi, verbenæ, euphraſiæ, &c. pectori ſal ſcabioſæ, hypericonis, polipodri, &c. cordi, ſal meliſſæ, boraginis, & aliorũ cardiacum. Ventriculo ſal abſynthii, menthæ, &c. renibus, ſal ononidos, argentinæ, pimpinellæ, chamomillæ, geniſtæ, &c. vtero medẽtur ſal thanaceti, matricariæ, arthemiſiæ, meliſſæ, chelidonii, &c. Iuncturis tũ purgãdo, tũ alterando. vt ſal iuę artheticę, chamæ drios primulæ veris, purgãdo vt ſal hellebori hermodactillorum. Thurbit, agarici, & ſimiliũ. Et eorum vſus plerumq; eſt in cibariis alterantiũ præſertim. purgantiũ mane, & ſero cum iuſculo carnis, vel alio liquore. vel cũ conſeruis, 4. vel 5. horis ante cibũ. Doſis eſt *Salium vſus.*

pro

pro natura ſalis, ægri conditione, & morbi magnitudine.

De Salis animalium præparatione. Cap. V.

SI antiqui tanti fecerunt craſſam illam ſalium theriacaliũ præparationem, quæ tantummodo incineratio erat, quanti, & nos præſentem elegantiorem, & ſua longe præſtantiorem, quæ nõ ſolum incineratio, verum ſubſtãtiæ viuificæ ſalis à cineribus ſegregatio eſt, qualis hodie ab artificibus excolitur, & ſola in vſu habetur. In animantibus parum ſalis fixi reperitur, qui verò mediam naturam obtinet, copioſus, vti, & volatilis. raro eiuſmodi ſalium, ſpecies in vſum aduocatur. & eius loco magiſteria, aut ipſa integra in puluerem tantum adducta ex vipera neque ſalem neque magiſterium vſurpamus, ſed

eam

eam integram, & ſolum in puluerem adductam, etenim thediosas, & prolixas præparationes planè reiicimus, inutiles præſertim. Sic vermes terreſtres quos lumbricos vocant, aſellos, & alia pleraque, ſecus ad eorum ſalia paranda viperæ plurium regionum non ſufficerent. rurſus in his vis eſt quædam alimentalis, quæ incineratione perit. ex oſsibus, & ſanguine in quibus ſalis haud parum continetur, ſalem elicimus, qui è ſanguine excrementitius, & volatilis. ex oſsibus alimentarius & magis fixus. Extrahendi modus non multum diſcrepat à modo ſupra allato de ſalium vegetabilium præparatione.

Sal Sanguinis Humani.

SAl ſanguinis humani præparatur ex fœcibus poſt olei extractio-

tractionem relictis. Extracto siquidem oleo, ignis augetur, tunc sal volatilis ad retortæ, vel capitelli latera sublimatur. fœcibus concrematis & in cinerem versis, vel in eodem vase, vel alio terreo aqua prius è sanguine educta, vel alia stillatitia, affunditur, atque per filtrum traicitur, tandem per alembicum distillatur, & in fundo vasis sal remanet, repurgatur sal & pellucidus redditur vti de variis salium vegetab. præparationibus dictum est. hac in re parum interest an cum aqua vitæ, vel per se distillatus fuerit. illas verò præparationes, quæ cū sale, aut eius spiritu fiunt omnino ab hac operatione reiicimus. secus non simplex, sed compositum haberetur.

Sal Carnium, Oßium, & aliarum partium.

CArnes, ossa, & aliæ partes anima-

animalium,eo,quo diximus modo in salis formam adducimus, verum his parce vtimur, ea de causa breui hac explicatione cõtentus,eius loco,torrefactionem longo vsu, & experientia nobis comprobatã subiiciemus.assumimus itaque viperas capite,& cauda abscissis,eo loco vbi exangues & sine carne sunt,nõ autem quatuor digitos à capite, vt falso putat vulgaris opinio: etenim earũ virus in sola dentiũ extremitate consistit,eas pelle, & interraneis liberamus,atque triplici aqua lotas in partes septem,vel octo scindimus, tum demũ vrinali vitreo capaci eiusmodi partes induntur quibus pauxillum aquæ vitæ affunde,tandẽ per arenam lento calore distillationem institue, prolecta omni humiditate, caro in vasis fundo sicca remanet,quę facillime teritur.hoc puluere crebre vtimur

vtimur in cutaneis affectibus, & maxime in cibis, quod gratissimi saporis sit mane etiam ieiuno stomacho ad drac. s. & drac. I. cum conserua vel vino. sunt qui putant eiusmodi pulueres nullius esse efficaciæ, at errant toto Cœlo. vt millies experientia nobis constitit.

Vsus, propriet.

Puluis Ranarum.

ACcipe Ranas integras, & viuentes ad numerū quinquaginta, eæ vrinali vitreo induntur atque per balneum mariæ, vel vaprosum extillantur. quæ primo exit aqua seorsum seruetur, ea intus exhibita hæmorragias sistit, febres hæcticas mitigat, omnem inflammationē admota sedat, hæmorroidibus, & aliis ex inflammatione ortis doloribus confert. exhibetur *ad vnc. ii. & iii.* de puluere datur *drac. s. & drac.*

& drac. 1. fluores albos mulierũ summopere iuuat, hæmorragias quoque sistit, & gonorrhoeam sanat densat tandem, & coagulat humores quos dissoluit.

Puluis Vermium terrestrium.

EXsiccantur Vermes siue lumbrici vel eo quo supra diximus modo, vel in furno post panis extractionem. hic puluis mane per se, vel cum pauco cinamomi exhibitus obstructiones iecoris, & lienis reserat, mulierum menses mouet, vrinam pellit, hydropicis non parum confert, vermes enecat, & alia præstat adhuc incomperta.

Puluis Cancrorum fluuiatilium.

INnotuit antiquis vis & facultas eiusmodi pulueris vt ex Gal. & aliis habetur, aduersus rabidorum canum morsus. nos in con-

cepto fœtu retinendo eius vſum pluries comperti ſumus. mulier cuiuſdam phrigii ſepties abortũ paſſa, hoc puluere ad duos menſes accepto, partum ad finem fœliciter tulit. eos viuos, vt ranas. in olla vitriata poſt panis extractionem exſiccamus. de puluere datur ad libitum in cibis ſero, & mane ſi rite non exſiccantur grauem odorem nanciſcuntur, ideo caute agendum, calor ſit mitis admodum, & æqualis. doſis non excedat vnc. s. in diem.

Halecis Puluis.

HOc puluere vtimur in calculis renum, & veſicæ, atterendis. exſiccantur modo ſuprad. *accipitur huiuſce pulueris drac. i.*

Sanguinis hirci vulgariter parati drac. ii.

Lapidum oculorum cancrorum fluuiatilium. drac. iii.

huius

huius pulueris datur cum cōser-ua aliqua ſingulis diebus mane pro calculo comminuendo. *drac.* j. pro doſi. Qui ex his tincturas, eſſentias, magiſteria, & conſimilia parare cupiunt hoc ipſis per nos liceat, noſtra proferimus, difficilia aſſerimus, & impoſſibilia reiicimus.

De excrementorum animalium præparat. Cap. VI.

IN animalium excremētis mirum dictu, quam rara, & perfecta remedia reperiãtur, & vt ab homine omniũ principe exordiar, in humano ſtercore mira vis latet, in viſcerũ obſtructionib. aperiendis, tritũ eſt, ipſum tumoribus admotum eos emollire, & ad ſuppurationem perducere. vnde in tumorib. peſtis ſummopere celebratur, intus adhibendũ Galenus non perhorreſcit, *lib. de his quæ facile parantur.* etenim *Stercoris humani facultas.*

ipſe

ipſe inquit, humanum ſtercus in pannieulo deligatum, & crematū potui dato, hoc iam ſuffocatis opem fert. apud eumdem Gal. videre eſt, quid præſtet idē ſtercus aduerſus anginam, lib. de ſimpl. med. facult. dicit fuiſſe arcanū ab alio pretio coemptum; cuius ope omnes angina detenti conualuerunt. extat recentiſsimum experimentum aduerſus epilepſiam de primo ſtercore infantium, quod vulgo apud Italos dicitur *paganina*, id dicunt ſiccum, & in tenuem puluerē redactum atque ad compiures dies exhibitum, caducum morbum radicitus euellere. Salem ex eo confici poſſe modo à nobis ſupra allato de aliis in cinerem verſis, facile eſt cognitu, ad quod magna quantitas requiritur. Verum eiuſmodi remedii genus nobis hucuſque non fuit in vſu, ideo ipſi

ipsi libere supersedeo. Quidam nobis notus post olei eductioné, vt supra notauimus, salem ex eo parauit, vt proprio oleo mixtus, materiam præberet igni inextinguibilem, at propria opinione delusus, vt alii pseudochymici, oleum, & operã perdidit, quod propter incautos annotare placuit.

Insuper in stercoribus magnas latere virtutes minime diffido, at nobis haud satis cognitas, ideo ne cramben recoquere videamur ab his abstinemus, qui plura desiderat videat Galenum de simp. med. facult. lib. 10. sub fine ab eo prætermissa ipsiq; incognita referam. stercus Lacertæ viridis oculorum suffusionibus mederi experimento cõstat. multum reperitur in prouincia Galliæ, vbi eiusmodi animalcula copiosa, & magna reperiuntur. *Lacerta viridis stercus vis & proprietas.*

Ex sterquiliniis magna salis

copia habetur hinc agrorum fœcunditas. olei etiam non minima quantitas, ſubſtantię verò mercurialis, ſeu veræ ſpiritualiſque materiæ aqueæ, quam minima.

Reliqua excrementorum genera, vt vrina, ſudor, ſordes ſtrigmenta, pili, & vngues raro nobis in vſum veniunt, idcirco ea conſulto præterimus. equorum verrucæ, cornua cerui, & vngues alcis vulgato more ob eorum penuriam, ſecus enim in nobiliorẽ formam eſſent adducenda, vſui noſtro ſubiiciuntur integra, & per ſe.

SECTIO. IX.

De Magiſteriis. Cap. I.

MAgiſteria tam plantarum, quam animalium, & mineralium: præparatio eſt quędam citra ſubſtantiæ ſeparationem, cũ addi-

additione alicuius rei, propter quod rei parandæ vis, & facultas augetur exaltatur, & cõseruatur. huiusce rei hydromel nobis sit rude exemplũ, quod quidẽ virtutem longe diuersam à melle, & aqua nanciscitur. cõtẽplare, & acetũ, quod ex optimo vino fere in momento fit additione vnius rei. de virtute, & præstãtia magisteriorũ, ita scribit Theoph. Parac. herbarũ itidem magisteria *adeo efficacia sunt, vt eorum vncia* "
semis plus operetur quã ipsarũ corpo- "
ris vncia centũ, adeo quod vix centesi- "
ma pars essentia quinta sit. Quare cũ "
istius tã pauca sit quãtitas illius ma- "
ior foret adhibẽda moles quod in ma- "
gisteriis non requiritur. nam in istis "
integra quantitas herbarum in ma- "
gisterium reducitur huius vna pars "
adhibita plus prodest, quam partes centũ similis corporis ea ratione quia praparata sunt magisteria, tum

" *ad summum acuta facta. in eis est*
" *penetrabilitas, & vis integri corporis*
" *ex permixtione orta &c.* horum cõficiendi methodus apud eumdẽ reperit. lib. sexto Archidoxorum cuius verba sunt hæc.

Magisterium Lignorum. Cap. II.

ACcipe lignũ minutim incisum, quod in ollam vitreatam, & in igne constante, & optime coopertam positam igne carbonum horis quatuor aduratur, exemptumq; putrificetur in vitro per mensem, post per cineres vrgeatur, vsq; ad vltimos spiritus, quibus perceptis mox cessa, ne magisterium fœtorem ab igne concipiat. fateor equidem eiusmodi methodum esse admodum obscuram, nec omnes authoris mentem assequi posse, hoc verò consulto ab eo factum est ne sacra profanis, & margaritas porcis

cis obiiceret, quod & in aliis prę-
ſtantiſsimis mediciniæ arcanis
exacte ſeruauit.

Magiſterium Herbarum. Cap. III.

ACcipe herbas eaſq; tuſas vi-
no ardenti, permiſce, atque
per menſem putrefieri ſinito,
poſtmodum per balneum maris
diſtilla, diſtillatum iterum re-
affunde, ſicque tamdiu drocedē-
dum quouſq; tota quantitas ar-
dentis vini quater ſuccis herba-
rum minor ſit. hoc ipſum diſtilla
per pellicanū nouis cū additamē
tis vno mēſe, tandē ſeparato, quo
peracto magiſteriū habebis ma-
teriæ, vel herbæ quam accepiſti.
de quibus idem author inquit,
maius in extractionib. iſtis latet
artificium, quam dicitur aut in-
telligitur, quamuis integer pro-
ceſſus hic demonſtretur.

De Magisterio animalium. Cap. IV.

MAgisterium sanguinis humani sic paratur; Rec. sanguinem humanum, quē pellicano conclusum transcēdere super vētrem equinum tamdiu sinas, donec tertia pars pellicani impleatur, nam sanguis omnis in sua restificatione dilatatur iuxta quantitatem, & non secundum pōdus. hoc tempore peracto rectificabis ipsum per balneum. Hac via phlegmata recedunt, in fundo magisterio manente, quod quidē retorta sigillo hermetis conclusa nouies distillato prout libro de præparationibus apud ipsum docetur.

Ex cranio humano paratur magisterium duplici modo, primo per Quercetani modū, vt habetur in sua tetrade fol. 326. secūdo, eo quo diximus de extractis paucis mutatis, & adiectis. dissoluens ad

hoc

hoc vtimur aqua vitæ ſpiritu vitrioli exaſperata, extractę tincturæ ſal ipſius carnii ſub fine adiicitur. Vermium terreſtrium magiſterium nobis aliquando vſurpatum, fit cum ſpiritu illo balſamico ex vegetabilium familia educto. aſtaci, ſiue cancri fluuiatiles eum in modum in magiſteria adducuntur.

Item Ranæ, viperæ, & ſimilia animalcula de quibus alibi fuſius

De Magiſteriis mineralium.

FOſsilium, atq; mineraliũ magiſteria ab eodẽ Parac. lib. de archidoxis deſcripta in medinm adducemus, quid verò de his ſentiamus, quidue in his experientia agnouerimus, hucuſque diſtulimus, his maxime temporibus, dũ omnia non veritatis criterio, ſed ſola proteruorum malignantium opinione conſpurcantur, & fœda auaritia ſupremas obtineat.

Magisterium auri.

Rec. circulatum optime nec non ad summam essentiam repurgatū cui tenuissimas laminas metallinas impones, aut limaturas cuiuscumq; metalli libuerit, optime subtilissimeq; malleati, nec non mundati. hæc duo simul pōdere sufficienti congesta septimanis quatuor circulentur, & per temperatum hoc laminæ reducētur in oleum, & formam pinguedinis supernatantis, iuxta conditionem sui metalli coloratæ, quā per attractorium argenteum separabis à circulato. hoc ipsum est aurum vel argentum potabile. Simile cum cæteris metallis etiā extrahetur, quod absque detrimento sumi potest in potum vel vna cum cibo. Circulatum, illud est valde obscurum, an sit Lulii dissoluens plane nos latet. spiritū vini ad supremum adduximus

eumque

eumque proprio ſale exacuimus, nec propterea diſſoluens tam inſigne comperuimus. nobis nota eſt quædam magiſterii ſpecies, at quia obſcura eſt nimis, difficilis, & paratu difficillima, neque eſt vt omnibus tuto concredatur, ſatius ab ea deſiſtendum exiſtimauimus.

Magiſterium Gemmarum, & perlarum. Cap. VI.

GEmmæ inquit Parac. ſunt prius terendæ, & calcinandę per reuerberatoriũ cum æquali pondere ſalis nitri, & tandiu donec nulla materia ſuperflua ſit reperta poſt ablutioné iterum calcinentur, & per omnia fac vt prius, & ſic totũ in vinũ ardens trãſit. hoc per ebullitioné euaporare ſinito, & ſic habebis alcali quod reſolutũ in aquã ſeruato. Gẽmas cum florib. ſulphuris calcinant nonnulli, nos per ſe ignitas in fri-

gidam iniicimus, terq; hoc repetimus, & eæ in tenuē puluerē facillime abeunt, quæ poſtea proprio diſſoluēte in perfectu magiſterium reducuntur. Vniones citra calcinationē, vt & coralla cū aceto vel ſucco limonū vel alio liquore acido diſtillato facillime ſoluuntur. repercuſsio, quæ fit cū oleo tartari nobis minime arridet, eo quod tartari ſpiritus vnionum ſali adeo arcte cohęret vt ſeorſum ſeparari, haud facile ſit ablutionibus, quamuis pluries repetitis. propterea hic notandum venit Paracel. verba ad vnguē nō eſſe ſeruanda, non quod probe nō norit quæ dixerit, ſed quod id ſtudio ab eo factum eſt, vt ſupra notauimus. ſi quidem in Chymicis præparationibus peritiſsimus fuit & ſolertiſsimus, & adeo vt ipſi ſimilem reperiri neminem, omnes etiam inuiti vnico ore fateantur.

De Cliſſo.

CLiſſus compoſitum quid ex ſupradictis præparationib, longa non eget explicatione, eſt enim cliſſus vnio quædam omnium virtutum cuiuslibet plantę in tribus primis ſubſtantiis exiſtentiũ ſulphure, ſale, & mercurio ex ſingulis plantarum partib. eductis. vt ſi ex radicibus ſeorſum iſthæc tria educantur, ex foliis itidem floribus fructibus, & ſeminibus poſtea inuicem miſceãtur, & probe vniantur. oleum ſali primo miſcebitur, ad lẽtum ignem, læui agitatione facta, aqua vltimo ſuperadditur. aquam hic intelligimus ſpiritualem illum liquorem aquæ vitæ ſimilem, qui proprie mercurius dicitur, elixir, & quinta eſſentia, de cuius præparandi methodo, ſupra de aquis parandis nonnihil diximns ſi adſit multum humi-

ditatis per reiteratas cohobationes, vasorũ orificiis ad id probe obturatis facillime inuicẽ miscẽtur, possunt in puluerem verti, vel in aliã formam ad libitum tamen sub extracti forma rite seruantur. Eorum vsus atq; de magisteriis est admodũ facilis, dantur dissoluta in aliquo liquore, vel in boli, vel pilulæ formam dosi sola experientia cognoscitur, tempus quoq; seligitur à medico pro natura morbi, ægri conditione, & tempestatis ratione.

SECTIO X.

De Quinta Essentia. Cap. I.

QVinta essentia adhuc multos latet, an sit, & quid sit, concessa, an à rebus segregari posit necne. eam non esse, contendunt Philosophi, & Medici haud pauci, derident speciosa vocabula, quibus illa exornatur, nunc vt

Cœlum

Cœlum philoſophorum, ignem cœleſtem, ſpiritum, & calorem inſitum, humidum primigeniũ, balſamum, mumiam, lapidem, azoſt, mercurium, elixir, aurum potabile rorem cœleſtem, vniuerſale diſſoluens materiam primam, &c. quæ quidem vocabula perobſcura ſunt, his maxime, qui artem non callent. at hi in varias opiniones abeunt, nec ipſam formam niſi temperamentum, magno ſibilo eam à ſcholis penitus explodũt. qui verò præter elementa aliquid diuinius in mixtis reperiri fatentur, formam videlicet à temperamento diuerſam, vt quæ ſubſtantia illud verò accidens, cuius medio nihil poteſt ſubſiſtere. hanc tamen à materia inſeparabilem dixerunt, ſunt præterea huiuſce ſententiæ variæ opiniones, nam quidam volunt in mixtis elementa actu

remanere, alii virtute: nonnulli pluralitatem formarum, alii vnicam tantum formam ponunt: cæterum qui pluralitaté, aliqui corporeitatis formam tantum, alii tot formæ quot prædicata eſſentialia, tandem quot capita, tot ſententiæ, hiſce ambagibus irretiti Academici, rerum caducarũ opinionem ſolum haberi, ſcientiam verò non conſtanter aſſerebant nec immerito Socrates hiſce rerũ difficultatibus ad amuſſim excuſſis, eo tantum deuenit, vt ſe nihil certius ſcire, quam nihil ſcire fateretur, & ni fallor, adeo eſt hebes, & obtuſus humanus intellectus, vt quotieſcunque extra ſe excurrit, & ab ignobilibus, corruptibilibus, & incertis, nobiliſsimam, incorruptibilem, & certiſsimam ſcientiam colligere ſtudet, toto cœlo oberrans à veri cognitione penitus excidit.

Me-

Medicus qui eſt artifex ſenſatus, ſolo experientiæ cryterio res ponderat, examinat, probat, & reprobat, quo in agendo non rationem ſpernit, vt temerè empirici, ſed eam tamquam iudicem in omnibus aduocat, qua perbelle ſuffultus, audet tot facultatum, & virtutum rei vniuſcuiuſque peculiaris ſedes, & loca quibus potiſsimum inſunt, ſcrutari, eaſque in medium protrahere. cumque autem rerum facultates, & vires, quas ſpecificas, & occultas nuncupant, plus vni, quam alteri parti inhærere videant, ea pars à toto mixto ſegregata, eſſentia quinta dicitur. qua appellatione, tam ſal, quam ſulphur, & mercurius, eſſentia quinta vocatur. an hæc vis, & energia à temperamento, vel à forma, vel à materia emergat, Medico non eſt, vltro *Eſſentia quid.*

con-

contemplari : nam in medendo rerum actiones, & effectus obseruat, non eiusmodi effectuum, & actionum causas quod si quis à nobis id enixè flagitet, dicimus tales vires, neque à materia, neque à temperamento progredi, ea quandoquidem ad agendum sint inefficacia, temperamentum accidens est, & penitus immobile, materia cum pura sit potentia, & actio, & motus ab eo quod actu est, emanet tantum, ridiculum est, ipsi velle actionem tribuere. formam in plantis auulsis, & emortuis perisse, partim sibi, partim verò non, nobis enim non, imò viuere tunc incipere: nam finis cui destinatæ sunt, dum viuũt nullus est, cœpit verò esse, cum nobis in vsum veniunt. forma verò rei ab actione cognoscitur, & actionis eiuscemodi rerum

rum perfectio finis est. Itaque cū viuenti corpori præbere auxiliū, mederi, & afferri commodum in Diuina mēte statutum esset, peropportunum erat materiam ad id sensibilem, & viuentem decernere. facta est igitur vita plantarum rerumque omnium, quæ in hominum vsum cedunt, tam in alimoniam, quam in medicinam, corporea, & sensibilis. quæ cum huic, magis quam illi materiæ hæreat, eaque delectetur atque sub tali veste nobis appareat mirum non est, si à reliquo, inutili, crasso, & emortuo segregare possimus, & hanc materiam, quartā, vel quintam essentiam appellemus, de quo nomine parum interest, non enim de nominibus medicus multum debet esse solicitus; verum magis de rebus ipsis. Præmissis, patet Quintam essentiam esse rerum vitam corporeā, & sen-

& ſenſibilem, non vitam quidem qua viuunt ſibi, ſed eam cuius cauſa nobis viuunt, quæ opinio nedum Iermeticorum propria eſt, verum, & platonicorum. Item ſi peripateticorum principem rite examinemus, eiuſque mentem exacte perpendere vo-volumus, non eum ab hac opinione longe diuerſum comperiemus. At hæc contemplatio huius non eſt loci, ideo manus à tabula.

Præparatio ſiue extractio Quintæ eſſentiæ, multiplex eſt, pro varietate rerum ex quibus educitur. nam alio modo ex plãtis, alio ex animalibus, & alio ex mineralibus mineralia ſub quibus complectimur metalla, vitam ſeu Quintam eſſentiam in colore potiſsimum continent, animalia in ſapore, & odore, Plantæ in odore, ſapore, colore, & tinctura. Ex quibus manifeſtè liquet

quet in præmissis præparationibus quodammodo edocuisse methodum extrahendi Quintas essentias plantarum quamquam adhuc secretior, & nobilior desideretur. ex animalibus non ita aperte, at qui in supranotatis se aliquandiu exercuerit, sibi per facile erit veram methodum inuenire. ex metallis res admodum ardua, & vnumquodque metallum peculiarem methodum requirit vti in progessu latius patebit. non me latet interea erroneam aliquot nouorum dogmatizantium opinionem, qua putant rerum omnium vitam esse sensibilem, eamque perpetuam, & cum plantæ, & alia vita donata exsiccantur, & visibili vita priuantur, non propterea eandem vitam perire modò in arido, & exuto corpore seruari, sensibilem quidem, licet

Theophr. P. in archidoxis & alibi.

licet non visibilem: artis tame
beneficio visibilem rursum fieri
sed ne vltro cum his in amplissi
mos gurgites, & profundissima
voragines excurrat sermo noste
ad earum præpationes tutissim
portum appellamus.

Quercei in Apolog. & in Tetrade.

Quintæ essentiæ herbarum Extractio
Cap. II.

A Pluribus variè traditur ist
hæc Quintæ essentiæ ex
tractio. quidam intra menses, a
lii intra dies, & septimanas, ali
intra diem, & nonnulli intr
horulam; imò, & intra quadran
tem. nos non ex omnibus eo
dem modo, nec eodem tempor
fieri posse asserimus. quædam in
superficie, quædam in centro
consident. aliæ postmodum sun
tenuia, alia densa, & compacta
quod sit verò dissoluens aliquod
vniuersale planè ignoro, & vere.

or ne

ar ne cum famoso lapide philosophico æquali pede incedat. ampullosi illi iactatores eadem fronte vtrumque pollicentur. diuersa igitur pro re nata sunt habenda dissoluentium genera. sulphurea, et aquea, et hæc contraria materiæ ex qua ipsa sit extrahenda, et hoc vt dissoluens in totum à quinta essentia recedat. Herbas hunc in modũ paramus. accipimus sufficientẽ quantitatẽ siccæ, vel virentes herbę, virentẽ contundimus, cui si non satis succulentæ, aquam ab ipsamet planta distillatam adde, atque tùm per mensem in fimo equino reconde; succo prælo fortiter expresso iterum nouas herbas infundimus, totidemque diebus sub fimo detento, secunda vice exprimitur succus quem per balneum mariæ extillamus; succo ipso prius à crasioribus fœcibus de-

defœcato. ſpiritualis, & mercurialis aqua ſeorſum ſeruetur, & ſuccus vel extractum, colore proprio imbutus itidem ſeorſum. Exſiccis cum aliquo liquore vel propria aqua, vel ſpiritu vini, vel quouis alio liquore, quintam eſſentiam extrahimus, fermentatione, & putrefactione breuiori vel longiori ſeruata, prout poſtulat neceſsitas, & rei natura. Si in ſpirituali, et ætherea illa aqua ſiccam plantam iterum affundas, elicies veram quintam eſſentiam odore, ſapore, et colore plantæ præditam. Ex omnibus plantis, fructibus, ſeminibus, floribus hac via Quinta eſſentia elicitur. Mineralium, et metallorum præparationes alio in loco tractandas ſuſcepimus. qui de Quinta eſſentia plura deſiderat *Theoph. Parac Archidoxa* conſulat, nec deterreat eius dicendi obſcuri-

curitas, neque cum quodam temerario archichymico garrulo tanti viri peritiam obſcurare tēta, quin magis ſolertiam, et induſtriā in ſecretioribus medicaminibus parandis mirare. aperit ianuam bonis, & eamdem prauis occludit. non omnibus datum eſt adire Corinthum, his ſolum, quos ęquus amauit iupiter, et euexit ad ſidera virtus.

Lapidum, et gemmarum quoque parandi formulas eundem in locum diſtulimus. Vſus, et vires probum artificem non latent, et qui nouerit earum extractionem, earum vim, et efficaciam haud ignorabit. Interea non eſt magnopere laborandum de artificio illo quo putant eſſentiam quintam intra quadrantem elicere poſſe multa huiuſce farinæ circumferuntur, quę nullius ſunt frugi.

Oleum

Oleum camphoræ cum aqua forti factum, à Thurneissero traditum, nihil commune habet cũ quintæ essentiæ extractione, sed hæc cum suis astrologicis experimentis seu potius nugis reponenda censeo. hic pro coronide placet verba summi, et maximi illius Chymici Germani recensere, vt quid vere sit rerum essentia cuilibet innotescat.

Lib. Tertio de Vita longa.

SVpra vbi essentia herbarum memini, nihil aliud esse nisi vinum, ostendi, id quod sic accipias oportet. Spiritus vini à substantia eiusdem prodit. nam huius subiectum existit vinum, sicut marrubium proprij ac natiui vini & sicut persicarij lib j. drac. ij. emittit, sic vini lib. j. plus drac. j. non sapit. &c.

Primi Libri Pharmacopœę Spargiricæ.

FINIS.

PETRI

PETRI POTERII ANDEGAVENSIS

Consiliarij Medicíq; Regis Christianißimi.

Εργαςηρίȣ ἰατροχυμικȣ

SEV

PHARMACOPOEAE SPARGIRICAE.

LIBER SECVNDVS.

Vbi de secretioribus mineralium præparationibus & vsu. complectens terras, varias salium species, bitumina, mineralia, metalla & lapides. Caput. I.

IN præcedenti medicamentorum, tam vegetabilium, quam animalium, præparationes, eas præsertim, quas frequenter in vsum adducimus, breuiter & laconicè absoluimus; interea non

omiſi aliquot præparationes mineralium, etſi eaſdem fuſiori ſermone in ſequenrem diſtulerim. Etenim mineralium præparationes arduæ ſunt nimis, & à præmiſsis toto genere diuerſæ. In hoc peragendo multorum opinionem non ſequor, qui aliorum ſcriptis perpetuò hærentes, conuaſatores, vt aiunt, & nuti tranſcriptores mihi videntur. Quæ manus noſtræ tractauerunt, & quæ oculi noſtri viderút, in medium proponimus. Quod ſi quędam ab aliis tradita nonnumquã afferro, ſcias velim, me iſthæc haud ſemel proprio labore experta fuiſſe. Multa impoſsibilia, incomperta, à multis tamen vera habita examinanda minime ſuſcepi, vt qui rixas, & lites ex aliorum commentis componere minime ſtatuerim: hæc verò ſcabra, ſtiloue haud ſatis terſo ſcri-

pta

pta,obſcura & auribus tuis nimis aſpera eſſe, minime diffido: at natura rei partim tribuas, nobis etiam,cui,vt cunctis, inſitum eſt errare. poſtmodum non decet caſtam virginem,(veritatem ſcilicet) fuco & mangonio deturbare. nonnunquam ſi maiores noſtros in dicendi genere æmulari videar, id nobis eſſe condonandum arbitror ; ij enim naturæ arcana haud omnibus nota eſſe voluerunt, ſed eadem ſæpe ex induſtria occultarunt, ſolis filiis artis, iatrochymicis videlicet, tot bonorum demeritis per enigmata ipſa concredentes. nunc verò arte propagata, & filiorum multitudine aucta, nec non miſochymicorum grege dilapſo & vehementer diruto; non eam veterum ſeueritatem, ſed mediam quandam viam ſeruare excogi-

tauimus. ſtatim in huius operis limine vniuerſales illas ſex famatiſsimas præparationes præmittendas duxi, ne ſæpe eadem repetere cogar. etiam vt tirones eodem in loco artis principia reperiant. Methodum & ordinem ad medicinas particulares diſpoſui: nec moror, quid Chryſopoei aduerſus nos clamitent; noſtris contenti, ſui famantiſsimi lapidis acquiſitioni minime inuidemus.

De calcinatione. Cap. II.

Præparaio Prima.

Calcinatio quid. CAlcinatio eſt foſsilium in calcem reductio. quæ duplex eſt, actualis & potentialis. actualis ea eſt, quæ fit actuali, validoque igne, & hæc vera calcinatio dicitur. *Quotuplex.* Potentialis, ea, quæ potentiali igne fit, vt ſunt aquæ fortes, chryſulcæ, ſtygioſæ, regiæ, ſpiritus ſalium, & quotquot extant

extant diſſoluentium genera, & hæc potius ſolutio eſt, quam calcinatio, atque inde ea vocatur præcipitatio, cum poſt ſolutionem exſiccantur, vel cum aqua ſalſa in aqua præcipitantur. Calcinatio proprie dicta, fit vel per ſe, vel cum additione. vti ſtannum, vel aliquot metallum per ſe (excepto auro) vel cum ſale, ad calcinationem reducuntur reuerberatio, & cœmentario. *Reuerberatio* ignis eſt repercuſsio in rem iam calcinatam. *Cœmentatio* eſt quoque ignis repercuſsio, at diuerſo modo. hæc enim in aperto & cum aliis rebus, cuius & compoſitio cœmentum dicitur. illa verò in furno clauſo & per ſe ſæpius fit. Per ſe reuerberationem fixæ tincturæ ſub calcis forma latentes manifeſtãtur, item calces in vitrum vertũtur. ſalibus aliquod additis, vel

Reuerberatio. quid.

Cœmentatio.

Eius facultas.

tartari, vel Kali, vel alterius herbæ. Per cœmentationem mundantur metalla, eaque nouam perfectionem nanciscuntur, itē aspera lena fiunt, colores eorum exaltantur, & alia.

Vasa nota sunt, ignis item notus, nec non eius materia, furnus quoque cuilibet in chymicis parum versato maxime innotescit.

De sublimatione. Præparatio Secunda.

Sulimatio quid. *Sublimatio* est proprie rei mineralis per validum ignem eleuatio, in qua corpora crassa subtilia redduntur; corrosiua, & acria euadunt dulcia, & benigna; & è contra dulcia, & benigna, acria & corrosiua. Item eius medio volatilia fixantur, & corpora purificantur. fit sublimatio, & per se, & cum additione. per se, vt anthimonium, sandaraca,

raca, & multa alia, per additionem, vt in mercurio ſublimando liquet. adduntur, vel vt facilius in ſublime attolantur, vel vt in fundo vaſis craſsior pars remaneat. vaſa quibus ad eam vtimur, ſunt vitrea, vel terrea; oblonga, vel ſi curua, ea annectuntur inuicem in modum, vt ab ignis calore vltimum haud incaleſcat. ad hæc vrinalia, matratia, bocciæ, & ſimilia per oportuna ſunt, his aptantur pilea roſtrata, & non roſtrata, vaſa luto ſapientiæ prius probe muniuntur. fit autem eiuſmodi lutum, ex

Terra argillacea partibus duabus,
Fimi equini — parte vna,
Pulueris teſtarum parte altera.

Vel fit ex

Terra argillacea partibus tribus,
Tomenti vel pilorum barbit.
Fimi equini — an parte vna.

Fit etiam ex

Terra valentiæ partibus duabus
Tomenti vel bombicis parte vna,
cum aqua, misce

Quibus addunt nonnulli scoriam ferri, minium, & alia pro re nata.

De solutione. Præparatio Tertia.

Solutio, est propria corporum in liquorem resolutio. quæ duplici modo fit per se, & cum aliquo liquore. sub prima differentia fusio reduci potest, licet improprie. sub secunda multiplices operationes, quæ, vt à breuitate nostra aliena, meritò omittũtur. Solutio rursus, quædã ignis medio fit, quædam citra, eius opem. ignis hac in re duplex subintelligimus, naturalis, & intrinsecus. artificialis & extrinsecus. hic naturalẽ, & intrinsecum iuuat, atq; ad agendum proritat. solutionis

Ignis multiplex.

mo-

modus vnicuique ſatis innoteſcit. Per hanc operationem corporum vincula ſoluuntur, & ad medicinæ vſum adducuntur. ſolida liquida fiunt, effœta, & ſemi mortua, rediuiua, occulta, manifeſta. Vaſa ad eam neceſſaria, vt cucurbitæ, vrinalia, bocciæ, pellicani, & alia terrea vel ex vitro, cum capitello roſtrato, & non roſtrato. *Proprietas.*

De putrefactione. Præparatio Quarta.

PVtrefactio, nomine & effectu nota eſt, ea præcedentes operationes immediate ſequitur, corpora ſiquidem ſoluta putrefactionem facilius ſubeunt, vel eadem ſoluuntur ipſis prius calcinatis, & ſublimatis. Digeſtio & circulatio huius ſunt veluti appendices. fit autem putrefactio per ſe, & cum aliis, infimo vel *Digeſtio.* *Circulatio.*

in balneo maris, vel alio loco calido. Eius præstantia, & dignitas nō cuiuis innotescit. eius medio purum ab impuro segregatur. multa renouantur, & in nouam formam adducuntur: hic per eam multa vitæ exuta reuiuescunt. corrosiua quæque acrimoniam deponunt, leuia ac dulcia efficiuntur, venenata & efferata cicurantur; colores transmutantur, & alia mira præstat.

De distillatione. Præparatio Quinta.

Distillatio æque omnibus nota, varias excipit differentias, quæ pariter satis communes sunt. Ascensio, lauatio & fixatio ad eam reducuntur, eius vtilitas & necessitas cuiuis patet. eius medio fixantur corpora variis cohobationibus ad id repetitis, multa item amara dul-

Ascensio lauatio, fixatio.

cefcunt, & dulcia amarefcunt. Vafa diftillationi inferuientia, multiplicia funt, pro materiæ diftillandæ natura, & diftillationis fpecie. hæc penes artifices facillime addifcuntur. *Proprietas.*

De coagulatione. Præparatio Sexta.

COagulatio. omnium poftrema, nomine etiam notifsima, frigore fit et calore. calore coagulata, fixa permanent, non ita, quæ frigore. ad hanc, fermentatio, et fixatio reducuntur. ad quas operationes duplex calor præmeditandus venit. artificialis et naturalis. artificialis ex varia lignorum rerumque combuftibilium fit, naturalis etiam multiplex eft. quæ in fequentibus in particulari mineraliũ præparatione manifefta redduntur. *Fermentatio.* *Fixatio.* *Calor duplex.*

ad has ſex præparationum ſpecies vniuerſales, multæ plures reducuntur, quæ, vt notæ, & faciles, explicatione non egent, inſuper manualis operatio longe plura docebit.

De communis terræ proprietatibus. Caput. III.

IN foſsilium arcanis primum deducendis, ab his, quæ è variis terrarum ſpeciebus educuntur, exordiemur, vt, quæ nobis magis ſunt obuia, leuiorique præparatione egent. Sicque de vniuerſali terra, cui Plinius ob eius eximia merita, maternæ venerationis cognomen indidit, quaſi hominum illa, vt Cœlum Dei: quæ nos naſcentes excipit, natos alit, ſemelque editos ſuſtinet ſemper: nouiſsimè complexa gremio, iam à reliqua natura abdicatos, tum maximè, vt

Communis terræ laus & proprietates.

mater

mater operiens; nullo magis ſacramento, quam quo nos quoq; ſacros facit, etiam monumenta ac titulos gerens, nomenque prorogans noſtrum, & memoriam extendens contra breuitatem æui. cuius numen vltimum iá nullis imprecamur, rati graue; tamquam neſciamus hanc eſſe ſolam, quæ numquam iraſcatur homini. Aquæ ſubeunt in imbres, rigeſcunt in grandines, tumeſcunt in fluctus, præcipitantur in torrentes. denſatur nubibus, furit procellis. At hæc benigna, mitis, indulgenſque, vſuſque mortalium ſemper ancilla, quæ coacta generat? quæ ſponte ſundit? quos odores, saporeſque? quos ſuccos? quos tactus? quos colores? quam bona fide creditum reddit fœnus quæ noſtri cauſa alit? illa medicas fundit herbas, & ſemper homini parturit. vis vniuerſalis

ſeminum à primæuo ſibi indita fuit, hinc excepta ſemina fouens, ea in ſe conuertit, ſibique aſsimilata vitali ſuo motu producit. & vltro in eius viſcera, penetrantes auri, & argenti venas, & æris plūbi ac aliorum metalla fodimus. gemmas etiam cum aliis quærimus ſcrobibus in profundum actis. ab hac tamquam ab vberrimo fonte, naturæ arcana affatim proſiliunt, nec mirū ſi ab ea exorſi, eius facultates, & vires apprime meditemur. relicta verò cōmuni terra agricolis medica, proſequamur, eam eſſe frigidam, & ſiccā cōmunis eſt ſententia. Verū dum hoc efferunt, terrā illā ſimplicem opinione potius, quam re intelligūt, quæ in centro aut ſaltē in imis eius viſcerib. reperitur, hæcque verum elemētum reputatur. Nos terram nullibi ſimplicem reperiri, ſed vndique ſpiritu

perfu-

perfusam, variisque rerum semi-
nibus mineralium, metallorum,
gemmarum, plātarum, & anima-
lium plenam esse arbitramur. ex
quacumq; terra sal balsamicum
educitur, quod varias obtinet
virtutes pro natura soli ex quo
educitur. hoc terra orbata, inuti-
lis, infœcunda, & plane euanida,
& iners censetur. de hoc sale bal-
samico alibi plura dicendum re-
linquo. nunc de terris ad nostri
vsum spectantibus.

Terra sis telis ab. Vnde.

De variis terrarum speciebus earumque præparationibus. Cap. IV.

QVamquā extant plures ter-
rarum species, præstantissi-
mis virtutibus dotatæ. vt Ere-
tria, samia, chia. selinusia, cimo-
lia, melia, ampelites, ochra, ru-
brica, sinopica, rubrica fabrilis, &
similes, hodie tamen duæ spe-
cies

cies tantum reperiuntur in vsu
Bolus, & terra sigillata, sub bolo
nomine, omnem astringentem
terram rubram, & citrinam vul-
gus intelligit. sub eo verò terræ
sigillatæ, omnem terram albam,
& cineritiam. Bolus armenus,
qui, & orientalis dicitur, omniũ
optimus censetur. In Europa va-
riis in locis ipsi non valde dissi-
milis colore, & virtute reperitur.
at quæ è longis terrarum tracti-
bus aduehuntur, maioris apud
nos habentur semper.

Terra Constantinopolitana pro lēnia. Terra quoque sigillata, quæ
nunc ex Cõstantinopoli adj nos
defertur, omnium iudicio opti-
ma habetur, lemnia idem nomẽ
retinens, quamuis hodie ex Insu-
la Lemno minime asportetur, sed
è Constantinopoli sigillo turci-
co insignita. Prope Turones

Turonẽsis terra. terram leucophęam valde astrin-
gentem Turcicæ persimilem, &

viribus

viribus forte non imparem comperimus. In Allobrogum montibus, in Prouincia, & in Gallia Narbonensi non inferiores vidimus. quæ ex Melitensi Insula transportatur, his est valde affinis, insignes virtutes obtinens. In multis præterea Italiæ locis optimam inueniri posse minime negamus, vti prope Bononiam obseruare nobis licuit. qui tandē cunctas regiones lustrauerit, in vnaquaque terram aliquam medicatam reperiri minime diffido est insuper alia quædam astringētis terræ species, è meditulio eboris fossilis educta, cuius vires maximæ, & præstantissimæ sunt, presertim in venenis edomandis, valet & ad ventriculi laxitatem, intestinorum, item & alui.

Medicata terra multiplices.

In vnaquaque regione peculiarem terram medicatam reperiri.

Hæmorragias sistit, & iecori robur conciliat, refrigerat, & astringit, vt terra turcica. Illustrissimus

Eboris fossilis terra.

ſimus eques, cui hæc dicata ſunt, maximam eiuſce eboris quantitatem in ædibus ſuis nobis commonſtrauit, ex quo (inter alia miracula) lapidem vulgo *turquina*, Gallis *turquoiſe* ſeparatum nobis libenter dedit.

Præparatio, & vſus. Cap. V.

OMnium pręparatio ſimplex eſt admodum, nam vel abluuntur, colantur, & ſiccantur, purioreſq; redduntur; vel variis cohobationibus, menſtruis ad id appropriatis, in aliam formã adducuntur, & efficaciores fiũt per ſe non raro eas in vſum vſurpamus, præparatione adhoc præmiſſa nulla. ad peſtem, venenatoſque morbos terram turcicam ſic paramus, accipimus dictam terrã aqua meliſſæ, & boraginis, ſcorzoneræ vel alterius generis prius mundatã, & probe exſiccatam

Præparatio aduerſus peſtem.

tam, cui superfundimus, sequentis aquæ quantum quatuor digitos supereemineat.

Rec. succorum radicum scorZonera fol. vlmaria, alias regina pratensis, ruthæ capraria,	*an lib. ii.*
fol melissa, boraginis cardui benedicti,	*an. m. iiii.*
corticum citri,	*lib. i.*
sem. echii,	*drac. vi.*

macerentur triduo omnia simul, & distillantur per balneum maris. maceratio fiat in vrinali vitreo, calore fimi equini; alchali è fœcibus paretur vt supra diximus, quo dicta aqua virtuosior, & efficacior reddatur. tunc dictā terrā cū hac aqua in fimo equino per aliquot dies recōde post-

modum

modum aquam per alembicum abstrahe. terræ in vrinalis fundo relictæ iterum distillatam aquam reaffunde, parique tempore in fimo relinque, ac demum aquam abstrahe, hæcque operatio toties reiteretur, quoad terra veluti in liquorem vertetur. qui liquor ab vrinali eductus, & soli expositus exsiccatur, & ad vsum asseruatur. vsus eius est cum aliquo liquore conuenienti, vel cum aliqua cõserua, electuario, & opiata. omni tempore *à drac. s. ad scrup. i.* desuper bibitur parum aquæ. supradicta valet ad venenatos morsus animalium, contra pestem, & febres acutas.

Præstantia & virtus.

Boli armeni præparatio.

Bolus armenus eadem via, eodemque processu cum simili liquore paratur. & cum phlegmate vitrioli, & aluminis maxime ad extrinsecos vsus. Poterimus & aliis facultatibus hac methodo terras,

terras, & etiam lapides insignire. eius vsus plane idem est cum terra turchica. extrinsecus vulneribus cruentis admouetur cum aliquo vnguento vel per se, vel cum aliis pulueribus. cruentis vulneribus commode siccus, & in puluerem versus admouetur, pauxillo rhabarbari, thuris, & mastiches adiecto.

Facultas & vires.

Ex vitriolo, aliisque salibus peculiaris quædam terra educitur, cuius vires plane sunt insignes. Item ex aliis mineralibus particularis terra habetur.

Sunt insuper quædam terræ bituminosæ, quarum vsus in medicina non est spernendus. cæterum his, quarum vsus nos latet, breuitatis studio omissis, ad salium præparationem deueniendum.

De variis salium præparationibus, atque De Sale communi. Cap. VI.

TOt tamque diuersæ sunt salium præparationes, quot eorum species, nam alio modo sal communis, alio vitriolum, & sic de cæteris.

Sal communis, quem & marinum vocant, varias obtinet proprietates, propterea multiplices præparationes subit, vis refrigerans, & acida spiritui ipsius inhærens valido igne per retortam pellitur. subdulcis, & excalefaciens eius substantiæ crassiori connata, blando igne per coctionem emergit. fit verò.

Spiritus salis.

SAle communi prius aqua cõmuni soluto, filtrato, coagulato & decrepitato. soluitur atque per

per filtrum pluries trancolatur, vt purior reddatur. coagulatur vt ſuperflua humiditas euaneſcat quam & perfecte abſumit decrepitatio. is ſic paratus teritur, & duplo arenæ lotæ & ſiccę, vel pulueris laterum, vel boli armeni cõmiſcetur, poſtmodũ retortę inditus valido igne adacto liquorẽ fundit acidum quem ſpiritum vocant, alii oleum huius ſapor eſt dulcoacidus. doſis eius eſt *gutta* 1. 2. *& tres* ad ſummum, cum iuſculo carnis, vini, aqua diſtillata, vel alio liquore. mouet vrinam, extinguit ſitim, Hydropicos iuuat, & putredini reſiſtit, tophos podagricos cum oleo terebentinæ diſcutit, cũ vnguentis mixtus vlceribus putridis medetur. lapides, coralla, vniones, durioraque corpora ſoluit, rite præparatus aurum ipſum aperit. *Vſus.* *Vires.*

Cryſtalli Balſamici ſalis.

POſt ſpiritus ſupradicti extractionem cryſtallos dulces extrahimus, maſſam in fundo retortæ relictam diſſoluendo cum apto proprioque liquore diſſolutum in fimo equino peraliquot dies reconditur, & frigido poſtmodum aſſeruatum in dulces cryſtallos concreſcit, quibus ſi dulciores deſideras, iterum ſolue & coagula. vas ad hoc boccia vel vrinale dictum peropportunũ erit. diſſoluens noſtrum hac in re eſt aqua vitę ex vuę racemis vindemiarum tempore educta. omnis etiam aqua vitæ poteſt extrahere eiuſmodi cryſtallos, ſed vna altera melius.

Salis dulcis vires, & proprietates

Dicti cryſtalli multiplices habent vſus, ventriculum apprime excalefaciunt, apepſiæ ſuccurrunt, inapetentiam corrigũt, nauſeam

nauſeam cohibent, & alia pleraque præſtant miranda.

Eſt & alia eiuſcemodi cryſtallorum parandi via, quam require apud Quercetanum in ſua *Terrade, cap.* 29. vbi plura de ſale marino docet.

Rurſus eſt alia ſalis communis præparatio, quæ vere haloſanthos dici poſſet, licet hac appellatione, ſpuma maris apud antiquos intelligatur. hæc cum in noſtram praxim minime cadat breuitatis ſtudio à nobis omittitur. *Flos ſalis & haloſanthos.*

De ſale Nitro. Cap. VII.

SAl nitrum, vulgo *ſal petra*, dictus, non ſemper æquales obtinet virtutes, ob varietatem locorum, in quibus naſcitur. qui ſponte, è terra erumpit, atque citra artificis opem habetur, de natura ſalis armoniaci participat. is copioſe colligi poteſt in plurib.

locis agri Bononienſis, vbi nunc commoramur, & maxime in montib. ad meridiem expoſitis, multum in communi vulgo *mõte paderna*, dum per otia illic diuerſaremur, haud exiguam quãtitatem comperimus, quo loco marchaſita alba, & citrina cum lapidibus quibuſdam adhuc incognitis, virtutibus tamen præſtantiſsimis, de quibus paulo inferius dicendum diſtulimus, copioſe reperitur. Quia artificioſe è terra educitur atque ex muris, & antiquis ruderibus colligitur nihil quicquam de ſalis armoniaci natura participat. Ex vtroq; ſpiritus educitur valde acer, & mordax baſis aquarum fortium, quibus aurifabri vtuntur, in auri, & argenti ſeparatione. fit verò eiuſmodi ſpiritus eodem modo, quo de ſpiritu ſalis communis. is vehementiſsimus eſt, continuo in

Aquarũ ſtygiarũ baſis.

in auras ſpirans, cuius vapor per ambientem aerem frigidum, & humidum denſatur, & in aquam vertitur. ſicque aqua pondere, & mole augetur. eſt etiam eiuſmodi vapor totus igneus, metalla, & corpora quæque dura penetrans, vim habens eadem calcinandi, quæ calcinatio communiter, præcipitatio dicitur figitur ſal nitrum per validum ignem, fixum ſoluitur, ſolutum iterum figitur, quod ter, & quater reiteratur. Ex dicto fixo cryſtalli dulces eliciuntur, prout de ſale communi dictum eſt.

Spiritus ſalis nitri.

Aqua ſeu ſpiritus aere auctus.

Salis nitri fixatio.

Dulces cryſtalli nitri.

Sal prunellæ, qui ex eo conficitur, nunc admodum vulgaris eſt, fitque ipſum in crucibulo fundẽdo atq; ipſis flores ſulphuris iniiciendo, hocque toties reiteratur, quoad probe repurgetur, ſalque cryſtallinus euadat. Vſus huiuſce ſalis prunellæ

Salis prunellæ præparatio.

Eius vſus

eſt in febribus ardẽtiſsimis, quas hungaricas nuncupant,& cauſonides.grauis eſt tamen ventriculo,& nauſeantibus propterea minime dandum eſt.mirũ eſt, quomodo aquæ iniectus eam tantopere refrigeret.ex eo fit lapis adhunc effectum,qui aqua minime ſoluitur.

Lapis ex ſale nitro. Summa huius ſalis præparatio in concoctione conſiſtit, cuius beneficio vires admirandas ſuſcipit. iungitur & aliis corporib. ex quibus vires elicit, eaſque exaltat,& præſtantiores reddit.

Lapidis phyſici materia. Quidam chryſopœi famoſiſſimi lapidis phyſici materiam in eo conſiſtere comminiſcuntur, hinc triplicem habere naturã vegetabilem,animalem, & mineralem.nos in eo vires, & effectus admirabiles latere agnouimus, quos perſequi præſens excedit inſtitutum. qui de eo plura deſide-

ſideratlegat Quercetanum in ſuo *de medicam. priſc. philoſoph.* item Penotum in ſuo *de chymicis præparationibus.* *Triplicis natura.*

De Sale armoniaco.

SAl *armoniacus, ammoniacus,* & *armeniacus*, ſic dictus vel ab Armenia ex qua ipſum aſportari creditur, vel à græco ἄμμος, id eſt arena, qui in officinis habetur omnino factitius, & artificialis apparet, nec mirum, eiuſmodi enim ſalem fere vbique reperiri arbitror. hic Bononiæ puteales aquæ eiuſcemodi ſalis haud exigua quantitate abundant, quod nuperrime norunt noui quidam chryſopœi, qui dictas aquas pluries alembico comprobarunt. Verum quidem eiuſmodi ſal purus, & ſimplex minime eſt, ſed cum magna portione ſalis marini mi- *Puteales aquas armoniaco refertas.*

 xtus.

xtus. eiusmodi sal radix est saporis acidi, quo fit vt densissima, & tenacissima corpora dissoluat. volatilis est admodum, & fugax, mercuriali natura præditus, abũdat etiam sulphure, propterea in propria aqua ipse solutus in varias formas salium mineraliũ exsurgit, eum etiam non pauca vavarietate vegetabiliũ hinc conijcere licet dictum salem duplici illa natura esse præditum, qui hãc admirabilem, & stuporis plenam eius naturam intueri vult, ipsum dissoluat in conuenienti liquore, & coctione humiditas ad iustam quantitatem absumatur, tum vas calidum in loco frigido collocetur, inibi plures vegetabilium species inspecturus eris. hac præparatione sal armoniacus ad perfectam puritatem adducitur. Sic depuratus efficacior, & naturæ magis pene-

trabilis

trabilis per ſublimationem redditur, in quã peragendo, portio quædã ſpirituum elicitur. ſublimatur per ſe, & cũ aliis. nec eius ſublimationis ratio ab aliis diuerſa eſt. cito ſublimatur ob eius naturam volatilem, per vaſa terrea, & vitrea Dulcoacidus redditur putrefactione, & coctione, præmiſsis ſolutionibus, filtrationibus, & coagulationibus.

Salis armon. ſublimatio. Dulcificatio.

Propter eius naturam nimis fucem eius fixatio ſummopere deſideratur, propterea eum ter calcinant cũ æquali portione calcis viuę quod fit in crucibulo per fortiſsimũ ignẽ, ſingulis vicibus eum diſſoluendo, filtrando, & coagulando ad vnamquamque calcinationem recentem calcem addere oportet, & hoc toties quoad ſal armoniacus figatur, & liquabilis reddatur ad inſtar

Fixatio.

metalli figitur, & cum aliis corporibus, prout vniuscuiusque sententia est.

De Alumine, Cap. IX.

Aluminis crudi vsus.

ALumen cōmune multiplices nobis exhibet vsus, crudum sæpe vsurpamus absq; vlla præparatione, maxime ad oris vlcera, gingiuarum laxitatem, & similia. Ex eo paratur aqua per alembicum vel per retortam, quæ fere insipida est, dicitur phlegma à nonnullis, pellitur lento igne absque fere vllo artificio. refrigerat, & leuiter exsiccat eiusmodi aqua, propterea oculorum inflammationes reprimit, fluxiones sistit, valet etiam ad omnem oris calidam intemperiem, vuluę amigdalarum, & gingiuarum laxitatem reprimit, & linguæ, & palati vlcuscula sanat.

Aluminis phlegma, & eius virtus.

Ophtalmiæ remedium.

Vlcusculorum oris remedium.

Ad febres re-

Ad febres ardentes ex alumine remedium præstantissimū paratur,

ratur, in qua præparatione eius austeritas in dulcediné vertitur. huius præparationis secretum in putrefactione, & concoctione consistit. in quibus peragendis notandum venit.

medium. Aluminis dulcedo.

Alumen duplicem posſidere ſubſtantiam, vnam, quæ frigori expoſita coagulatur, alterá, quæ ſolo calore denſatur. ea, quæ calore denſatur, aſtringens eſt admodum, & parum acida. quæ verò frigore coagulatur acida eſt, & iam dulcedinis particeps. Itaque ad hanc præparationem perficiẽdam omnes eius ſubſtantiæ ſunt primũ in vnum ſimul coercẽdæ, eæque firmandæ, ita vt terra ſuá aquam vltro non reddat. fixum aqua communi diſtillata ſolutum per quindecim dies in fimo equino circulatur, tunc refrigerato vaſe, portio coagulata à diſſoluta ſegregatur, eaque coquitur

Aluminis duplex natura. Alumen calore, & frigore denſatur.

Dulcedinis præparatio.

quoad alumen totum coagulatur. in qua operatione purum ab impuro ſemper ſecernendum venit. coagulatum alumen iterum in puluerem reducitur, idque noua aqua diſſoluitur, & in circulatorio vaſe in fimo equino per menſem detinetur. in eo diſſoluenda aqua veluti lac efficitur, quæ poſtea ſubſidet, eaque lactis ſero ſimilis euadit, quo temporis ſpatio diſſolutio exagitanda venit ſingulis 8. diebus. vaſe refrigerato, portio quædam calore denſata, in vaſis fundo reperitur, quæ nimis aſtringens, & auſtera euadit: Altera pars ſoluta frigore coagulatur, eaque dulcis, & acida efficitur cum exigua aſtrictione. Non denſatur autem niſi longo temporis interuallo. nam ſingulis fere octo diebus portiuncula denſa-

densatur. eæ partes quæ sic frigore coalescunt, aqua stillatitia iterum soluuntur atque per sesquimensem iterum in eodem vase circulatorio digerantur, & sic aciditas omnis in dulcorem insignem vertitur. cuius vsus est in ardentibus febribus cum iusculo carnis ad drac. s. & drac. j. valet etiam in omni intrinseca inflammatione.

Aluminis dulcoris vsus.

Alumen præterea vulgariter per se excoquitur, in igne aperto & vase terreo. cuius vsus popularis est nimis. eo vtimur frequenter in sublimationibus, hiisque medicorum præsidiis. item in aquis fortibus eliciendis. etenim eius siccitate cohibet ne salia sua suos spiritus retineat, suos etiam spiritus acres, & mordaces vna simul fundit, quo fit, vt dictæ aquę fortiores reddantur.

Alumen vstum.

Aluminis vsti vsus.

De Vitriolo.

Vitriolũ, salis species. *Vitriolũ cyprium & vngaricum omnium optimũ.* VItriolum salis species est, cuius multa habentur genera, pro diuersitate locorum ex quibus aduehitur. omnium præstantissimum est Cyprium, cerulei coloris. Romanum postea ipsi proxime succedit, quamuis Hũgaricum præstantia, & excellentia nulli cedat. Germanicum, & Anglicum his inferiora iure censentur. In agro Lugdunensi in Gallia, ceruleum, & forte omnibus præferendum habetur.

Parta ex vitriolo medicaméta pene innumera sunt ex eo siquidẽ aqua insipida, spiritus, oleum duplex, sal, balsamus, sulphur, magisterium, colcotar, creta, & alia educuntur.

Phlegma vitrioli. Aqua insipida *phlegma* communiter dictum, vt phlegma aluminis per retortam elicitur. cuius

vires

vires & facultates à phlegmate aluminis paulo differunt, etenim ophtalmiæ ſuccurrit, oris vlcuſculis medetur, & fluxiones in fauces irruentes ſiſtit, cuius extrinſecè inflammationi tutò admouetur, pollet enim vi aſtringente, & refrigerante. ſpiritus poſt phlegmatis eductionem, validiori igne adacto pellitur. ob id per retortam commodiſsime diſtillatione inſtituitur. Oleum rubrum acidum educto ſpiritu elicitur, recipiente mutato, & igni vehementiſsimo per gradus aucto, ad quod vaſa luto probe munita requiruntur. vtriuſque vſus omnibus maxime innotuit, guttulæ tres, vel quatuor cum aliquo liquore exhibentur. in ardentibus aliquot febribus ſummum eſt ſolatium, in nonullis non eſt dandum. in tartareis viſcidiſque humoribus tuto exhi-

Eius vſus

Spiritus vitrioli

Oleum acidum vitrioli.

Spiritus, & ol. vitrioli vſus, & vires.

 betur.

betur. aliud olei genus vitrioli, propriæ eſt oleum aquæ innatás, quod vere ſulphur vitrioli dicẽdum eſt, at vis eius non eſt narcotica, verum potius anodina. Balſamũ in noſtris curationibus appellatur eo, quod balſamum noſtrum ſiue radicale humidum inſtauret. dicitur & arcanum, quod paucißimis innoteſcat, eius parandi methodus fit medio aquæ cœleſtis, poſtquam vitriolũ omnem vim narcoticam, omnemq; auſteritatem, & aciditatem depoſuerit. id enim ſic paratum in dicto diſſoluẽdo fructus maturos, & ſub dulces producit, qui lento igne impulſi liquorem ſuauiſſimum fundunt. Vitriolum ad hoc maxima cum diligentia ſeligendum venit, cauendum etiam ne ignis vi perdet ſulphur.

Oleum Balſamicum vitrioli.

Arcanũ vitrioli.

Sal Vitrioli ex eius colchotare educitur cum quouis diſſoluente.

Sal Vitrioli.

uente. aliam, & ſalis ſpeciem vſurpant multi pro vomitorio fitque vitriolo albo pluries repurgato. In Gallia narbonenſi ruſtici eo frequenter vtuntur ſine medici conſilio, maxime in pleuritide, accipiunt verò vitriolum album vti habetur in officinis citra vllam pręparationem. à quo edocti plane ignoro, ſcio eius reiterata experimenta tanti remedij apud eos confirmare vſum. datur *à drac. ſ. ad drac. j.* vomitum mouet, caput purgat, ſudores, & ſomnum non raro concitat. vermes enecat, & multis aliis ſuccurrit morbis, iecoris potiſſimum, & ventriculi. *Vitrioli albi vſus.*

Sulphur, quod per ſalem ammoniacum attollitur, fit per vas ſublimatorium, & hoc nonnullis dicitur ſulphur. Narcoticum fit eo cocto in valcæneo; item, & *Sulphur vitrioli.*

Magiſterium Vitrioli. in ſerreo. magiſterium vitrioli, quod, & tartarum vitriolatum appellant, fit inſtillando ſenſim oleum acidum vitrioli ſuper ſalem reſoluti tartari, ea in operatione contemplare duellum vtriuſque ſpiritus, quã citiſsime ferueant, quem rumorem concitent, hic videre eſt, quo pacto mixti humores incãdeſcant, ratio haud exigua vt ad febrium cognitionem deueniamus, quantitas olei vitrioli ſit duplo minor oleo tartari. humiditas, quæ à coagulato albo ſegregatur, ipſique ſupernatar, blando calore euocatur. hoc remedii genus vomitum ſæpius concitat, aluum ſubducit, vrinam mouet, & ſudores non raro concitat.

Colcotar Vitrioli. Colcotar vitrioli, ipſum eſt vitriolum ad rubedinem calcinatum. in chymicis multiplices habet vſus. in medicina pollet vi a-

ſtrin-

ſtringente, propterea hæmorragias ſiſtit. fluxiones vulnerum cohibet. eius præparatio omnibus nota eſt.

Creta Vitrioli, ochra, & terra nihil aliud eſt, quam fæx ipſius vitrioli à præfatis præparationibus relicta; eſt tamen alia fæx vitrioli, quæ exſurgit poſt repurgationem dicti Vitrioli, quidam putant hoc eſſe ſulphur narcoticum, ſed errant toto cælo. quidã hoc maxime reputãt, quod æneo vel ferreo vaſi hæret. *Creta Vitrioli terra, ochra, &c.* *Sulphur narcoticum.*

Tinctura Vitrioli hic à nobis conſulto omittitur, noſtro balſamico oleo contentis, cuius præparatio longe eſt facilior, & nobilior. Tinctura chryſopœis expetita ad nos minime ſpectat, Tractant fabrilia fabri. *Tincturæ*

Ex vitriolo cum ferro, & ære calcinatis *acetoſum eſurinum* paramus. Paracelſus id ex ſolo vitri- *Acetoſum eſurinum.*

olo

olo Martis, & Veneris parari ab nuit: at nos tantum laboris ægri absolui posse meditantes, sequétem methodum excogitauimus. quis enim è calcinatis metallis tantum vitrioli extrahere norit, vt ex eodem iterum calcinato tanta dicti liquoris quantitas educatur vt pluribus ægris sufficiat. Accipimus igitur colchotaris, vt supra præparati lib. iij. ferri cum sulphure calcinati lib. j. puluerizatis, & simul mixtis, vasique vitreo ampli orificii inditis, tantum aquæ vitæ superfunditur, vt quatuor digitos supereemineat. vas in fimo equino ad octo dies reponitur, tunc tincta aqua sensim in aliud vas effunditur per inclinationem, nouaque aqua fœcibus iterum reaffunditur atque extrahitur, toties eiusmodi operatio reiteratur, quod omnis color, & sapor edu-

Acetosi esurini parandi methodus.

ducantur. omnes eiusmodi aquæ tinctæ, lento igne per alembicum vel retortam amplam cum suo recipiente extillantur: igne sensim aucto, & omni aqua vitæ prolecta, acidulus ille liquor esurinus in mutato recipiente pellitur, fitque præstantissimum medicamentum aduersus plures morbos tartareos, vnde, & lienis, & iecoris pertinacissimas obstructiones referat, famelicum reddit ventriculum, eumque roborat, vertigini, & Epilepsiæ non parum confert. multis, & aliis grauissimis affectibus medetur, mensium suppressioni, hydropi, ictero, & aliis, guttulæ j. iij. & iiij. pro dosi exhibentur, cum iusculo carnis, vino, vel alio liquore.

Acetosi esurini facultates, & vires, nec non eius vsus.

Præterea vitriolum cum aliis mixtum varia medicamétorum genera nobis exhibet, quæ breuitate

Composit. ex Vitriolo.

uitate pręterimus, addam tantū pro coronide quo modo ex eo condensari posit mercurius.

Coagulatio mercurij cū vitriolo.

Accipio mercurii crudi, quem viuum appellant, partem vnam: Vitrioli cerulei, & ad hoc electi (non enim quodcumque ad hoc aptum est) partes quatuor, bulliant simul in s.q. aquæ communis in vase terreo, marte terso, & polito benigno aspectu operationē inspiciente, quo peracto mercurium elice cum aqua frigida atque viuum, & nondum coagulatum per alutam à coagulato separa. miraberis mercurium austero, & immaturo spiritu veneris coagulari, fusibilemque reddi. mercurii, & ferri amalgamma, vitrioli medio alibi referuamus, vt & alias præparationes.

Mercurij & ferri amalgāma cum Vitriolo.

De Sulphure. Cap. XI.

Sulphuris remedia.

Sulphur, metallorum pinguedo, & alter pulmo terræ varia

nobis

nobis exhibet remedia. vt flores, butyrum, lac, balſamum, tinctu-ram, acidum liquorem vulgo o-leum dictum & alia. Flores ſul-phuris duplici modo parari iube-mus, cum colchotare, & cum ali-quo alio corpore ſicco, poſtmo-dum cum colchotare bis, & ter ſublimatio reiteratur. cum alio corpore arena vel bolo, pumice vel alio ſemel tantum. vaſa ſu-blimatoria vel vitrea, vel terrea accipimus, non raro ollas terre-nas vitro obductas. dictos flores ad varios vſus vſurpamus, & præſertim ad pulmonū affectus cutaneis morbis item maximè conferunt. ad tuſsim tabellulas hoc modo conficiendas præſcri-bemus. *Rec. florum ſulphuris drac. j pul. ireos drac ij ſacchari albi aqua roſarum ſoluti vnc. iij fiant tabellula, vel rotulæ, vt artis eſt.* harum vſus eſt in die eas frequenter in ore tenere.

Flores ſul-phur.

Tabella fl. ſulphu-ris.

tenere. lac, & buthyrum sulphuris fit, cum dictis floribus in oleo tartari solutis, atque ipsis guttatim affundendo parum aceti albi oleum tartari cum primum acetum apprehendit mirifice incandescit, atque ebullire cœpit, vti supra diximus de oleo vitrioli cum hoc oleo tartari, aqua vitæ oleo vitrioli mixta idem præstat quod, & simile videre est in repercusione auri in qua regia soluti, quod à nobis dictum sit vt animaduertant quomodo incandescat corpus nostrum ob variam humorum mixtionem, nec putent ob solam obstructionem, & putredinem, minus id solius caloris exuberantiæ tribuant, quod eiusmodi antipathiæ debetur. sed ad nos. segregatur liquor omnis, ab illa materia alba in vasis fundo repercussa, per inclinationem, eaque postmodum varii

Lactis sulphuris vires.

Liquores simul mixtos incandescere.

Corpus calefieri ob humorum mixtionem.

Eiusmodi lac dicitur & magisterium.

varii ablutionibus cum aqua cō-
muni dulcoretur, & ad vſum
ſerua. aſthmati, thuſſi, & aliis pul
monum affectibus confert. ante
repercuſsionem obſerua dictorū
lorum auream tincturam, cum
cochleari argenteo in his tin-
cto. quod per traſennā annotare
placet, vt videant quomodo ſul-
phur naturæ aureæ ſit particeps.

Lactis ſulphuris vires Sulphur eſſe naturæ aureæ.

Oleum ſeu liquor acidus ſul-
phuris propriè eſt ſpiritus ſalis ſul
phuris reſolutus, cuius facultates
& vires toto genere reliquo ſul-
phure diuerſæ ſunt, imò plane
contrariæ. ſpiritus iſte ſiue ole-
um acidum, vt omnia acida re-
frigerat, reliquum ſulphur ſuſci-
pit flammam, hoc verò nunquā,
& tantum abeſt vtpotius res eo
perunctæ flammam concipere
non poſsint. ſitim ſedat, febri-
um ardores mitigat, & alios
producit effectus ſimiles. at
mor-

Spiritus ſulphuris refrigeratio.

mordax est, & acer, & maxim
penetrans, hæc verò ad calidita
tem spectant. Galen. *lib. 1. de fa
cultatibus simpl.* acetum statuit fri-
gidum cum participatione cali-
ditatis. acrimoniam, & mordaci-
tatem non propterea caliditat
acceptas refert, potius frigori,
dicens aerem frigidissimum esse
vlceribus mordacem, quod ante
ipsum abnuit Hipp. qua in re
multa essent dicenda, & ex qua-
litatum doctrina Galenum erra-
re sibique contradicere. at garru-
los psitacos Doctrinarum Mo-
narchas imitari nobis non est a-
nimus, veritatem profitemur, &
loquacitatem spernimus. sed pro
babiliorem afferamus rationem
cur eiusmodi liquor tantopere
aduersetur igni, & nihil quicquã
de natura suæ originis retineat.
ferunt hermerici res triplici sub-
stantia constare, sale sulphure, &
mer-

Galenum sibi contradicere.

mercurio. salem igni resistere, experientia constat. sulphur contra igni amicissimum. per sulphur intelligunt substantiam illam oleosam ignis susceptricem. per salem, substantiam post sulphuris deflagrationem cineribus relictam, atque per aquam dissolubilem. cumque ergo liquor eiusmodi, salis sit essentia, plane constat, cur igni aduersetur. acrimonia verò, & mordacitas subtili eius substãtię tenuitatiuæ partium tribuenda sunt. scio nec his prorsus acquiescere, & salẽ quia acrem, & mordacem esse calidũ, & ignis resistentia non à frigore, sed ab eius terrestri substantia. sed cum hæc effutiunt, non vident se in grauiora impingere concedentes motum, immobili. quid, quali. actionem, patienti. deueniendum tandem ad id, quod primum mouet, & si illud

Rationes cur refrigeret spiritus sulphur.

M ha-

habeat annexa inſtrumenta, videndum, an recta inſtrumenti ratio ipſis competat, & quibus modis his vtatur agens, & id num vnitatis agentis ſit, vel plane alterum, quam veritatem per agẽtium fines contemplari vnuſquiſque poterit. In vniuerſum agentia quæquæ ad vitale principium diriguntur, & inde ad id quod magis affectant. hinc ipſa nituntur aſsimilare ſua paſſa. properant omnes ad eſſe perfectum, non ad imperfectum, his longè plura addere poſſem. acrimonia ergo, & mordacitas caliditati non eſt tribuenda, ſed ipſius ſalis naturæ quam vocemus formam, vel ſubſtantiam, ſpiritum vel quodcunque aliud, nec de nominibus cum Galeno multum laboramus. verum quid opus eſt verbis vbi res ipſa loquitur, accipiant ſalem eumque in

flagrantiſsimis prunis immittãt, percipient ipſum vt metalla liquari, repurgari, & veluti ſalamandram in igne fixum manere, hinc aqua permanens, & fixa, ibi nõ craſsities terreſtritas impedit quominus ab igne abſumatur. Spiritus eius tenuiſsimus eſt, nec propterea minus reſiſtit igni. quid demũ ſalem eſſe frigidiſſimũ ſtatuemus ne? minime gentiũ nec calidum quoque. Et ad quæſtionem quid; ſalem dicemus eſſe id quod eſt affectum ſupradictis paſsionibus. & eodẽ modo quæſtioni quale. nec obſtat quid elemẽtarii, & nimis materiales philoſophi nobis occinant, de ſuis primis, & ſecundis qualitatibus, quibus alibi reſpõſum dedimus, ſed infrugifera eiuſmodi dicacitate relicta ad praxim veniendum. Itaque fit eiuſmodi liquor per campanam, vel vas

Spiritus præparatio. aliud ſimile, crucibulum accipientes ſulphure trito plenum, cui admoto igne per ſe flagrat, fumus per campanam excipitur, iſque denſatur, & inferius in ſubiectum vas labitur. ſi humida ſit tempeſtas, & frigida, plus olei habetur. ſi in fundo crucibuli pro lib. s. drac. ij. chryſtalli calcinati immittas efficies liquorem multiplicabilẽ, qui nõ parum idiotarum animos in admirationem trahit, decipit, & materiales illos medicaſtros, qui ex ſenſibus omnem philoſophiam aut potius dicacitatem ſuam hauſerunt, putãtes nihil quicquam benedictum eſſe in phiſicis, niſi ex quatuor qualitatibus deriuetur. ſed afferant quæſo rationem cur vncia dicti liquoris intra menſem alteram vnciam producat. vſus huiuſce liquoris multiplex eſt, intrinſecus numquam per ſe, ſed cum a-

Oleum multiplicabile.

Eius vſus & facultates.

lio

ſſio liquore. dantur tres vel quatuor guttę cum iuſculo, aqua ſtillatia, decocto vel alio liquore. conſeruis etiam immiſcetur. Ventriculum roborat, craſſos, & viſcidos humores in eo contentos incidit, & attenuat, vermes enecat, menſes mulierum mouet, ſitim compeſcit, ardores febriles extinguit, hydropi ſuccurrit, vulneribus intrinſecis cum decoctis vulnerariis medetur, aſthmati à craſſorum humorũ infarctu orto multũ cõfert, iuuat, & eos qui hydrargiro peruncti fuere, vel eundẽ introſumpſerũt, dentium dolores ſedat, eoſq; nitidos reddit.

Sulphuris balſamum.

Balſamum ſulphuris per ſpiritum terebentinæ factum, omnibus parum in chymicis inſtructis notum eſt. fitque ex ipſius ſulphuris floribus in eo terebentinę ſpiritu ad calorem fimi equini maceratis, quouſq; dictus te-

rebentinæ ſpiritus rubeam ſulphuris tincturam elicuerit reaffunditur nouus ſpiritus ſupra dictos flores toties quoties ſpiritus ab his tinctus prodierit. ab hac tinctura ſpiritus per alembicum prolicitur, & in vrinalis fundo remanet tinctura in formam extracti, quę demum per vini ſpiritum purior redditur, ipſi extracto vini ſpiritum ab eo extrahendo.

Eſt & aliud ſulphuris balſamum non ita notum: qua via, & eius tinctura extrahitur. ad quod aliud diſſolués requiritur, de quo alibi (Deo fauente.)

3 Balſ. mũ

Eſt, & tertium balſami genus ad extrinſecos vſus tantum paratum, fit verò cum floribus ſulphuris ad lib. s. olei lini, vel communis vel alterius generis pro ratione medicamenti lib. i. s. coquãtur parum ſimul in vaſe amplo

4 Balſamũ

plo terreo deuitreato, ſpatula ferrea ſemper mouendo. ignis interea ſit lenis ac lente ipſum coquito ad mellis ſpiſsitudinem, tunc ſuper marmor effundatur, & refrigeretur. hoc denique in tenues partes ſcinde, eaſque per retortam diſtilla, & exit oleũ ſubnigrum fœtidum, & graueolens, quod quidem ad plurimos vſus conducit, frigidos tumores diſſoluit, vulneribus medetur, conuulſionibus ſuccurrit, & omnibus neruorum affectibus: ſurditatem iuuat, & iuncturarum frigidos dolores ſanat. per ſe, & cum oleis, & vnguentis vſurpamus. odoris eſt acutiſsimi, propterea qui eius vehemẽtiam extimet, cohobationibus (vt alibi diximus) remoueatur aut ſaltem imminuatur eiuſmodi odoris acrimonia: aut ſaltem ei commiſceat olea odorifera vel vnguẽta

vulneribus linteamine duplici apponitur, plagulis, & fasciis more vulnerum admotis.

De Anthimonio. Cap. XII.

INiustè virus suum euomunt in hoc præstantissimum minerale pseudo quidam medici, quos plebei nonnulli, rudes, & stolidi loquaces palam insequũtur, sed hos Phormiones de re incomperta sinamus delirare, est autem *anthimonium* minerale præstantissimum omnium metallorum radix, propterea saturnum philosophicum à chymicis dictum, eius vires, & proprietates planè sunt inperscrutabiles, de quibus post F. Basilium Valentinum, & Iohannem de Rupescissa, Theophrastus Paracelsus multa, præclara dixit; recentiores, post ipsum, vt Penotus, Gerardus Dorneus, Matthiolus, Quer-

Quercetanus, Suctenius, Rulandus, Crollius, Phædro, & alii idē ad ſydera extollunt. qua de re non vltro venenum, ſed præſtātiſsimum alexipharmacum doctis habetur. doctos non appello deſides & otioſos, quos nō decet manus ad fortia mittere, minus eos, qui ſacræ artis gloriam in verborum lenocinio reponunt: ſed hos, quos ſedulus labor Mnemoſinæ filiis arctè cōiunxit. medicamenta, quæ potiſsimum ex eo conficimus, ſunt, tinctura, non ea, quæ chryſopœis exoptatur, ſed ea, quę ad medicos vſus tantummodo conducit. oleum, ſal, mercurius, liquores varii, vomitoria, aluum ſubducentia, diaphoretica, & alia. Tinctura variis modis à nobis paratur primo, eo quo habetur apud Theophraſtū Paracel. ipſum primum calcinando atque in reuerberio *Anthimonij tinctura.*

per aliquot dies exercendo, demum per ſpiritum vini tinctura nobiliſſima educitur. cuius proprietas eſt aperire meatus, vires corporis augẽdo, radicale humidum ab omni ſorditie repurgãdo, ſanguinem, & alios humores renouat, quare, & lepram ſanare creditur. eo vtimur omni tẽpore cũ quauis re, ſiue potu, ſiue cibo. doſis ad libitum, granorum tamẽ aliquot, vel 5. vel 10. vel 20. ad 30. vſque. Alio modo per varia diſſoluentia. omnium nobiliſſima, & pręſtantiſsima, ea eſt, quæ alia tinctura fit citra omnem calcinationem, cum proprio diſſoluente, quod quidem non aliunde quam ab eodem anthimonio educitur. eiuſmodi diſſoluens ab anthimonio duplici modo fit, primo ex puro, & crudo ſtibio, abſq; adiectione. ſecundo ex regulo cum adiectione, cum adie-

Tincturæ vires, & vſus.

Tinctura 2. & nobiliſſima.

ctione,

ctione, ea, cum regulo remanente, vel ab eodem post solutionem recedente. hac methodo medicamenta seu potius arcana filiis artis tantum innotuerunt, & qui tanti thesauri fuerint participes, ea sibi ipsis tantummodo seruarunt, ne suos labores æmulis impunè traderent, & magis equidem cum non liceat sanctum dare canibus, & vniones ante porcos proiicere. his si aurum accedat debito modo paratum, vera, & perfecta anthimonii præparatio habebitur. hinc exurget optatissimus, & laudatissimus morborum alexicacos, medicamentum fere vniuersale aduersus singula quæque mala ab inordinato victus regimine profecta, vltro possem eius vires, & facultates dilatare, easque encomiis, & magnis laudibus exornare: at filiis artis, quibus

Tinctura anth. cũ auro.

ſolis hæc dicata ſunt, ſatis me viā aperuiſſe confido, interim ne rudes, artiſq; tirones ab eius vſu arceantur penitus, ſequētes præparationes primum meditentur, eaſq; in vſum frequenter aduocēt.

Vitrum anthimonii. Vitrum anthimonii nō omnino ſpernendum venit. id vero multiplici modo fit. modus noſter eſt, vt prius per ſalem nitrum ipſum ſemel coquatur, poſtmodū vulgato modo in vitrum adducatur, & hoc præſtantiſsimum eſt, ſi à docto & experto medico exhibeatur.

Vitrum aureum. Aliud ſed compoſitum, fit, cū auro per duplicem viam, elegantiorem, & nobiliorem cum oleo anthimonii, in quo diſſoluitur aurum, eaque fermentata per coctionē in vitrum vertitur ſplendidiſsimum, huius vires mirandæ ſunt, & ſummis laudibus extollendæ. aliò modo cum crudo anthimonio de quib, alibi plura.

Flores item anthimonii propriis non carent laudibus. fiunt & per se vulgato modo & cum adiectione, cum sale armoniaco rubicundissimi fiunt. Vtrique vomitum & aluum proritát, quas qualitates coctione amittunt, & euadunt sudorifici, modus conficiendi flores albi, omnibus innotescit, & vere artificio caret. crucibulum ad hoc requiritur, vel aliquot vas terreum fortissimum, ignis etiam vehementissimus desideratur. flores in suprema parte sublimatorii collecti, vomitum valde concitant, qui in medio, mediocriter, qui in ima parte, parum aut nihil vomitum. idem flores in reuerberatorio per plures dies detenti varios nanciscuntur colores, qui per se absque alia præparatione multis pollent viribus.

Flores Anthim.

Flos triplex.

Fixatur anthimonium, ipsum bis

Fixatio.

bis vel ter cum sale petræ calcinando, sal aquæ communis, medio ab eo remouetur, putant nónulli nec sine causa portionem aliquam salis petræ cum anthimonio remanere, quod pódere post calcinationem facile deprehenditur.

Mercur. Anthim. Mercurius Anthimonii multiplici modo fit, cum adiectione & citra adiectionem ;| sine adiectione regulum, more florum anthimonii sublimando, ignis ad hoc sit æqualis, & fortissimus atque viginti quatuor horarum & excipies per alembici rostrum Mercurium viuum.

Nonnulli censent Mercurium eiusmodi fieri posse per cynabarim, & per Mercuriũ sublimatũ, at hi nõ norũt vtriusq; anthypathiam. hæc est potius Mercurii resuscitatio, quam eiusdem generatio, gummi qui ex regulo

anthi-

anthimonii extillatur, ab anthimonio procul dubio educitur. Mirum est quam sese auersentur isthæc duo mineralia. Alio modo cum salis tartari in loco humido dissoluti lib. ii. anthimonii subtiliter triti lib. i. tartari crudi lib. iii. per retortam Mercurius in aquam frigidam pellitur.

2 *Mercurius anthimonii*

Sal anthimonii pluribus modis fit. at in omnibus calcinatio præcedere necesse est, siue ea fit per se, siue cum alio, siue in sicco, siue in humido. per se vti de floribus ipsius anthimonii dictum est, cum aliis, vt cum aliqua specie salis, quæ calcinatio sicca est, respectu eius, quæ fit cum lixiuiis, & aquis fortibus. modus optimus est, stibium in sudorem resoluere, resolutum in puluerem dulcem

Sal. anthimon.

adducere, ab exſiccato per ſpiritum vini, ſal educitur præſtantiſſimus, aluum tantummodo ſubducens.

Regulus. Regulus anthimonii fit etiam multis modis: communis methodus, eſt accipere partem vnam anthimonii, ſalis nitri partes duas tartari crudi ſubtiliter pulueriſati totidem, ex his ſimul commixtis fit puluis, qui ſenſim in crucibulum ignitum proiectus regulum producit. regulus in fūdo crucibuli poſt reiteratas fumigationes reperitur.

2 *Regulus.* Alter modus fit cum ferro eo igniro & infuſum anthimonium proiecto. funditur vero anthimonium in amplo crucibulo ad libras 6. vel 7. & candens ferrum ad digiti maioris craſsitiem circiter ſemilibram ei commiſcetur, anthimonium ferro inimicum, ferrum ipſum diſsipando in fu-

mum

num vna cum ferro se ab omni
orditie simul se repurgat.

Oleum & liquores anthimo-
nii variis itidem modis à nobis
præparantur. qui ad Chrysopœ-
m spectant nostri non sunt insti-
uti, medica proponimus & vana
eiicimus. fit verò oleum anthi-
nonii vel ex solo anthimonio
bsque vllius rei interuentu, qui
modus non omnibus innotescit.
Vel alterius, multorumue adie-
ctione. ad primum modum ma-
gna quantitas anthimonii requi-
ritur, à quo crudo post putrefa-
ctionem aqua per varia instrumē
ta vitrea educitur. hæc nouo re-
affunditur stibio à quo post rei-
teratam putrefactionem aqua i-
terum extillatur. his pluries re-
pertis operationibus oleum siue
liquor oleagineus exsurgit præ-
stantissimus, dissoluens egregiū
& nobilissimum.

1 Oleū Anthim.

Anthimonii acetum.

Alio

Alio modo per adiectionem fit, vel ex eo primum calcinato vel abſque calcinatione à calcinato ſal per proprium diſſoluens educitur, à quo extillatur oleum ſubrubrum, præmiſsis aliquot cohobationibus. eiuſmodi liquorum vſus eſt ad intrinſecos vſus, ad quantitatem trium & quatuor guttarum, cum liquore conuenienti.

Cum variis rebus oleum ſtibii fit compoſitum, cum ſale cõmuni decrepitato, cum ſale gemmæ cum pane biſcocto, cum radicibus, & aliis multis cum quouis etiam metallo calcinato, cum ſublimato & tandem cum ſaccharo, is modus valde eſt popularis, eius diſtillatio à præmiſſis per retortam, non diſcrepat. Qui recenſent olea ſtibii aquarum fortium medio facta, nos decipiunt non enim aquis forti-

bus

bus & corrosiuis dissoluitur. item neque per acetum distillatum potest atteri. stibium sale armoniaco apertum quoquo pacto dissoluitur, cum aceto, at eiusmodi dissolutio nobis minime arridet. Dissolutio etiam cum spiritu vini sale armoniaco exasperato nobis suspecta est, hinc ab eiusmodi liquoribus abstinendum satius esse iudico. Quantum verò ad medicamenta diaphoretica, purgantia, supra, & infra, qui præmissis instructus erit, ea facile habebit. omitto & volens calcinationes cum sale nitro, vt quæ sint populares & cognitæ composita postmodum medicamenta tam alterantia, quam purgantia ex eo parata, longiorem tractatum à nobis exigerent, ea de causa hoc alibi explicandum distulimus. Quercetanus

ceranus iam multa habet in su tetrade, alii etiam alia intereat monitum velim ipſum maxima cum vtilitate omnibus metallis miſceri, auro, argento, æri, ferro, & ſtamno, ex quibus non vulgata arcana prodeunt.

De Mercurio. Cap. XIII.

Mercurii vſum primo ab Arabibus inuentū.

MErcurius, argentum viuū, hydrargyrus idem ſonant. is, qui hodie in vſum venit naturalis eſt totus, & ex Germania & Hiſpania ad nos delatus. Hiſpanicus magis probatur, maxime ſi argenteum cochlear aureo colore inficiat, poſtquam ex eo effumigauerit. Eius vſum in medicinam inueniſſe primum Arabes fertur, at craſſo modo, crudum videlicet, citra vllam præparationem. Chymici poſtmodum rerū metallicarum peritiſsimi, eius præparationes primi inuenerūt: Rudiores

diores artifices præcipitatum cinabarim,& ſublimatum, tantum agnoſcebant. Cultiores è cunabulis chymiatriæ, emergentes, præparationes his longe nobiliores inuenerunt:vt olea, balſama, liquores,fixationes, calcinationes,tincturas, & alia pleraque tã ſimplicia quam compoſita.

Medicamenta ex mercurio de ſumpta.

Nos corpus mercurii intra nũquam aſſumimus, ſed eius loco, dicti mercurii ſpiritum, *chaos* à Th.P. appellatum, fit autem dictus ſpiritus hunc in modũ.mercurium primo præcipita in puluerem albiſsimum, vel cum oleo ſulphuris, vel cum aqua forti,aqua ſalſa ad eius repercuſsionem vſurpata,puluis pluries edulcoretur aqua communi: ab hoc puluere ſicco,cum proprio diſſoluẽte acido, ſalem educimus duplicem, vnum leuiſsimum aquæ innatantem, lanugineum, goſsipii inſtar

Corpus mercurii ſuſpectum.

Spiritus ſiue chaos mercurii præparatio.

Sal Mercurii duplex.

inſtar, alterum ponderoſum, & pellucidum, veluti chryſtallum. ab vtroque per vini ſpiritum ſubſtantiam magis tenuem, & ſulphuream, variis cohobationibus in fimo equino repetitis, elicimus: à qua, vt omne corpus recedat, ſpiritusque ſolus remaneat, ignis admouetur, quo vini ſpiritus euaneſcat, & corpus fundum petat; liquor interim flagrantiſsimus remanet. ad admirabiles effectus comparatus, aduerſus luem veneream vires ſuas potentiſsime exerit, Epilepſiæ medetur, cerebri, & iecoris obſtructiones reſerat, lienis duritiem diſſoluit, & alia plura præſtat.

Chaos mercurii vires.

Alter mercurii ſpiritus.

Dictus mercurii ſpiritus fit etiam ex ſolo mercurio crudo citra omnem calcinationem. at modus hic valde eſt obſcurus, & manualem operationem requirit, nec

nec nisi sola inspectione addisci potest, vti multæ aliæ operationes. Spiritum præterea in liquores versum aliis modis præparamus, quos tamen liquores præparare non possumus, in aliis operationibus præmissis, coctionibus videlicet, putrefactionibus præmissis, calcinationibus, dissolutionibus, & aliis de quibus nunc.

Excoquitur mercurius multis modis, vel per se, & crudis citra aliam præparationem, vel cum aliis, & iam sublimatus, vel præcipitatus, vel in salem versus. *Multiplices mercurii coctiones.*

Per se in vase oblongo, vti maeratio vel alio collo alto sesquicubitali, in furno aperto, cũ calore valido, vase prius in arena demerso, catino siue alio vase terreo ad hoc adaptato. ignis sit continuus quadraginta dierum ad minus, vel quo ad mercurius *Coctio, & præcipitatio & calcinatio per se.*

Mercurius per se in rubicundissimum puluerē vertitur.

curius in rubicundissimum pulrerem calcinetur. hæc operatio valde est onerosa sed tantæ est efficaciæ, & virtutis, vt facile vtilitas damnum, & laborem recōpensare possit. hoc medicamentū est summum alexipharmacum aduersus pestem Epilepsiam, apoplexiam, Vertigines, & alios grauissimos affectus capitis. datur ad 4.5.6.7.& 10. grana. vomitum concitat, vix aluum subducit; nā est tantummodo roborans, & dissoluens. Dissoluit siquidem prauos humores, partes continentes adiuuando, etiam ab hoc spiritus, vt supra diximus, elicitur præstantissimus.

Merc. aduersus pestem. Epileps. apopl. &c. Merc. per se calcinati dosis.

Merc. coctio cum auro.

Cum aliis; & iam sublimatus, nonnullis etiam modis à nobis excoquitur. & potissimum cum auro, præmittitur fere semper sublimatio, maxime vt is prius probe repurgetur. purgatio enim illa,

illa, quæ fit cum sale, & aceto nullius fere est momenti. quantum ad sublimationem, eam sic paramus. *accipio mercurii selecti lib. i. vitrioli rubificati, salis nitri an. lib. i. terantur simul paulatim, & ex arte probe misceantur. mixta boccia satis ampla & capacis cum collo oblongo, sapientia luto prius loricata indantur, sicque boccia venti supposita, ignem primo lenem, paulo post fortiorem, & tandem fortißimum excibit ad 10. vel 12. horas refrigerato furno sublimatum à vitro segregatur quod denuo cum solo colcotare sublimatur, & tandem tertio, quarto & quinto, per se iterum sublimatur*, & in his vltimis sublimationibus euadit pellucidum veluti vitrum Venetianum, quod crystallum vocant.

Mercurii sublimatio.

Item cum sale communi & alumine rochæ sublimatio institui potest, nec etiam dubito

Merc. sublimati Crystalli instar.

 quin,

quin & cum aliis sublimari possit. Vt verò purissimum & perfectissimum argentum viuum ad prædictas operationes habeamus dictum sublimatum accipimus eumque per retortam cum duplo vel æquali portione calcis viuæ, tartaro vsto, & vna parte farinæ volatilis distillamus & in recipiente aqua frigida semipleno prodit Mercurius, qui regeneratus dicitur, à nonnullis Philosophis, quem Quercetanus Mercurio metallorum æquiparat. hunc regeneratum Mercurium sanare lepram iam dudũ prodidit Th. P. *in Lib. de causis & origine luis gallicæ.*

Mercur. regenaratio.

Mercur. Philosophici quid.

Mercur. regeneratus.

Supra iam diximus solo Mercurii spiritu nos vti ad intrinsecos vsus, quod quidem verum est, nisi is prius crudam & immaturam suam naturam deposuerit.

Etenim is est adeo crudus vt sic exhibitus mille mala ipsis morbis deteriora concitare possit quod recte annotauit Th. P. *in Lib de curatione luis gallicæ.*

Mercur. crudus intus nō est dadus

Itaque coctio in Mercurio parando apprime procuranda venit, in qua coctione Mercurius debet suam mobilitatem deponere, suum etiam saporem austerum mutare, quod omnes assequi haud posse maxime diffido qui hanc methodum semel nacti sunt eam nemini impetiri volūt. Interim communia & paratu facilia afferamus, & ea, quæ in communem vsum quotidie cedunt. ab his enim ad abditora facilior est transitus. Mercurius diaphoreticus concoctione talis redditur, cuius parandi formula habetur apud Th. P. *lib* 2. *de impost. in curat. luis venereæ correct.*

Cocti mercurii conditiones.

Mercurii Diaphoretici præparatio.

Rec. Mercurii cum ſtanno coagulati q. ſ. redigatur in tenuiſsimum puluerem, qui in aurea ſcutella in aceto vini optimi conſtituta, ac vino ſublimato repleta aliquandiu aſſeruetur, tandem vinum alcholiſatum accendatur, idque aliquoties iteretur, & videbis vinum, Mercurium, ac ſtannum in quandam oleitatem reſolui. V-

Vſus mercurii diaphoretici.

ſus, inquit, eſt huius olei granum vnum in vino optimo, atque æget ſtragulis optime tectus, ad ſudorem ſe componat, ſudoris autem normam, ac modum experientia abunde docebit. Ex Mercurio corallato, qui ab eodem, Mercurius laxus dicitur,

Mercur. corallatus Mer. laxus.

ſimilis liquor paratur. fit verò corallatus cum aqua ouorum ab eo pluries diſtillata. alia præparatio à nobis non ſemel vſurpata apud

apud Penotum lib. de Medicam chymicis ſic habetur.

Purgetur Mercurius ſale ſiccato, & ſublimetur cum vitriolo, ſal communi, & ſale petræ: vt artis eſt: poſtea aceto diſtillato ſoluetur, diſtilletur acetum, materia ſiccetur, poſt ſpiritu vini correcto digeratur, donec in mucoſam pinguedinem tranſeat. hinc liquor extrahitur & in arena fortiſsimo igne vrgetur, quo ad humor lactis inſtar extillet: hoc iterum affunditur & oleum albiſsimum ac ſuauiſsimum omnis erodentis facultatis expers prouenit. per os aſſumptum veſicæ, faucium aliarumq; partium abditarum exulcerationem perſanat, & renum morbos per ſudores vrinamque diſcutit. *Altera mer. diaphoretici.* *Mercur. diaph. vires.*

Præcipitatio, quæ fit cum ſmiride, coctionis ſpeciem repreſen- *Mercur. præcipi-*

tatio cū smiride. presentat, verum ea, quæ fit cum auro prius in salem adducto longe præstantior est, at salem auri conficere arduum & perdifficile est, ideo his satius supersedendū duco, quam legentis mentem tricis inuoluere rursus alias Mercurii coctiones agnouimus, quibus etiam pro re nata nonnunquam vtimur. ad has prius coagulatur Mercurius, qui si regeneratus, melior cum spiritu cuiusuis metalli, accipiens partem vnam Mercurii, salis communis partes tres, vel quatuor, metalli ex quo vis educere spiritum partes quod parum refert dosim seruare ad vuguem, coquantur simul, cum aqua puteali, in nonnullis metallis ex quibus spiritus facile educitur. in aliis cum alio liquore aceto, vino, &c. simili methodo omnium metallo-

Mercur. coctio cū auro.

Coagulatio mercurii per spiritus metall.

metallorum vim & facculta- tem ad ſe allicit, eſt enim na- turæ verſatilis, & aliorum planetarum impreſsiones faci- le ſuſcipit, cum mare verò ob innatam inimicitiam, me- dium requirit, puta vitriolum. Ideo loco ſalis, pone vitrio- lum, & maxime cyprinum: vix. n. cum alio vitriolo ſuccedit o- peratio.

Mercur. natura verſatilis

Mercur. mari inimicus

Sub qua conſideratione ſic- co pede non eſt tranſigendum, quo pacto ferrum cum mercu- rio amalgametur. fit itaque e- iuſmodi amalgama cum ferro recentiſsime limato, & mer- curio optime purgato, ſuffici- enti quantitate vitrioli cæru- lei adiecta, cum debita por- tione aceti acerimi excoquuntur ſimul per tres vel quatuor ho- ras atque ſpatula lignea aſ-

Amalgama ferri cũ mercurio.

ſidue moueantur, nouum acetum ſemper addendo, proiiciantur omnia in aqua frigida, & mercurius à ferro, & aliis ſegregetur, atque demum per corium impellatur, ſic in corio habebis amalgama. cum ære pariter amalgama pari poteſt, imo citius nec tanto cum labore.

Mercur. amalgama cum ære.

Præcipitata omnia primo intuitu quoddam coctionis rudimentum demonſtrant, attamen mercurius adhuc crudus in his plane exiſtit.

Præcipitatum vulgare.

Hæc verò præcipitatio in hoc minerali proprie calcinatio eſt, quæ varia à cumplurimis excogitata fuit. commune præcipitatum fit cum vna parte mercurii, & cum duabus aquæ forti; communis. in matratio vel alio vaſe vitreo, euaporando àquam fortem, ad ignem apertum

tum manet in fundo vaſis præcipitatum in colorem flauum, & ſubrubrum per retortam commodiſsime poterit perfici iſthæc operatio, cum qua elicies aquam fortem ad plurimos vſus neceſſariam. eſt, & aqua fortis adeo potens, vt æquali portione præcipitare poſsit mercurium. talis eſt ea, quæ fit cum ſolo bolo armeno, vel cum alumine vſto, & ſale nitro; huic tanta vis ineſt, vt fere in momento mercurium præcipitet, etiam citra vllum calorem. fugaces ſpiritus nitri, à præcipitato per ſublimatiunem abſumuntur. ſiquidem eiuſmodi præcipitatum facillime per ſe cum boccia ordinaria ſublimatur. quod ſi adhuc dictos ſpiritus magis hebetiores reddere cupis, ſublimationem ter, & quater repete. hac

Mercur. in momento præcipitare ſine igne.

Fugaces ſpiritus nitri per ſublimationes e-

meruare. Sublimatum ex præcipitato. Sublimatum dulce. Arcta mercurii præparationum cõnexio.

via duplicem operationem perfecisti, præcipitationem, & sublimationem ex rubro album, & pellucidum reddisti mercurium. insuper si sublimatum dulce desideras, huic sublimato commisce terendo æqualem portionem mercurii, & iterũ sublima quod si adhuc vltro pergere velis eodem calle salem languinosum, & chrystallos parare poteris, vt supra commemorauimus, à quibus liquores præstantissimos conficimus. hinc vides quam arcta præparationum mercurii connexio, vt inde mirum non est, si vnam exponendo plures amplecti cogar. Interim cum de variis præcipitationum formulis sermonem instituerim non abs re esset, si præcipuas, & selectiores nedum à nobis iam dudum probatas, verum, & aliorum publico testimonio cõ-

munis

munis iuris factas, hic interserem.

Præcipitatum album, nescio à quo edoctæ nonnullæ mulieres nobilissimæ gallæ, quæ in pro nitore faciei comparando, in vsum traducunt. fit verò mercurio in aqua forti dissoluto, atque in aqua salsa effuso. aqua fortis, & salsedo omnis, variis ablutionibus ab eo remouetur, sub fine aqua rosacea vel alia odorifera abluitur, & postmodum exsiccatur. puluere hoc præcipitato vtuntur per os nonnulli, male arbitrati spiritus aquæ fortis ablutione tolli omnes; at errant toto cœlo, repercutiuntur quidem adiectione salsæ aquæ, firmiusque tunc pulueri hærent, non verò in totum recedunt. extrinsecus eius vsus in vlceribus

Præcipitati albi præparatio eius vsus.

Spiritus aquæ fortis per ablutionē haud remoueri.

ribus cancrosis summopere nobis arridet, intus exhibitum per inferiora tantum purgat, & maxime si aqua fortis sine vitriolo facta sit, secus vomitum plerumque concitat.

Præcipitati albi vis & facultas.

Cum duplici pondere olei sulphuris rectificati præcipitatur etiam in puluerem album. Et quia oleum non est tantæ actiuitatis, vt est aqua fortis, ideo per retortam oleum à mercurio distilletur, variis cohobiis repetitis. puluerem siue massam albam tere, & laua calida aqua, & hoc tamdiu quo ad in puluerem flauum vertetur, huius vsus non est adeo formidabilis, vt prioris. dosis singulorum est ℈ 4. 5. 6. & 10. granorum pro viribus assumentis.

Alia præcipitati albi præparatio.

Cum oleo vitrioli in præcipitatum quoque vertitur, quod si sublimatio præcedat nobilius, & præ-

& præſtantius erit præcipitatum. per retortam mercurium præcipitatum ab oleo vitrioli ſegregatur. atque tum aquam vitæ optimam ab eo pluries abſtractam ferunt chryſopœi materiam eſſe, auro (cui plus iuſto anhelant,) augendo idoneam. hoc precipitatum ſi cum vna parte calcis lunæ, & altera ſalis armoniaci ad duas partes ipſius præcipitati per ignem ſubleuetur in fundo vaſis relinquit materiam pulcherrimã auro perſimilem, hæc denuo in crucibulo fuſa, vitrum fixum, & tranſparens relinquit. *Vitrum mercurij*

Præcipitatum cum ſmiride, ni fallor, vana lucri ſpecie excogitatum, etiam nunc in vſum Medicum adducitur. fitque ipſum cum aqua regia, quæ à ſmiride calcinato educta fuerit, ſic plures aquæ regiæ ſmiridis colore prægnantes. per euaporationem in- *Præcipitatum cum ſmiride.*

viſcidam aquam verſæ, breu
tempore mercurium præcipi
tant.

Magiſterium mercurij.

Præcipitatum alio modo fi
rubicundiſsimum ſanguinis in
ſtar, hoc modo. accipe ſublimati
eſſenſificatum q. s. hoc diſſolue
aqua communi per ſimplicem e-
bullitionem, diſſoluto guttatim
affunde olei ſeu liquoris reſoluti
ſalis tartari g. aliquot, et cumpri-
mum mercurius in fundo vaſis
cadit in puluerem rubicundiſsi-
mum, qui vere poteſt appellari
magiſterium mercurii: dulce pa-
riter efficitur variis ablutioni-
bus cum aqua communi ſtillati-
tia factis. Ex hoc quoque liquo-
res, olea, et balſama confici poſ-
ſunt, de quibus vt de multis ali-
is, dum nobis liceat per ocium
commodius vacare, fuſius dictu-
ri ſumus. nunc ſupereſt eius v-
ſum, vires, et facultates nobis
com-

compertas saltem cōnotare. quo ad eius vsum certe cuilibet asserere possum, eum esse adeo obscurum, et difficilem, vt nullo pacto litteris posſit commode tradi. garriant quicquid velint agyrtæ, et circulatores fumiuenduli, se plures hoc medio sanasse, seque verum, et legitimum eius vsum posſidere: perrari sunt tamen illi, qui eius naturam perspectam habent, etenim sola experientia ipse addiſcitur, varius quidem est mercurius, & mineralium, & metallorum facultates facile induit, miram sympathiam, et antipathiam in nostris corporibus melius quam in aliis. nonnullos lue venerea infectos mirificè sanat. alios plerumque ob eius antipathiam, non modo non sanat; verum, et morbum contumaciorem, imò, & incurabilem

Mercur. vsus, facult. & vires.

Mercur. vsus perdifficilis.

Pauci mercurij naturam callent.

Luem venereā sæpe contumaciorem reddit.

curabilem ſæpe reddit. vltra gra-uiora mala, & ſymptomata, quæ malo primo longe deteriora ef-ficit. humidi in vniuerſum eius vſum non tantum abhorrent, vt ſicci, & melancholici. quidam bi-lioſi eius vſum omnino reformi-dant. commodius hyeme quam æſtate; medijs verò temporibus vere, & autumno commodiſsi-me. In auſtrina temporis conſti-tutione tutius, quam in boreali, & his proxime mediis conſtitu-tionibus. quantum ad eius facul-tates, exiſtimo ſane eas nondum eſſe compertas, propter varieta-tem ſuarum operationum. refri-geretne, an excalefaciat, certant adhuc chymiæ ignari. vtraque vi pollere manifeſtum eſt. quod re-frigeret, iam patet ſenſibus; exca-lefacit, dum incidit, attenuat, diſ-ſoluit, purgat, & ſimilia præſtat, quod nemo inficiabitur, at non his

Humidi facile mercurij vſum ad mittunt

Quibus temporibus ſit exhibendus mercurius.

Qualitates Mercur. adhuc non ſatis comperta.

his qualitatibus tantummodo inhærendum suadeo; verum magis specificis, & indiuidualibus. sub eius consideratione ipsum agnoscimus dura pleraque dissoluere, & multa alia coagulare. Crudus, & incoctus semper corpori nocet: contra coctus & ad perfectam maturationem adductus omnibus prodest. Durities quascumque in quocunque loco factas dissoluit, & attenuat, iecori, lieni, cordi, & carnosis partibus succurrit. cerebro non semper tuto adhibetur. pulmonibus obest, & renibus; siccis etiam partibus, neruis membranis, & osibus frigore suo, saporeque pontico non parum aduersatur. salsos humores densat, & laxam cutim salso sudore conspersam astringit. mirum dictu quam facile omnem putrilaginem, vermes, & omnia animalcula fugat & e-

Mercur. crudus semper malus.

Mercur. cerebro, pulmonibus, renibus neruis, mẽb. & osib. contrarius.

& enecet. blande aluum ſubdu-
cit,& bilem clementer purgat.
luem veneream potenter deii-
cere,à multis creditur. & quidem
in eam ſummum habere imperi-
um pluries expertus ſum. at non
ſemper, & in multis ſæpe mor-
bum contumaciorem reddit. E-
pilepſiæ,apoplexiæ, vertigini hy-
dropi.& aliis ſimilibus multum
confert: aliis denique affectibus
grauiſsimis morbis medetur,
tam intrinſecis quam extrinſecis
ſed practicum & exercitatiſsimũ
medicum requirit, nec hoc qui-
dem inculcare valeo, propter a-
gyrtas & circunforaneos, item
propter quoſdam ignaros medi-
cos,qui vix à limine chymiam
ſalutarunt,ſe tamen archichymi-
co vnicuique diuendere non e-
rubeſcunt. De vſu & facultati-
bus vltro non progredior, gar-
rulis pſitacis id diſſuadentibus.
de-

esides enim illi nihil boni pro-
are solent. qui plura desiderat
gat Th. P, Penotum, Dorneum,
uercetanum, Crollium, Phe-
ronem, Beguinum, & alios.

*e secretioribus Metallorum præpa-
rationibus. & vsu.*
Cap XIV.

Exactâ in superioribus mine-
ralium pharmaciâ, nunc ad
netalla deueniendum. Et pri-
num ad aurum tanquam omni-
m optatissimum, & perfectissi-
num. qua in re ob rei difficulta-
em nobisque haud satis notam.
uid de eo censerint alii breui-
er recensebimus quid postea fe-
at nostra opinio more nostro
aucis aperiemus.

De Auro. Cap. XV.

CIrca auri appellationem ali-
quam latere æquiuocationē
repe-

reperio, quidam enim pro au
non id, quod communiter pr
ſtat, & cui hodie rerum meta
precium aptatur, auaritiæ fon
à quo mille incommoda vi
continenter profluunt, accipiũ
ſed quandam materiam ſanita
Nomen auri æquivocat radicem, & vberrimum fonte
nullius inuidiæ ſubditam, ſol
probis & veris medicis notan
de qua longe plura, quam de vu
gari auro ſublimia decantan
Sol etiam aurum cœleſte dicitu
vulgare verò aurum cui propri
hæc competit appellatio, & cu
verè preſens noſter dirigitur ſer
mo, nullo vocis ſignificatu la
borat. huius nominis etymõ qui
dam nimis curioſi deducunt
Dabab. voce hebræa, *aor*, quæ *lucem* ſig
nificat. Hebræi tamẽ id alia voce
efferunt. *betzar* quaſi in tribula-
tione vel ſiccitate. *tzar* enim *tri-
bulatio*, & *ſiccitas* & præpoſitio
Betz

n, Item *Zahau*, à colore, & pu-
ate. alii à græco ὠρέω, quod
custodio. alii χρυσὸν dicunt ab
uentore. poteſt & à voce ὧρος,
i *ſol* apud Aegyptios dicitur
duci. inſignitur & aliis nomi-
bus penes chymicos. nunc enim
lem ipſum nominant, nunc *ſul-
ur fixum fermentum ſperma tin-
uram*, & alia. olim Græcis eius
medicina vſus fuit incogni-
us. Arabes primi tanti metalli
ires experti ſunt, atq; ſuis com-
oſitionibus immiſcuerunt, li-
atum primum aut in foliola
edactum, quam craſſam præpa-
ationem adhuc pharmacopolæ
noſtri retinent. quo cum fructu,
dhuc inexploratum habeo. id à
noſtro ventriculi calore atteri,
ubiq; & concoqui nequitiat tu-
nicis ventriculi & inteſtinorum
hærere poſſe ſæpe compertum
eſt. Vnde ſymptomata grauiſsi-
ma

ma non raro emergunt. Chymicos hac in re solertes, & ingeniosos comperimus, vt qui variis, & præstantissimis inuentis pharmaceuticam non modo auxerunt, & ditarunt, verum & ad summam perduxerunt; inter quos primas tenent Raimund. Lull. Arnaldus Villanouanus, Theoph. Germanus, quibus viam strauisse Isaccum Hollandũ, Iohannem derupescissa, & F. Basilium Valentinum quodammodo creditur. ab his multi alii profluxerunt, vt Gerardus Dorneus, Penotus, Vistadius, Phædronus, Quercetanus, Crollius & alii pene innumeri, vt interim vetustissimos breuitatis studio omittam.

Summa huius metalli præparatio in dissolutione consistit; Dissolutio verò procuranda est sine corrosiuis; secus non medicamentum, sed venenum confici-

:.at sunt corrosiua, ea omnia,
æ è salis spiritibus educuntur.
quo loco reponendus est tæ-
osus ille labor, qui ex aqua pu-
li fit, cum reuera per id labo-
, nihil aliud, quam spiritus salis
moniaci proliciatur, quod, sa-
ore, & colore, quo digitos infi-
t, facile cognoscitur. aquam vi-
alchalisatam, vt & acetum al-
alisatum id ipsum dissoluere
osse minime diffido, sed eius-
odi modus perobscurus est,
eius calcinatio vera præmit-
nda venit. quod de eo ęnigma-
cè loquutus est Parac. ambigu-
m est admodum, nec quid velit
quopiam percipitur. legitimú
ssoluens à multis aqua vitæ di-
tur, à nonnullis *azor*, & quibus-
am *mercurius spiritus ignis*, & alia
ro vnoquoq; captu cóficta. quid
t tandem, videant, ne nobis im-
ossibilia lapide suo imaginario
cun-

cuncta in aurum vertente, obscuriora obtrudant. si tanti arcani fuerint participes, cur non sibi ipsis saltem profuerint? si aurum condendi ars tantum familiaris, vbi tot diuitiæ, & opes contractæ? si mortis & sanitatis tutelare præsidium, cur non morborū immunes longissimè vixerint? cur non morborum seminariis eodem funditus euulsis, senectutem haud deposuerint? at hi, vt plurimum morbosi, crudaque senectute confecti, ocissime occubuerunt. siccine deluditur vestrarum præceptionum labor? commentitiane sunt, tot tamque varia de eo à vobis decantata encomia? sed quorsum isthæc, liceat vnicuique proprio sensu abundare. Quercet. *lib. de præparat. medic. spagir. cap.* 1. auri dissoluens duplex facit, spiritum acerrimum & sanguinem hydræ, quo

in

in loco medium quo educitur color à diſſoluto, alchoole glaciati corneoli proponit. quid ſit ſpiritus ille accerrimus, aqua regis an fortis alia ex ſale marino, vt et ſanguis hydrę parum laboramus, ſola voce iſthæc corroſiua nobis innoteſcunt, ſuum item achool glaciati corneoli ſiue aqua vitæ ſit alchaliſata, ſiue aliud quippiam ſimile, nobis admodum ſuſpecta eſt huiuſmodi præparatio nec minus reliqua in eodem capite eodem filo contexta. quæ ni fallor, ex Parac. deſumpta ſunt, & maxime *ex Chirurg. mag. lib.* 2. quo argumēto multos vanitatis & gloriolæ cupidos deprehendere licet. ſi Paracelſum nemo intelligit, quis Quercetanū idem per obſcuriora dicentem? Idem author in ſua *Tetrade cap.* 32. de Sole, & Luna vnam ſibi compertam multis verbis æni-

gmaticè depingit. At quis non videt deſcriptionem fundamento à ſe & aliis poſito minime quadrare quod inibi Philoſophicè calcinatum appellat, id fit cum ſale armoniaco, cum reſoluto ſale tartari, vt de fulminante auro habetur, ſtygiam poſtea aquam è fontibus draconis omniuori glaciatam, eſſe corroſiua ſatis liquet; & inſuper colorem ibi mutatum in nigrum, ex mercurio corroſiuis ſpiritibus imbuto fieri manifeſte patet, hucuſque dictam præparationem *mortificationem* nuncupat, à qua variis ablutionibus repetitis ſplendidum, & magis nitidum redditur, à quo poſtmodum per ſpiritum fructuum iuniperi tincturam elici docet. quã tandem ſaturni balſamo ęthereo exerceri vult per alembicum, crebris cohobationibus adhoc repetitis. huiuſce præparationis ve-

veritatem penes ſuum authorem relinquimus. nec propterea tanti viri fidem labefactare, aut ſuſpectam reddere nobis eſt animus. ſcimus pro certiſſimo eiuſmodi calcinationem, & diſſolutionem haud eſſe legitimam, et Saturni ſpiritum, quamuis ardẽtem, & ſubtiliſsimum, aurum minime tangere, minus quemcumque ſpiritum fruct. iuniperi. his forte alia præſtantiora diſſoluẽtium genera nobis occuluit. Tincturam, quam ferunt per lapidem pumicis educi poſſe, manibus propriis tractauimus, eam tamen nec probamus, nec aliis parandam ſuademus.

Per oleum iuniperi creditur quoq; aurũ propria tinctura ſpoliari poſſe, cuius credulitati neminem verſatum parum in chymicis hærere exiſtimo. Cæterum paſsim in Chymicorum

libris varia tincturarum, & auri potabilis præparationum genera offendes, quæ, ni fallor, incerta, impoſsibilia, & omnino à veritate aliena cenſemus. Quid tandē de vera & legitima eius præparatione ſentiā, paucis ſic habetote. Aurum prius à ſua natura metallica ſpoliandum venit, quod omnes fere nobis innuere videntur. at in modo docendo nos fallunt, vel ipſis ſic volentibus, vel plane rudibus, & ignaris. hoc verò fit per calcinationem. Calcinatio eiuſmodi non fit cum aquis fortibus ſale armoniaco exaſperatis, minus per ſpiritum ſalis vrinæ, nec itidem per quemuis ſpiritū ſalium. ſpiritus ſalis aquæ communis optimè aurum ſoluit, & tamen vera non eſt ſolutio, nec calcinatio vlla eius medio fieri poteſt. aurum etenim his calcinatum iterum in corpus reuertitur.

tur. At vera calcinatio fit cum quadruplo corporis ſicci diſſolubilis trituratione diligenti præmiſſa, prunis ardentiſsimis tunc probe calcinatur. calcinatum liquore acido potabili diſſoluitur, à quo poſtmodum cum ſpiritu ſulphureo pariter potabili, tinctura à corpore ſegregatur. Sic verum, & legitimum aurum potabile habes cum ſua tinctura: ſi vltro pergere velis, aurum eſt, apertum tibi opus erit vitriolum, eſſentiam quintam, magiſterium & alia arcana parare, quod ſi prima vice corpus auri non ſit ſatis apertum, calcinationem reitera, imò ter, & quater, quo plus eo melius iam ſic calcinatum maximas virtutes obtinet, eoque tunc frequenter vtimur citra tincturę extractionem aut aliam ſolutionem.

Auri calcinatio vera.

Auri potabilis legitima præparatio.

Calcinationes vulgatas ſuis

tarere dotibus minime existimamus, ea de re nonnullas nobis notas hic delineare haud inutile duco.

Calcinationes verò communes duplici via potissimum fiunt, per mercurium, & per aquas fortes, quas regias vocant. per mercurium; accipiũt solis purissimi in bractcolas vel tenuissima foliola redacti partem vnam, mercurii viui partes 6. vel 8. Mercurio parum concalefacto additur aurum, id ipsum pobe miscendo pistillo ligneo, atque hoc fit extra ignem tum amalgama aqua dulci multoties abluatur donec omnis nigredo recedat. superfluum Mercurium per corium exprimimus, & in corio manet amalgama, quod iterum accipimus cum duplo ponderis salis albi decrepitati vtrumque fortiter simul terendo in mortariolo

riolo vel lapide marmoreo cauo cum piſtillo etiam marmoreo, poſtmodum materia crucibulo indita prunis ardentiſsimis committitur, à qua Mercurius recedit, ſal per ablutionem aquæ dulcis ab auri calce ſegregatur. Calx adhuc tenuior redditur, ſi ea bis vel ter duplo florum ſulphuris comburatur. fit, & calcinatio cum ſolo Mercurio ſed non adeo perfecta, & cum aliquo detrimento.

Item cum Mercurio ſublimato, modo haud valde diſsimili.

Item cum ſale armoniaco, ſale communi, & ſale aquę cómunis.

Per aquas fortes ſale armoniaco exaſperatas, aurum in calcem vertitur, accipiendo aquæ fortis vnc. iv. ſalis armoniaci vnc. j. auri puriſsimi vnc. ſ. diſſoluuntur omnia lento calore in vrinali vitreo poſtmodum humiditatē

omnem euapora, & remanet aurum cum ſale armoniaco calcinato; per validum ignem ſalem ſublimando, dictum ſalem ab auro ſeparabis, item per adiectionem ſalis tartari, & poſtea per ablutionem cum aqua communi. extillatur, & aqua regis ſine fœcibus, & ſic ſimplex euaporatio ſufficit. aurum poſtmodum in aqua regis ordinaria ſolutum, & cum ſale tartari reſoluto repercuſſum in tenuiſsimam calcem vertitur, quæ poſtmodum aqua communi pluries lota euadit tenuiſsima, fitque illud aurum ſclopetarium, volatile, ceraunochryſon: qua occaſione ab aere calido exſiccanda venit, ne ignem concipiat; ſecus eiuſmodi aurum concipiens ignem ingenti cum ſtrepitu vaſa etiam fortiſsima diſrumpit & in mille partes diſtrahit, fulminis adinſtar

Aurum ſclopetarium.

ſtar quā ratione, et aurum fulmi-
nans à multis dicitur, huius ope-
rationis Cauſam Crollius aſcri-
bit, antipathiæ ſalis armoniaci, &
ſalis tartari. nos potius ſpiritibus
ſalis nitri, ſpiritibus ſalis armo-
niaci commixtis, & medio ol.
tartari compactis, & denſatis:
aurum ob eius pondus vim ful-
minantem ſalis nitri ad ſe trahit,
vnde vires ſuas inferius exerit.
aurum præterea in calcem redu-
citur per ſpiritum ſalis aquæ cō-
munis ſoluitur primo aurum,
cum ſufficienti quantitate dicti
ſpiritus ſolutum euapora lento
igne , & in fundo calx relinqui-
tur. aurum ſoluitur etiam cum
ſpiritu vrinæ hominis, et ſolutū,
modo ſupradicto exſiccatur, et
in calcem reducitur. Rurſus ſol-
uitur aurum cum oleo ſeu liquo-
re anthimonii, & poſtmodum in
pulcherrimum vitrum euadit,

cuius vires iam maximæ sunt. hoc denuo vitrum in calcem facillime vertitur, atque ab ea tincturam proprio dissoluente extrahere poteris. In calcem tandem vertitur aurum cum spiritu salis aquæ puetalis, qui spiritus valde est affinis spiritui salis armoniaci, vires nempè easdem obtinens, hinc salē armoniacum primū è terra enasci credendum est. atq; his in locis plurimū reperiri. Hinc tribus miliaribus ab hac Ciuitate meridiē versus è terra quandā salis speciē sponte enasci cōperuimus toto genere salis armoniaco similē. is certis tēporib. proprio impetu dum terra rore quodam madido perfunditur, foras erumpit. solū illud huiusce salis copiæ ferax omnino inutile perpetuo manet, sicum, & sterile, incultum, & horridum. sunt prę-terea multæ aliæ calcinationes,

quas paſsim chymicorum in libris offendes, nos præſentibus contenti ſumus. addere varias ſolutiones, itẽ infinitas alias auri præparationes, tam præcipitationes, quam ſublimationes. varia denique ex eo compoſita medicamenta. pariter ſolutiones complures, Mercurii extractiones, & alia innumera, verum nobis iſthæc nõ parum ſuſpecta ſunt, demum rhapſodos æmulari nobis non eſt conſilium. proprio labore parta tradimus. aliena & incõperta omittimus, vti, & inutilia, veluti *arborẽ hermetis*, ab aliis arborem auream dictam. quo in loco poſſem connotare nouam cuiuſdam chymici antichymici præparationem, à ſe germinationem dictam, ſed futiles eiuſmodi præparationes malo remittere ad eiuſdẽ fabuloſam ex auro, & argento Mercurii extractionẽ

quoad palam edoceat ſuum aurum potabile. conſimiles cognoſcimus, qui multum de arte pollicentur, et eam vix à limine ſalutarunt vnquam. quid me hercle, aurum potabile in votis habere? et minimis morbis ne tantillum opis afferre? artis magiſtros conuellere, et inſcitiæ atque ſupinæ ignorantiæ incuſare? nonne eſt audax et temerarium facinus; et horum ni pollicitationibus veritas promptæ innoteſcat, non modo calumniatores verum, et inſignes mendaces, et garruli impoſtores, apud probos meritò cenſebuntur.

De Argento. Caput. XVI.

ARgentum chymicis *Luna*, græcis, ἀργύριον, hebrǫis *sheſeph*, quaſi amabile, à *chaſaph*, *amare*. proximè ad auri naturam accedit,

accedit, vires etiam auro valde affines obtinet. errant tamen illi, qui putant eiusdem esse speciei, & solo colore differre. qui vtriusq; viuam anathomiam perspexerit, norit, & vtrius maximam differentiam, quod dictum sit propter quosdam chrysopœos vanis opinionibus plus iusto inhærentes. Arabes pariter argentum vt aurum cardiacis medicamentis primi immiscuerunt; hinc foliorum argenti vsus, adhuc in officinis retinetur. qua in re crassam adhuc vigere medicamentorum præparationem satis mirari nõ possum, sumpserunt omnes artes summã perfectionem, sola hæc pars medicinæ inculta manet. quod grauissimum piaculum non aliunde oriri mihi persuadeo, quam ex nimia garrulitate, qua qui plus pollet, is cæteris longe doctior præfertur. nonne hac tempestate

videmus medicos ad diſputandũ longe paratiores, quam ad bene medendum, non fit ex opere, ſed ex loquacitate Medici electio. ſed hi ſimiles habeant labra lactucas, nos meliori opinione imbuti, operantem Medicum requirimus, non auditu ſolum, ſed & proprio labore inſtructum. reiecto quippe craſſo illo foliorum auri, & argenti vſu, eorum diſſolutionem apprime docemus.

Et quia vt de auro diximus calcinatio ſemper præcedere debet. Calcinatio argẽti à calcinatione auri nõ differt, licet lõge facilius id in calce vertatur, quam aurũ.

Et ſicuti aurum duplici modo calcinatur, ita & argentum, vt pote cum Mercurio, & cũ aqua forti. cũ Mercurio eo quo diximus modo de auro, cum aquis fortibus modo ẽt non diſsimili. excepto quod ſola aqua forti abſque

ſale

ſale armoniaco probe calcinetur calcinatione inquam communi non philoſophia. Et quemadmodum aurũ in aqua regia ſolutum per ſalem tartari ſeu oleum tartari repercutitur, Ita & argentũ in ſimplici aqua forti ſolutum, cum aqua ſalſa præcipitatur, puluere albiſsimo cum aqua fontana pluries edulcorato vtuntur nonnulli pro vera calcinatione, licet iterum eiuſmodi puluis in argentum reuertatur. dictus puluis intra exhibitus ventrem ſoluit, ventriculo pergrauis eſt, vermes enecat, & hydropicorum aquas educit. Ex hoc puluere norunt pſeudochymici quidam plumbum in argentum fallere, qua inſpectores credunt Saturnum in Lunam fuiſſe mutatum. adhoc deraſum, & limatum plumbum accipiunt, cui prædictum argenti puluerem addunt,

& igni

& igni admota, puluis in argentum vertitur, & plumbum in puluerem cineritium argẽti pulueri ſimilem. qui non norunt argenti puluerem, atque exiſtimãt aliud eſſe ab argento, facillime illaqueantur. idem cum Luna cornea efficiunt, vt optime animaduertit Crollius. ab hoc præcipitato argento, cum aceto ſtillatitio fiunt Cryſtalli argenti, qui denuo in liquorem oleaginum euadunt, pelluntur, & per retortã à quibus inſignis ſpiritus argenti educitur. hæc calx denuo cum duplici pondere ſalis communis minutiſsime trita, & mixta, atq; quatuor horas tantum in furno venti detinetur, ſubtiliſsima, & perfectiſsima efficitur ad tincturam eliciendam.

Alia tamen calcinatio nobis nota eſt, longe melior, & facilior ſicque cum quadruplici pondere aquæ

aquæ ſiccæ, vt de auro diximus. perficitur dicta calcinatio intra tres vel quatuor horas filiis artis, veris, nõ putatitiis ſatis nota eſt, ideo propter pſeudochymicos apertius non eſt dicenda, calcinatio in auro non ſæpe vnica vice abſoluitur, in argento contra, quod non ſit adeo tenax, & compactum. hac via metallorũ corpora adaperiuntur, & in his inuenies quodcumque volueris: nam ſic adaperta quocumque liquore potabili diſſoluere poteris, nec adhoc opus eſt aqua vitæ alchaliſata, aut alio fortiori diſſoluente, ſimplici aqua communi diſſoluuntur, & poſtea vltro progredi poteris. Scio virum Illuſtriſſimum in cuius gratiam hæc ſcripta ſunt, grauiter ferre ſi tantum arcanum omnibus patefacerem. qui hãc ergo diſſoluendi methodum nactus fuerit, intelliget quo

pacto

pacto argentum in quintam essentiam adduci posit, item oleũ, & Balsamum.

Calcinatio, quæ fit cum sulphure non omnino reprobanda venit, hac enim calcinatione, si rite instituta, Lunæ corpus aperitur, licet non adeo perfecte: fit verò dicta calcinatio cum duplo sulphuris triti, argentum prius cupellatum, & in bracteolas reductum, in crucibulo stratificando lamellas argenticum sulphure, atque tum igni supposito crucibulo flagrat sulphur totum, & in auras abit, repetitur isthæc operatio bis, & ter, donec Luna perfecte sit calcinata.

Calx eiusmodi aceto stillatitio in vitriolum vertitur, à quo postmodum essentiam, s. oleum, liquorem, & similia elicere poteris de quibus, vsus, vires, & facultates omnibus innotescunt.

Præterea

Præterea ex argento liquor argenteus ad multa vtilis hunc in modũ paratur citrapõderis ipsius Lunæ iacturã. ad hoc Lunã in foliola redactam accipimus, eamque aqua forti dissoluimus, dissolutam lento igne tertiam partem euaporamus, sicque in scutella vitrea lata eam in secreto loco reponimus, ibi intra 24. horas cuticula argentea superficiei inducitur, quam in alio vase seorsum seruabis. hæc operatio toties repetenda venit, quoties eiusmodi cuticula apparebit. demum istæ cuticulæ in cella vinaria repositæ in liquorem facillime abeunt, vase ad id parum reclinato. ferunt quidam vniones fictitias eo liquore illitas colorem natiuum adipisci; duritiem verò certo liquore mercuriali contrahere.

Argentum tandẽ variis liquoribus

ribus dissolui potest, pro vsus varietate. promptissime soluitur cum simplici spiritu salis nitri. huiusce verò spiritus salis præparationem supra docuimus.

Germinatio metallorum notatur. Quod ad præparationem illam fallo *germinationem* dictam, spectat, puto omnino eam nullius esse frugi, & quamquam eius artifex incuset magnum illum Germanum hermeticorum non infimum ignorantiæ, & inscitiæ; mirum non est, quia sic solet omnes bonos authores protrahere.

Iuuenum mos est, multa sibi credere. Laudari postmodum ab illaudato non magna laus est. Mercurius ob fugam caloris secũ trahit amica metalla quod potius sublimatio quam germinatio dicenda est. potiori ratione arbor hermetica in humido nata nuncupanda esset germinatio, sed tricis his missis ad seria deueniẽdũ.

Vsus

Vſus argenti liquoris, ſalis, 5. eſſentiæ, calcis veræ, multiplex eſt, pro varietate affectuum, eorum magnitudine, temporis cōditione, & infirmorum natura, quæ omnia probo, & erudito Medico facile nota ſunt.

Vſus. Vires maxime ſunt aduerſus capitis morbos, epilepſiam, apoplexiam, vertiginem, imbellicitatem cerebri, valent, & ad oculorum morbos.

Vires. Quantitas perexigua eſſe debet, ni morbi magnitudo maiorem repoſcat.

Quātitas. Tempus exhibendi erit, vt de aliis alterantibus, quæ omnibus horis præbere poſſumus, etiam intra cibos.

Tempus. Rurſus, iubens prætereo methodum conficiendi Mercurium ex metallis, ex argento præſertim & auro eo quod in his plus opinionis quam veritatis compertuimus,

mus, ſi tempus contrarium indicauerit, ſententiam mutare non recuſo.

De Aere. Cap. XVII.

VT Luna in ſuperioribus maximam cum Venere affinitatem habet: Ita argentum in inferioribus cum ære. ſic etiã, & venus cœleſtis ſymbolum obtinet cum bene compoſitis, ita noſtra terreſtris cum perfectis metallis. ex lapidibus cum berillo; qui geſtantem reddit alacrem, diuitem, amgnificum; ad vnionem coniugalemq; amorem aptiſsimum. fauet mulieribus prægnantibus, ne earum contaminetur partus. Et aqua in qua iacet. ſuſpiria tollit, & cunctas infirmitates hæpatis. ſmaragdus inſuper eidem reſpondet. Ex plantis roſa, mirthus, thimus, laudanum, ambra, & cætera bene olentia. Ex animalibus

malibus columba, turtur, passer, vt quæ in purgatione lepræ, iubente lege, consuetum esset offerri. vt quæ etiam proficua sint Venereis.

Eius vsus antiquitus fuit ante argentum, hac pene etiam ante aurum, referente Plinio *lib.* 24. *hinc are signata primo vsum fuisse Pop. Rom. vnde à rege num. à collegio tertio fabrum ærariorum instituto.*

Virtutes etiam, & eius facultates ab omni æuo nobis innotuerunt. Vetustissimus Hippocrat. multa ab eo profecta remedia multis morbis prescribit, tam intrinsecis, quam extrinsecis. *lib de victus rat. in acutis*, ad hydropem eius squamam. eandem in Pleuritide *lib. de morbis*, & albis, stomachum, inquit, subuertere, aluũ laxare, hydropicorũ aquas educere, quid demum, referente

langio,

langio, de nullo metallorum salubrior spirat aura, quam de ære ex chalcitide confecto, qui viridi ærugine quoque scatet. de quo clauus, suillæ, aut ceruorum carnibus infixus, eas à putredine illibatas, & sua stiptica exsiccandi potentia diu conseruat; quod hi quoque fossores, qui in scaptensulis græcis χαλκορυχίοις dictis, *chalcitidem* cum ærugine scrutantur, fatentur.

Galenus multis in locis, eius vsum in extrinsecis morbis multũ commendat. in intrinsecis libere fatetur de eo atque de aliis mineralibus periculum nullum fecisse, vt qui in his non esset valde eruditus: de hydragyro, quem non esse de fponte nascentibus dicit, manifeste denotat. posteriores græci nec eius intrinsecum vsum commemorant. ad vlcera verò suis vnguentis, & emplastris

sæpius

sæpius immiſcebat. æris ſquamã, eius æruginem, florem, & vſtum. Medici verò chymica arte edocti alias præparationes his longe præſtantiores agnoſcunt, ex quibus hæc paucula frequenter experimur.

Vitriolum æris pluribns modis fit. præſtantiſsimum omnium hunc in modum. laminatum ærem cum duplici pondere ſulphuris igne aperto in vaſe terreo bis calcinamus, hoc eſt vbi iam ſemel calcinatum fuerit, iterum ſecunda vice calcinatur cum eadem ſulphuris quantitate: quod fit ſtratificando lamellas, & ab his parum tuſis cum aqua communi faciſlime vitriolum abſtrahitur, infuſionibus nonnullis ad hoc præmiſsis, & dictas infuſiones ſenſim euaporando, quoad coagulationis ſigna apparuerint. hanc methodum pulcherrime

docet in sua Basilica chymica Crollius,& post eum Beguinus. in suo Tyronico.à fœcibus iterũ calcinatis nouũ educitur vitriolum æs tandem totum in vitriolum vertitur.

Alio modo.

VItriolum Veneris fit ex ære in viride verso vel cum racemis vuarum tempore vindemiarum,quod in monspeliensi agro passim fit,vel cum aceto solo quod verò fit cum sale,& tartaro adhoc ineptum est. ab isto viride æris cum aqua communi eo quo supra diximus modo vitriolum extrahitur.

Alio modo.

CAlcinatur æs cum quadruplo salis sulphurei, postmodum cum aceto distillato tinctura extrahitur,sale prius cum aqua communi semoto. concrescit in

lapillos

lapillos modo quo ſupra dixi, humiditate ſufficienti per euaporationem antea ſublata. ad eiuſmodi præparationem requiritur primum vt æs probe teratur, & ſali per minima rite commiſceatur, ac demum violētiſsimo igne calcinetur in crucibulo vel alio vaſe adhoc accommodato.

Alio modo.

CVm aqua forti ex ſale nitro, & alumine vſto facta ſoluitur æs; per euaporationem humiditatis aliqua portione ſublata, vas in loco frigido reponitur, & in eo concreſcunt lapilli pulcherrimi.

Alio modo.

CVm ære tandem per ſe igne vehementiſsimo calcinato, quod fit per tres vel quatuor dies, modo iam dicto vitriolum fit pulcherrimum.

Oleum Veneris.

EX Vitriolo Veneris oleum rubicũdiſsimum elicitur per retortam, modo, quo educitur oleum vitrioli communis. hic liquor à Th. Parac. dicitur acetoſus eſurinus. cuius vſus eſt mirabilis in affectibus renum. & veſicæ, item in vterinis affectib. vẽtriculum etiã haud parũ roborat, caput etiã, & alias partes ventriculo condolẽtes pro quo accipiendum venit vitriolũ Veneris sine corroſiuis factum. vſus eius eſt duorum vel trium guttarum cũ iuſculo carnis, cum aliqua cõſerua mane, & ſero pollet, & aliis viribus de quibus apud Th. Parac. *lib. de tartaro, de vita longa*, & apud Crollium *in ſua baſilica Chymica*. Cautiones circa eius vſum à dicto Crollio poſitæ, non ſunt adeo certæ, vt forte ipſe exiſtimat.

màt. bilem ſiquidem haud parum coercet, & inflãmationes ab ea concitatas facile compeſcit: dandum eſt ſemper cum quantitate ſufficienti humiditatis. in actu eius aciditas vellicet propinquiores partes quas actu tanget. In intrinſeco apoſtemate equidem eius vſum non admitterem, vbi emollientia, incidentia non ſunt adhibenda.

Vitrioli vſus abſque alia præparatione iam valde vtilis eſt, in chachexia id pluries experti ſumus. Ventriculo prodeſt, inappetentiam corrigit, fluores genitalium tam hominum quam mulierum ſiſtit, viſcerum obſtructiones reſerat. ſed apprime videndum quibus conueniat, & quibus obſit, quod non ſolo temperamentum citerio aſſequemur, verum aliis ſignis, de

quibus forte in peculiari metho-do medendo noſtra.

Veneris tinctura.

ISTud Vitriolum, Veneris tin-cturam continet, ideo, ab eo tinctura elicienda venit. Itaque cæruleum tuum vitriolum cum aceto diſtillato pluries ſolue, & coagula, paratum ſic Vitriolum retortæ luto firmiter munitæ in-datur, atque igne per gradus ex-hibito, phlegma, & ſpiritum ab-ſtrahere. fœces cum aceto diſtil-lato iterum ſolue, aqua ſolutione per coagulationem nouum eli-cies vitriolum, hoc autem ſpiri-tui miſce diligenter & cum vi-ni lento calore, vt fimo equino ſpiritu, infuſione trium vel qua-tuor dierum præmiſſa, tinctu-ram pulcherrimam elicies. In Epilepticis morbis; vertigine, a-poplexia, & aliis grauiſsimis mor-bis

bis capitis mirifice confert hæc præcipua ſunt medicamenta ex cupro educta, quibus intrinſece vtimur ea verò, quæ extrinſecus vſurpamus cum cæteris nota ſunt calcinatum bis cum ſulphure, ſi aqua communi pluries lauetur. magnam partem ſuæ acrimoniæ amittit, fitque præſtantiſsimum medicamentum pro laxis, & putridis vlceribus ſanandis. ærugo æris pariter lota ſuam quoque amittit acrimoniam, ſed hæc trita ſunt, vti, & ſquamma, flos, crocus, & ſimilia. Pompholix, tuthia adhoc etiam pertinet, cuius præparatio ſatis nota eſt in officinis.

De Ferro. Cap. XVIII.

FErrum metallorum omnium vtiliſsimum, optimũ vitæ peſsimumque necis inſtrumentum. & vt inquit Plin. hoc tellurem ſcindimus, ſerimus

arbusta, ponimus pomaria, vites squalore deciso annis omnibus cogimus iuuenescere. hoc extruimus tecta, cædimus saxa, omnesque ad alios vsus ferro vtimur. Sed eodem ad bella, cædes, latrocinia, non cominus solum, sed etiam missili, volucrique; nunc tormentis excusso, nunc lacertis, nunc verò pennato, & aliis recénter in perniciem hominum inuentis. Grecè Σίδηρος, à, σίζω *stridee*. Hebraice *barzel ferrum*, & *chalybs* eiusdem sunt generis, vnum altero magis defœcatum. chalybs sic naturaliter è terræ visceribus elicitur, arte etiam ferrum in chalybem excoquitur. cuius methodum hic animi causa annectere placet. Itaque ferrum accipe in virgulas, vel lamellas digiti maioris crassitudinis adductum, virgulæ vel sint rotundæ

Vt ferrũ in chalybem vertatur.

dæ vel quadratæ parum refert; has ſtratifica in vaſe terreo oblongo, & capaci cum duabus partibus pulu. carbonis ſalicis, aut fagi, & vna parte raſuræ cornu bouis, vas vndique luto probe muniatur, idque per 4. vel 6. horas pro quantitate ipſius chalybis in furno venti cum ardentiſsimo igne excoquatur. exacto tempore, & refrigerato vaſe chalybem inuenies perfectiſsimum. quod ſi artifex emolumentũ maius ab hoc opere percupiat, pro lamellis, & virgulis, inſtrumenta cuiuſcumque generis, gladios, enſes, & alia ex ferro ſimpliciter cõficere poterit, eaque hoc artificio in chalybem adducere. medicamenta, quæ ex eo paramus ſunt potiſsimum Crocus Martis. vitriolum, oleum, &c.

1 Crocus Martis nobis maxime arridet ſi ſolo igne abſq; vlla mi- *Crocus Martis.*

xtione conficiatur. fit verò per simplicē ignis vehementiā in reuerberatorio per 8. vel 10. dies, crucibulo probe cooperto,& luto bene munito, quod opus artificio caret, in hac operatione volatilis pars metalli recedit, & fixa manet, quæ maxime optabilis est.

Ferrum facillime in rubiginē vertitur, quæ si in reuerberatorio per aliquot horas detineatur, in optimum crocum euadit.

Limatura chalybis vel ferri subtilissima intra paucos dies in crocum vertitur, si diebus canicularibus, solis radiis, ea, communi aqua prius irrorata, exponatur. hæc, in massam compingitur, ac denuo simplici aqua madefacta radiis solaribus per duos vel tres relinquitur. dicta operatio si ter,& quater reiteretur, crocus fit pulchrior, & nobilior vas adhoc requiritur ex terra vitriata.

mira-

mirabile dictu quantum dictum vas incaleat.

Calcinatur ferrum, & cum ſulphure, & cum ſale, at melius cum ſulphure, ad quod duplicem ſulphuris portionem aſſumimus, & vnam ferri limati, dato igne flagrat ſulphur totum, & in vaſe terreo remanet calcinatum ferrum, quod ſecunda vice iterum calcinatur eadem portione ſulphuris ſeruata, baculo ferreo moue, ne quicquam de ſulphure remaneat.

Eiuſmodi calcinatum ferrum ſuper lapidem prophyritem in tenuiſsimum polinem factum, euadit in crocum pulcherrimum, ſola aqua communi irroratur, & in fine in paſtillos compingitur.

Crocus Martis fit etiam cum aqua forti, eius limaturam in ea diſſoluendo, diſſolutũ à fœcibus

abſtrahendo, atque tum extra-ctum per euaporationem exſiccando, quantitas ſit vtriuſq; pro ratione efficaciæ aquæ fortis.

Item cum oleo vitrioli, ſulphuris, & ſimilibus liquoribus acidis parare vnuſquiſque poterit Crocum Martis. qui cum his corroſiuis parantur raro in vſum medicinæ veniunt, ni prius valida lotione præmiſſa.

Crocus Martis. Crocum tandem nobiliſsimũ omnium paramus cũ Mercurio, cuius operationem ſatis aperte diximus cum de Mercurii preparationibus ageremus.

Crocus Martis. Ex Croco ferri varia componimus remedia quibus paſsim vtimur. cõmunia ſunt rotulæ, pilulæ, & electuaria. minus vſitata ſunt vitriolum, oleũ, & balſamũ. rotulæ fiunt cum drac. i. croci, & vnc. i. ſacchari in electuarium ſolidum cocti. his ſæpe immiſcemus

mus macerem, cinamomum, galang. garyophyl. aut similia scopo nostro accommodata. Pilulas etiam compingimus cum aloe lota, & purgata, mirrha, croco, nuce moscat. mastiche, ammoniaco, scammonea, rhabarbaro, & aliis pro tempore, & infirmorum opportunitate.

Croci Martis composita.

Electuaria item componi curamus pro ægrorũ natura morbi conditione, & temporis occasione, nunc cum conseruis aliquot cum opiatis, mithridato, theriaca, & similibus pro singula vncia sesquidrachmam, & drachmas duas croci commiscemus. Et de Electuario drac. ij. & drac. iij. damus singula die mane 4. & 5. horis ante cibum.

De rotulis eadem fere est dosis. de pilulis pro ratione compositionis exhibentur. Vires croci sunt multiplices; obstrictiones

viſcerum reſerat, ictcritiæ medetur, lienem præter naturam auctum imminuit, mulierum menſes mouet, ventriculum laxum roborat, fluores alui, & vteri ſiſtit.

Hæc omnia felicius præſtat vitriolum ex eo paratum, eius liquor, & balſamum.

Vitriolũ martis. Vitriolum Martis ex omni ferro quoquo pacto calcinato educitur, id verò, quod cum ſulphure calcinatur, per opportunũ eſt, & maximè in medicinæ vſu, id ipſum paramus, vt docet Crollius *in ſua baſilica Chymica*, cũ aqua cõmuni nimirũ, eam calcinato ferro affundendo ad iuſtam quantitatem, ebullitione leui facta, & refrigerata, colatam euapora donec quaſi cruſtam acquirat aqua, vaſe in loco frigido repoſito cõcreſcent lapilli viridis coloris. à fœcibus iterum calcinatis ſimile ea-

eadem via educes vitriolum, calcinationẽ procuramus ſemper cũ duplici quantitate ſulphuris.

Oleum liquor, & Balſamum martis ex hoc pro vitriolo elicimus, nec interea me latet aliam ab aliis traditam eſſe viam; hanc tamen eſſe veram, & legitimam minime inficior, eiuſmodi liquor, verum eſt. Theophraſtus Par. acetoſum eſurinum, de quo miranda extollit *in lib. de vita lõga & in lib. de tartaro.* hoc labentẽ, feſſumque ventriculum ſubleuat, multis morbis à vulgo medicorum incurabilibus habitis medetur, alia denique in arte miranda præſtat. guttulæ tres vel quatuor cum quouis liquore exhibentur. eiuſcemodi liquor, vera eſt chalybis potabilis præparatio, Medicis ordinariis communibus, & plebeis ignota: iſtius loco, acetũ à ferri infuſione extra-

ctum

ctum accipiunt, qua in re ſuam inſcitiam, & ignorantiam produnt. ſubrubram tincturam quæ in hoc fuſo chalybe putatitio cõſpiciunt, non à chalybe, ſed ab alio extraneo contractam exiſtiment.

De Stanno. Cap. XIX.

STannum, quod & plumbum album nuncupant Chymici Iouem. Græcis dicitur κασσίτερος, Hebræis etiam *Bedil*, alterum alteri alludens, quaſi *menſura diuidens*. Eſt hoc metallum naturæ amicum, vt quotidiano vſu cõprobamus, Saturno ſeu plumbo longe præſtantius, atque materia eius plumbi materia valde nobilior, hinc, & ab eodem plumbo toto cœlo diſcrepat. Et vt à ſuperioribus exordiar, benefico ioui potiſsimum quadrat ipſum ſtannum, aeri etiam conuenit.

Et,

Et, vt cuncta calida, & humida, dulcia, & odorata: ſanguis quoque, & omnia ad nutrimentum, & augmentum comparata; ſic ſapores, & colores quique optimi Ioui ſuccenturiant. rurſus cum ſtanno ioue noſtro terreſtri ſympathiam nacti ſunt, Ex lapidibus cryſtallus, ſaphyrus, aliqui albi & virentes. habet, & concentum cum nonnullis arboribus, cum oliua, quercu, lauro, & aliis. mitto breuitate multa alia cumplura cum quibus naturalem quandam trahit propenſionem.

Noſter verò terreſtris muliebri ſexui valdè conuenit, quod multis conſtat experientiis & maximè partibus generationi dicatis. mirum eſt, qua virtute polleat in roborandis pulmonibus, iecore, & aliis partib. naturalibus. quę verò cum Saturno harmonizant, atque cum eo delitiantur,

ab

ab his diuersa sunt; vt in sequẽtibus dicemus. vires etiam ipsius stanni inter vtrumque discrimen affert. excalefacit, aperit roborat. & alia præstat plumbo haud propria. In tribus potissimum celebratur à Theophrasto Paracelso lib. de præparat. in icteritia, in Ascite, & in vermibus.

Præparatio in icteritia sic habetur, &c.

Rec. *Stanni calcinati lib. j.*

Salis communis vnc. v. cineris fabarum lib. s. reduc. in lythargirium per ignem reuerberationis. Huius lithargyrii. Rec. *vnc. x. alchool vini lib. s. post resolutionem reduc in alchali. dosis à g vj. ad g. x. & xij.*

Præparatio in Ascite.

Rec. *Stanni purgati vnc. j. Anthimonii vnc. ij. limatura cineti ad pondus*

dius omnium. reduc in calcem per reuerberationē horas 24. dein e Rec. *huius calcinata materia lib.j.*

alchool vini lib.j. s. reduc in alchali dosis à drac.j. ad drac.j.s.

Præparatio in vermibus.

R ec. *Stanni vnc. iij. salis communis vnc. iiij. Asphalti vnc. j. fiat puluis cum adustione dosis à drac.* s. *vsque od drac.* iij.

Eiusdem præparationes Theophrast. Paracelſ. intentionem in edocendis præparationibus manifesto detegunt. ex vna parte res patefacit ex altera easdem abscondit: sic, ne suis æmulis Apollinis orgia citra puluerem tradat, filiis verò artis isthæc satis nota duxit.

Crollius in *S. Basil. Chymica*, salem iouis in strangulatu vteri præparat. cuius dosis inquit, est trium, & 4. granorum in aurora cum aqua arthemisiæ vel aquis cordialibus. Quer-

Quercetanus existimat stanni vsum in medicina esse nullum, nos contra, vt experientiis nobis notum est, eius necessitatem, & vsum satis celebrare non possumus. ex eo componimus medicamentum celeberrimum quod nulli alteri satis æquiparare possum, fit verò eiusmodi medicamentum ex tribus, ex Venere Ioue, & Saturno Philosophico. hæc tria primum ex arte calcinamus; Venerem bis cum duplo sulphuris, Iouem cum duplo salis hermaphroditici. Saturnum Philosoph. pro quo accipe marcasitam saturninam cum eodem sale ad quadruplũ. hæc tria probe calcinata ad æqualem proportionem commiscemus, mixturam denuo cum duplo salis excoquimus, sale, aqua communi pluries reaffusa remoto, & puluere resiccato, in vrinali vitreo sub fimo equino

quino ad octo dies recondimus puluerem cum ſufficienti q. ſpiritus vini, hoc pluries reiteratur, & tandem debita euaporatione facta colligitur ſal quidam balſamicus ſubdulcis cum quadam auſteritate, cum vires inperſcrutabiles cenſeo. ad hydropem mirifice conducit cachexiam perfectè tollit, viſcerum duritiem emollit, mulierum menſes mouet, ventriculum roborat, & inappetentiam corrigit.

Calcem Iouis non raro vſurpamus cum conſerua aliqua, ſed eiuſmodi calcem paramus cum duplici pondere ſalis hermaphroditici, ad ò vt coctio quædam ſpecies ſit. *Calx Iouis.*

Flores eiuſdem, cum eodem ſale facile paramus, ad hoc accipimus vnam partem ſtanni in nigrum puluerem adducti, & duas partes ſalis; commixta hæc ſenſim *Flores iouis.*

pro-

proiicimus in vas candens ferreũ alembici ad inſtar cum vrinali & capitello. capitellum habeat, in ſummitate foramen rotundũ, per quod iniiciatur mixtura, & confeſtim obturari poſsit cum pila ferrea.

Salem, oleum, ſpiritum, ab his floribus elicere poſſumus, cum aceto deſtillato, modo ſupradicto. Ex ſtanno liquorem diaphoreticum ſubdulcem ex Mercurio paramus, cuius parandi methodum in cap. de Mercurio explicauimus.

De Saturno ſeu Plumbo.
Caput XX.

PLumbum, quod *Saturni* nomine indigitatur apud Chymicos, à ſtanno toto genere differre exiſtimo, quamuis alterum album, alterum nigrum cum Plinio, à pleriſque vocetur, Græcè *Μόλιϐδος*, Hebraicè *gopheret*, quaſi

puluis

puluis, eſt enim à nomine *gaphar*, quod eſt *puluis*, & *terra*: ſic dictũ quod multum terræ contineat, aut quod metalla in cinerem, & puluerem redigat, Sicut cum Ioue ſtannum ita cum Saturno plumbum mirabilem ſympathiam trahit, atque cum multis aliis quæ Saturno conuenire traduntur, vt nigraquæque terrea, ſapores, & odores tetri, & fœtidi, amari, & inſuaues. Ex plantis, ipſi reſpondet rutha, cynium, helleborus, papauer, mandragora, hyoſclyamus, aſſa fœtida, &c. ex animalibus, ſus, Camelus, ſimia, vrſa, catus, mulus, aſinus, pauo, ſtruthio, grues, ex ſerpentibus, ſcorpiones & reptantia in terris in aquis & ruinis murorum, aut tectorum, vt mures, formicæ, & vermes multiplices. præſidet inſuper Saturnus autumno & hyemi, ventis ſor-

fortioribus & grauioribus. ſic &
locis ſubterraneis, & ſolitariis,
piſcinis quoque, ſtagnis paludi-
bus,& locis horendis. ſed his o-
miſsis ad eius medicamenta pro-
perandum. Sunt verò medica-
menta ex plumbo multiplicia tã
communia quam chymica.com-
munia ſunt iterum compoſita &
ſimplicia,ſimplicia ſunt, ceruſa,
minium, lythargirium, plumbũ
vſtum, limatura,&c.

Compoſita ſunt penè innume-
ra, nam tot cerata, ſeu proprius
emplaſtra ex eo componuntur,
vt emplaſtrum diacalciteos quod
falsò diapalma nuncupãt, empl.
de ceruſa,empl.de minio, empl.
diachil.& paruum,& ireatum &
magnum.empl.triapharmacum.
quid?vix vllum extat emplaſtrũ,
quod non habeat lythargirium,
vel ceruſam, vel minium pro-
baſi. Ex vnguentis etiam multa
ſunt,

ſunt vt de ceruſa, de lithargyrio, de tuthia, & pleraque alia. Chymica medica ſunt balſamus, ſpiritus, & ſulphur, quæ calcinatio præcedit, ad hæc alia complura quotidie accedunt, tam ſimplicia, quam compoſita, vt ſuccus ſaturni in aceto excoctus, &c.

Puluis ex Mercurio & Saturno, variæ inſuper calcinationes, diſſolutiones, & mixtiones. Quod ad balſamum ſpectat, extrahitur ipſe vel ex calcinato plumbo, vel ex ceruſa, vel ex minio, vel ex quouis alio calcinato, cum aceto diſtillato, vel quouis alio liquore acido, modo quo de ſale ſtanni eliciendo, diximus. nos ſic ipſum parare ſolemus accipimus calcinatum plumbum ad quatuor vel quinque libras, ipſi tum addimus aceti quantum quatuor digitos ſuper emineat, hoc fit in boccia vitrea, quam

mox in loco calido siue fimo siue alio per octo dies recondimns acetum postmodum per inclinationem abstrahitur, & seorsum seruatur; super dicto calcinato plumbo nouum reaffundirur acetum, totidemq; diebus sepeliatur in fimo boccia, atque si voles, quod melius singulis diebus moueatur leuiter, abstrahe acetum vt prius, & nouum iterum reaffunde, sic quinquies, & sexies dicta infusio repetatur. has omnes infusiones per alembicum vitreum abstrahe, & in fundo remanebit remanebit sal seu balsamus plumbi. Th. Paral, eundem balsamum describit in *Sua Chyrurg. Mai. Tom. 2. de vlceribus & pustul. morbi Gallici, lib. x.* cuius verba placet hic annectere, vt ipsemet suam præparationem patefaciat. *Plumbi balsamus* inquit, *qui cum aceto ex ipsius cineribus per distilla-*

distillationem extrahitur; corpus autem illud vbi exaltatum fuerit per reuerberationem in minium redigi debet, vel per aquam serpentinæ dictæ in cerussam reduci. Et tribus istis experimentis originem ducunt curationes vlcerum depascentium, phagadenarum ac ignis persici verum ex deprauata horum trium remediorum plumbaginis minii cerusæ (quæ secreta remedia in his affectibus putantur) præparatione plurimi errores à pseudo medicis committuntur, vnde magnum plumbo conuitium conciliatum fuit. hucusque ille in quo liceat iterum eius loquendi formulam connotare corticem si spectes balsamum minime conficies, equidem post dicti balsami extractionem, corpus quod in retortæ fundo manet, iterum adducitur in minium, & cerusam

ſara præſtat, & lithargyrium au-reum, & tandem cum exiguo ſa-le tartari in vitrum vertitur. O-leum verum aquæ innatans ru-bicundiſsimum, & fragrantiſsi-mum ex eius ſale per retortam educimus, ex ſingula libra paulo plus drac.ij. olei habetur.

Spiritus Saturni facultas & vires. Spiritus Saturni vna cum ole-o pellitur, is flammam citiſsime concipit, nihilominus ventricu-lum, & artus vehementer refri-gerat, pectori nimiopere aduer-ſatur, & quendam animo mœ-rorem incutit.

De Lapidum, & Gemmarum præparatione.

LApides tam communes, quã precioſi gemmæ dicti ob in-ſignes eorum virtutes ab omni æuo exoptati fuerunt ſemper, nec adhuc eſt tam barbara, & in-culta gens, quæ non eorum præ-

ſtan-

antiæ,& pulchritudinis detinetur admiratione. Et ſane gemmæ nulla ex parte naturæ maiestas mirabilior. quid non tantæ varietati, coloribus,materiæ duritiei,decori,gratiæ, & venuſtati debetur ? vt inteterim eorum dotes,& occultas facultates præteream. Gemmarum ortus eſt plane cognitu perdifficilis, vti materia ex quibus à natura primum producta. Sintne ex aqua purißima, frigore nimio in viſceribus terræ denſatæ ?an verò vitrum quoddam genus ex genere metallino per nimium calorem productum ?an purißima alia materia, ſpiritu lapidifico compacta, & eam in formam lapideam adducta? demum è ſulphure, & Mercurio purißmo? an ex purißima elementorum materia parum refert, dummodo earum vires firmiter teneamus;

mus; Cum metallis & viciſsim
cum planetis item cum præci
puis corporis noſtri membris
ac cum plantis gemmas ſympa
thiam habere nonnulli demon
ſtrant. Vt enim fului & rubri
igneo colore micantes ſoli & au
ro, ita, & cordi, conueniunt
plantis item aureis floribus de
coratis. Virides Veneri, cupro, &
renibus ſic & plurimis plantis
de ceteris eandem ferunt ſenten
tiam his verò miſsis ad inſtitu
tum redeo. lapidum, & gemma
rum præparatio, & vſus plan
recens eſt, & ante Arabes nullum
reperio qui de his quicquam
ſcripſerit apud Hypocratem per
paucorum fit mentio apud Gale
num Hypocrate longe inferio
rem ætate, lapides haud pauci
recenſentur at quam breuiſsimi
ex quibus manifeſte liquet d
his perexiguam habuiſſe cogni
tionem

tionem. Arabes Græcis multo inferiores gemmas primum in polinem tritas suis compositionibus immiscuerunt. quam consuetudinem seruat hodie vulgus medicorum. at durissima illa corpuscula, etsi tenuissima à nostro calore atteri atque in actum deduci haud posse satis liquet nec nostros corporis meatus subire valent, potabiles quippe, & in liquorem versas, gemmas vsurpamus. incipiam à corallis, & vnionibus tamquam ab vsitatissimis.

De Corallis.

C*Orallum* vel vt alijs placet *corallium* vt in imo maris incredibili naturæ artificio productum, ita mirabiles ab ea dotes sortitum est. In pelago veluti mollis arbuscula crescit, & vegetabili vita viuit. extra verò

naturam lapideam induit, vt non vltro ad vegetabilia, verum potius ad mineralia reducatur. Tres ſunt huius fruticis lapidei ſpecies. rubrum omnium cenſetur optimum, album peculiares habere facultates exiſtimant omnes, nigrum rariſsimum, & minus in vſu receptum. Sunt, & ex his ſtellatum, articulatum & poroſum ſub iiſdem ſpeciebus reponenda. Rubrum potiſsimum nobis in vſum venit, quod quidem non nobis ſolum Europeis innoteſcit: verum & Aſianis, & Afris. hinc Turcæ Indi, & pleræq; aliç nationes barbarç ipſum integrum collo geſtatum inſignes habere vires conſtanter credunt. In plurimis etiam Europæ locis ad nocturnum timorem, cui pueri, & iuuenes ob cruditates valde obnoxij ſunt, valere creditur. Bononiæ, vbi hæc medi-

meditamur, puellæ id collo ge-
ſtant tanquam ornamentum, &
virginitatis ſignum. Auicenna
corallũ inter cardiaca repoſuit.
Veteres Græci neque Hippocr.
nequeGal.id meminerunt.colli-
gitur hodie in maxima quanti-
tate in mari mediterraneo Bar-
bariam verſus, quod Maſsilien-
ſes id quotannis adeunt piſca-
tum, ſic id artificij genus appel-
lant, eo quod retibus ipſum ex i-
mis oceani viſceribus extrahant
traditur etiam id in Liguſtico
mari enaſci; Verum potius Ligu-
res cum Maſsilienſibus in Bar-
barico ipſum reperiunt, & inde
poſtmodum Genuam adue-
hunt. Communis eius in medi-
cina vſus eſt, id in pollinem re-
ducere ipſum prius calcinando
vel integrum ſuper porphyritem
lapidem terendo. Nos vel eius
tincturam, vel eius ſalem vſurpa-

mus ex quibus ſyrupos, & alios liquores componere poſſumus.

Sal Corallorum.

Methodus qua corallorum ſalem pręparamus non eſt à vulgari diuerſa, ea ſolum modo prius ab omni ſalſcdine maris per varias ablutiones repurgamus ipſa coralla probe terendo in mortariolo marmoreo eaque fortiter exagitando cum piſtillo & aqua communi, toties, aqua à corallis remouetur, quo ad omnis ſordities receſſerit, quod rubore, nitore, & pulchritudine coloris deprehendes. Ex ſiccata, & minutim trita in aceto acerrimo deſtillato diſſolue, in fimo equino diſſoluuntur varijs infuſionibus, hiſque pluries repetitis Infuſiones eiuſmodi vrinali vitreo induntur, ac demum lento calore extillantur, & ſic omnis humi-

humiditas fere abſumitur, tunc reponendum eſt vas in loco frigido in cuius fũdo ſal concreſcet. eo ſale ſi vti volueris id correctione eget, & tunc ipſi ſuperinfundes aquã vitæ optimã, quam ab eo ſale diſtillabis hacque via vis acida aceti retunditur. putant nonnulli longa hac maceratione in fimo equino dictum ſalem in oleum verti, ſed his, vt multa alia ſua cogitata relinquimus.

De tinctura Corallorum.

INter plurima à ſpeudochymicis conficta, hæc corallorũ tinctura non ex infimis. omnes corallorum tincturam extrahere norunt, & nemo ipſam vidit vnquam circumferunt aliquot ſolutiones ſubrubras eaſque falsò pro dicta tinctura nobis offerunt; ſed quod magis miror vi-

ros præſtantiſsimos, eruditiſsĩmos, & de arte ſpagirica bene meritos de ea præparanda tam falſo ſcripſiſſe. horum nominibus vtcumque parcam:nec nobis eſt cũ laruis luctari. Paracel. eo in genere haud eſt reponẽdus, quia quod de ea ſcribit totum ęnigmaticum eſt, atque eam ſub verborum inuolucris plane occuluit, eas verò quas Beguinus in ſuo *Tyrocinio chymico* proponit irritas eſſe, & penitus reijciendas exiſtimo. Quidam coralla prius calcinanda docent. Quidam ſola trituratione cum aqua cõmuni pluries affuſa. Quidam cum aqua quercus, iuniperi & ſimilium. Sunt & qui putant cũ ſpiritu vini longa maceratione præmiſſa, tandem vana ſunt hæc omnia. Quercetanus ad veritatem propius accedit, dicens ex ſale ſpiritũ, & tincturam elici poſſe. quam

qui-

quidem methodum manibus proprijs pluries experti ſumus. Et quia ipſa ex dictorum corallorum ſale per acetum diſtillatū facto elicitur, dubitare quidem poſſumus, num dictus liquor ex aceto potius, quam ex corallis procedat liquor ab aceto manifeſte liquet; color verò nō ita, etenim ſtillatitium acetum eiuſcemodi rubeo colore caret. odor ille flagrans itidem ſuſpectus eſſe poteſt, neque immerito. nam ſaturni ſpiritus eodē fere odore præditus eſt. In vtriuſq; ſpiritu idem & color cōſpicitur, eadem rubedo. an ex aceti fæcibus, an à corporibus ſolutis, nec res certa eſt. in aceto ſtillatitio quamuis limpidiſsimo per aliquod temporis ſpacium ſubſidet fæx quædam tenuiſsima & albiſsima, & nonnunquam per vniuerſam aceti materiam, veluti vrinæ nu-

becula volitat, aceti vis omnis
quæ in ſuo ſale volatili reſidet cũ
ſolutis corporib. manens mixta
denuo nouum ſpiritũ fundit, di-
ſtillatione per retortam ritè in-
ſtituta, at is ſpiritus ſapore, colo-
re, & odore corporum ſoluto-
rum præditus eſt, & poſtea is nõ
vltro acidus, ſed æthereus, &
plane ſulphureus, flagrans & cæ-
leſti virtute balſamica donatus
quibus manifeſtè patet inſignem
& præſtantiſsimum eſſe ſpiritum
grauiſsimorũ morborũ humido
noſtro balſamico inhærẽtiũ do-
mitorẽ. hęc verò tinctura ſic fit.

Accipe ſalem ſupradictũ va-
rijs ſolutionibus filtrationibus,
& coagulationibus depuratũ ad
libram vnam. is retortę luto mu-
nitæ indatur, atque blando igne
primum phlegma ſeu aqua in-
ſipida proliciatur, aucto igne, &
mutato recipiente ſpiritum ſu-
pra-

pradictum excipies cum exigua portiuncula olei veri ambo fragrantissima, & rubicundissima.

Huius tincturæ seu spiritus vis est admirabilis in corde exhilarando cerebro reficiendo & in alijs vti influxionibus capitis, quas sistere credunt. sanguinem pariter repurgare traditur. immoderatos mulierum menses reprimere, fluores albos exsiccare, & alia miranda præstare.

Vtendi modum praxis potius quam littera docebit, nec est vt quis putet sola librorum lectura in chymicis doctorem euasurum.

De Vnionibus. Cap. XXIII.

VNiones nobilium mulierum delitiæ & ornamentum concharum in imo pelagi existentium partum, & genituram credimus, vnde & semini augendo, nec non & humido pri-

primigenio pluriũ conferre. Hodie ex India orientali, & Occidẽtali asportantur, quibus in locis arte perforantur omnes, paruæ *margarita*, maiores *vniones* appellantur. eas olim Romæ in frequentem & promiscuum vsũ venisse tradit Plinius, Alexandria in ditionem redacta. Et Clodium AEsopi tragœdi filium singulos vniones conuiuis ad sorbendum dedisse. Tradunt eos primum Arabes medicamẽtis cardiacis immiscuisse quos Græci sequuti, & post hos hermetici. illi, tritas & porphyrite vel alio lapide duro læuigatas, hi verò dissolutas, & in liquores versas. durum enim erat per corporis meatus solidissima corpuscula quamuis tenuissima permeare, eaque à calore nostro subigi, & atteri, inde defessis membris opem ferre.

Parantur modo à corallis haud difsi-

diſsimili, itaque vt de corallis ſupra diximus, eæ ſunt primo in mortariolo marmoreo vel porphyrite terendæ, demum in proprio aptoque diſſoluente per aliquot dies macerandæ. erit autem eiuſmodi diſſoluens vel ſuccus limonum vel acetum ſtillatitium. In ſucco limonum citius diſſoluuntur, & forte maiori cum vtilitate, diſſoluens ab his ſegregatur ipſis affundendo guttatim parum olei tartari, remanent hæ margaritæ in fundo vaſis in ſuccum album ſolutæ, ab hac ſolutione ſuccum limonum affunde per inclinationem, ſolutum aqua cõmuni diſtillata abluatur, & toties quo ad omnis acrimonia diſſoluentis receſſerit. *Solutio* eiuſmodi *magiſterium perlarum* vocatur, quod verò in liquorem oleaginoſum vertitur, per ſpiritum vini diu in fimo equino putrefa-

trefactum, *perlarum oleum* appellant. Si cum aceto ſtillatitio ſoluantur, & ab his ſoluens per alembicum abſtrahatur citius in oleaginoſum liquorem abeunt correctio ſalis acidi varijs cohobationibus cum ſpiritu vini factis optimè fit, quibus non modo ſpirituum acrimonia retunditur verum, & perlarum vis exaltatur Spiritum vnionum, quem quintam eſſentiam nuncupant, eo quo ſupra diximus modo de corallis præparamus. extant apud varios authores aliæ præparationes longè diuerſæ de quibus ſimilem cenſuram proferre audemus, ac de tinctura corallorum.

Vires margaritarum eſſe admirabiles nobis primum retulerunt Mauri, & poſt hos Chymici, præcipuas referunt in corpore ſano & vegeto conſeruando, idque ab omni morbifica cauſa coer-

coercenda, item vniones ad resolutionem neruorum eorumque conuulsionem plurimum valere, nec non ad marcorem senilem, sicuti & ad phrenetidem. tradunt & lac muliebre augere, vlceribus, cancro, hæmorrhoidibus, & melanconicis affectibus valde conferre, tandem capitales esse, & memoriam augere, dentes dealbare earum puluerem experientia constat, mira tandem de his circumferuntur, quæ quia nobis inexperta silẽtio præterimus.

De Cristallo. Cap. XXIV.

CRistallus gemmæ quidem species est, & notissima, & communissima, vt eius ortus est mirabilis, sic eius vires non sunt spernendæ. quod patet per angulos eius non fortuito, sed summa naturæ prouidẽtia è teræ gremio producta minutissimæ etiã cristalli sexãgulares exoriũtur sem-

per

per. quaſi tornatiles, & miro artificio affabre factæ. ob id cryſtallus iris præ cæteris candida & limpida iridẽ nobis repræſentat, primo aſpectu glaciem frigore denſatam diceres, & ſane ſpeciem aquæ in viſceribus terræ denſatam vix ac ne vix aliud quidem credere omnino eſt impoſsibile. frigore verò addenſatam non eſſe, diſſolutionis ratio contrariũ indicat. ignis poſtmodum, qui ex eo, vt ex pyrite, excutitur, veritatem confirmat. nã durities cauſa eſt, cur excutiatur ignis. ſunt & lapides hac duriores ex quibus ferrum ignem minime excutere valet. quin nullo liquatur igne: ignita & candens in frigidã proiecta in partes diſſilit, atque hac via in calcis ſpeciem vertitur, nec calx tamen propriè dicenda venit, adhuc enim lucet, & ſplendet; ab hac ignis vehe-

vehementia in vitrum effici-
unt. purißima tandem ipſam
conſtare materia certum eſt, a-
quea nitidißima & perfectißi-
ma. communis quędam natura la-
pidifica in gemmis cernitur per-
fecta, & colorum ſpecie diſtincta.

Purißimo ſulphure & ſale
gemmas conſtare multis conuin-
citur argumentis; ſulphure, citra
diſſolutionem ex eo quod ſupra
diximus de ignis extractione
manifeſtè liquet; apertius per pa-
leæ attractionem omnes ſiqui-
dem gemmę paleam vt ſuccinum
attrahunt. quod non fit niſi ſub-
ſtantia illa ſulphurea, quæ validè
attrita concaleſit, concalefacta,
attrahit.

Cryſtallo medici perraro v-
tuntur, vt quibus vix natura eius
innoteſcat. Spagirici in rerum
virtutibus diſquirendis analogia
& experientia cryſtallum, calcu-
lum

lum in renibus & veſicca genitum diſſoluere & foras detrudere agnouerunt. item lac mulierum augere. tradunt & dyſentericis conferre, alba veteri profluuia ſiſtere, & alia illis, ni fallor incomperta.

Theoph. P. multiplices cryſtalli præparationes docet *lib.* 1. *de præparationibus.* at hæ pro more ſuo traditæ ſunt.

Criſtalli præparationes triplices.

Prima eſt eleuatio ſeu ſublimatio, cum triplici pondere ſalis armoniaci.

Secũda, Alchali ex ſupra ſublimata cryſtallo in aqua cõmuni diſtillata ſoluta, & per euaporationem in alchali conuerſa.

Tertia, diſtillatio, in aqua accipit ſublimatæ cryſtalli vnc. j. aquæ nitri & Aluminis ſine diſtillatione an. vnc. ij. reduc in digeſtionem ad dies tres vel quattuor, deinde diſtilla, & diſtillatum

um coagula, coagulatum resolue. eiuscemodi præparationum vsus nob s nul us est, & eas prorsus mutiles & imperfectas existimamus, sic propter pseudomedicos sibi æmulos eiusq; nominis conuinciatores multa occultare voluit.

Et sane tanto viro haud exigua laus debetur, quod solis filiis artis isthæc arcana nota esse voluerit. Interim præparationes nobis vsuales patefacere atque omnibus ob oculos proponere non recusabimus.

Cristallum calcinamus, ipsam prius in cubiculo igniendo, atq; in aquam frigidam confertim proiiciendo, ter quaterque reiteratur isthæc operatio, qua desilit cristallus, & digitis contracta in aqua facile in puluerem abit, teritur postmodũ super porphyrite & in alchool euadit.

Secun-

Secundo modo cryſtallum calcinamus cum duplo ſulphu-ris ſuper ardentiſsimis prunis in furno venti.

Tertio cum duplo ſalis nitri.

Quarto cum aqua forti pecu-liari, qua via molleſcit ad inſtar pultis, quæ poſtmodum natura-lem fere duritiem recuperat in aceto demerſa. Sicque varias for-mas nanciſcitur per ſe in calcem vix vertitur, ſed in vitrum liqua-tur.

Ex calcinata cryſtallo ſalem elicere haud eſt difficile, qui po-ſtea in liquorem mutatur per re-ſolutionem.

Eius ſupra memorato alchool vtimur ſæpius & potiſsimum in renum & veſiccæ calculis atte-rendis, dictum etiam alijs mix-tum in lacte mulicbri augendo vſurpamus.

Iſtius alchool medio, oleum fit

fit mirabile quod quidem vi pollet vegetabili, augetur enim sensim vegetabilium in morem, adeo vt vncia vna intra mensem vel sesquimensem alteram vnciam dederit, contra omnium liquorum naturam, qui ambiente continuo absumuntur, hoc contra augetur, mole & pondere: huiusce multiplicationis ratio, non soli siccitati tribuendum, vt materiales philosophastri quidam putant, verum potius substantiæ cuidam famelicæ eiusce salium ordini peculiari, qua & proprietate mineralium & metallorum sales plurimum donati sunt hunc liquorem esse actu humidum inficiabitur nemo. potestate siccum esse non constat, extinguit sitim, ardorem in febribus coercet. Siccitas est lima caloris, at hic liquor igni resistit, & idem præstat quod li-

quor ſulphuris, quod verò refrigeret, nec hoc quidem aſſerere volumus. aperit obſtructiones, menſes mouet, calculos ſoluit, extrinſecus eſcaram concitat, vrit, & carnem ſuperfluam abſumit, quin tandem contraria præſtat, excalefacit, & refrigerat. Elementales medici rationes ad hoc ſatis pueriles & inanes aſſerunt: rationales verò chymicis inſtructi his longe probabiliores afferunt. ſed de his alibi.

De Saphyro, hyacintho, ſmaragdo, &c. Cap. XXV.

NON negarem Gemmas vndique præſtantes virtutibus planè admirabiles eſſe, at non tales, quales ab authoribus olim celebratæ fuerunt. Græci hanc peſtem latinis inuexerunt, vt cuncta mendacijs re-

refercirent. Superstitiosi Arabes hos sequuti plurima astrologicæ vanitati dederunt, quæ mendacia magicis arribus haud parum auxerunt. praui Iudæi huiusce factionis fortasse authores, vt qui iam ægyptiorum artibus imbuti, Summi Pontificis ornatum ad fallas magiæ ceremonias detorserint. Sicque quod præceperat Deus in gemmis Humeralis, & Rationalis Summi Pontificis sculpi nomina filiorum Israel; idem de stellarum configurationibus proteruè confinxerunt. sed his missis, in Medicinæ vsum gemmas vulgato more vix vsurpamus, & quicquid clamitet vulgus medicorum, pulcherrimas illas compositiones gemmis auro & argento refertas in roborandis viribus, in morborum maligna pernicie naturæ inimica propulsanda, parui facere de-

creuimus, imò ni falſa extaret vulgi opinio ab eorū vſu penitus abſtinerē, at hodie tanta eſt mortalium vana perſuaſio, ſimul & medicorum multorum ſocordia vt nihil ſupra quod ſcriptum eſt, ab alijs innouari poſsit, quaſi omnes medicinę theſauros deprómpſerint, omnem perfectionem arti dederint, atque ſacræ Apollinis arti extremā manū adhibuerint antiqui, ô dementes & ſtolidi aſini, nō vobis per naturam licet philoſophari, alieno egetis pabulo, vos materiæ ſemper inhærentes, cortice pro nucleo oblectamini. non propterea diffido gemmis mirandas ineſſe proprietates, verū nos latere, nec de his quicquam nimium agnoſci; nec obſtat, quid de his ſcripſerint maiores noſtri, vt Bocus, Aron, Thetel, Zenotemis, Zoroaſtes, Hermes, Euantes, Dioſcorides,
& a-

& alij complurimi, vt Plinius, Arnoldus, Cardanus, & nuperrime Anſelmus Boetius, qui omnes ſola opinione ducti citra vllam experientiam de his haud pauca commentati ſunt.

Exiſtimarem eiuſcemodi lapidum præparationem in ſola ſolutione conſiſtere. quod ſi quis vel vniuerſale vel particulare diſſoluens nactus eſſet, earũ præparationem verã & legitimã inueniſſe haud diffiderem. at videant, ne quis fumiucdulus nos decipere velit, & cum ſuo imaginario lapide, vniuerſale diſſoluens nobis obtrudere ſatagat. agnoui & viros apud vulgus famatiſsimos, qui his mendacijs ineſcati, aut ſaltem falſa opinione correpti, alijs iſthæc pro veris diuendere non erubeſcerent. nos gemmarũ vſum probamus, ſi ſolutas & in formã potabilem adductas

habeamus. hinc liquores gemmarum optatissimi solis principibus dicati. de his verò liquoribus quos gemmatos appellant, seu iulepos seu syrupos, qui hodie Florentiæ sunt in vsu, & nuperrime magna suasione Bononiã delati, aliud cēsemus, arbitramur. n. eiusmodi medicamenta neq; rationibus, neque experiētia cōprobata esse. ecquid quæso gemmarũ infusio, & trituratio? etiam si calcinatio præcedat. nō nisi stulta opinio; & quam vocãt calcinationem, videant num in ea indiuidua proprietas remaneat, si hac eò adductæ sunt gemmæ vt soluantur. non sic ars, opinione: sed experientia, rationi copulata firmatur, stabilitur, & vera probatur.

Saphyrus lapis durissimus proximè ad adamantem accedit, est & omnium preciosorum lapidũ

du-

durissimus, adamante excepto. pulcherrima est gemma, cærulei coloris, albus etiam, sed fit arte modo gemmariјs trito. eius præparatio communis est cum crystallo & aliis gemmis. de eius facultatibus nihil certi hucusque habemus.

De hyacintho, qui & optatissimus, & pulcherrimus lapis est, item & durissimus, miro splendore nitidus & colore fulgidus, de eo nihil etiam certi comprobauimus. interim magnalia prædicant medici de vsu compositionis hyacinthinæ, & hic maximè vbi est in frequentissimo vsu, & præsertim citra vllum discrimen in omni febre, quo consilio, viderint ipsi.

Scio isthæc gemmarum fragmenta à nostro calore subigi nec atteri haud posse, minus in actum deduci, imò ventriculo vniuer-

ſeque naturæ potius moleſta eſſe. quod ſi quid ſit in his virtutis & perfectionis, ab ambare, moſcho & alijs potius proſiciſci. paratur itidem more aliarum gemmarũ prius per calcinationem, poſtmodum per diſſolutionem. calcinatio quæ vi ignis perficitur, ſuas habet dotes, quæ cum ſulphure vel cum ſale gemmæ, vel alio ſale ſuas etiam peculiares.

Smaragdus gemma & notiſsima & pulcherrima multiplex eſt pro diuerſitate locorum vbi naſcitur, orientalis occidentali longè præſtantior, virore & nitore viſui gratiſsimus conſpicitur. multa de eo atque de alijs gemmis falſo circumferũtur, vt quod deferenti opes augeat, caſtum reddat, &c. de eiuſmodi gemma atque de cæteris idem plane conijcimus, nec eſt vt quis à nobis aliud expectet, donec tempus certiora

tiora

tiora attulerit, interim ſucciſiuis horis cum à grauioribus negotijs reſpiramus;gemmarum præparationibus, earumque facultatibus indagandis, ſolerter accumbemus.

Interim qui eiuſmodi lapidem in prophyrite vel marmoreo leuigant,eumque ęgris ſic paratum propinant,errant toto cælo.mallem ipſum calcinare prius, vt de cryſtallo diximus. calcinatum in liquorem deducere.

Sic non eſſet difficile eo vti,vt ſupra præcipimus, ſæpe adulteratos pro veris ſmaragdis in officinis vſurpant, eſt enim eius adulteratio perfacilis. accipiunt ſodam ſeu Kali vſtum, albos fluuiorum ſilices, & viride æris,nōnulli minium quantitate conuenienti crucibulo indunt, mixturam, atque forti igne adacto, fit vitrum ſmaragdo perſimile. ſed

le, sed gemmis omissis ad cætera lapidū genera diuertere placet.

De lapidibus minus preciosis.
Cap. XXVI

DE cæteris lapidum generibus hic nonnihil interserere puto, & maximè de his quæ nobis in vsum veniunt.

Et primum lapides astacorum, qui in capite cancrorum fluuiatilium reperiuntur, frequenter ad nephriticos dolores vsurpamus, ij reperiuntur tantum bis in Anno Mense Maij, & Septēbris, his nimirum temporibus, quibus ipsi veterem corticem deponere consueuerunt, sic molliori cortice subrubro tecti gerunt in capite prope oculos lapides vtrimq; subalbidos, quos nonnulli falso *cancrorum* oculos appellant. eiusmodi lapides plerumq; integros vsur-

vſurpamus, & tantummodo tritos, & in pollinem adductos, ad pondus drac. ſ. & drac. 1. in doloribus nephriticis quos breui ſedare annotauimus. dictos etiam lapides in aceto deſtillato ſoluimus, item in ſucco limonum, & ſic potentius vires ſuas exercere aduerſus calculos, tum renum, tum veſicæ deprehendimus. cęterum qui de his ſalem, liquorem aut aliud ſimile pręparare voluerit, ſibi liberum eſto. modus ab alijs non erit diſſimilis. noſtra tradimus, & aliena relinquimus.

Lapides iudaicus, ſpongites, nobis etiam frequenter in vſum veniunt, eos pariter integros citra vllam præparationem, ſola trituratione excepta, vſurpamus ſunt ſalinæ naturæ, & facillime in actum deducuntur. Iudaicus, & Lineis, ob duritiem ſoluti cum ali-

luti cum aliquo liquore acidulo, aptius deuorantur, atque potentius vires ſuas depromunt.

Lapis Bezoar modo haud diſſimili à nobis vſurpatur, tritus videlicet & in pollinem adductus. legitimus hodie vix habetur, & magna copia quæ hinc inde cirumfertur, adulterinus vel factitius eſt, vel in diuerſo animali ab eo in quo generari ſolet repertus. anno ſuperiori vtriuſq; nobis copiam fecit Sereniſſimus Dux Mantuæ, qui vltra mira, & portētoſa naturæ arcana, lapides bezoardicos omnis generis magnos, paruos, orientales, occidentales, ad incredibilem quantitatem propè ſe detinet. Eſt enim Sereniſſimus Princeps rerum naturalium cognitione peritiſſimus rerum Chymicarum indagator ſtrenuus, & expertiſſimus; mirū dictu quam doctè, & quam aptè

de

de his ſentiat, nec modo in theoria, verum & in praxi, in qua manibus proprijs artem exercuiſſe cognoſcitur : auderem, & affirmare ſi ipſe hoc mihi cōcederet, neminem ſibi ſimilem inueniſſe, qui tam dextrè, tam doctè de ſingulis encyclopædiæ partibus edisſerat. Sed ne laus tanti Principis oratiuncula hac noſtra labefactetur, relinquo cæteras eius animi dotes quas in eo multiplici familiari colloquio deprehendi, & ad lapidem noſtrum bezoardicum reuertor. Itaque de eo multa aſſerere poſſum, & maximè in affectibus melãcholicis, malignis febribus nonnullis, in hyſtericis paſſionibus. legitimi notæ apud ſcriptores habentur, at melius vſu, & experientia ipſe cognoſcitur. qui dictum lapidem frequenter tractant, eum ſola inſpectione facilius agnoſcunt, quam qui

ſola librorum lectura, vſurpamus eiuſmodi lapidem more communi tritum ſubtiliſſimè, & cum iuſculo carnis, vel aliquo liquore patienti accommodato eſt equidem friabilis, ac mollis, & facillime in pollinem comminuitur, facile etiam ſubigitur, & à calore noſtro atteritur. nobis non licet alia ex eo medicamenta parare, rarus enim eſt, nec copia tanta reperitur, vt de eo liquores vel alia medicamẽtorum genera componere valeamus.

Bezoar minerale. Nominis affinitas mihi in memoriam reuocat Bezoar minerale, tam naturale, quam artificiale, naturale puto à figura, & extrinſeca facie potius ſic appellatur, quàm à virtute. artificiale à virtutis ſimilitudine tantum; nam ſicut verum Bezoar, humores veneno infectos reprimit, ſubigit

bigit, & conficit, ita & minerale.

Commonſtrant aliqui cornu quoddam lapidificatum in antiquis ruderibus repertum, quod *monocerotis cornu* nuncupant, ferunt eiuſmodi cornu multum valere aduerſus venena, idq; viribus vnicornu æquiualere. verum puto in his rebus plura opinione dicta eſſe, quam quod experientia conſtet. *Monocerotis cornu.*

Vni ornu multis laudibus decantatum aduerſus venena, eiuſce generis eſſe videtur. lapides item *ophioglosſi*, vulgo in Gallia *langue de ſerpent*. In Italia *ſaettes*, quod eiuſmodi lapides ignarum vulgus putet è cœlo decidiſſe. Sed errant omnes, ſunt ſane dentes piſcis marini à nonnullis canis à quibuſdam *lupi* dicti, hi olim cum multis alijs *Vnicornu.*

im

in altiſſimis montium iugis, & in quibuſdam etiam locis à mare re licti fuerunt à diluuio & inibi in lapidem conuerſi. mirum ſanè, & portentoſum omne cruſtaceum genus his in locis lapidificatum reperiri. hæſitant plerique num verè vniuerſali diluuio eò deportata fuerint iſthæc; quod nobis dubium facillime excutitur, & ratione loci, & explorato genere rerum lapidificatarum. quibus & ſacræ literæ ſuffragantur. In Gallia Narbonenſi propè Vticam vbi lapides molares excauantur, multos inuenimus cum quibuſdam alijs lapidibus, & his præſertim quos *buſonninos* appellat vulgus. Galli *pierres de crapault*. Itali *pietre di roſpi*. In Italia multis in locis à mare remotiſſimis integros montes eiuſcemodi rerum maritimarum lapidificatarum vidimus.

Ebur

Ebur fossile ad ciusmodi rerum lapidificatarum genus optimè reducitur, huius ingentem copiam vidimus penes Illustrissimum Dominum Equitem Cassianum del Pozzo Patronum meum plurimum colendum, Romæ in ædibus suis, cum illic per otiũ miranda naturæ arcana permulta nobis commonstraret. de ciusmodi Ebore duo præclara, & insignia ab eo accepimus, terram dicto Ebore confectam Lemniæ persimilẽ venenatis morbis valde efficacẽ, & turchesios lapides ex dicto Ebore factos, veris, & naturalibus turchinis gemmis simillimos atque in omnibus conuenientes, colore, duritie, & virtute præstantes. ab alio amico accepimus dictos lapides fieri posse ex quibusdam piscibus lapidificatis, quod certa experientia sibi constare asserebat. totum

se-

ſecretum in calcinatione conſiſtit, ſed nos medica tractamus, cætera alijs relinquimus.

De Lapide armento & Cyaneo.
Cap. XXVII.

HOdie rerum foſſilium perrarus eſt vſus, quod nunc noſtri medici ab antiquis valde receſſerint, & ſane paucis exceptis hos adeo rudes & inexpertes agnoſcimus, vt vix vltra titulum nihil quicquam artis redoleant. Ecquid quæſo toties dogmaticos Galenicos ſe nominare iuuat, & pręcipua, & ſelectiſſima medicinæ præſidia & remedia ignorare? vbi peregrinationes veſtræ cum Galeno in Cyprum, Lemnum, & alia loca? vbi manus veſtrę medicamentorum præparationem didicerint? Non ſic maiores noſtri, relictis laboribus, ſolis verbis

bis operam dederint. post græcos obseruate, Arabes quam sedulos in medicamentorum inuentione, & præparatione. Et in his potissimum lapidibus, quorum vsus penes eos olim frequens erat. nunc verò medicos nostræ ætatis planè latet, & ni extaret celeberrima illa compositio *kermes* dicta, nulla sanè in officinis de isto lapide haberetur memoria. armenus lapis pilularum quarundam compositionem ab Arabibus inuentã ingreditur, at euiscemodi pilularum vsus nullus est. vtriusque virtus ab anthimonio non est valde dissimilis, anthimonium ni fallor minus periculosum, susque deque purgans omnes humores, aquas præsertim, & vtramq; bilem, magnis morbis, magna coueniunt remedia. vterq; lapis duplici sulphure cõstat, vt omnes quoq; mineraliũ

ſpecies; ſale item duplici; volatili, & fixo. in ſale volatili vis vomitoria reſidet, in ſulphure, confortans, roborans, & cardiaca, in fixo præſertim quotieſcumque ergo de præparatione dicti lapidis ſermo habetur, manifeſtè patet, quæ præparatio vſurpanda veniat, & maximè in compoſitione confectionis *alchermes*. Cum enim dicta compoſitio ſit tota cardiaca roborans, & fortificans; atque ea tantum deſideretur; certum eſt genuinam præparationē dicti lapidis, eam eſſe per quam contraria vis purgatiua, & vomitiua remouetur. at per calcinationem omne volatile recedit, ablutione ſuperaddita ad maiorem cautelam, quare dicta præparatio vſurpari debet in hac compoſitione, lotio ad hanc accedit, vt certius dicta vis purgatiua remoueatur. qui putant ſolam lotionem

nem sufficere errant toto cœlo, nam citra calcinationem sal minime educitur. compacta inuicem tenet sulphur vtraque, quod sola calcinatio soluit. interim nō ignoro loquaces quosdam medicos chymicarum rerum rudes, & ignaros contrarium sentire, & authoritates veterum mihi obijcere, parum memores artem tūc adhuc incultam in cunis adhuc balbutientem penes eos manere, nos verò recentiorum labores contemplati, artem non vltra euagientem, & balbutientem, sed magis cultam, grandiorem, & prouectiorem recolimus, hinc mirum non est si multa antiquis incognita à veris Medicis hodie in vsum aduocentur, & si nouæ præparationes nobis nunc innotescant, quas iampridem veteres ignorauerunt. Itaque lapis noster lazuli per calcinationem, &

asi-

ablutionem, facultatem omnem purgatricem amittit, & fortificans, roborans, & cordis affectibus apta redditur. Si ex calcinato lapide ſalem, & ſulphura corpore terreo ſegregare volueris, cum aqua vitæ, ſeu ſpiritu vini, aut cum aceto aut alio liquore modo quo ſupra diximus de alijs, non erit difficile. hæc pauca de cyaneo lapide dicta ſint.

De Lapide quodam incognito admirabilis virtutis à paucis annis in agro Bononienſi reperto.

Cap. XXVIII.

EN quotidie noua emergunt in rerum natura. vbiq; proſtant magnæ naturæ miracula. ó deſides veritatis oſores! diſcere vos pudet. falſo arbitramini cuncta antiquis fuiſſe cognita. at

quot

quot plantæ. quot fossilia maioribus inuisa assiduo in lucem erumpunt. In agro Bononiensi inter cætera veteribus incognita, nobis se se offert peculiare quid de genere lapidum planè nouum & inauditum. Est autem quædam Lapidis species, quam nonnulli *luciferum*, alij *solarem*, quidam *lunarem* appellant, à proprietate luminis quod à Sole vel Luna mutuatum repræsentat. Etenim mirum videre est quo pacto corpus opacum lumen à Sole vel Luna recipiat, & idem in tenebris referat. in quo philosophari haud infæliciter possumus, num verè lumen corpus sit, & quodnam corpus, an substantia, an accidens, & alias plures de lumine quæstiones. quas hoc medio enodare forsan non esset difficile.

At nos quibus non eſt in præſens dirimete lites, iſthæc breuitate omittimus, & dicemus huiuſce lapidis naturam, differentias, locum, vſum, proprietatem, & pręparationem. quod ad eius naturam, lapis eſt pellucidus gypſo valde ſimilis, ſale, & ſulphure cauſtico, mordaci, & adurente conſtans. triplex eſt in ſuo genere.

Primus & pulcherrimus, pellucidus eſt ſpeculo aſinino perſimilis gypſoſque nobiliori, qualis in his montanis reperitur, quod vulgus talcū nominat, quo multi vtuntur ad varia opera, vitri inſtar, idipſum diuidentes in foliola tenuiſſima at hic lapis vt ſiccior, & durior tam latam diuiſionem non patitur, diaphanus eſt quidem, vt talcum, & in tenuiſſimas bracteas finditur, ſed perbreues, figura eius varia

eſt

eſt, nunc oblonga, nunc rotunda, nunc tabulata. Secundi generis is eſt, qui nõ adeò pellucet, multum terreſtritatis in ſe continẽs, hic in bracteas, ſeu in ſtrias diſpeſcitur. Et tertiũ genus eſt multiplicis magnitudinis, craſſiſsimus omnium, opacus, ſtrijs, & lineis contextus, ac breuiſsimis ad ſecundę ſpeciei diſtinctionẽ, vnde in puluerem potius quam in ſtrias abit. Inuenitur eiuſcemodi lapis, in quibuſdam collibus prope Bononiam in agro vulgo *monte paterna* dicto, quatuor milliaribus ab vrbe diſſito, atque in agro vulgo Pradalbino nuncupato, octo vel decem milliaribus diſtante. reperituretiam prope dictum montem paternum in riuulo quodam innominato prope ronchariam. In monte paterno atque eo riuulo ſæpius per otium dictos lapides vná cum

multis alijs rebus non vbique obuijs, tum plantis tum mineralibus mira iucunditate collegimus, etiam multoties patronis, & amicis nobiſcum eo animi cauſa diuertentibus, qua occaſione nō poſſum quin commemorem eruditiſsimum, & prudentiſsimum Dominum D. Claudium Gobelinum Pariſienſem, adhuc iuuenem Bononiæ ſtudiorum cauſa tunc commorantem, qui pluries, vt erat rerum naturalium cognitioni valdè deditus ad eum locum nobiſcum venit; vbi ad ſatietatem lapidis naturam, vires, & locum contemplati ſumus, grauiſsimis quæſtionibus philoſophicis inibi habitis, & maximè de ortu mineralium ibi repertarum, de marchaſitis, de vitriolo ibi latente, de ſale armoniaco, de varijs lapidū ſpeciebus eo loco paſsim obuijs.

Du-

Duplici viá itur ad dictum montem, vtraque via diuiditur prope portam Ciuitatis quæ dicitur *San Mammole*, vna superior, altera inferior dicitur, per inferiorem se se offert riuulus admodum exiguus, qui aquis pluuialibus tantum irrigatur, illius riuuli decursu lapides illi nonnunquam reperiuntur, pluuiarũ vehementia è proximis montibus educti, atque eo depulsi ad eius dextram in agro, qui roncharia vulgo dicitur, magna copia lapidis cuiusdam albi prima facie salem armoniacum repræsentantis reperitur, ibi & pullulat naturaliter efflorescẽtia quędam vitriolata, austera, & acida, lapides etiam ferruginei, & æruginei haud pauci, cum talco gypsario hinc inde sparso. solum sterile est totum ea in parte, paulo superius fertilissimum,

ex quo facile argumentari possumus metallorum mineras subtus delitescere. per superiorem viam recto tramite itur ad montem paternum, & primo intuitu sese offerunt fornaces quædam terreæ, vbi varia vasorum genera crassa, & ampla miro artificio excoquuntur. Paulo vlterius à sinistris ad meridiem videlicet apparent vastissimæ montis rimæ ab ipso montis cacumine ad imum tendentes, aquarum pluuiatilium impetu deorsum ruentium excauatæ, quæ sulcorum ad instar per ordinem disposita sunt. Inter eiusmodi sulcos, terræque rimas, atque per totum illius soli ambitum marchasitæ aureæ exiguæ satis conspiciuntur, eæ nunc terræ glebis hæret, nunc aliquot lapides albidos crusta obducunt. paruæ sunt, vt plurimum, & rarò nucis iuglan-
dis

dis magnitudinem vix æquant, in imo atque inter profundiores ſulcorum hiatus ſal nitrum copioſiſsimum certis temporibus foras erumpit. locus ſaxoſus eſt totus, & varijs terræ hiatibus, rimis, & ſciſſuris conſitus, atque ſic montem conſcendendo, & deſcendendo non niſi per laborioſos amfractus atq; deuia perquam difficilia incedere valemus. hic lapis noſter in terræ ſuperficie colligitur, atque inter cętera ſaxa poſt pluuias multò facilius: nam è ſolo pluuiæ ipſos lapides educunt, atque aqua recenter loti pellucent, & intuentium oculis facilius ſe ſe obijciunt. vehementes pluuiæ ſolum aſſiduo excauant, vnde noui lapides continuo emergũt, quamquam hæſitare quoquo pacto poſſemus, num in terræ viſceribus generentur an in ſola ſu-

ficie, ij quandoquidem in extima parte hucusque inuenti sint, atque nemo terræ penetralia ea de re visitauerit vnquam ; non procul ab hoc situ occidentem versus paulo ad sinistram monticuli quidam subrubri se se offerunt, vbi aliquando creditum fuit ditissimas metallorum fodinas adesse, ibi & non rarò lapides isti reperiuntur totus hic terræ tractus tam qui sulcis, aquarumque rimis conspicuus est, quam qui eiusmodi monticulis discernitur, sterilis est, & maximè ad austrum, natura soli sicca est, & ob saxa copiosissima, marchasitas, & alios diuersi generis lapides, forte etiam ob decliuiū, propter quod solares radios vehementissimè excipit, quorum repercussione omne pabulū humidum à tellure absumitur. superior pars montis ad orienté,

& septentrionē declinans fæcunda est, & ferax nimis, sunt equidem agri vbertate magna referti, etenim omni arborum fructiferarum genere consiti, vitibus, pomis, piris, & similibus, at hic lapides solares nulli reperiuntur. solum est pingue, & glutinosum, nullibi telluris fæcunditas maior, nec fructuum præstantia, & bonitas optabilior. hęc de situ. nunc de eius proprietate, vsu & præparatione. referunt quidam argyropœi, hunc lapidē plurimum valere ad metallorū transmutationem: ad quem vsum primo eum fuisse repertum certo scimus. inuentionis exordia, & causas nobis olim aperuit Dominus Scipio Begatellus. is autē transmutatoriæ arti plurimū anhelans, ōnes chrysopœos quotquot in ciuitate reperirētur, consulebat ex his fuit myrmecio quidam suæ professionis desertor, à

ſutoria arte ad vanam chryſopœ-
iam transfugus, dicto domino
turpiter ſe veram lapidis philoſo
phici materiam in proximis mõ-
tibus reperiſſe, & hunc eſſe lapi-
dem noſtrum ſolarem, tam ob
pondus, quam ob ſulphuris co-
piam, quo plurimum ſcateret
ipſe lapis. alias & afferebat rati-
ones, quibus in animum indux-
it dicto domino, vt experi-
undi cauſa, pecunias haud pau-
cas in breui temporis ſpatio ina-
niter contereret. Itaque multis
incaſſum ad chryſopœiam iacta-
tis laboribus, pro auro, ſequen-
tes præparationes inuenerunt.
Faculta-tes & vi-res. Quod ad eius facultates, & vires;
multiplices ſunt, & proximè ad
ſandracem accedũt. vi enim cau
ſtica pollet, vnde ex eo pſilo-
trum faciſſimè cõcinnatur, fæti-
do ſulphure quamplurimo con-
ſtat, cum ſale acerrimo & mor-
dace,

dace, & arsenicali, cuius odorem & saporem valde similes refert, eius natura tamen non est ita fugax, vt arsenicum, imò fixe manet igne, fortémque sustinet calcinationem. Vsus eiusmodi lapidis ad extrinseca tantum hucusque nobis innotuit, fit ex eo lixiuium pro psilotro, cuius vsus esset peropportunus ad barbam, & pilos excidendos, ni odorem valde ingratum effunderet, moscho tamen aut suaui aliquo odore hunc corrigere perfacile arbitramur. ea proprietas, qua cunctis se se prestitit mirandus ille lapis, nullum ex se præbet vsum præter quoddam visui oblectamentum, vt nouiter inuentis plerumque contingere solet, qui de voculis lites, & iurgia componere affectant, super his quæ circumferuntur de lumine haud trita ad satietatem per eius- *Vsus.*

modi

modi lapidis furatum ſplendorẽ aut receptum à Sole, & Lu a meditari, rimari & contemplari poſſunt no: interim præparationes docebimus.

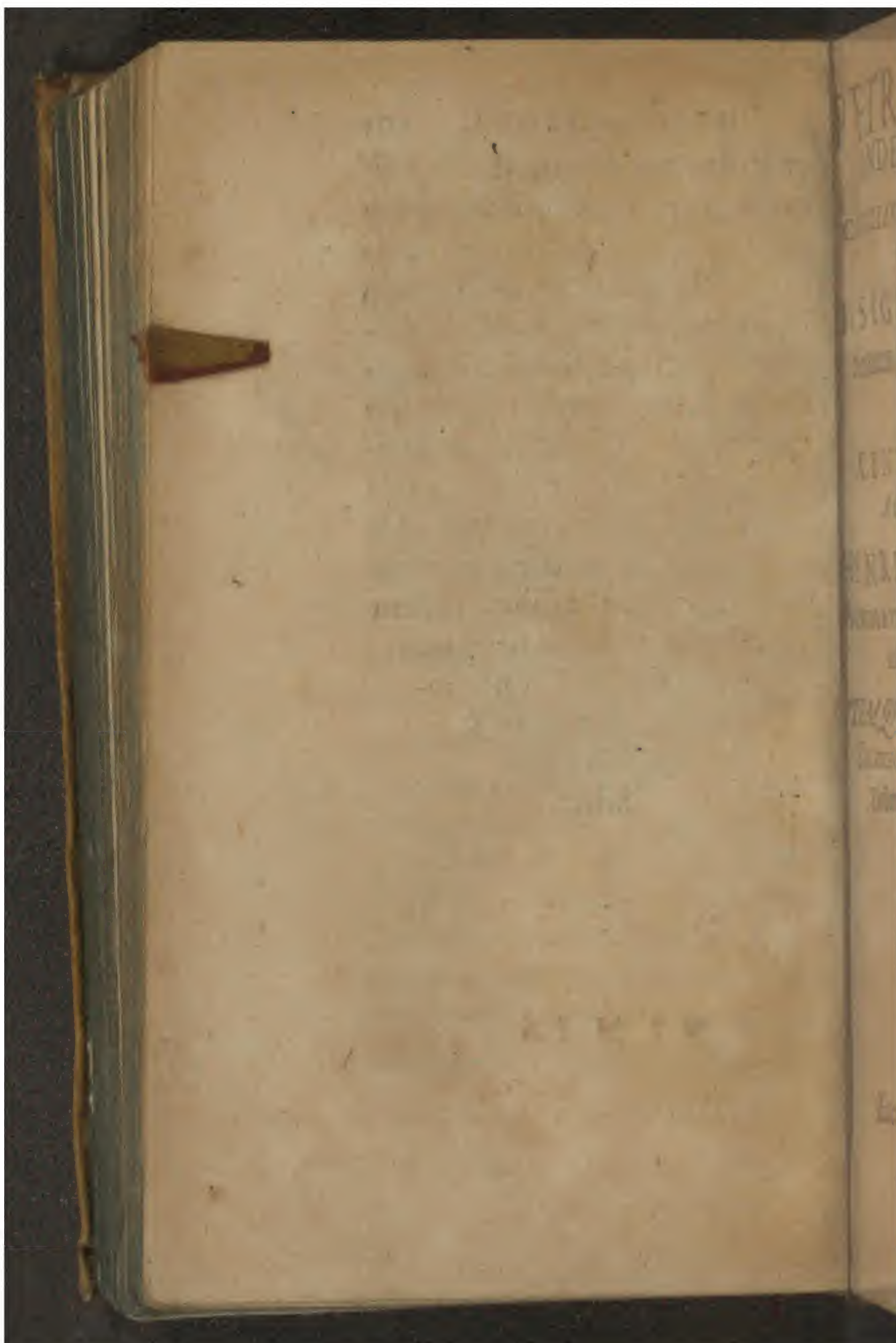
Et pro facultate illa lucifera in eo potiſsimum exoptata, calcinatur duobus modis. primo lapis in tenuiſsimum pollin em redactus fortiſsimo igni in crucibulo calcinatur. Secundo idem in pollinem redactus in placentulas talerìs inſtar compingitur, vel ſola aqua communi vel albumine oui. eæ per ſe exſiccatæ furno venti cum carbonibus ſtratificantur, & dato igne validiſsimo per quattuor vel quinq; horas calcinantur: furno per ſe refrigerato placẽtulas exime. quod ſi prima vice non ſint ſatis coctæ, quod cognoſcitur ſi parum lucis receperint: tunc eodem modo calcinationem reitera, dictas placentu-

1. Luciferi lapidis præparatio.

2. Præparatio.

centulas eodem modo ſtratificando, vt prius, ter nonnunquam reiteratur dicta calcinatio. optima ea eſt, quæ fit ex electiſsimis lapidibus, nitidis, puris, & diaphanis, ſic lapis ſubtiliſsimè tritus in furno reuerberij tam diu excoquitur, quoad lucem facile excipiat ex eo puluere varia in pixidiculis efformantur animalia, quæ in tenebris mirificè lucent. paratur ſ xiuium eâdem methodo quod ad ſiccitatem perductum, ſal ſulphureum, fœtidum, acre, & mordax exhibet.

FINIS.

PETRI POTERII ANDEGAVENSIS,

CONSILIARII ET MEDICI REGIS Christianissimi

INSIGNIVM CVRAtionum, & singularium Obseruationum

CENTVRIA PRIMA.

ACCESSERVNT

HENRICI CORNELII AGRIPPÆ viri famosissimi, CONTRA PESTEM ANTIDOTON haud vulgare.

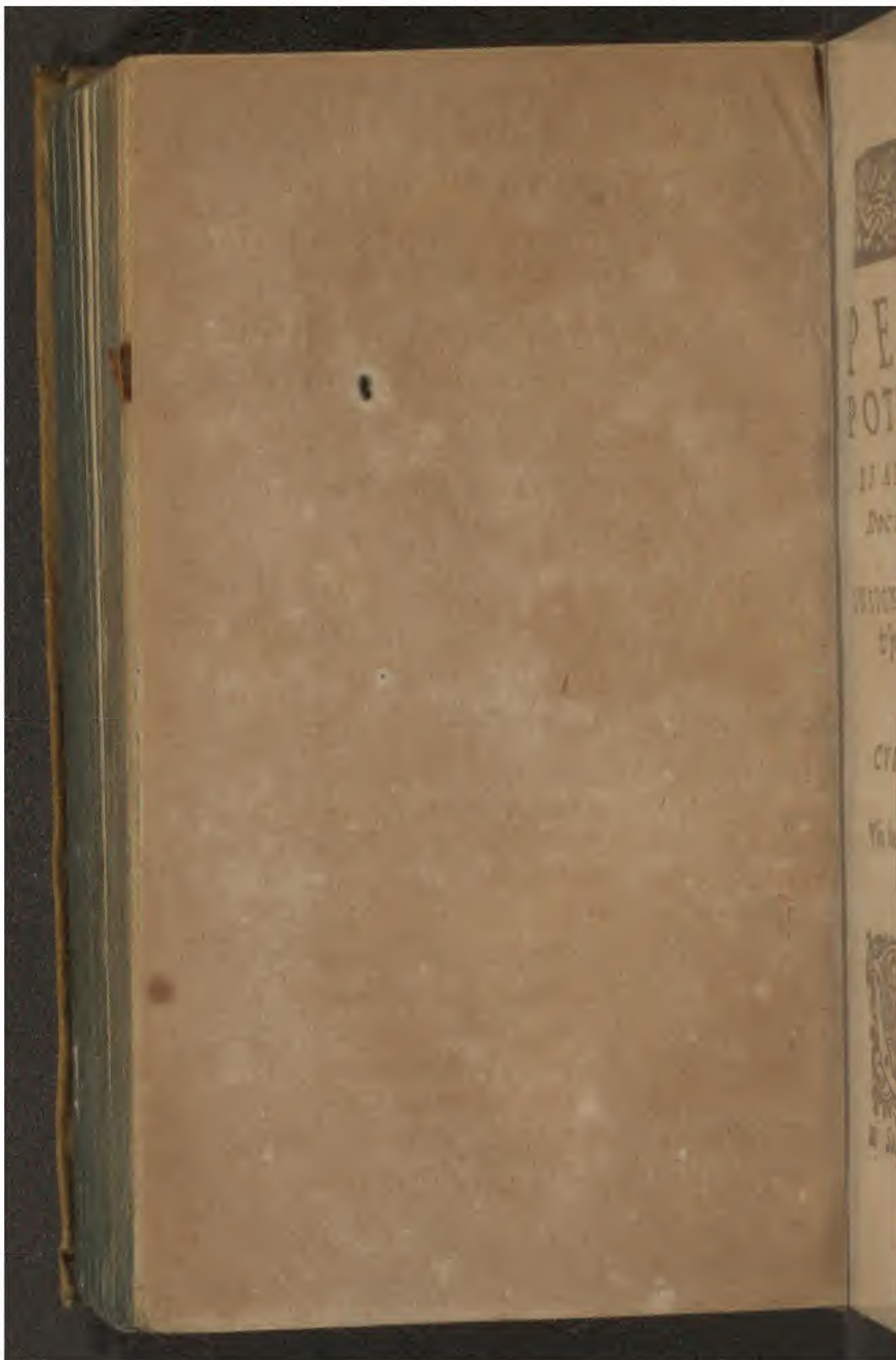
ITEMQVE CONSILIVM CONTRA DIARRHOEAM, *clarissimi cuiusdam olim Electoris Coloniensis, & Principis Iuliacensis, &c. Medici.*

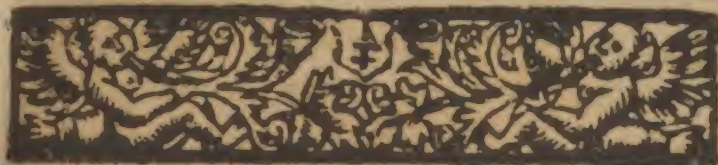

COLONIÆ

Excudebat MATTHÆVS Smitz/

ANNO M.DC. XXIV.

PETRI POTERII GALLI ANDEGAVENSIS, DOCTORIS MEDICI,

INSIGNES CVRATIONES, & singulares Obseruationes centum.

CVRATIO PRIMA.

Vbi de Catharri origine atque curatione.

VVM Obseruationum nostrarum initia præmeditaremur; celeberrimi illius Cœnobij, Diui Saluatoris nomine, admodum

Reuerendus Antiſtes Alfonſus Bauoſius, nobis primus occurrit, vt is quem in omnibus primas tenere, atque ob inſignem pietatis, doctrinæ, ac prudentiæ gloriam longè alios antecedere arbitramur. Itaque præſul ille digniſſimus quinquageſimo ſuæ ætatis anno vix exacto, ſuperioribus nouem annis, in infenſiſſimam capitis defluxionem, eamque ſalſam & acrem incurrit. Quæ derepentè, præcipiti quodam motu, in fauces irrumpens, ſuffocationis metum ipſi haud leuem incuſſit: quo paullo poſt excuſſo, eadem in dextrum latus, brachium, coxam, & tibiam effuſa, & eiuſmodi partes diris malis & ſymptomatis diuexans, præduros tophos in brachio, cum vlcuſculis quibuſdam reliquit; vt & in tibiæ ſura, metacarpio pedis eiuſdem lateris, ferina, malignaque vlcera duo fiſtuloſa, calloſa, liuida, de his quæ chironiana dicuntur, ſuſcitauit; hæc omnia concomitabantur acerbiſſi-

bissimi, & funestissimi dolores: non tam morbi sæuitia, quam acrium erodentium, & venenatorum medicamentorum vsu, concitati. Febre insuper continua, sed lenta, vigilijs, anorexia & animi languore assiduo conficiebatur. Primis morbi insultibus, ordinarij Medici Cœnobij, statim aduocantur: Et licet quatuor adessent, tamen eorum opem frustra implorat: immò parum abfuit, quin cum Menandro simile occineret. Πολλῶν ἰατρῶν εἴσοδός μ' ἀπώλεσεν. Egregio tandem patienti sanitatem daturus accersor, quam annuente DEO fœliciter & citò sic mea opera consequutus est; à dolore vt magis vrgente, anagallidis & aquæ fabrorum fotu incipio; eodem, bis, & ter in die, vlceratæ partes blanda manu demulcebantur: hinc dolore à præcipitato, & aliis acribus subacto, antecedenti causæ intrinsecæ, decocto totum corpus repurgante, prospeximus: iecore cæterisque partibus haud

haud neglectis, quinimo cichoriacea, hepatica, ſplenica, & cephalica in eo coquebantur. Idem decoctum omnes ſcopos petiit, & intentiones abſoluit, humores primum incidendo, attenuando & purgando, poſtea vniuerſum corporis habitum firmando, & ad naturalem ſtatum reuocando. Eiuſmodi decocto ad quadraginta circiter dies vſus eſt: vanam enim conijcimus illam vulgatam medendi methodum, quæ quinque aut ſeptem ad ſummum in chronicis præſcribit ſyrupos aut iulepos ad humorum præparationem; parum edocti illi, quid velit Hippocraticum illud, τὰ σώματα χρὴ ὅπου ἄν τις βούληται καθαίρειν εὔρροα ποιέειν. Interea tibiæ vlcus omnium teterrimum, vitellorum vnguento, bis in die implebatur, tantillo ſaturni balſamo adiecto, maxime ad hoc, vt dolor propter materiæ virulentiam perſtans, penitus ſummoueretur, & eodem modo vlceris ſordes eluerentur, eidem vnguento poſt-

to poſtea ſarcotici pulueres adiecti ſunt, quoad vlcera carne implerentur: quæ demum ἐπουλωτικοῖς, vtpote croco martis, eiuſque oleo ad cicatricem deduximus. Corpore tandem probè repurgato, & vlceribus cicatrice fere obductis, (ne in poſterum morbi radices, ſæpe latentes, aut fixius in ſolidis inhærentes, recrudeſcere valerent, & vt viſceribus naturale & priſtinum robur, iecori ventriculo, ac demum cerebro, conciliaretur) corallorum eſſentiam, (quam tincturā vocant chymici) cum conſeruis cardiacis, & refrigerantibus, ex roſis videlicet & violis, ad aliquot dies exhibuimus. Sic paucis, at optimis remediis, citra vllam medicamentorum moleſtiam atque nauſeam ſaporemve ingratum R. & egregium patrem è faucibus Orci tutò citò & iucūndè eripuimus, eumque ſanitati reſtituimus; viuit modo optima valetudine fruens, is, qui biennio toto communem medicorum opem deluſerat. Hic de catharro

in vniuersum veluti per transennam, quædam dicere fortasse non erit inconsonum, vt, qua arte, ac methodo in morbis curandis progrediamur, (saltem propter tenebricosos illos, Lycambeo sanguine potius quam doctrina imbutos) cuiuis innotescat. Quoad vocem, græca est, à verbo καταῤῥέω, quod est defluo. Hippocrati περὶ ἀδένων καὶ περὶ τόπων τῶν κατ' ἄνθρωπον, cerebri purgatio est ad varias partes tendens; vnde apud eundem loco citato septem species sortitur. Etenim περὶ τόπων τῶν κατ' ἄνθρωπον sic eas enumerat: ῥόοι δὲ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἑπτά. ὁ μὲν κατὰ τὰς ῥῖνας, ὁ δὲ κατὰ τὰ ὦτα. ὁ δὲ κατὰ τοὺς ὀφθαλμούς: quas fluxiones ob oculos, manifestas, & secundum naturam appellat, vt quatuor subsequentes non ita manifestas, & contra naturam esse. Quæ in thoracem fluit, ob frigus in bilem verti: quæ retro ad vertebras & in carnes deflexerit, hydropem generare. Et

quæ

quæ modicum ad coxendicem & iuncturas vergit, arthritidem concitare dicit. Hinc Galenus, alijque posteriores easdem minutius concidendas, ac in alias species contrahendas censuerunt. Huius affectus generationis modum his verbis eleganter expressit idem Hipp. libr. περὶ φυσῶν, ὅταν περὶ τὴν κεφαλὴν αἱ φλέβες γεμισθῶσιν ἠέρος, πρῶτον μὲν ἡ κεφαλὴ βαρύνεται τῶν φυσέων ἐγκειμένων. ἔπειτα ἐνειλεῖται τὸ πνεῦμα κατὰ τὸ αἷμα διὰ τὴν στενότητα τῶν ὁδῶν: τὸ δὲ λεπτότατον τοῦ αἵματος, διὰ τῶν φλεβῶν ἐκθλίβεται. τοῦτο δὴ τὸ ὑγρὸν ὅταν ἀθροισθῇ ῥεῖ δι᾽ ἄλλων πόρων. ὅπου δ᾽ ἂν ἀθρόον ἀφίκηται τοῦ σώματος, ἐνταῦθα ξυνίσταται ἡ νόσος. Quomodo verò acris & mordax fiat destuxio, paulo post idem Author hæc subdens aperte satis demonstrat. τὸ γὰρ φλέγμα δριμέσι χυμοῖσι μεμιγμένον ὅποι ἂν προσπέσῃ ἐς ἀήθεας τόπους ἑλκοῖ. Quid vero fal-

um & acrem efficiat humorem nullibi expressit; salsum tamen homini inesse, veluti amarum & similia lib. de veteri medicina docet. Quamuis autem Gal. libr. 4. de facult. simp. Cap. de sapore salso, id tribuat caliditati, non propterea salsum gigni à calore, sed potius manifestari, eundem intellexisse arbitramur; nec itidem contrarium sensit Arist. quamuis alij alio modo censeant: alioquin Aristot. contra se pugnare, & Gal. perperam philosophari manifestum esset. Cum ergo nihil supra vires agat, qualitatem salem generare non posse satis tritum est. Quocirca salsedinis in corpore existentis causas inquirentibus, repetenda Hipp. sent. qua habetur, corpora iisdem constare, quibus nutriuntur. At Edulia, quæ in nostri alimoniam cedunt, eiusmodi saporum participia sunt: quædam enim, amara, quædam dulcia quædam salsa &c. quotidie assumimus, ijsque nutrimur; horum insuper plura sunt, nonnunquam in eadem re

tem-

temperata, quæ non niſi artis beneficio conſpicua fiunt. Hinc licet temperatiſſimis cibis viuat homo, iiſq; dulcibus & ſuauiſſimis tantum, eadem tamen in eo conſiſtere minimè diffidat; vrina & ſudor quærenti exemplo ſint. verum enimvero ciborum adhuc ſapores, qualitatibus tribui, inconueniens haud diſſimile erit. Sapor enim non minus rei propria affectio, quam quæuis alia qualitas, ſuum habet ſal, ſuum ſaccharum, & ſimilia: non calidi, ſed ipſius ſalis ſapor eſt, propriáque affectio. Interim non me latet eiuſmodi qualitates, ſecundas nominari, & à primis oriri, & dici, cui etiam eadem eſto reſponſio. Cumque ergo ex Hip. ſententia flatus ſint humorum vectores ad caput, ab eo pariter flatuum eiuſmodi cauſa apprimè indaganda. Itaque ipſe eodem de flatibus lib. non ratiocinij criterio qualitatibus innixo, ſed analogia à maiore mundo deſumpta philoſophaturus inquit, ἅπαν γάρ το μεταξύ γῆς τε καὶ οὐρανοῦ, πνεύματος συμπλέον ἐστί.

 quem

quem flatum agnoſcit mirabilium actionum operatorem, & quidquid in humanis fit eiuſdem medio fieri: Et ſic ventos in nobis concitari, obſeratis communibus vijs, per quas illis liber patebat aditus, vnde inferioribus occluſis, ſurſum ruere neceſſe eſt, à quo, humores ad caput feruntur; hinc fluxiones, quæ tum à ſubiectæ partis tum ſublatæ materiæ nomine, varias denominationes nanciſcuntur. Nec me latet quid Ariſtoteles libr. Meteoron cenſuerit, vbi materiam ventorum, docet eſſe ſpirationem calidam, & ſiccam; quæ opinio licet Hippocrati contraria ſit, ipſa tamen breuitatis ergò ſuperſedemus, hic ſupra ſatis fluxionum cauſas ex Hipp. demonſtrauimus. Scio neotericos non flatibus, ſed intemperiebus iecoris, ventriculi, & cerebri, eaſdem cauſas tribuere, atque ipſorum flatuum originem inde deducere; quibus cum opinio hæc ad medendum parum apta ſit, etiam ineptum hic reſpondere arbi-

arbitramur. Præterea ſi hermeticos conſulere velimus, non aliunde fluxionum cauſas, quam à neſcio quibuſdam ſpiritibus omnium functionum corporis humani parentibus, oriri comperiemus; ſiquidem ipſi non qualitatibus rerum actiones atque virtutes adſcribunt, ſed potius naturis quibuſdam ſubſtantialibus, quas ſpirituales, aſtrales, & omni ſaporum genere inſtructas eſſe dicunt. Quod dogma platonicorum auctoritate, maxime diuini illius Plotini Enneade ſecunda libro ſecundo non ridiculum, quin potius maximum, & percelebre cenſendum; ipſis enim actiones à viuentibus procedunt à vitali quodam principio concitari. Quippe Plontinus ipſe, loco citato, his verbis idem confirmat. τὰ μέν οὖν ἄψυχα τῶν ἐν αὐτῇ πάντῃ ὄργανα καὶ οἷον ὠθούμενα ἔξω εἰς τὸ ποιεῖν, &c. Conſentiunt etiam cum Hippocrate Hermetici ipſi quantum ad vim atque efficaciam einſmodi ſpirituum in

humoribus ſurſum deducendis, nec non in alijs operibus edendis; quantum vero ad eorum originem, penitus ſubticuit. Platonici ſupra ſenſuum cognitionem elati proximè ab anima mundi, tanquam omnium animantium principio eos deriuari aſſerunt, quibus & aſſentiri fere videntur illi, dum eorum cauſam in eum, qui eſt omnium vita, reijciunt. Externa porro cauſa vndenam iſti ſpiritus, flatus, & fluxiones in nobis ſuſcitentur, ab eodem Hipp. multis ex locis elicitur; primum lib. de aere, locis & aquis, proponit certa loca, certis aeris iniurijs expoſita, proprijs & peculiaribus morbis affici; qui Auſtrali plagæ ſunt expoſiti atque planities incolunt, fluxionibus ſunt obnoxij; Ex li. 3. Aphor. Aphoriſ. 1. αἱ μεταβολαὶ τῶν ὡρέων μάλιςα τικτȣσι νοσήματα. &c. qua de cauſa Aſtrologiam medico omnino neceſſariã eſſe perhibet; ſic enim ipſe lib. de aere, aquis, & locis: εἰδὼς γὰρ τῶμ ὡρέων τὰς μεταβολὰς, καὶ τῶν ἄςρων ἐπιτολάς τε καὶ δυσίας καθότι ἕκαςον τουτέων γίγνεται

ται προειδείη ἂν το ἔτος, ὁποῖον τι μέλλει γίγνεσθαι. οὕτως ἄν τις ἐρευνώμενος καὶ προγιγνώσκων τοὺς καιροὺς μάλιστ᾽ ἂμ εἰδείη περὶ ἑκάστου, καὶ τὰ πλεῖστα τυχάνει τῆς ὑγιείης, καὶ κατ᾽ ὀρθὸμ φέροιτο οὐκ ἐλάχιστα ἐν τῇ τέχνῃ. εἰ δὲ δοκέοι τις ταῦτα μετεωρόλογα εἶναι, εἰ μεταστάιη τῆς γνώμης, μάθοι ἂν ὅτι οὐκ ἐλάχιστομ μέρος συμβάλλεται ἀστρονομίη ἐς ἰητρικὴμ, καὶ τὰ ἑξῆς. Locus non indignus, qui consulatur, & à medicinæ studiosis consideretur. hinc enim discent, quid præstare possint, medici ab Astrologiæ cognitione præstantia, & necessitate alieni, & quam bellè Hippocratis decretis insistant. sed ad institutum reuertamur. Idem Hipp. lib. de morbo sacro, cerebrum compactum & debile protinus austrum soluere & laxare perhibet. Cæterum sedentarios atque molles, otiis plus animo indulgentes, catarrho & fluxionibus maximè esse obnoxios ætas hæc nostra satis cõprobat, è contra baiulos, agricolas, nautas, compluresque alios labori-

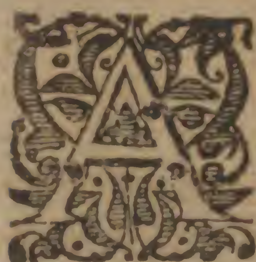
boribus deditos rarius vexari videmus: nam excitato auctoque calore natiuo, excrementa, si quæ aceruantur, conficiunt, minusque tempestatum mutationes, atque lunæ & aliorum syderum vicissitudines præsentiunt. Præter hæc, qui humidis vescuntur, vt piscibus, fructibus, oleribus & carnibus humidioribus, etiam fluxionum incommoda facile experiuntur; prorsus quæ corpori impertiatur damna catarrhus. Idem lib. περὶ ἀδένων aperit, fluxiones diu consistentes, & magnitudine molestæ erosiones & magnam cladem cerebro inferunt, mens desipit, cerebrum conuellitur, apoplexia, & alia grauissima concitantur. Indicationes ex eadem disciplina sic colligere non erit difficile. Cum ergo destuxionum causæ proponantur, flatus, flatuum vero origo, externa aeris conditio & intrinseca materiæ dispositio, vnà & organorum apta proportio, manifestè liquet aerem immutandum esse, materiæ dispositio-

posi-

positionem remouendam, & orgàna ad pristinum statum reuocanda. Quapropter ipsimet Hippocrati, quandoquidem auster de repente post aquilonem ruens destuxiones parit, oppositus locus, vtpote septentrionalis, eligendus: idem de locis, austro expositis iudicium esto; materiæ dispositio frangitur, deturbatur ac demum expellitur, si obserati meatus adaperiantur, si peccans materia proprijs catharticis purgetur, & si proba victus ratio instituatur. Organa porro quia plerumque morbi sæuitia & diuturnitate defessa & à proprijs obeundis munijs deuia, roborantibus & his quæ insitum calorem adiuuant, refocillanda sunt. Hæc ad vnguem in oblato casu obseruauimus, eaque in posterum alijs seruanda esse potius ducimus, quam tritam obsoletamque methodum, quæ magis verbis quam operibus innititur.

CVRATIO II.

Vbi de Hydropis curandi methodo.

NTONIVS Maria N. Baiulus vini, vulgo brintadore, annum suæ ætatis circiter 40. agens, in biuio Illustrissimi D. de Ruina ratione officij continuò astans, anno 1604. circa mensem Augusti, anasarca & ascite, asthmate & similibus à quatuor mensibus in lecto moribundus iacebat; huius affectus primordia traxit à medelis propter tibiæ dolorem inconsideratè adhibitis: Etenim hac in tempestate medici plurimi ægrorum salutem in catharticis, & phlebotomijs sæpe repetitis repositam esse árbitrantur, curationis vtriusque virium minimè memores. Cathartica siquidem frequenter reiterata radi-

cale

cale humidum exhauriunt, vt & phlebotomia, quæ pariter totum corpus refrigerat, idem humidum absumens; vnde postea cruditates multæ generantur, à quibus mille incommoda & præsertim hydrops. Horum meminit Seneca in Epistolis, medicorum consilia, inquit, deuita, qui parum docti & multum seduli officiosissimè multos occidunt. Huic tandem occurrendo metallorum sulphur cum conserua rosarum adhibuimus, guttulis aliquot olei vitrioli adiectis; intra horam spiritum commodius ducere cœpit, sequenti die, idem remedium quater reiteratur, summo mane scilicet, à prandio, paulo ante cœnam, & statim in ingressu lecti: magnitudo medicamenti vix fabam superabat sapore saccharo rosaceo parum dissimilis. Actio eius est, non aluum laxare, non vires labefactare, vt elateria, scammonia, ebuli semen & similia solent; verum incidendo, aperiendo atque na-

tiuum

tiuum calorem adiuuando, saburram omnem aqueam foras propulsare, expellere, ac deijcere. Operatur in nobis istud remedium solis instar, crudos humores coquendo, & superfluos insensibiliter exsiccando; sic fluxiones omnes tollit, partibus nobilioribus robur conciliat, ac demum reparat vires, fessaque membra iuuat. Isti ergo roboratis visceribus, & commodioribus vijs adapertis intra 12. dies abdomen totum detumuit, magna aquæ copia per os & virgam erumpente. Et tandem 18. die proprio defungitur officio, is, qui quadrimestre omni medico auxilio destitutus erat. Nec mirum, nam elapso proximè anno senem octuagesimum & quartum transcendentem eodem modo, ijsdem remedijs sanitati restituimus. Mulieres etiam senio confectas, vt & pueros non paucos, inter quos nuper puellulam Domini Iacobi Righo, pari methodo persanauimus.

Hydrops

Hydrops à Græco ὕδωρ, quod vt ſatis notum vocabulum, ſiue pro ſymptomate, ſiue pro morbo ſumatur, alia nominis explicatione minime indiget; Non me fugit, conſpicuum tumorem pro ſymptomate haberi, & deprauatam ſanguificationem à frigida iecoris intemperie ortam, pro morbo: verum quia hæc nimis arguta, & quam conueniat practico medico ſophiſtica magis, ſilentio præterimus. Huius affectus tres inſtituunt ſpecies: anaſarcam, quam & leucophlegmatiam, aſcitem & tympanitem; meminit & alias Hippo. pro partium obſeſſarum ratione, vt hydropem teſtium, vteri, à quo minime recedentes, recentiorum etiam auctoritatibus innixi, in ſeptem ſpecies hydropem partiri minime dubitamus. Quæ diuiſio, vt ſuperiori longè præſtantior, ſummopere meditanda venit. Prima ergo fit in cerebro; Secunda in pulmonibus: Tertia in corde. Quarta in felle; Quinta in Hepate

pate; Sexta in liene; Septima in renibus. Eiusmodi autem species suis signis atque symptomatis cognoscuntur. Capitis Hydrops ipsius capitis grauedine dignoscitur, catarrho, pituita, hemicrania, punctionibus & tumoribus palpebrarum; ad hæc faciei tumor & pallor accedunt. Hydrops pulmonum, asthmate, tussi cum dolore pectoris diuturnitate temporis persistente, cognoscitur etiam oris fœtore, cui æqualis pedum tumor accedit. Cordis Hydropem sequitur omnium membrorum segnities, partis tumor & marcor, & æqualis pedum atque genuum tumor. In fellis Hydrope, citrinus color inest, vt in icteritia, tum oculorum tum dentium, nausea cum appetitu, vomitus amarus, compressio thoracis, anhelitus durus & asper, necnon tumor atque consumptio corporis, Hepatis hydrops, peculiares habet labiorum, & linguæ scissuras, longum paroxysmum, & pedis illius partis tumorem. Qui à liene oritur, partis

dolo-

dolorem habet, eiuſdemque lateris pedis tumorem, atque punctiones in affecta parte. In Renum Hydrope, ſitis ingens, libidinis titillatio, teſtium tumor, punctiones ſpinæ dorſi, tumor in pedibus, & alia inſunt cæteris communia. Ex his denique mixtis aliæ ſpecies eſſent minutius concidendæ, quæ exercitato Medico facile innoteſcent; nec quenquam deterreat, quod hæc partitio minimè ſit Galeni: etenim cum eodem lib. de libris ſuis, aliorum perpetuo ſectatores, ſeruos nominauimus, vt is ſuo tempore Hippocraticos, Praxagoricos, & alios alterius ſectæ fautores appellat. Hippocrat. libro de flatibus, omnium morborum originem ſpiritibus aſſignauit. Cuius modum inibi eleganter tradidit. ἢν δὲ διὰ τῶν σαρκῶν αἱ φῦσαι διεξιοῦσαι τοὺς πόρους τοῦ σώματος ἀραιοὺς ποιήσωσιν, ἕπεται δὲ τῇσι φύσεσιν ὑγρασίη, ἧς τὴν ὁδὸν, ὁ ἀὴρ ἀπηργάσατο: διαβρόχου δέ γενομένου τοῦ σώματος ὑπεκτήκονται μὲν αἱ σάρκες, οἰδήματα δὲ

τα δὲ εἰς τάς κνήμας καταβάινα, καὶ λέγεται τὸτοιοῦτον νόσημα ὕδρωψ. Gall. cæteriq́ue poſt ipſum, omnia qnalitatibus elementorum tribuentes, non à ſpiritibus hydropem, verum potius ab intemperie iecoris frigida & humida oriri dicunt, Sed quam aptè ad bene medendum, coniicere licet. Etenim dent quantum velint calida iecori nihil efficiunt, ſitim augent, frangunt vires, & morbo alimentum & incrementum præbent. At ſpiritibus impetũ frangant, obſeratos meatus adaperiant, intus congregatæ aquæ ſponte effluent, & ſanabitur hydrops. Quæ praxis nobis fœliciter ſucceſſit in omnibus: verum in nonnullis vbi ſubſtantiæ adeſt corruptela, aut ſaltem ſuſpicio aliqua, viam hanc inire non audeo, & tantum prognoſtico cautè deferendum iudico. Idem Hipp. libr. 4. de morbis ſub finem ſuo more laconicè & ſuccinctè huius morbi curationem tradit. Nam ſpiritus intra exiſtens, vas replet, & externo

terno ſpiritui renititur, & excurſus aquæ non datur, præ ſpiritu vas implente & ſimul aere incumbente. Si vero quis vas ſenſim inclinarit, aut fundum perforauerit, ſpiritus de vaſe exibit: egreſſo autem ſpiritu, procedit etiam aqua foras. Sic ſane in hydrope; nos autem iuxta partitionem à nobis traditam, curationem duplicem, vniuerſalem & particularem inſtituimus. Vniuerſalis indicatio erit, ſpiritus impetum coercere, eum videlicet coagulando, cuiuſmodi inſenſibiliter foras detruditur, facultate expultrice cooperante: coagulato vero ſpiritu, aquæ ſunt hauriendæ. Hæc autem pluribus modis fiunt, vt in maiori mundo videre eſt, vbi compeſcitur ventus adueniente pluuia, atque ardoris Sole ſedatur, coagulatur frigoris rigore, aut contrarietate ſublata. In microcoſmo pluuia concitatur diaphoreticis; eiuſmodi vi pollet ſulphur hydropicum ſupracitatum, cuius & calor ſolis vices

gerit in microcoſmo, atq; ſua ſympathia cum noſtro balſamo omnem tollit contrarietatem. Particularis curatio, particulares etiam habet indicationes, quas ob breuitatem miſſas facimus, remediorum applicatione tantum contenti, nec inde ſcholaſtico eaſdem excerpere difficile erit.

Cerebri Hydropis Curatio.

Recip. tartari rub. lib. 1. hirundinariæ lib. ſ. colchotar. onc. 8. ſ. vini ardentis gra. ſ. pro incorporatione. Diſtilla per alembicum vitreum, doſis drag. ſ. mane & ſero ſumpta pellit vrinam, quam & fœtidam facit: detur in vino maluatico.

Pulmonum Curatio.

Recip. Meliſſæ, marrubij an. m. 1. vini correcti lib. 1. theriacæ, conſ. roſarum an. onc. 6. reduc in aquam, in difficili ſpiritu repetenda eſt, quouſque fiat facilior: quo conualeſcente abſtinendum, ſi pedes tumeant, tunc vtere auro diaphoretico.

Cor-

Cordis Curatio.

Recip. Coralli rub. onc. 1. mannæ electæ onc. ſ. dialaccæ onc. 2. raſuræ eboris drag. 6. reduc in liquorem, doſis drag. ſ. vel drag. 1. purgantur & hoc medicamento.

Recip. Serapini onc. 1. trochiſc. de agarico, alhandal ana drag. 3. diagredij propeti drag. 2. fiant pillulæ ſecundum artem 7. pro dragma.

Fellis Curatio.

Recip. Charabe diſtillati in oleum cuius capiat gra. 10.

Hepatis Curatio.

Recip. Croci martis onc. 3. boli coagulati & aduſti onc. 2. riubarb. onc. 1. fiat puluis, doſis erit onc. ſ.

Lienis Curatio.

Recip. Lapidis Laſuli calcinati onc. 3. ſpodij onc. ſ. mumiæ adductæ ad pondus omnium, miſce, fiat puluis, doſis drag. 6. ad 7.

Renum Curatio.

Recip. Colchotaris onc. 7. olei vitrioli onc. ſ. fiat bolus, doſis drag. 1. ad 3. qui nouerit præparationem olei dulcis vitrioli, conſtans & certum habebit remedium.

CVRATIO III.

ILluſtriſſ. D. Annibal de Rubeis 35. annos circiter natus, à ſeptem annis grauiſſima mala continuo pertulerat. In quartanam etenim duorum & vltra annorum ſpatio, legitimum quartanarum typum ſeruantem, incidit, quam ſubſequuta eſt quotidiana, dein hectica; his accedebant frequentes conuulſiones, φυσώδεις Græcis dictæ, eo quod eas à flatibus oriri arbitrantur, quæ brachium aut aliquam partem aliquando ita arctè contrahebant, & nonnunquam totum corpus, vt humi proſtratus Epilepticus multis haberetur: Supra ventriculum creuerat

præ-

prædurus tumor, oui gallinæ magnitudine, oſſeus, & indolens, liene & hepate pari tumore diſtentis: reliquum corpus incredibili macie, ita vt ſceletos ſolum videretur, contabuerat: vigiliæ, cibi faſtidium, color cadaueroſus & ſimilia inde ſequebantur. Mala hæc omnia omnes medicorum huius ciuitatis artes toto illo ſeptennio deluſerant; cum ſubſequutura remedia manibus meis experturus æger concreditur, quorum ope priſtinam & tandiu exoptatam recuperauit ſanitatem. Primis diebus decoctum conſolidæ mediæ, pimpinellæ, cetrach, bethonicæ, & boraginis in iure pulli gallinacei factum, ad quindecim dies ſumebat, puluis dein quem ob eius diſſoluendi, & aperiendi vim, diaphoreticum nominamus, cum Electuario ex corticibus citri, bis in die dabatur. Febris hectica, vt & tumor regionis ventriculi ſenſim euanuerunt, & crebræ conuulſiones illæ, *granchi* Italis dictæ, gallis *gouttes grampes*, ſingu-

laque ſymptomata ceſſarunt.

Cum quartanæ & hecticæ febris mentionem ſupra fecerimus, non ab inſtituto alienum arbitror ſi quid de febribus non tritum & à paucis animaduerſum obſeruemus.

Febris Latinis à feritate, aut potius feruore; vt & Græcis πυρετὸς quaſi accenſio à nomine πῦρ, quod eſt ignis; Hebræis dalleketh, à verbo dalak, quod accendere, ardere ſignificat; & alio modo hakkadachath, à verbo Kadach, quod & idem; vocatur etiam reſcheph, pruna, & carbo ardens. Hippocrates magnum ignem febrem appellat in Sileni, & Phileni vxoris hiſtoria. Gal. non ignem, ſed calorem immodice auctum lib. 8. Therapeut. 2. 9. & alijs in locis. Hinc addubitari poteſt, an ſit potius ignis quædam ſpecies, quam ſola intemperies calida. Nam intemperies dicit tantum exceſſum: at exceſſus actio alterius eſt, non eiuſdem caloris, quia calor, vt omne accidens, à ſe non intenditur.

ditur. Putredinem constat id prestare minime, cum nulla sibi sit agendi potestas; quæ etsi daretur, non nisi actionem congenerem edere posset. Præterea accidentium nullam e se actionem fatentur omnes philosophi. Constat igitur febrem non calorem, sed potius igneam substantiam dicendam. Nec mirum, quot enim sunt in hoc inferiori mundo ignium species, tot & in microcosmo, febrium sunt.

Plato tres olim species instituit, prunam, flammam, & lumen. Ignis quædam species est, quæ aqua accenditur, & terra & fimo extinguitur; in Nimpheo exit è petra flamma, quæ pluuijs accenditur. In Etruria non procul à Fiorenzola locus est, mala pietra vulgo dicitur, qui mons continuò flagrat, & in eodem statu permanet, nisi quod imbribus concitatior, & vegetior flamma prodit. In Gallia prope Gratianopolim fons est in quem demersa ligna flagrant.

Eſt in rebus duplex materia ignem concipiens: vna aquoſa & altera oleaginoſa, altera alteram extinguens; in ſulphure materia eſt ignea, & altera eidem contraria; non negarim tamen eiuſmodi differentiam oriri potius à ſubiectis, quibus inſidet ignis, quam ab eiuſdem natura. Verum quoniam medicus microcoſmici ignis extinctionem tãtum procurat, illi ſat erit modos cognoſcere, quibus huiuſmodi ignes conſopiri valeant, nec tanti facienda ſubtilis illa dicacitas, qua hodie plus iuſto diſtinentur medici. Diuinus noſter Hippo. libr. περὶ ἀρχαίης ἰητρικῆς, paucis veritatem aperiens, inquit, quod in vnoquoque fortius & potentius eſt, quodque natura noſtra ſuperare non poſſit, hoc ipſum lædere, & idipſum antiqui auferendum iudicarunt.

Et hoc poſtquam ſuperius medicos non opinari inſinuaſſet, calidum, frigidum, humidum, & ſiccum, hominem

minem lædere. Et paulo inferius easdem qualitates, caliditatem & frigiditatem, omnium facultatum impotentissimas esse: quibus satis liquet, nedum febrem, verum & cæteros morbos, à quibusdam substantijs potiùs gigni, quam ab accidentibus: quod & loco allato de flatibus probatur, dum spiritus morborum omnium causas instituit.

Vbi vero inquit excessum elementorum causam morborum esse; illic sumit effectum pro efficiente, loco enim proximè citato abnuit, non calidum simpliciter, sed calidum amarum, aut liquidum aut solidum, & similia in nobis morbosos tumultus concitare: quibus statutis, febrium species non à caloris differentia, aut humorum putredine, verum potius ab ipsamet naturæ igneæ materia constituendæ essent.

Quoniam vero febres sunt multiplices, quædam continuæ & quædam intermittentes; harum quædam singulis diebus, vt quotidianæ,

repetunt paroxyſmos ; quædam binis, ternis, quaternis, quinis, &c maiores noſtri eaſdem poſtea in melancholicas, billioſas, phlegmaticas, ſanguineas & mixtas diſtinxerunt.

Eas deinceps in Idiopatheticas, & ſympatheticas; conſiſtentes in ſpiritibus, vt ſunt ephemeræ, vel in humoribus, vt humorales; vel in ſolidis partibus, vt hecticæ; mitto & alias, cum hanc in medendo non ſint ſequuti viam. Itaque febres ſuperius diuidendas ad diuiſionem ſubſtantiarum ignem ſuſcipientium conſtituimus; quam demum diuiſionem pro partibus obſeſſis iterum concidendam cenſemus. Et ſicuti hydropem à ſeptem principalioribus membris partiti ſumus, febres etiam in toto ſpecies diſtribuendas therapeutices gratia excogitauimus; in hoc hermeticos ſequuti: quoniam in vnaquaque parte tria inſunt, diuino Hipp. etiam dictante; ἰσχοντα, ἰσχόμενα, καὶ ὁρμῶντα. Vnaquæque

que pars autem proprio igneo ſubiecto, quod ſulphur vocant, prædita eſt. Vnde prima oritur differentia.

Cum ergo ſolidarum partium fixa illa materia inflammabilis ardet, accenditur hectica febris, quæ omnium ſolutu contumaciſſima eſt; propterea quod in ſolidis hoſpitetur.

Secunda differentia in liquidis ſiue humoribus conſidet, quia vero hæc ſulphurea ſubſtantia continuò gignitur ex alimentorum excrementis, varijsque in locis fit, neceſſe eſt inde alias emanare ſpecies, & hæc propriè putrida dicitur: non quod in ea humores putreſcant primo ſed quia illa materia nondum à natura ad perfectionem deducta, tanquam excrementitia, dum incendio prehenditur, fœtorem emittit.

Tertia in ſpiritibus ſedem habet & ſanguini in venis ac arterijs immixta, ſynochos, homotonos, paragmaſtica, epagmaſtica, & ſi in ſolo ſpiritu diaria ſit.

Quoniam autem vnaquæque pars proprio abundat ſulphure, materi videlicet inflammabili, contingit v eædem in eas ſpecies facilius reduc poſſint; cæteris tamen perito non negligendis.

CVRATIO IV.

PER Illuſtris Domini Flami nij de Mareſcottis vxor, D Anaſtaſia, acerbiſſimum dolorem in hypogaſtrio ad vtrumque hypochondrium vagantem, in dextro tamen fixius, ex quo primum ipſo ortum duxerat, hærentem, ab anno patiebatur; is dolor ſenſim & sine febre cepit, paulo poſt diebus videlicet 6. vel 7. elapſis vehementiore facto acuta febris de genere continuarum, nobilem patientem adorta eſt. In hac febre debellanda, qui tunc eius curam ſuſceperant, bis è pedibus ſanguinem miſerunt, totieſque è brachijs, nec ſaluatellæ pe-

perce

perceruntːter & quater corpus purgatur, præmiſſis præparantibus iulepis: febris poſt decimumquartum remittitur, dolore vero in eodem ſtatu, aut ſaltem paulo mitiore perſtante, toto trimeſtri, abſque interuallo, medicamenta vtcumque oblata deglutit: fonticuli, in brachijs & ceruice fiunt fotus, litus, vnguenta, ſynapiſmi, cucurbitulæ, enemata, glandes, & quæcumque vulgaris ars medicorum excogitauit, in vſum vocantur, incaſſum tamen omnia; imo dolore in dies vegetiore, & corporis habitu (alias obeſo) tunc gracili & cachectico reddito. Quapropter tot remediorum pertæſa, atque nauſeabunda, quaſi medicorum manus effugiens rus ſe recepit: vbi ad quatuor menſes commorata aliquod leuamen ſe percipere arbitrabatur: reuerſa vero in vrbem idem dolor magis exaſperatur; & quod deterius erat, cui ſe committat plane ignorat, pertimeſcit medicos, remediorum odoris, ſaporis &

aſpectus reminiſcitur, præteritorum memoriam perhorreſcit, & futura veretur. At dolores premunt; vigilijs, anorexia & alijs ſymptomatis conficitur, mors imminet,& ſic in manus meas veluti ad extremum aſylum curandam ſe contulit. Itaque ſupradictis omnibus ad vnguem examinatis, calculoſam concretionem circa præcordia ratus, quæ vniuerſaliter coagulatum tartarum diſſoluunt, adhibitis; optime conualuit.

Diſſoluentia duobus modis cognoſcuntur, ſimilitudine aut analogia, & arte ſignata. Similitudine oleoſum oleoſa diſſoluit, aqueum aquoſa. Arte ſignata, lapides lyncis, iudaicus, chriſtallum, aſtaciorum, totidem lapidum ſpecies in nobis concretos diſſoluunt. Hic modus vocatur ars, eo quod non niſi magna ſolertia & longo ſtudio, lumine naturæ etiam adiuuante, comparetur. Interea ne miremini antiquam hanc philoſophandi methodum, penes infinitos.

tos medicos, imperito vulgo famatiſſimos, tum temporis iniuria, tum cacodæmonis arte, conſepultam iacere. Communis enim ille mortalium hoſtis conatur abſcondere, quod DEVS ſuæ creaturæ nunquam immemor, naturæ lumine maioribus noſtris olim reuelauit.

CVRATIO V.

ALEXANDER de Thanariis lanæ mercaturæ tunc incumbens, triginta annos natus, teterrima luis venereæ ſpecie, triennio inueterata cum anaſarca, febre lenta, Epulide, vlceribus in ore, vigilijs, inappetentia; alijſque grauiſſimis ſymptomatis miſere excarnificabatur. Tot mala partim ex remedijs perperam adhibitis, vt hydrargyrij ſuffumigijs, potionibus, phlebotomiis, ligni Gaiaci decoctis; partim ex ipſius morbi ſæuitia contraxerat,

Cada

Cadaueris potius quàm hominis effigiem ferebat: & cum ipse eiusque consanguinei de ipsius salute minus cogitarent, hunc in modum à tot ærumnis subleuatus est. Aduersus hydropem, febrem lentam, hydrargyrij pernicie concitatam, arcanum dabatur; in iure galli & veruecis, coquebatur consolida media, cuius mane lib. 1. sumebat: extractum tandem ex china, salsa, sale gaiacino & similibus diaphoreticis ad 12. dies, dissolutum cum tantillo vini porrigebatur, à qua fœlici curatione nouennium iam elapsum est, quo continuò semper valetudine firma potitus est, & gaudet.

CVRATIO VI.

NOBILIS & elegans Virgo Angela nomine, Domini Annibalis de Gessi filia, 16. annos nata, mensibus suppressis, pallido colore, ventriculi frigida intempe

temperie, capitis defluxione, inceſſus difficultate, à triennio laborans noſtro puluere diaphoretico, ſubleuata fuit. Apoſema aperiens, incidens & attenuans ſub finem præſcripſimus: quibus fluxere menſtruales purgationes, color natiuus rediјt, inappetentia, & alia inde orta penitus euanuerunt. In hac curatione nullam præmiſimus vniuerſalem purgationem, nec per ſaphenam, aut aliam partem miſimus ſanguinem. Tota enim noſtra fuit hæc intentio, obſtructos meatus, coagulatum tartarum diſſoluendo, aperire, quo liberius ſpiritus ad propria munera obeunda per totum corpus vagarentur. Spiritus enim veluti radius luminis, totum corpus permeans, ipſum regit, nec in ſua deſinit operatione, quoad interceptum quid illi obſiſtit, illeidus his, qui hermeticam ſcholam ſequuntur dicitur, qui, & ipſis microcoſmi aer habetur.

CVRATIO VII.

FRATER AVGVSTINVS trigesimum circiter agens, in cœnobio Reuerendorum patrum Cælestinorum, cachecticus factus, forte ob culinæ officium, quo tunc defungebatur, depascentia duo vlcera dolorifica, callosa & virulenta, de his quæ φαγέδαινα dicuntur contraxerat, alterum sub articulo genu dextri, alterum in sura tibiæ eiusdem lateris. Patiebatur insuper salsam defluxionem à capite, vnde vlcera certò trahebant originem, non à lue venerea, vt is, qui gaiaci decoctum, statim morbi initiis præbuerat, falso arbitrabatur: quapropter iecoris intemperiem augens, malum primo deterius reddidit; mitto remedia quibus anno toto vsus fuit. Itaque cum præsens vlcus cachexiam pro antecedenti causa haberet, huic incumbere, totisque viribus eam euellere, partim corallo

corallorum tinctura, partim decocto purgante & refrigerante, conati sumus; quo ad vota succedente ad vlcera descendimus, quæ callosa, dolorifica, profunda & sanè aspectu horrenda. primum mitigandus fuit dolor, anagallidis & rosarum decocto, callositates vnguento ex vitellis ouorum cum calcinato maiore, quo & mundificata fuerunt, ablato calcinato cum eodem vnguento thure aliquando adiecto vlcera carne impleuimus, & vltimo cicatricē croco martis obduximus.

CVRATIO VIII.

ANTONIVS cognomine Nauarra Illustrissimi & Reuerendissimi Cardinalis Iustiniani rhedarius, annos suæ ætatis 50. explens, vitæ voluptuariæ plus iusto indulgēs in grauissimum morbi genus incurrerat, nec cognitu nec curatu facile.

Morbus is est alijs stipatus affectib.

tamen

tamen ab vno eodemque fonte dimanare certũ erat; cognitionis difficultas ex eo pendebat, quod non vnica pars, sed totum corpus æqualiter affectum erat. In primis caput fluxione tentabatur, pectus, ventriculus, & aliæ subiectæ partes, & destuxione & propria intemperie afficiebantur: lenta tandem febre continuò conficiebantur, anhelitus difficultate, tussi, anorexia, & insolito marcore, vnde ad tabem deduci omnes arbitrabantur.

Cognita vitæ consuetudine, in latentem luem veneream eum incidisse, è quâ tot mala oriebantur, facile iudicauimus, quæ etsi certa de se indicia non daret, tamen propter infinita remedia & ipsius naturæ conditionem, morbum hunc in hos affectus degenerasse, pro certo coniecimus. Quod nouum aut inauditum doctis non est. In tot affectuum curatione, ab his, quæ magis vrgebant, iuxta communem doctrinam, exorsi sumus. Et primo febri

bri

bri ſummouendæ è naturalium partium obſtructionibus ortæ, Electum aperiens, roborans & refrigerans tribuimus. Decoctum deinde chinæ, ſalſæ, cithorij, endiuiæ, boraginis, hermodactylorum, aniſi & liquiritiæ in iure caponis factum ſeruata doſi, ad 30. dies ſumebat. Interdum huic decocto fol. ſennæ, prout neceſſitas poſtulabat, adijciebantur, Sub finem tandem extractum chinæ, ſalſæ, cadditis eorundem ſalibus, & alijs apiebat. Et ſic à tot affectibus, contrarias indicationes habentibus, intra 40. dies liber euaſit.

CVRATIO IX.

NObilis & Elegans iuuenis annos octodecim agens, Domini Daltaris de Acurtijs filia nomine Angelica, grauiſſimis morbis atque ſæuiſſimis ſymptomatis, biennio & vltrà miſerè conflictabatur,

tur, ordinarijs insuper remedijs, quanquam à peritissimis Medicis ex arte adhibitis, nihilum proficientibus, imo in dies magis exacerbantibus atque grauioribus compertis. Fœliciter vero, methodo sequenti probè conualuit. Caput inprimis insigni torpedine tentabatur, atque sopore incredili assiduè afficiebatur, corpore æquali grauedine oppresso, à quibus maxima incedendi difficultas, actionum naturalium prauitas, vnde longa symptomatum series, per interualla manibus liuore veluti sphacelo correptis, non sine frigore, etsi vigeret æstas. Hæc omnia à suppressis mensibus, quorum causam bili atræ assignandam, nulli dubium, maxime cum esset temperamento melancholico, nec non icteritia nigra, simulque frequenti vertigine corriperetur. His occurrendo pillulas quas ob earum efficaciam in 4. humoribus repurgandis, catholicas nominamus, accepit, quoad totum corpus eiusdem atro humore

re inquinatum probè repurgaretur. Elect. postea ex conseruis bethonicæ, boraginis & rosarum, oleo vitrioli, martis, & puluere nostro diaphoretico confectum, ad mensem dabatur, quibus tandem libera euasit.

CVRATIO X.

NObilis Dominus Horatius de Leonhoris 40. annos agens, interiectis temporibus, triplici morborum genere, toto cœlo diuerso, in manus meas curandum se tradidit. Primum salsa, acris & pungens erat defluxio, quæ in alterum oculorum irruens, dolorem omnino intolerabilem suscitabat; cui opitulando, multa iam medicamenta, doctissimus quidam Medicus, frustra præscripserat; tanta erat huius acris defluxionis vis atque pernicies, vt in fronte & supercilijs, herpetem excedentem produxerit. Huiusmodi de-

defluxionis radices ſaccharo metallino penitus, cito & tutò præcidimus.

Alter affectus, fuit tertia nota, quæ in hemetriteum malignum conuerſa, perpurgato corpore cholagogo ex rheo, manna & ſimilibus benignis, parato, breui conualuit. Tertius, & omnium vehementiſſimus fuit dolor in altera tibiarum, ita atrox & vehemens, vt ſupra humanam naturam ipſe cruciaretur. huius doloris cauſa, tenuis quidam vapor, aut ſubtilis quædam aura venenata, non continuò ſed breuiſſimis interuallis, vento velocius per tibiam vagabatur, vt digiti contactu ventus cum dolore ſimul & ſtatim euaneſceret; vnde coniecimus huius tenuis auræ ſedem in venis exiſtere, venis maxime in ſuperficie tumentibus, quapropter varices ſatis apparentes, tundendas conſtituimus, quod cum parum profeciſſet, curcurbitulas perexiguas, vulgo cornetti dictas per totam tibiam admouendas curauimus

mus; quo facto dolor confestim euanuit.

CVRATIO XI.

DOMINVS ANTONIVS de Purgo annos triginta natus, arthritide immobilis totus ferè redditus; cum ardenti febre, eaque continua, vigilijs, immanissimis cruciatibus & alijs grauissimis symptomatis in lecto iacebat. Quibus profligandis nihil intactum reliquerant celeberrimi medici eius curæ primò attendentes. Sed quæ vulgaris medicina tam rationibus, quam experientijs referta docet, in vsum aduocata, nihil hucusque profuerant. Circa primam horam noctis ipse accersitus pulueris nostri diaphoretici grana quinque porrexi. Intra horam, suaui somno captus æger; febris, dolores & alia symptomata quieuerunt.

Sequenti die ter & quater idem remedium iteratur: in cuius vsu ad

15. dies perſuerat; pedes interea te
penti aqua, in qua ſulphur pernoct
uerat, fouebantur. Sic intra vigint
dies præter multorum opinionem
priſtinam recuperauit ſanitatem. Ve
teres huius affectus patronos Vene
rem & Bachum eſſe aiebant: quod
tamen noſtra hæc ætas ratum, con
ſtanſque minime probat. Etenim
homines caſtiſſimos & abſtemios
æque ac incontinentes & helluones
(quod plerumque obſeruaui) ſæ-
pius adoritur, vti etiam in ſe-
quentibus patebit. Otia, ira, & natu-
ralis propenſio, quæ hæreditaria di-
citur, iſtis hominibus magis aduer-
ſari videri poteſt. hinc rari præter no-
biles, aut alios, otijs plus iuſto in-
dulgentes, graui hoc malo corripi-
untur. Intrinſeca cauſa, quæ in re-
motam & proximam tribuitur, ex-
crementitio cuidam & ſuperfluo hu-
mori certò tribuenda eſt, calidiori
videlicet iecori & refrigerato ven-
triculo, & vt loquuntur hermetici,
archeo plus appetente quam vulcano
coquente:

coquente: Archeus siquidem ac Vulcanus vbique vigent, dogmaticis animi dotes dicuntur. Coniunctam hinc causam elicere possumus, eundem excrementitium humorem. Quo vero modo dolores excitet, cuiusque sit conditionis, biliosum, pituitosum an serosum, dicere hucusque profuit nihil. Purgemus eiusmodi humores quantum voluerimus, quid inde? ne minimum quidem leuaminis afferemus: scio quantum celebrentur Elect. diacariocostinum, pillulæ arthriticæ, & alia pleraque infinita, tum simplicia, tum composita. his itaque omissis, huius humoris naturam peruestigantes doloris modum aperiemus.

Dixi excrementitium, in quo omnes mecum concurrent; & id tertiæ concoctionis. Tribus autem substantijs, per resolutionis artē idipsū cōstare docetur: sale videlicet, sulphure, & Mercurio, analogicè omnibus vnaquæq; ex his proprijs rationibus seminarijs stipatur neque vllam in

ſe efficaciam habet; vnde per inter-
ualla mirum non eſt, ſi diuerſos in
diuerſis dolores exſuſcitet. Dolo
potiſſimum à ſale ſuſcitatur, qui cum
cuiuſpiam nobis ingeſti cibi ſapia
naturam; eius ſeminalis vis tanquam
mortua deliteſcens aſtrali lumine
irradiatur. Et quæ prius effoeta, no-
ſtroque calore diu ſubacta & depreſ-
ſa erat, inſolito motu continentem
partem diuersè exercet. Humiditas
nimia idem ſæpiùs præſtat, quæ am-
biente ſicco, aut alia cauſa exſiccata,
vires ſuas tunc exerit. At quia dolor
ad menſes & annos remittitur, per-
ſiſtente tamen materia; cuinam, niſi
influxui cœleſti, rationique ſemina-
li tribuendum? hac videlicet deſti-
nato ſcopo auocata, illo compellen-
te & ad præſtitutum terminum pro-
mouente. Id cuncta terræ genita no-
bis ſatis teſtantur, dum proprijs, è
terræ gremio alia alijs tempori-
bus foras erum-
punt.

CVRA-

CVRATIO XII.

IOANNES Baptiſta le puge, olei negotiationem exercens, à Larchito cauſa, in altero bracchiorum paralyſi correptus ad ſenem medicum recurrit, à quo cum nihil opis per annum ſibi reportaſſet, me quoque conſulendum ſtatuit; cauſa ad vnguem examinata, aperiens, purgans decoctum ad complurimos dies ipſi præſcripſi: Cephalica deinde ac roborantia ſumpſit. Et his gratiſſimis & minime nauſeabundis, priſtinæ ſanitati fuit reſtitutus.

CVRATIO XIII.

LVCIVS de Symoninis, dum vigeſimumquintum annum per ageret, nouem annis poſterioribus, peregrino morbo detentus; & quidem ſagis anicularumque deliramentis, concitatus, omnibus ac ipſiſmet

ſiſinet medicis falſo cenſebatur. Au-
gebatur fides eo magis, quod nihil
opis attuliſſent medici. Conquereba-
tur autem ipſe de ſæuiſſimis colli do-
loribus; quibus à prandio concitatis
totum abdomen mirifice intumeſ-
cebat. Ita vt corpore aliquantulum
curuato ad libitum pederet, vnde
ab his quid ſupra communem mor-
borum naturam ineſſe ratis velut in-
curabilis, arte ſaltem medica, penitus
relinquitur. At de eius inſpectione
vanam eiuſmodi medicorum opinio-
nem ſtatim conieci; ictero enim ar-
quatove morbo, eum laborare, tum
faciei colore, tum veſicæ, ac alui ex-
crementis, cognitu pronum fuit.

CVRATIO XIIII.

LAVRA Domini Hortenſij fa-
mula, trigintaqinque annorum
circiter 8. annis fere elapſis, &
æſtiuis menſibus, καύσῳ triduum
correpta, intra horam leui oborto
ſudore

ſudore ab aſſumptis granis 4. auri noſtri diaphoretici, mirabiliter conualuit. Sic in maiori mundo ſæpe obſeruamus, aerem exæſtuantem, pluuia, quæ ſudori comparatur, miteſcere ac conſopiri.

CVRATIO XV.

LVCAS Albinus annum vigeſimum ſeptimum agens, nunc prope Sancti Dominici ædem còmmorans ſexennio peracto, à duobus menſibus cum dimidio contumaci tertiana duplici detentus: cum inſigni tumore lienis, ſudoribus nocturnis, inappetentia, vigilijs, alui ſiccitate & ſimilibus breui, Deo induſtria noſtro vtente, liber euaſit. Eiuſmodi febris ſedes in præcordijs erat, liene videlicet & iecore induratis & obſtructis, reliquis itidem naturalibus in conſenſum abductis; vnde incredibilis virium

proſtratio & incredibilis marcor. Sudores quidem & vrinæ crudita tes à principio ad finem iugiter con comitantes, ægrum morbo ſuccubi turum aperte docebant, maxime et iam altero medico trimeſtri toto fruſtra experto. Cura fuit concreto humores diſſoluere, attenuare & ex pellere.

CVRATIO XVI.

DOMINVS Marcus Antoniu de Acariſijs, in via S. Donati prope Ecleſiam Diuæ Mag dalenæ quinquaginta quinque anno natus, toto nouimeſtris ſpatio, fœ diſſimum in facie vlcus, de his, qua telephia vocant, pertulerat; nare primum inuaſit vlcus, quas ſenſin corrodens & abſumens ad viciniore partes primum, poſtea ad oculos vſ que irrepens, totam faciem pene per ſuaſit. Quanquam autem, vel quia le uioribus principis obſtandum iudi

cauit

cauit, insigniores medicos consuluisset; eorumque opera, ad præfatum tempus vsus fuisset, nasi tamen dimidiam partem vna & extremitatem labij superioris, erosam, & laceram ab his retulit.

Turpissimo huic occurrendo affectui, oleum balsamicum subdulce primo ad effectam partem illiniendam, imperauimus: cuius ope humoris acrimonia sublata, oleum sulphuris balsamicum præstitimus. Intus ad humorem acrimoniam pariter summouendam, corallinam essentiam præbuimus, quibus tribus facillimis & gratissimis prauum hoc mali genus, è vestigio extirpauimus. Hinc discant Iuniores non vbique purgandum, aut sanguinem detrahendum; sæpe etenim quæ in morbis ferina & indomita cernuntur, blandis & minimè difficilibus remedijs superantur.

CVRATIO XVII.

PERILLVSTRIS Dominus Ludouicns de poggijs, annis circiter ſeptem elapſis, dum vigeſimum quintum ſuæ ætatis annum tranſigeret, quamuis optimum firmumque temperamentum ab vtriſque parentibus nactus, ſtaturam ſatis decentem, membrorum concinnam aptamque proportionem atque ſymmetriam; tamen in hunc, qui ſequitur, affectum grauiter incurrit. Primum quidem in diros quoſdam inſultus, qui derepente & motu fere momentaneo, horis certis ſtatiſque nullis, eum per interualla adorientes, in præcordijs ſtatim murmura quædam ac rugitus concitabant: quibus cordis παλμὸς, capitis ſudor madidus & frigidus, membrorum omnium tremor ac concuſſio accedebant. Paroxyſmo autem exoluente, ſolutiſque

que musculis aluum deponebat; à quo postea liber & omni alio affectu immunis, solitis & proprijs obeundis munijs, vt prius incumbebat. Cordis potius, quam cerebri affectum esse, palpitatio primo oborta iudicium præbabat.

Huius morbi causam catarrho atque capitis defluxioni communem cum Hipp. libro de flatibus, & auctore lib. de morbo sacro, quicunque tandem sit, quam & secundum ipsum Cur. prima explicauimus. Itaque eiusmodi causæ prospicientes, patentes vias, quibus flatus superuacui exire possent, reddidimus; viscera primum naturalia in suo robore continentes, vitalia & animalia postea accommodatis remedijs firmantes atque stabilientes, pro voto eiusmodi terrificos insultus in vniuersum debellauimus.

CVRATIO XVIII.

NOBILIS Dominus Pij Co-radini vxor annos triginta n-ta à multis annis praua ven-triculi cõſtitutione laceſſita flamm-tico noſtro ſpecifico bis in die ad 1 dies dato ſubleuata fuit.

CVRATIO XIX.

PAVLVS de Bobus triginta & 5. annos natus, in via ſancti Eſa-iæ, 27. annis, Telephia vlcer in tibijs patiebatur, quibus vt mede-retur, bis & ter decoctum gaiacinun fruſtra biberat. Sed illis remedio in dies exaſperatis & de ſanitate reci-pienda cum vix quicquam ſperaret in manus meas curandum ſe obtulit, eique via ac methodo qua defluxi-ones curare mos eſt, ſanitatem reſti-tuimus. Localibus etiam pari ratio-ne, quà in ſuperioribus admotis.

Hæc vera & non ſatis laudanda catarrhorum excidendorum methodus. medicus probe remediorum & Egrorum naturam, vires, ætatem & ſimilia cognoſcat, ne omnes eodem calopodio calceet.

CVRATIO XX.

PETRVS de Armaſottis faber lignarius prope forum boarium, quinquaginta annos natus, quatuor annis elapſis, lenta febre de genere hecticarum cum ſicca tuſſi & aliȷs grauioribus ſymptomatis, à tribus menſibus decumbebat, ad quem vocatus; & primum de incendio illo ſaturnino ſolidis iam partibus inhærenti conſopiendo cogitans: penſitatis, & exactè examinatis vulgarium medicamentorum formulis, in ſpargirorum vireta me contuli, ex quibus vnicum & perexcellens remedium excerpere libuit. Id autem eſt ſaccharum magneticum, cuius vires

& faculeates in omnibus ardoribus extinguendis ſatis extollere non valeo. Interim victum humidum & tantiſper plenum minime neglexi. Ad hos affectus cathartica non admitto, nam quod ſeruandum eſt imprimis, humidum abſumunt, & vires proſternunt.

CVRATIO XXII.

SOROR Maria in Cœnobio corporis Dominici quinquagenaria, hydrope aſcite, à nonnullis menſibus detentata; eadem methodo ijſdemque fere remedijs, vt in curatione ſecunda diximus, ſanitati reſtituta eſt; annis duobus poſtea decurſis in eundem affectum, ſed ob prauam victus rationem reincidit: & ijſdem remedijs iterum ſubleuata fuit.

CVRA-

CVRATIO XXIII.

NOBILIS religiosa S. Mariæ Cælestina viginti quinque circiter annos nata, in Cœnobio Diui Petri martyris hectica febre, cum sicca tussi, lassitudine totius corporis valde oppressa, aliorum medicorum operam quinque menses penitus deluserat. Illi nos opitulantes saccharum rosaceum antihectico nostro alteratum bis in die dabamus. Victus fuit plenus & humidus, vt hecticis vulgo præscribi consueuit. Eaque grato hoc remedio ad mensem bis in die dato optime conualuit, hic obiter adnotare subit, debilia corpora catharticis minime obruenda.

CVRATIO XXIII.

ILLVSTRIS DOMINVS Matheus de Fabrettis, annos 40. circiter agens à multis annis ventriculi dolorem intenſiſſimum patiebatur. redibat is dolor quotannis, certis temporibus atque diebus, vt plurimi morbi, ſtatis horis, ſolitiſque diebus, ſuos in nobis exſuſcitant paroxyſmos.

Ad huiuſmodi dolorem ſedandum, medicum ſibi familiarem accerſebat, qui ſecundum ordinaria atque communiora artis præſcripta eum purgabat, ſanguinem detrahebat, fotum, litum emplaſtra & ſimilia imperabat: his tamen inuitis dolor ad deſtinatum finem vſque ſpectabat. Et quamuis ineunti vere ſimilem repeteret purgationem: nihilominis ijſdem temporibus dolor acer & mordax redibat. Quocirca meo vſus conſilio pillulas, quas catholicas nominamus, per tres dies accepit

accepit; quibus tartaream illam materiam tunicis ventriculi, ac vicinioribus, iecoris & lienis partibus inhærentem omnem deiecit, nec ab eo tempore dolor vnquam reuerſus eſt.

CVRATIO XXIV.

ADMODVM Reuerendus P. Marcus Antonius Cœnobij Diui Stephani ſubprior, ſalſa acri defluxione ad extremum deductus: poſt infinita prope medicamenta, ab alijs medicis præſcripta, quinque cauteria ſiue fonticulos, ad multos menſes incaſſum gerebat. Sic autem, noſtra ope adapertis communibus naturæ emunctorijs, breui conualuit. Nec prætereundus quorundam medicorum error, arbitrantium defluxionum curam in eiuſmodi tormentis reconditam eſſe: non quod omnem cauteriorum vſum improbem; ſed omnibus omnino morbis

bis promiſcue non adhibendum, à plerisque experientia comprobatum eſt. In hac curatione aſtrictam aluum bis, & ter in die malanagogicis blandè aperuimus, conſtipatos cutis poros, diaphoreticis reſerauimus, & tandem defatigatis membris, roborantia dedimus: quæ vt in alijs curationibus ſatis explanata præterimus.

CVRATIO XXVI.

NIger de Nigris annorum 60. ſenex, in via fuſariorum, maligna febre laborans, cum puſtulis nigris, lingua atra & arida, ſiti intenſa & alijs: pillulis noſtris cathoLicis purgatus, ſale prunellæ exhibito tuto & cito conualuit ſeptimo die videlicet atro ſanguine multo per aluum deiecto.

CVRA.

CVRATIO XXVI.

EIVSDEM Nigri filia 2'.annos nata, nuper puerum enixa, febre continua, regio morbo ante septimum superueniente correpta fuit, cui subueniendo, decoctum radicis rubeæ tinctorum, arctolæ, cetrach, in iusculo paratum ad aliquod dies præstitimus; cholagogum postea extractum tribus diebus alternis sumpsit, quibus intra 12.dies, sanitatem consequuta est.

CVRATIO XXVII.

HIPPOLYTAE Fabri lignarii vxori in Vico à via Diui Stephani ducente ad Cœnobium S. Petri martyris, tunc commorantis, fœdissimum atque turpissimum vlcus,' nares depascebatur. Huiusmodi vlcerum genera ad

ad Telephia & præcontumatia, in carcinomatum seriem, (nam & sæpe caustici actualis, opem recusant) multi reiicienda censent. Huic subueniendo balsamum sulphuris & aquam myrrhæ dedimus. Iudicato erat salsi humoris illuc appulsi vim retundere, quod fit, si coaguletur sal ipse: non tamen sal omnis eodem sulphure coagulatur; vnusquisque etenim proprio suo sulphure delectatur, id si experientia non constet; rerum collatione inuicem facta; aut si mauis naturæ lumine, satius eruenda atque cognoscenda remedia ducimus, quam futili & sophistico qualitatum examine. His itaque duobus, libera euasit, intrinseco remedio adhibito nullo, contra alterius medici sententiam, qui eam potionibus, sanguinis missionibus excruciare cœperat. Et ita sæpe multis infœliciter contingit, qui ob exiguum morbum, in grauissima incurrunt mala; nam ægroti purgantibus, phlebotomiis, cauteriis,

riis, inguiſugis, veſicatoriis & aliis crucibus impares ſuccumbere coguntur.

CVRATIO XXVIII.

ILLVSTRIS Dominus Bernardinus de Mareſcottis, vigeſimum primum ſuæ ætatis annum vix explens contumaci atque moleſtiſſima capitis defluxione, ad aliquot annos vexatus, Laryngis & vtriuſque amigdalæ glandulæ, inſignem laxitatem contraxerat, vnde deglutiendi difficultas, & ſuffocationis metus; circa glandulas creuerat hyperſarcoſis ad nucis iuglādis ſpiſſitudinem: & cachecticus tandem iam à longo tempore factus, curandi difficultatem non minimum augebat. Huius porro defluxionis cauſa maxime ab obſtructis naturalibus, vtpote iecore, liene & circumiacentibus partibus pendebat. Cuius defluxionis radices præſcindendo, arcanum vitrioli & tartari ad ſex

dies

dies dedimus, ſaccharo metallino poſtea adiecto, quindecim dierum ſpatio vſus eſt, quo tantum capitis robur conſequutus eſt, vt in poſterum nullas tempeſtatum mutationes, quibus alias valde obnoxius erat, pertimuerit.

CVRATIO XXIX.

ILLVSTRISSIMI Domini Ioannis Boni tunc apud Ducem Mutinenſem Magni Ducis Etruriæ Legati, filia nomine Catharina, icteritia alba, gallis palles couleurs, laborabat, nonnullis febris alba, amatoria febris, & virgineus morbus indigitatur; febris alba autem quibuſdam dicitur, imitatione Hippocratis, qui alias rubras, alias præpallidas & liuidas febres appellauit. Paracelſo icterus cineritius appellatur libro de tartareis morbis; quidam febrem eſſe non autumant, ſed affectionem illam febrientium in

morem

morem, pulsus duntaxat celeritatem, frequentiam & debilitatem habere; addunt non ob caloris augmentum, sed ob euentilationis defectum. Nos causam iecoris promiscue ac lienis obstructionibus meritò tribuendam censemus; quod rectè Fernelius vir doctissimus ictero cuiuis tribuit. Ad huiusmodi obstructiones tollendas vnico contenti sumus remedio, quod cum citra ægri molestiam semper exhibeatur, facile nobilibus & delicatioribus propinamus. Huius remedij energia & proprietas, est tartarum vbique concretum dissoluere, prauos humores in bonos commutare, idque alterando tantum, non autem purgando. In fine vero humoribus dissolutis & præparatis, eiusmodi decoctum manè capiebat.

Recip. rad. fœniculi,
petroselini,
graminis, } an. onc. 1.
fol. cichorij
pimpinellæ
betonicæ } an. m. 3.

arthe-

arthemisiæ
sennæ onc. 1.
anisi drag. 2.
liquiritiæ totidem drag. 2.

in iusculo omnia coquebantur, v
dixerim, quibus probe conualuit.

CVRATIO XXX.

DONNA CAMILLA Iuli Cæsaris de Pezi vxor suæ ætatis annum 27. explens prope templum, quod crucifixi dicitur, dysenteria cum febre continua grauissimè cachochymica iamdudum erat mensium premebatur suppressione, & ventriculi dolorem patiebatur. Dysenteria febri successit, diacarthamo intempestiue dato; ventris insuper torminibus diu noctuque, ingenti siti, vigilijs vexabatur. Curationis initium ab anodynis duximus, dein confortatiuis & corroborantibus. Anodyna fuerunt, laudina confectio, theriaca & similia. Confortantia

antia & roborantia verò fuere, coralli, vniones, terra ſigillata, ceri & ſimilia, quibus tutò & citò totam abſoluimus curam.

CVRATIO XXXI.

LVCIA Dominici Michelini Garzolarij filia; in via foſſariorum, nouem annos nata, oculorum ſuffuſſione fere luce orba; vt ſuperior, in curatione recenſita citò conualuit. In eadem via ſuperiori eſtate filiam rhedarij Domini Hieronymi de caprarijs, affectu haud diſſimili detentam, iiſdem quoque remedijs æque ſanauimus. Plures etiam pueros, à ſimilibus affectibus, incolumes ſeruauimus.

CVRATIO XXXII.

DONNA Clara Parmi Bartholomei vxor, quadragenaria, prope Diui Petri ædem, grauiſſimo

uissimo ventriculi dolore, quæ καρδιαλγία Græcis est, à decem annis ob anthimonium perperam à circunforaneo exhibitum, acerbè affligebatur, vniuersali macie, varijs languoribus & ærumnis oppressa in hydropem inciderat. In sui auxilium multos exciuerat medicos qui frigidis perpetuo vtentes, malum duplo deterius reddiderunt: aucta enim frigida ventriculi constitutione, cruditas quoque augebantur, à qua hydrops præsentaneus.

Arsenicalis virtus anthimonij, & proprium eius remedium, illos plane latuerat. Huic porro fœliciter sanitatem restituimus, communi metallorum theriaca, cuius vires descriptionem in lucem alias prodituram distulimus.

CVRA.

CVRATIO XXXIII.

CONSTANTIVS Barbitonſor annos 35. natus prope templum Diui Saluatoris; maligna febre, cum exanthematibus nigris, inexplebili ſiti, lingua nigra & aſpera, acerbiſſimo capitis dolore, inedia, vigilijs & ſimilibus, quæ moribundos inuadere ſolent vexatus eſt. Vigebant tunc continui imbres & in media hyeme, quo tempore grauiores ſunt putredines, Hippocrate ipſo teſtante 3. Aphoriſ. Aphoriſmo 16. & 17. victus in primo tenuis, & humidus fuit. Totus curationis ſcopus ad putredinem arcendam, citra virium iacturam dirigebatur: nec illis aſſentiendum mihi videtur, qui ſtatim primis morbi inſultibus, naturam variè conflictatam, vehementibus remedijs, toto genere naturæ moleſtis, vt ne ſani quidem abſque præſenti damno per-

ferre possint, onerant atque defatigant, adeoque natura duobus oneribus impar succumbere cogitur. Itaque nos humorum mutationi, alterationi, & per Epicrasim purgationi incumbentes, alexipyreton ter & quater dedimus cuius omnia euanuere symptomata & cito pristinas vires recuperauit.

CVRATIO XXXIV.

ILLVSTRIS Dominus Carolus Vertone Bergomensis, annorum viginti, in ædibus Domini Hieronymi Pij tunc commorans articulari morbo, genubus & pedibus correptus, diu, noctuque mirum torquebatur. neglectis topicis, & Ellebori her modactylorum extracto ter & quater exhibito, dolor omnis remittitur. Ad iuncturas vero principalioraque viscera roboranda, puluerem nostrum antipodragricum ad complurimos dies, bis in die propinauimus,

mus, & his facillimis, hoc indomitum morbi genus penitus cessit.

CVRATIO XXXV.

DOMINICVS Camuso, Baiulus annum trigesimum quintum prope delubrum vulgo della beroncella, angina, κυνάγχη Græce dicitur, grauiter correptus, cum acuta febre luctabatur, interiores fauces, atque ceruicem, phlegmo etiam occupabat. Hinc salutis spes exigua super erat: non ita tamen vt scribitur ab Hipp. de ea quæ citra apparentem tumorem ægrum primo die sustulit, venis sub lingua tunsis, sanguineque abundanter fuso cito conualuit. Ad fluxus fomitem penitus compescendum, sequenti die, pillulas de agarico & aggregat. ad drag. 1. ſ. dedimus.

CVRATIO XXXVI.

NOBILIS Domina Virginia, D. Pij Conradini vxor, triginta quinque annos nata, simili sed grauiori affectu oppressa erat, in scapulis statim cucurbitulas admouendas curauimus; & cum morbi feritas nihilo remissior appareret, postmodum cephalicam in dextro bracchio aperiendam iussimus, tunc enim è lingua, propter tumoris magnitudinem, fauces & os quasi occupantem, detrahi non poterat. Extra interim affecta pars oxyrhodino inungebatur, linteolis oxycrato madefactis superimpositis. At inflammatio rebellis, & peruicax perstabat, aliquantulum tamen imminuta, sublinguales igitur venas aperire potuimus. Et sic gargarismate repercutiente & detergente etiam adhibito, vna cum remedijs supradictis libera euasit.

CVRA-

CVRATIO XXXVII.

NOBILIS virgo annorum viginti quatuor ex prosapia de Angelellis nomine Diana apud moniales Diui Petri martyris religiosè degens, à multis iam annis prædurum tumorem scirrhosum, in genæ dextræ medio gerebat. Cui vt occurreret multa iam frustra tentauerat. Indolens erat hic tumor, nisi tactu pressus, venæ in ambitu rubentes, tumentes, & liuidæ: Cæterum extrinseco quouis admoto remedio, & dolor & inflatio & inflammatio concitabantur. Cum ergo Cœnobij Medicus eiusmodi signis monitus, totum negotium naturæ committendum satius duxisset, quam vllo remedio curationem tentare, factum est, vt tumoris naturam attentius perquirens, valido tactu, materiam subtus latentem cognouerim quare tumorem valido

caustico aperiendum existimaui: adeoque causticum argenteum vsurpandum censui, cuius descriptionem & præparationem, cum alijs Deo dante typis mandabimus. Aperto tumore, steatomatum instar, materia manabat, hæc prorsus gangliorum atque lupiarum in morem propria cisti continebatur.

CVRATIO XXXVIII.

ADMODVM Illustris Domina Dorothea D. Augustini Bero vxor post febrem continuam in duplicem tertianam inciderat; quàm κακοχυμία, ventriculi frigida constitutio, viscerum, lienis & iecoris durities, mesaraicatum obstructio, inappetentia, vigiliæ, & similes affectus concomitabantur. Nobilis hæc Domina, vt natura satis delicata, & vulgatis remedijs nauseabunda, ipsisque, & morbi diuturnitate defatigata, vitam in non

in non exiguo diſcrimine trahebat, & magis certè, quod ad hydropem iam iam incipientem inclinaret. Huius curationis difficultas & à parte ſubiecti & à morbi natura pendebat.

Quocirca nobiliſſimæ ægre nobiliſſimum hoc electuarium exhibuimus. Recip. ſalis centaurij minoris drag. 1. conf. roſarum & violarum an. onc. 1. olei vitrioli 10. mixtis omnibus concinnabatur Electuarium, cuius drag. 2. bis in die dabantur; cuius beneficio breui conualuit.

CVRATIO XXXIX.

NOBILIS Domina Dorothea Domini Matthei Fabritij vxor, annorum 45 prope Diui Franciſci fanum, ſuperioribus annis acutiſſima febre correpta fuit, eaque non niſi à praua aeris conſtitutione, prout molti ſimilibus febribus detinebãtur. Primum febris eam adorta eſt, cum vomitu ſinceræ bilis,

consequebantur capitis dolor, in explebilis sitis, inquietudines, linguæ scabrities & similia; victu tenui, humido & frigido instituto, corpus totum, cholagogo potu, ex rhubarbaro, manna, & catholicone purgauimus. Secunda die iulepum attenuantem & refrigerantem, vt pote ex acidis paratum bis exhibuimus. Tertia tandem die astrorum beneuolo aspectu seruato, horaque qua ascendebant pisces, Ioue in medio cœli culminante, venam dextri lateris tundendam curauimus. Vnde detractis onc. 7. sanguinis, statim omnia quæque cessarunt symptomata & sic incolumius, liberaque euasit.

CVRA.

CVRATIO XL.

NOBILIS virgo annorum viginti quatuor in Cœnobio monialium Diuæ Magdalenæ, nomine Blancha Maria de dul.olis, hectica febre secundi gradus, capitis defluxione, dolore, vigilijs, inapetentia, anhelitus difficultate, & alijs fere ad extremum deducebatur, etiam si complurimis remedijs toto semestri vsa erat.

Hæc mala à suppressis mensibus, & obstructis venis mesaraicis & scirrhoso liene oriebantur. Eiusmodi suppressioni valde obnoxia erat; vnde singulis fere annis, chalybem vulgato more præparatum sumebat, à quo non parum leuaminis.

Hoc vero anno nihil proficiens, verum contra febre, cæterisque symptomatis auctis ipsa quotidie in deterius labebatur. In eius porro auxilium aduocatus, negotium etsi arduum tamen remediorum præstantia

ſuffultus aggreſſus ſum. Etenim febris ſpeciei apprimè proſpiciendo, vt quæ ſympathetica, non refrigerantibus ſolum, vt vulgo medicorum ſententia eſt, ſed aperientibus, & acidis ſubacta, facile euanuit; ac menſes tamdiu ſuppreſſos ſequenti apoſemate prouocauimus.

Recip. rad. altheæ, valerianæ an. onc. 1. ſ. rad. fœniculi, aſparagi & apij in vino albo per noctem maceratorum an. drag. 6.

fol. bethonicæ
pimpinellæ
cetrach
arthemiſiæ } ana. m. 1.
calendulæ
ſabinæ
cicerbitæ

bulliant omnia in decocto cicerum rub. factæ colaturæ libr. 2. diſſolue, mellis albi, ſacchari albi an. onc. 3 aromatiſetur drag. 2. cinnamomi, & croci ſcrup. 1. albumine oui clarificetur

cetur, & fiat Apoſema; quo ſumpto adeo perfectè ſanata eſt vt nuſquam abhinc in eoſdem affectus inciderit, licet à curatione annus octauus agatur.

CVRATIO XLI.

DOMINICA Admodum Illuſtris Domini Ioannis de Angelellis huius Ciuitatis Senatoris Ancilla, vigeſimum ſeptimum annum peragens, quotidiana à quinque menſibus valdè vexabatur; menſes ſuppreſſi, inappetentia, laſſitudo ingens, facies decolor & ſimilia ſequebantur. Licet toto illo tempore multa impunè conſumpſiſſet remedia; noſtra tandem ope, Electuarijque opiatici beneficio breui conualuit. Menſtruales vero purgationes adhuc ſuppreſſæ erant, nec pedes omnino detumuerant: quapropter Electuarium chalybeatum, cum vehiculis ad id deſtinatis præſcripſimus.

Sub finem tandem Apozema hystericum aperiens & discutiens ad nonnullos dies sumpsit, quibus paucis perfectè curam absoluimus.

CVRATIO XXXXII.

NOBILIS Domina Flaminia de Zanettinis, vidua annorum 30. prope ædem Sanctæ Mariæ maioris, à sexennio clauda, nisi fulcris aut Scipionibus ligneis, vulgò appellant potētias, fulta, per domum se proripere valebat: cuius causæ suberant, fœdissima, callosa & ferina vlcera, quæ tibiarum ossa carne fere tota denudarant; pedes, ob insignem duritiem, glandulis scrophularum instar distincti, è quibus singulis glandulis vlcera seorsum oriebantur, & paulo post consanescebant, relicto tantum tumore; ita vt in eodem membro, materia peccans contrarios produceret effectus: in tibijs scilicet carnem arrodens & in pede car-

nem liuidam & callosam producens breuitatis gratia omittam quæ incassum ab alijs medicis experta erat, nec enim citra bilem recensere fas est. Reliquum & corpus totum cacochymicum, facies liuida, narium extremitas & labia plumbata, febri insuper lenta assiduè conficiebatur, quæ omnia solita nobis ratione persanauimus.

CVRATIO XXXXIII.

NOBILIS Dominus Franciscus de Salinbenis triginta quinque annos natus, prope Diuum Dominicum duplici tertiana continua, cum insigni capitis dolore, & alijs grauissimus symptomatis acerbè diuexabatur. Huius febris procathartica fulgur fuit derepente palatij ruri constituti portas & fenestras concremans.

Is, vt flammas sparsim excitatas extingueret, tantum laboris sustinuit,

vt spiri-

ſpiritus & humores accenſi, atque tetro fulguris odore perfuſi, dictam febrem pepererint. Tempore exacerbationis, circa ventriculum tantos tamque immanes & celeres dolores ſentiebat, vt veluti fulguris ictu perculſus, breui ſpiritum efflaturus videretur.

Diro atque formidando huic ſymptomati, intereſſe volui, vt quod opus conſultiùs agerem; Cum ergo iam inſtaret dolor, aquam cinnamomi ad onc. i. dedi, qua ſtatim dolor ceſſauit; à ſimili, fulguris incendio, edoctus, id non aqua, ſed potiùs altero igne extingui. Sic ardente illa febre extincta, hemicrania à fuliginoſis vaporibus proueniens, contumax & rebellis perſiſtens, ſequenti decocto ſublata fuit.

Recip. raſuræ ligni viſci quercini
an. onc. 1.
rad. chinæ minutim conciſæ
ſalſæ parillæ onc. 1. ſ.

fol.

fol. bethonicæ, cierbitæ, cichorij, boraginis, acetosæ — ana. m. i.

sem. peoniæ, dauci — ana, drag. i.

parabatur decoctum in iusculo carnis vitulinæ.

CVRATIO XLIV.

FVLVIA Andreæ Siloni vxor, in via Nozadellæ, 40 ætatis suæ annum circiter agens, feriпа duo vlcera, caua, sordida, callosa, dolorifica, toto biennio misere patiebatur: vnde clauda, cachectica, macie confecta, & aliis prope infinitis ærumnis obruta, toto illo tempore, aliorum opem frustra experta erat. Sub nostris tandem manibus, breui & paucis pristinam recuperauit sanitatem.

Primis

Primis diebus decoctum melanagogicum ex ſenna, Epithimo, polipodio, cuſcuta & ſimilibus ad aliquot dies accepit, pro topicis, vnguento ex vitellis ouorum vſa eſt tantum, traumatico puluere interdum abiecto.

CVRATIO XXXXV.

FRANCISCVS Pinetus annos 35. natus ſerici textor in eadem via nozadellæ paralyſi in brachio ſiniſtro à ſemeſtri detinebatur, fotu ex pede bouino.

fol. roriſmarini
ſaluiæ
menthæ
praſſij albi } an. m. ß.
calamenthi
origani &
bacc. lauri &
iuniperi an. p. I.

coquebantur in vino & aqua ſumpto etiam potu ex dulci ſale vitrioli & tartari balſamo. Et his optime conualuit.

CVRATIO XLVI.

NOBILIS Dominus Symon de Brusattis annorum 27. articulari dolore, in genibus & pedibus grauiter adfectus, extracto elleborí & hermodactylorum artificiose præparato, materia purgata, statim melius habuit, dato tandem puluere nostro antipodagrico ad 5. vel 6. dies tantum, vt tartareus ille humor è sede penitus extraheretur, & læsarum partium robur restitueretur, citò & iucundè conualuit.

CVRATIO XLVII.

DOMINI Guigni Procuratoris Bonon. Colonus nomine barba Francesco sexagenarius morbo quodam atroci, nouo, aut saltem paucis audito, à quindecim annis male detinebatur; cum in manus meas curandus peruenit,

nit. Is affectus erat tumor perexiguus in genu dextro, lentis magnitudinem vix ſuperans, liuidus & durus, ſine inflammatione, vllaue alteratione. Locum affectum, nec digito, nec alio inſtrumento tangi patiebatur æger; intus nihil humoris deprehendebatur, vnde inter quas tumorum ſpecies annumerandus eſſet, modica difficultas non erat. neque enim malignam, atramque bilem, tamdiu, tamque exiguis limitibus contineri tamque diros cruciatus concitare, me legere vnquam memini. Redibant inſultus ter & quater in die, toties etiam quoties aliquid caſu duriter in tumorem incideret.

Præclaros medicos conſuluerat, quidam carcinomatis rudimentum arbitrabantur; alii fortaſſe Parei malignam arthritidem, maxime cum ligni Gaiaci decoctum ad *40.* dies præſcripſerint. Verum hallucinati ſunt omnes; tumore enim adaperto, neque humorem atrum, neque

neque carcinomatis principium ſubeſſe deprehendimus. Cum ergo ad me primum venit, neque locum affectum me tangere, minus emplaſtrum aut quoduis aliud remedii genus apponi ſuſtinebat, rogatus tandem vt pennula aliquo oleo inuncta tangi pateretur, annuit; pennula igitur mercurii oleo parum imbuta tumorem leuiter tetigi, à quo dolor omnis ſublatus videbatur: hinc lætus vnicuique genu tanguendum permittit. Sequenti die vt præuideram redijt inſultus. quare mali radices intro ſubeſſe ratus, potentiale cauſticum tumori admoueo, Eſcharam, vt moris eſt, baſilicone vnguento, & butyro procuro: qua ſublata, vermes pertenues, veluti pili prodeunt, qui ſcalpro attriti, tantum doloris ſuſcitabant; vt non licuerit ipſos forcipibus euellere; æger enim ſtatim humi concidit, vt prius; quocirca crane circumcirca epuloticis aſſumpta, ipſos volſellis fortiter extraxi, ſed vnicum tantum

tum

tum viuum, apis inſtar aculeo nigro armatum ; cætoros laceratos & mortuos, ob applicata remedia. Cum autem præfatum vermem viuum in manu poſuiſſem, ipſam illico momordit, mihique grauiſſimum dolorem fecit, quod & viderunt plerique alij. An ſit AEtij, Pauliue Aeginetæ dracunculus, cuilibet iudicandum reliquo, præſertim cum in multis diſcrepet, & in multis conſentiat. Vulnere tandem perſanato, lætus ille ruſticus domum ſe contulit.

CVRATIO XLVIII.

DOMINVS Franciſcus de Nanis quinquagenarius, in via vulgo del pradello, nephriticis dolorib. grauiter excruciatus, breui ſequentibus ſubleuatus eſt.

Corpore vniuerſaliter prius purgato.

Recip.

Recip. pulpæ caſſiæ onc. 1. ſ. rhubarbari ſubtiliſſime triti.

Electuarium poſtea ſequens, bis in die ſumpſit,

Recip. lapidum lincis
iudaici
ſpongites
cryſtalli præpa. } an. dra. 1.
conſ. roſarum onc. 3.
bethonicæ onc. 1.
ol. vitrioli gra 20.

hoc remedio calculos complurimos excreuit, & quia in hunc morbum ipſe natura valde propenſus eſt factum eſt vt ineunti vere ad præcautionem ſumat.

Recip. therebentinæ aqua maluæ lotæ onc. ſ. pul. bethonicæ drag. 1. ſ. corpore tamen antea purgato, vel caſſiæ pulpa: vel ſequenti decocto.

Recip. bethonicæ m. 1.
ſennæ onc. 1.
coriend. & aniſi an. drag. 1.
liquiritiæ raſæ & contuſæ onc. ſ.
bulliant in decocto pectorali, pro tribus doſibus.

CVRA-

CVRATIO XLIX.

GENEROSISSIMVS & Illustrissimus Comes Dominus Stephanus Hungarus, Bononiæ in Collegio nationis Hungaricæ, duplici tertiana intermittente, cum insigni lienis tumore, à quadraginta diebus grauissime detinebatur. Florentiæ primum medicos ad mensem incassum consuluit. In nostris vero manibus antidoto alexipyreto ad 10. dies dato fœlicissime conualuit.

CVRATIO L.

ANGELICA Iacobi Realij Piscatoris filia annos 18. nata in via del pradello, grauissimis capitis & ventriculi doloribus, crebris syncopis, & vigiliis, quibus accedebant subrubræ pustulæ in facie, ob calidissimum vaporem assiduè ab inferioribus elatum obortæ, torque-

torquebatur. Omnia venerant à ſuppreſſis menſibus: quocirca corpore primum, Ellebori nigri extracto, ter & quater perpurgato: Et aperientibus, venis menſtrualis adapertis, propè conualuit.

CVRATIO LI.

NOBILIS monialis Catharina Maria de Mareſcottis in monaſterio Diuæ Magdalenæ, 30. annos nata, ingenti tumore in abdomine, hydrope, capitis dolore, crebris ad caput euaporationibus, cum lenta febre, à ſeptem annis oppreſſa erat; quo toto ſpacio, multa, multorum medicorum, ſine fructu, tentauerat remedia, ei ſubueniendo Electuarium vnicum diſſoluens & diureticum exhibuimus.

CVRATIO LII.

NOBILIS Dominus Galeatius Pius 35. annum natus, ſe'qui-annototo, à mille malis vndique impetitus decumbebat. Caput imprimis doloribus, ſurditate, viſus deprauata facultate, vigilijs & alijs detinebatur: pectus, abdomen, & quæ in his continentur; crura inſuper, brachia, manus & pedes, eodem fere modo ſimul afficiebantur: non hominis ſed cadaueris effigiem gerens, ſingulis momentis animam efflare videbatur. Morbi natura ad vnguem examinata, atque remediis, quibus prius vtebatur cognitis, alia iucundiora, certioraque propinauimus. Curam hanc itaque per ſeleƈtiſſima alexipharmaca aggredior: febre negleƈta, tanquam ſymptomatica; acceptiſque alexipharmacis ad quinque dies, febris euanuit, mitescunt dolores, & naturæ robur ſenſim

ſim adipiſcitur. Verum vt morbi radices altius in oſſibus defixas funditus euellerem: ſolidiora humectare, vt facilius intro ſubire poſſint alexipharmaca, decocto humectante & refrigerante, ſolicitus fui. Huiuſmodi decocta parantur ex cichoriaceis, intubus, lactucis, capillarijs & ſimilibus, iuxta ægri, & partis magis læſæ conditionem, quibus ex animi ſententia peracta eſt cura.

CVRATIO LIII.

ILLVSTRIS Dominus Gozadinus de Gozadinis trigeſimum annum peragens, in icterum morbum incidit, euidente cauſa præuia nulla, niſi ob calidius iecur, bilem ſupra modum ingenerans, quæ è cholidocho reſiliens, & quoquouerſum in corpore ſparſa, cutem omnem defœdarat, atque in ipſo hepate, partibuſque vicinio-

ribus ingentes obſtructiones produxerat; vnde illius hypochondrij grauitas & tumor conſpicuus, à quo ſcirrhum cito enaſci hydropemque certum erat, magis cum à nouimeſtri, morbum ipſum vtcumque ab alijs exhibitis exaſperatum pertuliſſet. Nec mirum, cum ipſi chalybem vulgato pharmacopolarum more præparatum ad complurimos dies exhibuerint. At chalybs, quam rectè exhibitus fuerit, facile eſt cognitu ſi morbi indicationes, & medicamenti vires aliquantulum examinentur. Ad grauiſſimum iſtud mali genus, penitus remouendum, Rubiæ tinctorum eſſentiam, eiuſdemque herbæ ſalem, cum conſeruis roſarum, & ol. vitrioli dedimus, quibus intra viginti dies liber euaſit.

CVRA-

CVRATIO LIV.

NOBILIS Dominus Guido Amorinus triginta annos natus ψώρᾳ, latinis praua tentigine, ita acerbe per ſexennium diuexabatur, vt quamuis complures medicos quotannis conſuluiſſet, atque medicamenta varia expertus eſſet, ne minimum quidem leuaminis perſenſerit. Quidam ex his morbum à latente lue, ortum ducere rati, decoctum gaiaci & ſalſæ male ipſi præſcripſerant; alij in ſolius iecoris calidam intemperiem malum reijcientes, ſuccos cichoriaceos, ſerum lactis & ſimilia imperabant. Sed incaſſum omnia, etſi ad vnguem præſcripta ſeruaret.

CVRATIO LV.

NOBILIS Domini Horatij de Leoporis vxor, nomine Helena in via Sancti Donati, triennij ſpatio duplex morbi genus paſſa eſt. Primum nephriticum dolorem, cuius immanitate triduo diuexata, cum me accerſeret, hoc remedio breui ſuſtulimus.

Recip. lapidum lincis
ſpongites
iudaici &
aſtaciorum } an. part. æq.
fiat puluis iuxta artem.

cuius bis drag. i. exhibita, perexiguos calculos excreuit. Alterum erat ſpaſmus φυσώδης, quo mirum in modum noctu crura, atque tibiæ obſidebantur; inſultus ad horam fere perſiſtebat. Huius affectus cauſa non immerito prætenui vento, in neruorum ductibus contento adſcribitur, qui

qui exſuſcitatus celeriter crus atque tibiam peruadens, animal ſpiritui viam intercludit. Vnde ad originem ſpiritus animalis conuerſus ſecum rapit partes neruoſas. Ad huiuſmodi flatum diſcutiendum, ſpecificum ſudorificum exhibuimus, cuius beneficio diſcutiuntur flatus & aperiuntur obſerati pori.

CVRATIO LVI.

HIERONYMVS de Clericis Barbitonſor triginta annos natus, nón procul ab Eccleſia fratrum Seruitarum, in via maiori, vlcere chironiano, amplo, profundo, calloſo, circa poplitem genu dextri à multo, tempore detinebatur: cui decoctum, melanagogum, & cholagogum ad quindecim dies præſcripſimus; additis meliſſa, chamæpith. drachm. cicerbita & cichorijs extra ad callos ſummouendos vnguento ex vitellis ouorum, adiecto

ſarurin balſamo, cuius deſcriptionem vnà cum alijs in lucem proferendis in aliud tempus diſtulimus.

CVRATIO LVII.

DOMINVS Horatius Morellus annos vigintiſeptem natus, duplici tertiana decumbens, ſtatim in ſui opem me accerſiuit; Atque puluere noſtro antipyretico bis exhibito febris euanuit. Et ſic quæ ſecus in longũ protrahitur febris, accommodato remedio breui profligatur: nec mirandum, quia in alijs intra horam ad ſummum, febrem ſuſtulit, vbi videlicet pertinaces non ſunt deſluxiones.

CVRATIO LVIII.

PAVLVS de Bobus quadragenarius, monialium Diui Ioannis baptistæ tunc factor, vt vulgo loquuntur, à sexennio maligna & vere chironiana vlcera in tibijs acerbè patiebatur, ijsdem tandem claudus, & gaiaceni, salsæ & similium decoctis pertæsus; coraliorum & aliorum sanguinem specifice repurgantium remedijs essensificatis; vlceribus extra minime neglectis; intra quindecim dies optime valuit.

CVRATIO LIX.

NOBILIS Domina Smeralda de Salinbenis sexagenaria, cum ardenti febre eaque continua ad septem dies, grauissime conflictata, circa nonum diem vrinam multam crassam & subnigram cum calculo terete & oblongo, excreuit, à

qua febri & excretione, ſequenti remedio ſolicitata libera euaſit. Recip. confect. alchermes drag. ſ. vnionum præparatorum & lapidum aſtaciorum ſecundum artem præparat. an. gran. 9. parabatur bolus, qui bis in die reiterabatur.

CVRATIO LX.

DOMINVS Horatius de Perſidonijs annos 40. natus, in via Sancti Iſaiæ, carunculam in penis ductu iamdudum patiebatur, ea autem temporis progreſſu admodum aucta, vrinarium meatum penitus occluſerat. Ideoque triduo iſchuria oppreſſus ad me confugit. Aluo ſtatim enemate ſoluta, locum affectum tepenti lacte fouendum, idemque cum ſeminibus melonum ſorbendum iuſſimus; quibus inflammatio, ab ipſo ægro concitata, (dum candelis cereis, virgultis ligneis, atque filo ferreo carunculam atterere conare-

tur

tur) sedata fuit. therebentinam ad onc. 1. cum pulueris bethonicæ drag. . postridie accepit, & candelis cereis vnguento peculiari illitis caruncculam sensim sustulimus. Quid ad nos, si quinquennio post, eodem affectu correptus, aliorum in manibus curandus occubuerit?

CVRATIO LXI.

PERILLVSTRIS & Reuerendus Dominus Bartholomeus de Florauantis, vtriusque signaturę Referendarius, annum vigesimum quintum agens, vltra quinquennium grauissimis malis exercitus, communem medendi viam Patauij, atque hac in vrbe Bononiensi sub doctissimis medicis inutiliter comprobauerat.

Patiebatur autem insignem marcorem cum febre lenta, ventriculi frigiditatem incredibilem, & tantam, vt ibi concalefactum & fere ignitum

ſilicem appoſitum continuò geſta-
ret: hinc cerebri dolores & aſſidui
rugitus in hypochondrijs, mira inap-
petentia & concoctricis facultatis
imbecillitas. Propterea ipſe triduum
ieiunus, vt plurimum agebat, nam
magis à ſumptis cibis, circa ventricu-
lum doloribus vexabatur, & ad ter-
tium vſque diem ciborum pondus
& molem perſentiebat. Mitto capitis
dolorem, cui valde obnoxius erat,
alui ſiccitatem & alia complura. Is
tandem à tot ærumnis & infirmita-
tum incurſionibus, contra omnium
ſpem, pauciſſimis, facilimis & de-
licatiſſimis remedijs, priſtinam &
forte quam antea firmiorem, in no-
ſtris manibus recuperauit ſanita-
tem. Non remediorum quantitate,
ſed eorum vi, & efficacia ægri ſa-
nantur. Scopus fuit, concretionem
lapilloſam, frigidam, & marmore-
am diſſoluere; natura dein, regi-
mine victus præſcripto, reliquas in-
tentiones abſoluit. Victus fuit om-
nifarius, & à conſuetudine mini-

me

me alienus; fructus, olera, & quæ magis gustui arriderent, modice concessimus: morosos illos minime sequuti, qui nihil porrigere student, quod sapiat palato. Quod ad remedia: primis diebus aurum nostrum diaphoreticum ad aliquot hebdomadas bis in die, instar alimenti dedimus; vt densatam materiam facilius dissolueret, eandemque foras propulsaret.

CVRATIO LXII.

QVIDAM Latomus annorum 30. prope Diui Pauli Ecclesiam, Ictero arquatove morbo, à multis mensibus grauiter detentus, in hydropem ascitem incurrerat, febre lenta etiam & continua, ventriculi praua constitutione, anhelitus difficultate, & aliis mortiferis symptomatis conficiebatur. Is autem pillulis nostris helleborinis ter purgatus, sulphur hydroticum ad decem

dies sumpsit, cuius ope hydrops, febris, icterus, cæteraque symptomata foelicissime euanuerunt.

CVRATIO LXIII.

DOMINA Virginia Domini Horatij de Persidonijs vxor quadraginta annos nata, in via Sancti Isaiæ, maligna febre, animi deliquijs, nausea, ventriculi dolore & alijs sæuissimis symptomatis impetita, alexipyreti nostri ope, bis in die exhibiti probe conualuit.

CVRATIO LXIV.

ADMODVM Nobilis Domini Alexandri de Griffonis filius, annos duodeuiginti natus, exactis tribus annis, in terrificam hemitriteam incurrit. Manarat hæc febris ab immaturi fructus, principio æstatis, immodico vsu, atque à praua victus ratione, vt iuuenibus plerum-

que

que accidit; aderat & antea lienis tumor satis insignis, ob eandem victus intemperiem contractus. Purgato primum corpore, agarico, manna & syrupo rosaceo, obstructos meatus diaphoretico nostro puluere aperire deinde aggressus sum; quibus incunctanter adapertis, febris confestim euanuit. Subacta autem febre, lienis tumorem, croco martis & alijs dissoluentibus breui dissipauimus.

CVRATIO LXV.

IOANNES, Iacobi Durelli thecarum Fabri in platea N. commorantis nepos, annorum duodecim, catarractam, quam latini suffusionem nominant, quinquennium in vtroque oculo tulerat. Nec capitis atque brachii fonticuli, nec purgantia quæque ab alio medico per integrum semestre exhibita quicquam profuerunt. Quinimo ad me deductus alte-

alterantibus cephalicis, & ijs, quæ sensim per inspectabiles ductus, sanguinem fuliginosis vaporibus, & aliis impedimentis liberant, vti potius iudicaui, quam crucibus & tormentis, quæ multi sæpius pro veris medicamenis infæliciter experiri coguntur. Missis quippe cucurbitulis, phlebotomiis, sanguisugis, vesiccatoriis, sinapismis & similibus ipso morbo grauioribus; Conseruas capitales cum argenti arcano ad nonnullos dies exhibuimus, extrinsecus vitrioli aquam admouendo, quibus paucis omnino liber, & sanus euasit.

CVRATIO LXVI.

DOMINVS Iulius Cæsar Mainettus quinquagenarius, in via Sancti Donati, ἰσχουρίᾳ ab vreteribus vtrisque obstructis grauiter detinebatur, cuius in causa materia potius viscida & crassa depre-

hensa

nensa est, quam calculus. Incassum
am ad multas hebdomadas alterius
medici opem implorauerat. Ille au-
em ter & quater accepto à nobis me-
licamine ex tribus animalibus probè
onualuit. Huius remedij descripti-
nem aliis etiam alibi annectemus.

CVRATIO LXVII.

PERILLVSTRIS Domina Isabella Vizana prope Diui Sebastiani Ecclesiam, duplici tertiana laborans, breui auro nostro essensificato libera & immunis extitit. Eadem Domina, immodico sanguinis fluxu è naribus affecta, & quasi confecta, post varia vsualia remedia apposita, tãdem frontali ex croco martis, bolo armena, opio & rosaceo oleo, temporibus admoto deferbuit sanguis & fœliciter conualuit.

CVRA.

CVRATIO LXVIII.

DOMINVS VINCENTIVS Nelli magni Ducis Etruriæ gemmarius annorum quinquaginta, in domo Domini Petronij de Nigris hoſpitio exceptus, à duobus annis præduros tophos cum ſæuiſſimis capitis & articulorum doloribus acerbe patiebatur. Patauij primum, tanti affectus curationem non ſine fructu, ſed imperfectè ſub doctiſſimis medicis tentauit. Extremam vero ſanitatis perfectionem adepturus; Florentiæ agyrtam quendam conſuluit, qui eum cynnabari ſuffumigiis ad aliquot dies exercẽs, loco promiſſæ ſanitatis, malum duplo deterius reddidit, eumq́ue eo adduxit, vt continua febre, membrorum tremore, & anhelitus difficultate, ac fœtore concitatis, extremum halitum emiſſurus videretur.

Tot malis ſuperandis, decoctum humectans,

humectans, alimentoſum ſimul & alexiterium primis diebus ſumpſit. Febre aliquantulum propulſata, & viribus paulo vegetioribus, Antidotum antiuenereum noſtrum exhibuimus. Quibus rebus intra 40. dies priſtinam, perfectiſſimamque recuperauit ſanitatem.

CVRATIO LXIX.

DOMINVS Ludouicus N. ad portam viæ maioris, vectigalium exactor, annorum 45. in altera tibiarum acerbiſſimũ ac vehementiſſimum dolorem, quinque dies tulit. Cum autem eiuſmodi dolorem in tenui aura conſiſtere deprehendiſſemus, cucurbitulas exiguas, per totam tibiam admouendas cenſuimus; exiguis ſcarificationibus vix factis, dolor penitus euanuit.

CVRA-

CVRATIO LXX.

IDEM alias, pleuritide cum ardenti febre detentus, ſequentibus medijs probe conualuit. Primo die aluo enemata emollita, ſanguinem è latere affecto detrahendum curauimus. Fotu interim ex baccis iuniperi, malua, parietaria, praſſio albo, chamemilla, meliloto, & cymino affecta pars demulcebatur.

CVRATIO LXXI.

NOBILIS Adoleſcens Gaſparus Mozarellus, annos ſedecim natus in via di Loaza, pleuritide cum ardentiſſima febre vehementer cruciatus, ſequentibus, tutò & citò conualuit.

Recip. fol. maluæ, parietariæ
violarum, marrubij albi
an. m. 1.
florum chamemillæ an. p. I.
meli-

melilotti an. p. 1.
ſem. cymini, fæniculi,
lini an. p. 2.
coquebantur in vino & aqua, pro fotu veſica ſuilla adhibendo. Secunda die detractus fuit ſanguis è baſilica eiuſdem lateris, ad onc. 7. Tertia die potu ſequenti purgatus, Recip. decoct. florum & fruct. cord. cum ſenna q. ſ. mannæ calabrinæ, ſyrup. roſ. ſol. vtriuſque onc. 1. ſ. miſce. expectoratio facilis reddebatur ſyrupis de iuiubis & liquiritia, penidijs & ſaccharo cando, ſequentibus vero diebus ſequentem iulepum capiebat. Recip. aquæ cardui bened onc. 6. ſyrup violacei onc. 1. ſ. miſce.

CVRATIO LXXII.

IDEM ſuperiori æſtate duplici tertiana intermittente varie vexabatur: corpore primis diebus cholagogicis perpurgato, alexipyteron noſtrum ter ſumpſit, quo confeſtim conualuit.

CVRA-

CVRATIO LXXIII.

DOMINVS Iacobus de Bartholis. aromatarius Poretanus annos 40. natus, à multis annis cruribus,tibiis & pedibus paralyticus & immobilis, infinita prope remedia in vanum expertus fuerat. Imo resiccato radicali humidio , decoctis exsiccantibus & dietis attenuantibus, crura & tibiæ,veluti trunci lignei , rigidæ obduruerant . Cum iam quindecim annis in hoc statu reperiretur,& de salute ne quidem cogitaret,dato ad 15.dies ellebori & colocinthidis extracto, sensus & calor cruribus & tibiis exsuscitatur:eidem extracto auri diaphoretici grana aliquot admiscebantur,vt eodem tempore natura morbi diuturnitate oppressa,benigne purgaretur & facile instauraretur. Sub finem tandem vitrioli balsamum ad aliquot dies accepit. Et his gratissimis, deperditum sensum

ſenſum & ambulandi vſum mirabiliter recuperauit.

CVRATIO LXXIV.

ALTERA filia dictæ Dominæ Luciæ, annorum octodecim, aſſidue icteritia flaua detinebatur, idque ſuppreſſis menſibus: ventriculi & capitis dolore inde ſubſequuto. Cum autem triplici huic malo, tertiana duplex intermittens ſuperueniſſet; pillulis noſtris catharticis vniuerſum corpus apprime repurgandum cogitauimus: ſubinde ſequens electuarium exhibuimus.

Recip. conf. roſarum onc. 2.
anthos an. onc. 2.
bethonicæ
croci martis onc. ſ.
ol. vitrioli dulcificati ſcrup. 5.
ol. cryſtalli drag. ſ.

miſcebantur, & capiebat ſcrup. 3. ſingulis matutinis; quibus intra viginti

dies

dies & firmiorem, & vberiorē quam antea ſanitatem recuperauit, fluxere menſes, rediit natiuus color, & dolores omnes euanuere.

CVRATIO LXXV.

FRATER Vincentius Dominicanus Mutinenſis quadraginta annos natus, in ſincipite ſub ſutura lambdoide, tumorem inſignem de genere lupiarum ponderis lib. ſ. à nonnullis annis infeſtanter gerebat. In eo materia cyſtibus compluribus, cepæ ad inſtar, ſpiſſa, alba & ſebacea latens, foras prodijt: (tumore videlicet cauſtico adaperto) auulſis tandem quinque cyſtibus & radicibus, vnà cum cute exteriori, epuloticis aſſumptis intra quindecim dies liber euaſit.

CVRA

CVRATIO LXXVI.

QVIDAM textor Lucenſis, quinquagenarius, in via del Foſſato ſeptem annis elapſis, in vertice, ex pari tumore, (excepto uod vnica cyſte materia coercere- ur) ijſdemque mediis liberatus ſt.

CVRATIO LXXVII.

MARCVS ANTONIVS Graſſo in via del Chiauadore phrygio, annos triginta atus, quatuor annis à catarrho in ectore exundante, aſthmate vitam ingulis momentis commutaturus videbatur. Eſulæ extractum ter exhibitum lentam, craſſamque è pulmonibus materiam deturbauit, à quo ſequentes pillulas exhibuimus.

Recipe aloes ſuccotrinæ onc. ſ.
mirrhæ
ammoniaci } an. drag. ſ.
croci orient. } drag. ſ.
florum ſulphuris ter cum ſuo colchorat ſublit. drag. 2. ſ. cum ſyrup. ſ. ſucco marrubij albi, fiat maſſa, cuius drag. 1. ad aliquot dies ſumpta fœliciter conualuit.

CVRATIO LXXVIII.

IDEM Marcus Antonius, in quoſdam terrificos inſultus Epilepſiæ ſpeciem referentes incurrerat, cum primum morbus eum adoriretur, inſignes cordis palpitationes præſentiebat, dein oppreſſionem validam & miram virium deiectionem; motibus quibuſdam conuulſiuis eadem æque ſequentibus: tunc cogebatur propinquas ſedes accedere aut humi ſedere, ipſe autem ſuperne purgatus aſſumptione pillularum catholicarum cum conſeruis capita-

pitalibus, vitrioli balſamo adiecto nitati reſtitutus eſt.

CVRATIO LXXIX.

NOBILIS Domina Smeralda de Salinbenis ſexagenaria, ardenti febre, eaque continua, ſeptem dies grauiſſime diuexata, rca nonum diem vrinam multam, aſſam & ſubnigram, cum calculo rete & oblongo excreuit, à qua naurali excretione libera euaſit. Primis iebus, ſtomacho nauſeante, & ob irium imbecillitatem vinum album aquoſum imperauimus. Victus nſuper fuit morbo & ætati conueniens, humectans & concoctu facilis. Corpore porro perpurgato, manna d onc. 1. ſ. in iuſculo carnis radiis acetoſæ, card. ben. pimpin. bethonicæ, & liquirit. diſſoluta. Vnionum præparatorum grana 10. cum conſerua citrij & drag. ſ. confect. alcermes bis in die ſumpſit.

CVRATIO LXXX.

PERILLVSTRIS D. Marcu Antonius de Marescottis annum quadragesimum quintum circi ter agens octo annis proxime elapsi brachio contractus, extractum gra norum acatalidis, pulpæque cucur bitulæ syluestris ad quindecim die accepit; cuius beneficio, illic con creti humores dissoluti & expul fuere. Pars interea extrinsecus simi li decocto fouebatur. Recip. mal uæ, violarum, calamenthi, menthæ camomillæ, meliloti an. m. 1. co quebantur cum pede bouino in vino & aqua pro fotu.

CVRATIO LXXXI.

DIAMANTA D. Hieronymi N. vxor tringinta quinque annos nata, in via Nozadellæ, Vlcere depascenti, dolorifico & horrendo, semestri toto in tibia dexrra acerbe diuexabatur, alijs iam medicorum auxilijs exercita, & frustra defatigata, sic à nobis sanitatem consequuta est: quindecim dies quoad salsi humoris fluxus omnino excideretur, corallorum essentiam, quam tincturam vocant vsurpauimus: affectæ parti vnguentum ex vitellis ouorum tantum admouebatur, quibus paucis & facillimis citò indomitum vlcus superauimus.

CVRATIO LXXXII.

ILLVSTRIS admodum D[illegible]minus Sfortia de Mariscottis 3[illegible] circiter annos natus, maligna f[illegible]bre, causonida dicta, cum exanthem[illegible]tibus nigris, linguæ nigredine, ace[illegible]bissimis tum capitis, tum vniuer[illegible] corporis doloribus & alijs lethal[illegible]bus symptomatis detinebatur. Te[illegible]tio tantum die accersitus, atque c[illegible] extinguendo eiusmodi incendio st[illegible]tim sollicitus, relicta communi &[illegible] trita via, ad artis abditiora me con[illegible]tuli, adeoque victus ratione præscri[illegible]pta, alexipyreton nostrum quater i[illegible] die dabatur, cuius ope, malignita[illegible]te ad cutem prolecta cessarunt sym[illegible]ptomata & septima die febris eua[illegible]nuit. Et quoniam statim primis die[illegible]bus, vomitu & nausea premebatur, at[illegible]que lienis duritiei obnoxius erat, vi[illegible]num exhibere minime recusaui, ma[illegible]xime aquolum.

Si[illegible]

Si quidem multæ ſunt febres, quibus vinum minime obeſt ; his præſertim, quæ in ventriculo ſedem obtinent; & eo magis ſi tale ſit vinum quod caput minime tentet.

CVRATIO LXXXIII.

¶ Aurifabri annorum viginti ſeptem, in via della Maſcarella à viginti menſibus incredibili dolore cholico vexabatur. Et quidem circa vmbilicum tumore ſatis amplo deprehenſo, in cœco inteſtino materiam ſolidam & in lapidem concretam iudicauimus, quapropter eandem emolliendam, & deturbandam ſequenti fotu imperauimus.

Recip. bacc. lauri
iuniperi
sem. fœnugræci,
lini
} an. p. 2.

herb. maluæ,
prassij albi
parietariæ
calamenthi
origani
pulegij
menthæ
} an. m. 1.

fol. chamomillæ
meliloti
stæcados
sem. anisi, fœnic.
cymini
} an. p. i.

parabatur decoctum in s. q. aquæ & vini, sequenti mane ol. amigd. amararum ad onc. 6. exhibuimus, quo materiam quandam lapillosam excreuit. Secunda die idem oleum reiteratur, à quo & similis deijcitur, & dolor omnis cessauit. Paucis post diebus huiusmodi calculosæ concretionis seminarijs adhuc vigentibus, redijt

edijt dolor pariter atrox & mordax; quocirca corpus pillulis nostris catholicis ter purgauimus, & electuarium cum acetoso esurino ad 15. dies exhibuimus.

CVRATIO LXXXIV.

NOBILIS Dominus Hieronymus de Sensifabris annorum 30. in via Sancti Donati, sub mendosis costis acerbissimum dolorem bimestre pertulerat. contigit hic dolor aliquo humore illuc appulso, frustra autem ab alio medico tentatis remediis, sequenti potu concretos humores dissoluimus; eumque sanitati breui restituimus.

Recip. rad. vincetoxici onc. 1. s.
fol. mirthi.
sem. hypericonis
rhubarbari electi } an. drag. 1. s.
parabatur decoctum in s.q. aquæ communis; in cuius colatura onc. 6. dissoluebatur syrup. capill. ven. onc. 1. s.

CVRATIO LXXXV.

ILLVSTRIS admodum Dominus Gaſparus de Pacis annum quadrageſimum 9. agens, multa & grauiſſima mala à nonnullis menſibus patiebatur, ita elapſi ſunt nouem anni. Imprimis acutiſſimum capitis dolorem, dextri brachij paralyſin, cum febre lenta, ventriculi imbecillitate, & capitis defluxione. Quocirca conſeruis primum roborantibus & alterantibus corpus libuit roborare; à quibus meliuſculè habens, decoctum exſiccans ſimul & purgans viſcidos & pituitoſos humores, ad nonnullos dies dedimus, quibus priſtinam recuperauit ſanitatem.

CVRATIO LXXXVI.

EIVSDEM Illuſtris D. de Pacis vxor, nomine Iunipera, annos triginta nata, ſub fine menſis Iulij, quo tempore æſtuant omnia, duplici tertiana contiuua grauiter correpta fuit; huius etenim febris ab accenſa & retorrida bile oriebatur, vnde grauiſſima & maligna ſymptomata, & maxime ſuffocationis metus pulmonibus catharro exundante oppreſſis. Detracto ſanguine è maleolo ad ſanguinis feruorem compeſcendũ, diſflationis beneficio, ſub hora aſtrologicè explorata melius habere cœpit: poſtridie cholagogum & melanagogum ex manna, rhubarbaro, ſenna & ſyrup. roſaceo ad conuenientem doſim ipſi præſcripſimus; quibus febris ad octo dies latuit. Cum autem iterum in eandem incidiſſet, diaphoreticum puluerem noſtrum porreximus, cuius beneficio tutò & iucundè

latuit. Cum enim febres ſunt contumaces & vulgaribus remedijs rebelles, alia prorſus inquirenda, & ex alio penu quam è vulgari pharmacopolio depromenda ſunt. Qui vero in rebus naturalibus tanquam noctuæ in meridiana luce cæcutiunt; hæc remedia, quia ignota, minime probant, & tanquam iniqui iudices de re non comperta & perſpecta ſententiam ferunt.

CVRATIO LXXXVII.

DOMINVS Valerius de Simoninis 35. annos natus, in via Nozadellæ, grauiſſimis malis decennio toto diuexabatur. Inprimis ſingulis diebus mane vomitu, in quo pituitoſa multa excernebat angebatur. Statim à ſumpto cibo acerbos ventriculi dolores patiebatur. Et ſæpius ipſum cibum præ dolore vomere cogebatur, noctes fere omnes inſomnes tranſigebat, & multoties à

ſomno

ſomno expergefactus pauore & tremore concutiebatur, vnde inſignem marcorem, terreſtrem & caduroſum contraxerat, alijs inſuper morborum & ſymptomatum procellis iactatus, cum in manus meas curandus venit, in hunc modum ſanitatem conſequutus eſt. Primis diebus cachochymiæ proſpicientes, extractum melanagogicum ad quindecim dies adhibuimus, corpore perpurgato, ſpecifica cephalica, bethonicæ, viſci quercini & balſami dulcis vitrioli, ad totidem dies præſtitimus, quibus gratiſſimis conſimiles affectus edomari ſemper experti ſumus.

CVRATIO LXXXVIII.

IDEM Dominus Valerius de Simoninis quinque annis ab hac cura elapſis, in hydropem aſcitem, cum lenta febre grauiſſimè inciderat. Succedebat autem hic affectus ardenti malignæque febri; cui vt occur-

reret alter medicus, lactis ſerum & ſuccum cichoriaceum ad aliquot dies exhibebat. At quia hypochondria murmurabant & lenta febris aderat, contra Hippocratem Aph. aperte agebatur, prout euentus facile comprobauit.

Quare accerſitus non frigida, cruda & humida, ſed calida, coctu facilia & actu ſicca exhibuimus, quibus etiam perbelle ſe habuit, valetudinemque priſtinam redhibuit.

CVRATIO LXXXIX.

DOMINVS Horatius de Loiānis laneæ mercaturæ incumbens, triginta quinque annos natus, altero brachiorum contractus erat propter malignum herpes exedens & dolorificum, poplitem circum circa obſidens, cum vlceribus calloſis, rotundis & pro ratione partis altè defixis, cui opitulando totum annum in remedijs ordinarijs impenderat;

derat;

derat: Cæterum ipſe toto reliquo corpore ſatis recte valebat, nec aduerſa valetudine antea affectus eſt. Quapropter eiuſmodi vlcerum cauſam in ſalſum humorem illic vel congeſtum, vel illapſum reijci, vtroque modo non erat inconueniens. Ipſe autem cum ſit & in victu intemperatus & natura ſanguineus, (quæ proprietates ad humorum congeſtionem & defluxionem aptæ) eodem tempore intra & extra pharmaca exhibuimus: intra decoctum melanagogum & phlegmagogum atque exſiccans ex Epithimo, cuſcuta, hermodactilis, aro, agarico carthamo, cichoriaceis, intubus, ſalſa & alijs: extra, vt facilius calli ſummoueri, citra recidiuæ metum, atque mundificari, ac vt ad cicatricem perduci poſſent, vnguentum deterſiuum & incarnatiuum admouimus, quibus paucis & facillimis ægrum canonicè perſanauimus.

CVRA-

CVRATIO XC.

ILLVSTRIS Domini Gaspari de Pacis filius nomine Albertus, annorum octodecim, semestre quartana cruciatus, sequenti decocto atque pillulis nostris helleborinis breui conualuit.

Recip. corticum capparorum
rad. polypodij } liquiritiæ } an. onc. ſ.
fol. cetrach } ſcolopendriæ } cardui bened. } an. m. 1.
fol. ſennæ drag. 6.
epithim. onc. ſ.
amiſorum drag. 2.
prunorum damaſcen. N. 20.
bulliebant in iuſculo carnis, parabatur decoctum, in cuius colatura onc. 6. diſſoluebatur ſyrup. roſ. ſol. onc. 2. pro duabus doſibus matutinis.

CVRA-

CVRATIO XCI.

GENTILIS Antonii de Santis Fabri lignarii vxor, in via Mirasol grande, annos triginta quinque nata, à sexennio acerbissimos & funestissimos capitis dolores patiebatur. Eiusmodi autem dolores, ab vtero trahebant originem, & præsertim cum ipsi menstruales purgationes non nisi inordinatæ & decoloratæ fluerent, dato autem specifico cathartico vterino ex granis actes, radice brioniæ & alijs, meliusculè habuit, roborantibus postea vterinis ad aliquot dies exhibitis omnino conualuit.

CVRA-

CVRATIO XCI.

ADMODVM Reuerendus P. D. Placidus Padaglius Neapolitanus in Ecclesia Diui Stephani concionator egregius, annos viginti septem natus, triplici morborum genere detinebatur. Inprimis duplici tertiana intermittente, articulorum genuum dolore, cum tumore, ambulandi impotentia, & tumoribus frigidis in collo obortis, Grauissima hæc mala semestri toto alijs etiam medicis inuitis acerbè pertulerat; non enim per id temporis ex eorum remedijs ad nauseam vsq; adhibitis, quicquam opis reportare licuit. Tria isthæc mala toto cœlo diuersa, triplici itidem medio, breui funditus extirpauimus. Febris primum alexipyreto nostro facilè euanuit. Genuum tumor, dolor & imbecillitas, decocto chinæ, visci quercini, iuæ artheticæ, granorum acanthalidis, liqui-

ritiæ,

ritiæ, & coriendrorum ad quindecim dies ſumpto, feliciſſimè obliterata fuerunt; frigidi tumores ſupererant, quos ad ſuppurationem primum, communi poſtea vlcerum methodo ad perfectam curationem citò reduximus.

CVRATIO XCIII.

DOMINVS Hippolytus de Gratiolis ſericeus mercator, annorum triginta quinque in via vulgo del chiauadore, decennio elapſo, ſæuiſſimis doloribus fere occumbebat, ob ferinum vlcus in altera tibiarum à duobus anteactis annis obortum, cum brachij eiuſdem lateris contractione, febre lenta, vniuerſali macie, cachexia, vigilijs, & alijs prauis ſymptomatis. Huius vlceris atque brachij contracturæ cauſa, ſalſa & acris defluxio fuit, à qua poſtea febris & alia ſymptomata dimanabant. Huic primum occur-

occurrendo, chalagogicum cephalicum præbuimus, dein extracta salsæ, chinæ & huiusmodi diaphoreticorum bis in die sumebat. Tandem ad capitis & ventriculi robur saccharum metallinum per interualla dabatur, quibus paucis omnes indicationes & scopos tutò, citò & iucundè consequuti sumus. Extrinsecus solo vnguento ex vitellis ouorum contenti primis diebus ad doloris vehementiam summouendam oleum saturni, sub finem autem tantillum croci martis vsurpauimus. Sic qui biennio & vltra, plurium medicorum opem frustra comprobasset, intra paucos dies pristinæ sanitati restituitur.

CVRATIO XCIV.

PERILLVSTRIS Dominus Ioannes Baptista de Scala Sancti Stephani eques, vigesimum tunc suæ ætatis annum agens, annis iam 7. elapsis in hecticam secundariam, se-

ſecundi gradus, poſt ardentem febrem per quindecim dies continuam, inciderat, eamque hecticam ſemeſtre pertulerat. Quam primis diebus, tertianam duplicem fuiſſe, & per habitudinem in hecticam degeneraſſe comperimus. Toto ſemeſtri illo, iecur & lien immenſe creuerant, vnde morbi fomes: eoque magis quod acceſſionibus incaleſcerent: is ſceletos, ac vniuerſali macie ſupra modum abſumptus, ad me tanquam ad triarios, ſalutis extremum repoſcens adducitur. Primo die cum ventriculum nauſeabundum, tum remediorum copia, tum morbi diuturnitate, adeo male affectum deprehendiſſemus, ſatius arcanis, quam cæteris remediorum formulis vti exiſtimauimus; diętam apprimè immutando, & nonnulla guſtui grata atque conſopitum calorem irritantia præſcripſimus, Galeni in morem, qui garum, piper & ſimilia ſuis infirmis aliquando concedebat. Remedium autem fuit ad fabæ magnitudinem, ex gra-

granis 4. auri eſſenſificati cum conſ. violarum drag. 1.

CVRATIO XCV.

ADMODVM Nobilis Domina Semidea Poggi de Zeris, prope Diuum Dominicum à multis annis prauam ventriculi conſtitutionem frigidam, & humidam patiebatur; propter quod in grauiſſimos morbos ſæpe incurrebat, quæ puluere noſtro ſtomachico ad complures dies exhibito, melius habuit, & acuti morbi quibus quotannis inuadebatur, vnà & dolores abdominis familiares prorſus euanuere.

CVRATIO XCVI.

DOMINA Iulia Iacobi Rialij Piſcatoris vxor, in via del pradello, quadragenaria tunc, præpinguis & obeſa ſupra modum, ſuperioribus annis in ardentiſſimam febrem

febrem eamque continuam, de his, quas biliosas appellant, cum anhelitus difficultate, capitis dolore, siti, anorexia, inedia, linguæ & faucium asperitate, atque similibus immaniter incurrit. Orta est hæc febris vigente canicula, quibus temporibus testante Hippocrate similes morbi oriri solét, dum ait, ἐν τοῖσιν αὐχμοῖσι πυρετοὶ ὀξέες γίνονται. ipsa, primis diebus aptis remedijs perpurgata, ἀλεξιπύρετον nostrum ter accepit, quo libera euasit.

CVRATIO XCVII.

Vbi de Catharro, auditu deperdito, & alijs grauissimis.

ADMODVM Reuer. P. F. Petrus Martyr Lucatellus vir præstantissimus & literis nemini secundus, sacræ Theologiæ magister, & Dominicanæ familiæ Bononiensi in Academia regens, triplici grauissimorum affectuum genere diuexatus, quinque medico-

rum

rum huius ciuitatis curam quadrimestri frustra tentauerat. Horum affectuum primarius fuit, crebra capitis defluxio, quæ in fauces & pulmones irruens, tussim continuam, spirandi difficultatem, & amigdaloidibus, larynge & œsophago tumefactis loquendi impotentiam concitabat. Secundus erat aurium tinnitus, & auditus fere amissus. Tertius, febris lenta & continua cum insigni virium deiectione. Primis diebus vt defluxioni occurrerent celeberrimi illi medici, corpus totum, potionibus & catapotijs non semel repurgarunt, sanguinem è brachio ad libram detraxerunt, hieme licet sæuiente; quæ cum nihil opis attulissent, noua purgatione reiterata venas sublinguales tundendas imperant, è quibus item altera lib. sanguinis fluxit; cucurbitulæ etiam in nucha & scapulis cum scarificationibus affixæ. hæc omnia incassum. Morbo nihilominus pertinaci in viribus summopere fra-

ctis

ractis in manus meas curandum ſe ecepit. Ad tot mala debellanda, tres ndicationes nobis propoſuimus. Pri- nam, vt efferatos humores ſurſum ublatos ad inferiores partes deturba- emus: quod præſtitit blanda, mitis ccontinua purgatio. Secundam, vt vi- es diu morbo & remedijs attenuatas ubleuaremus, in quo diaphoretico uro noſtro fœliciter ad ſolitum vſi umus. Tertiam, vt febris, aliaue in- le orta ſymptomata citò oppugna- entur, & natura in ſuo ſtatu reſtitue- etur, alexipyreto noſtro, corall. eſ- entia alijſque proprijs remedijs ag- greſsi, menſis ſpacio vnius, integræ reſtituimus ſanitati; ſaluatella pariter ſanguis miſſus fuit.

CVRATIO LXXXXVIII.

Vbi de Paralysi, hydrope & alijs.

SVPERAT omnem fidem cura, quam paucis mensibus exactis in Domino Iulio Spinula in via lata D. Dominici moliti sumus. Is enim à quindecim mensibus lecto immobilis & plane veluti truncus ligneus iacebat, dextroque brachio paralyticus, inde sequebatur mentis torpor & deprauata ratiocinatio; cæterum hydropicus consummatus & omni spe destitutus: abdomen videlicet leucophlegmatia distentum, veluti scrotum, crura & tibiæ pari materia turgida. Curationis difficultas ab ætate pendebat, quia tres annos supra sexaginta habebat, imò & impossibilis reddebatur; duobus præsertim medicis frustra iam ad id adhibitis. Hi grauissimi affectus à leuissimis quidem initi-

initijs exordia traxerunt; cœpit enim dolor ſatis obſcurus genua & pedes obſidere, qui tractu temporis exaſperatus, & remedijs, vt purgationibus, decoctis & iuſculis alterantibus & ſanguinis miſſionibus inaniter factis, febrem, paralyſim & ſenſim hydropem ſecum accerſiuit. Tot vero morbis contrarias indicationes habentibus auxilium laturi, ab hydrope, cæteris non neglectis, per præfatum ſulphur noſtrum hydroticum curationem exorſi ſumus, cuius beneficio abdomen & crura detumuerunt, febris euanuit & paralyſis partim ſublata eſt. Eius enim eſt vis & energia vt fluxiones omnes ſiſtat, vniuerſalia & particularia corporis emunctoria in ſuum officium deducat. Inſuper viſcera principaliora roboret, cor exhilaret, & iecur & lienem mundet. Corpus tamen aliquando purgauimus pillulis catholicis, & in potu vſus eſt ligno ſaſſafras, & ſic intra menſem fœliciſſime conualuit.

CVRATIO LXXXXIX.

Vbi de morbo Venereo.

MORBI venerei, quem Neapolitanum Galli vocant, Itali Gallicum, curationum myriades describere possemus, ob ingentem afflictorum concursum, à decennio assiduè habitum. Aegrotorũ tamen nominibus parcentes, & breuitati studentes, pauca memoratu digniora, paucis contrahenda duximus. Cum autem hic affectus plerumque se prodat vlceribus in obscænis partibus, ano & pene, cum fœda scabie, & prurigine, suspicari quis posset, num sit illa antiqua plaga legis, inobedientibus comminata: percutiat te Deus vlcere Aegypti, & partem illam, per quam egeruntur stercora, scabie quoque & prurigine &c. & paulo post subdens: & infirmitates pessimas & perpetuas addat. nec incon-

inconſonum: nam dira hæc lues in ſcortorum flagellum à Deo immiſſa, vt planè certum eſt, in quibus perpetuari aliquando cernimus, cum doloribus & vlceribus peſſimis. Quidquid ſit, merxne ex India, an aliud mali genus, nouum an recens, parum refert, dum eius curationem aſſequamur. Eam vero aſſequimur remedijs opportunè abhibitis. Hæc autem opportunitas, methodo exacta, à ſubiectorum ægrotantium cognitione, elicita, comparatur, quæ quidem cognitio, temperamenti calidi vel frigidi collatione ſolum minimè perficitur: verum & quibus morbis ſit æger obnoxius, & ſi alio quopiam detineatur affectu, maximi faciendum eſt. vt interim taceam aſtrologicam cognitionem in chronicis morbis medico cuiuis ſummè neceſſariam. Etenim alio & alio modo curatur Iouialiſta & Martialiſta. hinc audiendi non ſunt temerarij illi, qui vnicam medendi formulã nacti, omnes eodem modo curare aggrediuntur.

Sic quoſdam leui dieta citò & tutò ſanari vidimus; alios ne dietis quidem longiſſimis, minus vnctionibus, ſuffumigijs, alijſque crucibus in hoc malum excogitatis. multis gaiaci decoctum profuit, fuitque ſufficiens alexipharmacum; alijs ne minimum auxilij attulit: ſalſæ, chinæ, ſaſſafras decocta, idem præſtiterunt: ab vnctionibus, ſuffumigijs emplaſtris & alijs hydrargyratis, multi loco ſanitatis mortem reportarunt: cognouimus & multos ijſdem remedijs vtcunque reſtitutos. Venere & ad noſtras manus nonnulli ex his, qui hiſce planè tabefacti & ſemimortui, & plus laboris fuit in ſummouendis morbis ab his veneficis genitis, quam in ipſo morbo ſuperando. Nuperrimè quidam lue venerea infectus, ex conſilio alicuius medici, ligni decoctum aſſumpſit, at is, quia iam dudum ſcirrhum in hepate contraxerat, facile in hydropem incidit. Hic quidem erat quinquagenarius, temperamento frigido & ſicco, ſatur-

ſaturnicus, dixiſſes remedium appoſitè datum. Contraria contrariorum ſunt remedia; veruntamen remediorum qualitates non ſunt ſemper ſolæ aſſumendæ, ſed cum his actiones apprimè conſiderandæ. Hic inſuper catharrum in pectus exundantem patiebatur, cum frigida ventriculi conſtitutione. Eum vero hac methodo ſanitati reſtituimus, victum imprimis calidum & ſiccum imperauimus, ad hydropem arcendum ſulphur noſtrum ad aliquot dies cum tantillo antiuenerei noſtri bis in die dedimus, cuius beneficio pedes, crura & venter breui detumuerunt, & ſcirrhoſa durities diſcuſſa eſt. Pulmones autem aſſidua fluxione vexatos, decocto poſtea alexiterio & exſiccante, cum lacte ſulphuris in priſtinum reduximus, ſic paucis & citra moleſtiam probè conualuit. Annis tribus elapſis, cuidam mulieri gonorrhæa laboranti ligni gaiaci decoctum pariter male exhibitum fuit: ob id 40. diebus aſſumpſit dictum decoctum. vix

expletis, ecce derepente necrosis genitalia,& anum inuadens cum ardenti febre. misella noui morbi medicum obiurgat, sanitatemque sibi restitui eundem vehementer obtestatur; At ille errorem non in medicamentum parum cautè exhibitum, sed in errorem in victu ab ea commissum reijciens, astantibus eam breui fato cessuram significat. Aduocati, licet morbum veterum sanctionibus deploratum inueniamus, vbi præsertim ignis & ferrum suas vires exerere nequeunt, remedijs tamen veteribus incognitis instructi, maiora ipsis præstare valemus. Necrosim itaque aceto minerali, incendium videlicet extinguente, & mortuum à viuo separante sustulimus: vlcus profundum & sordidum remanens vnguento ex vitellis ouorum cum calcinato maiore mundificauimus, idemque vlcus more aliorum vlcerum ad sanitatem perduximus. Intus ad ardorem febrilem compescendum, antipyreton ad 3. dies dedimus.

mus. Antiuenereo demum in ſanitatis ſummum reſtituta fuit. De argento viuo nobis recens eſt exemplum. quidam mercator nomine Claudius le Peſcheur, quinquies per quinque annos hydrargyrij vnctiones in Regno Neapolitano ſine auxilio & toties cum magno vitæ ſuæ diſcrimine fruſtra expertus erat. tentauit autem iſtud remedij genus, eo quod ter ligni gaiaci decoctum, cum diætis 45. dierum incaſſum aſſumpſerat. Cum venerat ad noſtras manus, non niſi ſceletos apparebat, aſſiduis doloribus vexatus, præ quorum immanitate noctes inſomnes perpetuo tranſigebat: mitto febrem lentam qua continue conficiebatur, tophos cum gummis in capite, fronte & tibijs, & anhelitus difficultate & alijs. Eum porro ſanauimus decocto humectante & refrigerante, cum aliquot guttulis ol. ſulphuris, & auri diaphoretici granis nonnullis. Prægnantes nō paucas antiuenereo noſtro perſanatas ſine fœtus incōmodo itidē

recenſerem, ni famæ iactatio & breuitas, cui potiſſimum ſtudemus, nos remorarentur. Pueros lactentes vnà & nutrices pariter ab hac lue incolumes ſeruauimus. Familias quoque integras cum pueris lactentibus & paulo grandioribus, Patres, Matres, famulas etiam, citra viciniæ notitiam & negotiorum incommodum.

CVRATIO C.

Vbi de vulnere ſclopo illiſo penitus deplorato.

NVPERRIME dum hæc ſcriptis mandare meditaremur, M. D. Ioannes Baptiſta Bocchinus prope ædes Illuſtriſ. D. de Bentiuolis, ob vulnus in inguen ſiniſtrum ſclopo illiſum 60. diebus ſæuiſſimos dolores diu noctuque immaniter pertulerat; quo tempore, continua febris oborta, totius corporis radicale humidum depopulata eſt: vnde vulnerati

rati fœmoris, & crurum mirum in modum emaciatorum carnes, in pede caloris inopia, in frigidum & œdematosum tumorem versæ sunt. Incredibile dictu, quæ incassum tres alij medici moliti fuerint remedia. Bone Deus, quot fotus, litus emplastra, embrocationes, balneationes in oleo communi, vesicæ suillæ oleo plenæ, ouorum placentæ? Et intus quot potiones laxatiuæ & alterantes, catapotia, narcotica, theriaca, sanguinis missiones & alia nimis onerosa morbi radicem minime attingentia? In tanta rerum anxietate, iuuenem 30. annos agentem, genua superiori solario suspensa habentem, inuenio. Ligaturam solui iubens, vlcus frigidum & sphacelo quamproximum, liuidum, fœtidum, & indolens detego, cum pauca sanie, eaque incocta. Quibus mihi conijcere licuit tanti doloris causam alios medicos prorsus latuisse; nec mirum, laxantibus videlicet & suppurantibus putredinis fomitem in eo loco prębentibus ab ipsis

curationis initio vſurpatis. Nos autem contra, detergentibus eundem ſanitati cito reſtituimus.

Recip. aſtacciorum flu. N. 11. rad. ariſtol. rot. vincetoxici an. p. 1. fol. vinc. peru. plantag. ſaniculæ, althi- mill. an. m. 1. chamomillæ cum floribus. m. 2. coquebantur in vino & aqua. In colatura diſſoluebatur per vices vng. ægypt. hoc itaque decocto, putredine edomita, dolor confeſtim euanuit, ad calorem tandem conſopitum & ſemimortuum reuocandum ſequenti fotu vſu ſumus.

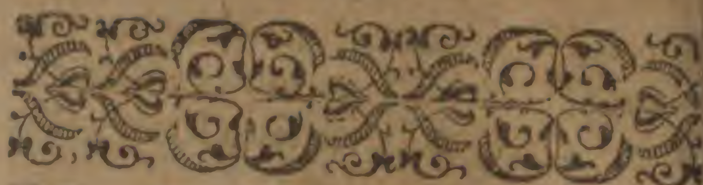
Recip. verbaſci ma. hypericonis cum floribus, ſaluiæ, roriſmarini, lauri, abſinthii, verbenæ an. m. 1. bacc. iuniperi, lauri an. p. 2. paraba. decoct. in. ſ. q. aquæ & vini. Et vt vlcerata pars intrinſecum robur nanciſceretur, iuſcula carnis hoc medio parata ſumebat,

Recip. rad. vincetoxici, ſalſæ parill. an. onc. 1. pimpinellæ, bugulæ, ſaniculæ an. m. 1. coquebantur in iuſculo carnis ad medietatem. Sic ſub-

acto

acto dolore, cæterisque symptomatibus sublatis, vulnus sponte coaluit, extrinseco leui abhibito.

HENRICI CORNELII AGRIPPAE CONTRA PESTEM ANtidota securissima, ad D. Theodoricum Cyrenensem Coloniensis Archipræsulatus à suffragijs in sacris administratorem.

VOD VIVENDI regimen pestilentiarum tempore seruandum sit, multis canonibus medici tradiderunt, è quibus quæ præcipua & magis necessaria sunt, sub compendio tibi dabo, sed breuissimo. Primum itaque necessarium est abstinere ab omni excessu caloris extrinsecus, vt à sole, ab igne, à vestimentis, ab aere calido: intrinsecus au-

cus au-

cus autem, vt à nimio eſu ſalis, aromatum, medicaminum, herbarum, & ciborum intenſæ caliditatis, & à vino potenti & fumoſo. Item à forti exercitio, maxime vero à ſudore & à coitu, & paſſionibus animi, abſtinendum eſt, ab omni repletione cibi & potus, quinetiam à fame & ſiti, à ſtipticitate ventris, & à longa dormitione, maxime autem diurna. Qui cibi præ cæteris deligendi, quique deuitandi ſunt, hic tranſeo, nam etſi facile ſit hæc deſcribere, tamen non omnibus facile eſt obſeruare. Illud duntaxat admoneo, vt in ciborum cōdimentis, maxime vero piſcium recētium, inter cætera tormentillam, dictamum, gentianam, zedoariam, ſandalos, & roſas non obmittas, vtere etiam aceto, maxime roſaceo, & ſucco pomi citrij, aut Arantij, aut limonum, & ſucco acetoſæ, atque agreſta, & vino cidoniorum granatorū, & berberorum, omnia enim ſapore agreſtia & acetoſa peſtifero veneno reſiſtunt, nam refrigerant, deſiccant,

confortant, conſeruant, à quibus tamen ſi pectus lædatur, temperanda ſunt cum ſaccaro, ſi vero ſtomachus, cum modica portione piperis, nam ipſum putrefactioni humorum reſiſtit, & digeſtionem confortat, ſtomachum corroborat, & modo non ſit in nimus ſubtilem puluerem redactum, ſed groſſo modo contuſum e-pati non obeſt. conueniunt præterea inter condimenta cepe, raffanum, cicorea & capparis, nam & ipſa veneno aduerſantur. Habitaculum autem tuum, veſtimentaq; lucida flamma purgabis, maximè vero ex lignis iuniperi, pini, cupreſſi, aut fraxini, ſuſcitata, aſperſionibuſque aquæ roſaceæ, cum aceto, herbiſque, & floribus, etiam fumigijs odoriferis aerem temperabis, etiamque indumenta tua, interulas & linteamina eiſdem afficies. Præterea faciem, manus cũ his ſæpius in die ablues, nec domo egrediare, aut in publicum vadas, niſi radice dictami, vel zodoariæ, aut aromatica aliqua cõfectione in ore retẽ-

ta, aut

ta,autpomo odorifero manibus geſta-
to,odoratoq;. Atq; hic optimũ eſt ru-
tam contuſam cum aceto, & expreſ-
ſam ſuperaſpergere laminæ ferreæ
candenti,fumum illum, vaporemque
in os, & nares, perque omne corpus
& indumenta excipere, ante habita-
culi tui egreſſum.De antidotis autem
præſeruatiuis ex multis pauca eaque
ſecuriora tibi nunc deſcribam. Ho-
rum primum eſt,vt capias aquam ro-
ſatam, acetum roſatum, aquam ace-
tolæ,& vinum album, aromaticum
ſiue maluaticum vetus æquali portio-
ne,in quibus infundas pulueres radi-
cis zodoariæ, corticum citri, & boli
armeni, etiam inter ſe æqua portione
commenſuratos,addendo paruin cro-
ci,& ſi velis potes addere ſaccarum
conſeruationis roſarum vetus, hæc
coniuncta in ampulla vitrea bene ob-
turata ſeruabis,de quo omni mane &
ſæpius in die modicum aliquid bibe.
Hoc namque antidotum ſanguinis &
humorum putrefactionem fieri non
permittit, venenoque peſtifero po-
tenter

tenter reſiſtit. Quod ſi etiam paſtam pilolarum ruffi quæ alias communes & peſtilentiales vocantur, diſſolutam cum ſextuplo aquæ chelidoniæ, vel aquæ mellis, quæ melior eſt, poſt triduanam digeſtionem diſtillaueris, in balneo erit. Hæc aqua mane in modica quantitate potata, ad ea quæ diximus admirandæ efficaciæ. Eſt aliud non minus ſublime medicamen, vt videlicet accipias de teriaca electa vncias duas, mirræ electæ tres drachmas, camphoræ puræ drachmas duas, quæ contemperata in libra vna aquæ roſarum, poſt biduum vel triduum diſtillentur in vaſis vitreis bene ſigillatis, de qua aqua exhibeatur in aurora. Commendatur etiam ab antiquis electuarium de nucibus, quod fit hoc modo, accipe caricarum pinguium libram mediam, iuglandium ab interiore cortice mundatorum quartam libræ partem, foliorum rutæ domeſticæ vnciam mediam, ſalis marini triti drachmam vnam & mediam, omnia in morta-

rio

lio optime incorporentur cum mel-
le despumato, aut cum syrupo aceto-
sitatis citri, vel de ribes, & exhibea-
tur de eo quantitas auellanæ, ieiuno
stomacho, cum parum aceti & a-
qua rosata, & sunt qui addunt huic
electuario alias species & radices,
quibus non est admodum opus. Est
& aliud efficax medicamen, quod
vocant electuarium de ouo, cuius
compositio talis est: Ouum recens
cum testa ab albumine euacuatum, di-
misso vitello completur croco orien-
tali puluerisato, & occluso foramine,
apud lentum ignem tamdiu assatur,
donec deducatur ad nigredinem, ex-
tunc puluerisatur in mortario, & ad-
ditur illi quantum est pondus suum
de puluere seminis erucæ, hoc est si-
napis albæ, diuturna contritione op-
time incorporando, & de hoc electua-
rio exhibetur mane quantitas grani
ciceris, cum parum vini & aquæ ro-
satæ. Verum posteriores, non absq; sa-
lubri experimento addiderunt ad hāc
compositionem dictami albi & tor-
mentil-

mentillæ, de qualibet drachmas duas, nucis vomicæ drachmam vnam, singulis primum ad partem puluerisatis, deinde longa contritione cum ouo incorporatis. Et sunt qui adhuc adiungunt istis radices pimpinellæ, zedoariæ, angelicæ, ac camphoram, & cum theriaca quantum pondus omnium, conficiunt electuarium in forma opiatæ, de quo exhibent, vt iam diximus, ad præseruandum, sed & etiam ad curandum exhibitum, vsque ad drachmam vnam cum vino albo, si cum frigore morbus inuaserit, vel cum aqua rosata, aut scabiosæ, si cum calore, oportet autem vt intra duodecimam horam ab initio morbi exhibeatur, si conferre debeat. Atque hæc sunt quæ vtiliora, securiora plusque cęteris probata antidota, pro nunc comperta habeo, & quibus salubriter vti poteris, modo non negligas etiam de pillulis ruffi accipere, semel vel bis in hebdomada, pondus scrupuli vnius in aurora, abstinendo eo die

o alio medicamine. Illudque adверte, si tempus sit intense calidum, tunc aloe & mirra, quæ in dictarum pilularum compositionem veniunt, sint cum aqua rosacea diligenter ablota, poterisque addere de purissima camphora quantum est tertia pars mirræ: sed temporibus frigidis, & in complexione frigida ab his præparamentis est abstinendum, sed sunt pilulæ illæ absque camphora, & sine ablutione sumendæ. Præterea quia pilulæ eædem nonnunquam nimium aperiunt, resoluuntque, vtile est illis addere portiunculam boli armeni, vel in eius puluere inuoluere, quia autem nonnunquam lædunt stomachū, corrigendum hoc malum est, cum modica mixtione delecti masticis, præterea theriacam veterem vel mitridatum ad pondus duorum vel trium scrupulorum, singulis decem diebus sumere cum haustu aquæ rosatæ, vel acetosæ, obseruatis ad hæc medicorum consuetis canonibus, optimum est. Si qui autem peste sese percussum senti-

ſentiat, ſi ætas virtuſque admittant quamprimum phlebotometur à vena conuenienti, moxque ſequens medicamen offeratur, & quanto citius, tanto melius, etiam vel non præmiſſa phlebotomia, vt ſi non præſto adſit chyrurgus, quia malum hoc non præſtat inducias, ideoque conuenit poculum ſequens ſubito offerre, & ſi opus eſt etiam ſæpe iterare iuxta vires patientis. Potio talis eſt, accipe cæpas albas numero ſex, eaſque cauatas in ſuperiore parte, & exempto corde, imple de teriaca veteri, mixta cum modico puluere radicum dictami & tormentillæ, & ſic inuoluta in papyro humida aſſentur ſub cineribus calidis, coctione completa ad mollitiem, deinde pars illarum excipiatur ad partem, nam hanc contuſam in modum pultis ſuperpones abſceſſui, eſt enim tutiſſimum antidotum, venenum eliciens atque perimens, ſed vt ad potionem reuertamur reliquas cepas vt diximus coctas, contuſas cum ſirupo acetoſitatis citri, in

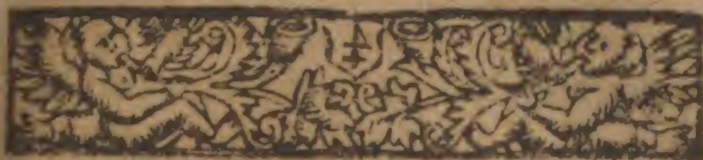
tri, in quantitate vnciæ vnius, & cum modico aceti, exprime per ſtamen, & de colatura hac tepida exhibeantur ægroto vnciæ tres, & ponatur in lectulo bene coopertus, abſtinens à cibo & potu horis ſex, omnimode autem cauendo ne dormiat, eius namque poculi virtus efficaciſſima eſt, venenum à principalibus membris ad eorum emunctoria propellere, & per ſudorem cæteraſque creticas expurgationes euacuare. Quod ſi huic potioni admiſceas portiunculam electuarij, de ouo ſuperius deſcripti, erit admirabilis. Illud denique aduertendum eſt, ſi patiens ſit plectoricus, aut cacochimicus, repletus videlicet malis humoribus, aut forte non fuerit phlebotomatus, aut ſanguinem minuere non conuenit, tunc addenda ſunt ad potionem illam medicamina ſolutiua, vtputa pro delicatioribus triferæ perſicæ vncia media cum drachma vna electuarij hamech. Pro robuſtioribus autem abſque trifera detur, cum confectione hamech

totidem

totidem electuarij de ſucco roſarum, totidemque electuarij indi atque drachmæ duæ diaſeniconis, vtrobique autem exhibendo potionem calidam cum aqua ſcabioſæ aut acetoſæ, aut roſarum. De iſtis quod ſupereſt tranſeo, nam hæc & tempus admittunt & conſilium, ſatis itaque me feciſſe arbitror, ſi ea duntaxat deſcripſi, quæ moram non admittunt. Sed illud te adhuc commonitum volo, ſummum ac vltimum eius mali remedium eſſe terram adamam, primam videlicet noſtræ creationis materiam: hæc nanque ſola & vnica eſt, quæ medicinam largitur, cuius non eſt maior: neque paruum fuerit per ignis artificium purgata, & ad ſimplicitatem ſuam congrua lotione redacta.

Sed de his alias.

CON-

CONSILIVM IN DIARRHOEA PRO QVODAM GENEROSO D. BARONE.

NONNVLLI in hepatis gibbo obstructionem esse eamque causare fluxum putarunt, verum non satis rematigerunt, quoniam dextri hypochondrij grauitas & tensio non perpetuo in generoso D. Barone, contra præd. Diarrhœæ speciem, tum etiam præcedentem sæpissime rhabarb. torrefacto cum alijs medicinis appropriatis; verum nihil adiumenti sensisse ex prædictis depræhensum est. Nos igitur præcipuam diarrhœæ causam in Domino Barone causari dicimus à stomachi imbecillitate & crudita-

te, quæ duo prædicta catharri generationem & augmentum in cerebro quoque causant. tum eadem stomachi cruditas, siue crudi & viscosi humores in eo, venarum meseraicarum etiam obstructionem, tum omnium viscerum inferiorum imbecillitatem inducunt, ob quam causam diarrhœa longo tempore durans totius corporis imbecillitatem & maciem, tabis modo, ipsi corpori inducit.

Quoniam igitur ad prædicta mala subleuanda plurima medicinalia à variis medicis adhibita fuisse, idque in incassum intelleximus, nos in stomacho restaurando & confortando præscripsimus & syrupos corpore prius purgato ex ligno sancto siue gaiaco ad quatuor dies dedimus, quos vnice in stomacho confortando in desperatis quasi hominibus magno successu in Italia ab excellentissimis medicis præscribi vidimus, tum etiam in nostratium corporibus stomachi imbecillitate laborantibus maximo adiumento vsos nos esse doceri posset. At vero vt varia ægrorum corpo-

corpo-

corporum eſt conſtitutio, varijs quoque modis ſyrupi prædicti exhiberi debent, ſ. in emaciatis calida & ſicca hepatis conſtitutione præditis in aquæ ſimplicis decocto, obeſis vero & flegmaticis in vini decocto exhibere ſolemus.

Adiunxmus ligno gaiaco ſalſam pariliam, quæ vnice hepatis affectibus Domini Baronis confert, adiunximus etiam carduum benedictum & Betonicam ad ſudores melius prouocandos, tum etiam ad expellendum malignum & venenoſum humorem, quo iecur infectum eſſe, non vulgaribus ſymptomatibus præſentibus & præteritis collegimus. Dominus Baro prædictos ſyrupos magno cum iuuamine aliquot diebus ſumpſit, ſiquidem deiectio compacta fuit, appetentia melior, in vrina concoctionis mediocria ſigna & meliora ſolito: verum cum ſecunda ſyruporum decoctio facta foret, ſalſa parilia bona omnino caruimus, tum quod ad infuſionem & decoctionem ſyruporum attinet, vt prior erat ſa

ctus omnino peccatum erat, vt ipse Dominus Baro sensit, siquidem nulla propemodum amaritudo in syrupo fuit. Cum igitur prædictorum syruporum exhibendi commoditate careamus, tum etiam quia à dieta facienda Dominus Baro modo abhorret, supersedemus ijs in aliud tempus, interim symptomata quibus molestatur, quomodo ea discuti aut saltem alleuiari possent, nonnulla præscribemus medicinalia, à Domino Barone pleraque vsurpata, tum victus rationem, denique quo pacto se geret, quantum ad externa attinet.

Contra stomachi imbecillitatem naturalem, tum contra humores viscidos phlegmaticos cholera mistos, qui ciborum inappetentiam excitant vtatur Hiera picra mellita, simplici Gal. ad drachm. iij. cum scrupul. ij. aut drach. j. Rhabarb. electi torrefacti, scrup. i. aut paululum mastices puluerisati addend. Saccari. q. s. pro bolo sumat in aurora, idque bis continuo semper interponend. diem vnum

vnum. Aut ſumat pro ſecunda vice ad euacuandum ſtomachum pillularum de Hiera ſimplici, drag. ij. Pillul. de maſtice: drag. j. cum aqua abſynthij, aut mentæ fiant pillulæ numero quinque, ſumantur tribus horis ante cœnam. Duobus poſt diebus, Recipe Conſeruæ roſ. antiquæ drag. iij. Theriacæ electæ drach. j. ſumat ſex aut ſeptem horis ante prandium, & manẽdo in lecto prouocet ſudorem.

Item. Recipe ol. maſticini, ol. mentæ ana. vnc. j ſ. ol. nardini vnc. ij. ol. macis drach. iij. Spicæ nardi, nucis muſcatæ, gariophillorum ana. ſcrup. ij. Roſarum rubrarum, maſticis ana. ſcrup. iiij. Coralli rubri ſcrupul. ij. Balauſt. Mirtyll. ana. drach. ſ. puluerilanda pulueriſentur, Ceræ q. ſ. pro vnguento ante cibum vngatur ventriculus, & tempore inunctionis addatur parum vini albi.

Enemate lauatiuo præmiſſo ex hordei torrefacti decocto, aliiſque conuenientibus, ad confortandũ ſtomachum poſtea vtatur ſequenti con-

fectione in tabulis à drag.1.ſ.ad drag. ij. idque tribus horis ante cibum.

Recip. Pulueris Arom. roſarum à Gabriele traditi drag.ij.Pulueris dia-muſchi dulcis,ſcrup.ij. Corticis citri ſaccharo conditi. Conſerui roſ an-tiquæ ana. drag. i. ſ. Coriandri præ-parati ſcrup. ij. Maſticis pulueriſati drag. j. Cornu cerui vſti ſcrupul. ij. Cornu monocerotis drag. j. fœni-culi, Cinnamomi an. ſcrup. iiij. Sac-chari diſſoluti in aqua Abſynthii & Meliſſophyll. q. ſ. fiat. Confectio in tabulis.

Aliquando aete cibum vtatur carni-bus Cotoneorum ſine ſpeciebus. Aut Syrupo Myrtill. Aut Miua, aut Syr. cotoneorum. Aut etiã ieiuno ſtoma-cho vtatur Conſerua Eringiorum,aut conſerua florum Anthos,quæ cerebro quoque conducit: interdum variandi cauſa vti poſſet, (vt iis delectatur) radicibus Cichoreæ ſaccharo condi-tis. Prædicta ſumat per ſe, aut ſuper-bibat parum vini diluti, cum aqua maſticis, aut vinum abſynthiacum ſumat.

Do

Dolor vẽtriculi quo Dominus Baro vt plurimum laborat, causa frigida & flatulenta materia fit, cum vero ipsius Hepar calidum sit & siccum, verendum est ne dum vni mederis, alteri noceas, & calidis medicamentis ventriculum iuuans, hepatis caliditatem augeas.

Contra dolorem ipsius ventriculi, qui plerunq; matutino tempore sentitur, præsertim cum cœna copiosior præcessit, causaturque ex pituitosis & frigidis humoribus, vt supra dictum est, vtatur anodinis, Carnibus. s. cotoneorum ad. dragm. ij. aut syrupo Myrtill. Dein. Recip. Florum camomeli Meliloti ana. m. i. s. Seminis Lini, fœni græci ana. vnc. i. s. Sem. Anisi Carui feniculi ana. drag. ij. Absynthii, Rosar. rubrarum ana. p. i. decoquantur in s. q. aquæ in qua calida spongia madefiat, quæ deinde expressa ventriculo admoueatur. Deinde Recip. Oleum Chamelini. Oleum Anithini Oleum liliorum alborum ana. vnc. i. s. His commixtis inungatur ventriculi regio post fotum.

Mitigato dolore bis terue singulis hebdomadis. Recipe Pillularum de Hiera simplici drach. j. ſ. Rhæbarbari Electi vſti. drach. ſ. (ob fluxum) cum Syr. Roſ. fiant pillulæ numero decem, è quibus quinque per duas circiter horas ante cœnam ſumantur.

Iam ad fluxus alleuiationem progrediamur licet vero remedia ſtomacho conuenientia eo modo ſuperius ordinata ſunt, quod iecur quoque reſpiciant nonnulla, tum fluxum inhibeant. Et cum varius ſit fluxus humorum in hac diarrhœa diuturna, hoc medicamento etiam vti poſſet. Recipe. Myrob. Rabarb. Citrin. Indorum ana. drach. j. ſ. Nucum cupreſſi. Sem. Aniſi ana. drach. ij. decoquantur in drach. vi. aquæ currentis ad conſumptionem tertiæ, partis collaturæ, adde Syr. cotoneorum vnc. ii. ſumat pro duabus vicibus, aut ſaltem Hyeram picram cum Rhabar. ſupra dicto modo ſumat.

A medicina ſumenda cum Dominus Baro abhorreat, tum quia fluxus

ven-

ventris perpetuus eſt, frequenter vtendum ſuadeo clyſtere lauatiuo ex hordeo torrefacto, Agrimonia è Rhabarbaro vſto, cui ſaccharum candidum aut roſaum, additur ſi ventris torſiones fuerint, clyſteribus oleum roſatum, ſi bilis abundat, adderem, ſi vero flatulenta materia, Ol. anethino aut camomill. vtendum ſuadeo, ſi vero fluxus ingraueſcat, & præſertim ſi ſanguis quoque appareat, adderem Radicem Conſolidæ maioris, Terram ſigillatam, aut bolum armenum Pin lunarum.

Si dolor contorſionibus in hypochondriis perſeueret, hac ebullitum & à ſpuma purgatum, loco aquæ, aut decoctionis ſupradictæ, aut dimidiam partem lactis in clyſteribus vtendum ſuadeo.

Lotio quoque frequens pro ventre non inconueniens erit. Recipe. Rhois obſoniorum, Baccarum Myrti, ana. iiij. Pomorum ſylueſtrium contuſorum vnc. iii. decoquantur in aqua, in qua ferrum cadens ſæpius extinctum eſt, in eaque calide ma-

defacta ſpongia & expreſſa vente foueatur mane& veſperi ante paſtum. Præterea fricationibus ligaturiſque extremitatum dolorificis refulſio facienda eſt.

Cucurbitulæ quoque ſupra vmbilicum affigantur ſine ſcarificatione,& per quartam partem horæ hæreant, non enim ventris fluxionem ſiſtent ſolum, ſed & dolorem auferent.

Ventrem inungat vngento Comitiſſæ Ol. roſato commixto. Magno ſucceſſu fimum columbinũ acerrimo aceto commiſtum, & ventri implaſtratum in omni fluxu in variis opitulari vidimus, vt etiam puluerem humanorum oſſium è rubro vino aſſumptum.

Poſt Enem lauatinum, ſi ventris torſiones cum aliis ſupra dictis accidentibus non fuerint, altero die aut ſex horis poſt Enem lauatinum, ex decocto iuſculi Galli gallinacei, non ſaliti, aut carnis veruecini iuſculo, cum duabus ouorum gemmis clyſterem iniicerem.

Iecori

Iecori ob dispositionem calidam & siccam Domini Baronis adhibe- em. Recip. Cerati Sandalini. vnc. iij. Ol. ros. Ol. Nymphеæ ana, vnc. .ſ. Lauentur aqua rof. deinde adii- iatur Spicæ nardi drach. ſ. Et regio- i hepatis tepidè simul mixta admo- eatur mane ante pastum bis singulis hebdomadibus toto medicationis empore.

Vtendum & sequenti puluere in fi- ne pastus, qui stomacho quoque con- fert, & ne vapores ad cerebrum ascẽ- dant ratione caloris hepatis prohi- bet. Recip. Coriandri præparati vnc. iiij. Anisi, Cinamomi electi fœ- niculi ana. drach. ij. ſ. Pulueris diaci- donites sine speciebus. drach. iij. Ma- cis scrup. iiii. Sacchari Rof. ad pon- dus, omnium fiat puluis, quo in fine pastus sumpto à potu prorsus absti- nendum est.

Dolor vero capitis in Domino Ba- rone causatur ob humorum copiam in ipso cerebro naturaliter debili, tũ præcipuè quod frequẽter æger ciba- riis, tum potu inordinato se grauet,

cui ſubſequitur ſomnus diurnus, longus à prandio plerunque: quæ omnia ex medicorum placitis conſtant, vel in ſanis tum bona ſtomachi conſtitutione præditis cerebrum plurimis pituitroſis & flatulentis humoribus repleri conſtat, qui humores poſtea ſui copia, aut alio quodam accidente in ſtomachū partem ſ. infirmiorē defluentes, ſtomachi concoctricem facultatem ſubuertunt, inappetentiamq́ue ciborum excitant, & fluxum corporis frequentem mouent, id quod vnctionibus ſpumoſis aliquando à me animaduerſum eſt in Domino Barone.

Ante omnia vero, ad obuiandum huic malo parcitas cibi & potus ſeruetur, tum ſomnus diurnus poſt prandium omnino fugiatur.

Ad dolorem capitis ſedandum, caputque ipſum confirmandum, ita vt catharroſam materiam ab inferioribus partibus ita attrahat, vt fit modo (& de quo malo ordine prius tractari debuerat) præter ſupradicta medicamina, quæ ſtomachum & ie-

coris

coris intemperiem reſpiciunt, eadem capitis conſtitutionem ſpectāt quoque, confortant & prohibent, ne humores ſurſum ferantur ad cerebrum, quia omnia confortant ſtomachum, os ventriculi, idque tam internè quam externè, nihilominus tamen Dominus Baro vti poſſet pillulis de Hiera ſimplici, Pill. Aſſaieret Agarici trociſcati cum melle roſati, verum eas ad ſcrup. j. ſumat.

Dolor vero capitis, in prædicto ægro à pituita per proprietatē cerebri præter prædicta remedia, tumque ab his quoque medicis ordinata, curabitur aut alleuiari poſſet per hæc remedia, iniectione ſ. olei Nardini, aut Petrolei Præterea veſicæ poſt aures in parte inferiore hoc modo fiant. Recip. Cautharidum abſciſſis alis & capitibus Numero 4. redigantur in puluerem, miſceantur cum fermento & aceto forti, fiatque in modum cōſperſionis quæ applicetur poſt aures, ibique maneat per diem & noctem, donec veſiculæ exiſtant. Vel Anacardinum ſi addatur, validius erit, ve-

ſiculæ vbi apparuerint rumpantur, illiſque ſuperponatur folium braſſicæ, quod inde omnem aqueũ humorem antequam auferatur extrahat.

Magno ſucceſſu capitis dolorẽ diuturnum per proprietatem cerebri, & ab inferioribus viſceribus adauctum profligari, aut ſaltem leuari vidimus (præſertim in Hiſpanis) Cauterio primo in vno brachiorum, poſtea in altero quoque facto, ea ſiquidem cauteria perpetuam humorum generationem, tum attractionem, tum ob cerebri proprietatẽ & imbecillitatem expurgarunt, ſed plura de his coram. hactenus de medicinalibus, tam externis quam internis.

Quantum ad victus rationem, parcitas cibi & potus ante omnia ſeruentur.

Non niſi vnius aut duorum generum fercula ſumat.

Nunquam extraordinariè bibat (vt aliquoties ægrum peccaſſe vidimus,) qui potus extraordinarius ſtomachum magis ſubuertit, fluxum catharroſum adauget, tum maiora accidentia ægro minatur. Pa-

Panis ob ſtomachi imbecillitatem lubricitatemque ſit plerumque bis coctus. euitet panem vel recentem nō ſatis elaboratum, aut etiam in fornace coctum.

Vino vtatur rubro quod habet, aliquando albo, cui ſi parum aquæ maſticis admiſcuerit præſertim fluxu adaucto, conſulte faciet, fugiat vt peſtem præſentaneam vinum nouum, itemque potens, calidum aut quocumque modo ſulphuratum. A cereuiſia quoque abſtineat.

Quoniam vero iecoris diſpoſitio in generoſo D. Barone & calida eſt, ſicca quæque ſanguificandi facultate paulatim deſtituitur, quæ corporis ſiccitas & macies indicat per omnia fere membra, omnia humida frigida ipſi conuenirent, tum elixa cibaria aſſis etiam forent præferenda ob ſtomachi imbecillitatem, appetituſque proſtrationem, tum diarrhœam diuternam, victus ratio calidior & ſiccior nonnihil inſtituenda erit, abſtinendum nihilominus ob omnibus aromatibus, vehementer calefacienti-

bus

bus, vt pypere & garyophillis, zingibere, ab omnibus cibarijs dure digestionis siue carnibus siue piscibus, item salsis, fumatis, frigidis, oleosis pinguibus, acerbis, acidis, item à pastillis & quicquid in fermento præparatur, item à dulcibus lacte & melle, denique ab omnibus fructibus, rapis, cœpis, allijs.

Cauendum in hoc casu ne ægro detur quippiam, quod nauseam ipsi excitet aut comedendi inappetentiam, cibumque non assumat nisi stomachus aliquo modo appetat, & cibaria dari debent quibus delectatur & reficitur aliquo modo.

Appetitus cibariorum varietate & præparandi varijs modis restaurari & refici debet, ita quod singulis quasi pastis aliquid nouiter afferatur præparatum, vt nonnulla à nobis proponentur, idque sumat in pauca substantia benè masticādo cibum, caueatque ne nimium ingurgitet.

AEgri appetitus (vt diximus) in ciborū pręparatione seruetur, siquidem is multum facit ad restaurandum appetitum

petitum, quoniam ſtomachus quæ cũ appetitu ſumpſit, melius retinet & cócoquit,& ſi inuoluntarius cibus licet bonus & exquiſite conueniens ſit, aſſumatur, nullum aut exiguũ in hoc caſu corpori adiumentum præbet.

Cibaria non ſolum ſint grati ſapores, ſed etiam odoris, quoniam omnia odorata, teſte Galeno, nutriunt & ſtomachum confortant. hinc Carolus Quintus glorioſiſſimæ memoriæ Imperator in cœna à cibis abſtinere ſolitus erat, verum plurima fercula odorifera in menſã afferri iuſſit, vt eorum odore delectaretur & paſceretur. & ſane bonus odor cibariorum ſpiritus noſtros vitales præcipuè maxime reficit & nutrit.

Plurima diſtillata ad appetitum reſtituendum corpuſque enutriendum, tum ad fluxum cohibendum fieri poſſunt, ſed quoniam commoditate materialium in præſentia caremus, iis ſuperſedemus.

Pulli gallinacei cum radicibus petroſelini aliquando coquantur, & in brodio addatur parũ Macis aut nucis muſ-

muſcatæ ad vrinandum melius, &c.

Carnes gallinarum, aut gallorum iuuenum in mortario marmoreo contuſæ, & cum micis panis aut in hordei decocto, iuſcula fiant, addaturque pulueris Coriandri ſupradicti.

Lepores iuniores conueniunt, ſed ob ſtomachi imbecillitatem & lubricitatem lardum non applicetur.

Conueniunt perdices, turtures, carnes vitulinæ, agninæ, veruecinæ, verum illæ carnes aſſæ magis vſui erũt, quam elixæ, ob ſtomachi diſpoſitionem, tum ob diarrhœam. Condimenta fieri poſſunt ad carnes aſſatas cum agreſta aut ſucco petroſelini, aut aceto roſarum, aut inſolato aceto.

Auiculæ paruulæ montanæ conueniunt, verum primo eæ elixerentur, poſtea leuiter aſſentur, & iuſculum quod iis adiungetur, cum butyro non ſalito, agreſta & puluere Coriandri ſupradicti fiat.

Ouium pedes cum medullis & petroſelino aceto inſolato ad appetitum quoque excitandum vtiles ſunt.

Medullis caſtrati aut veruecis præ-

ſer-

ertim, tum etiam bouinis medullis frequenter vtatur.

Ouorum recentium gemmæ cum lacte amygdalino spisso coctæ conueniunt.

Oua decoquantur cum Butiro recenti, addendo parum agrestæ, quæ plurimũ confert ad excitandum appetitum.

Radices pastinacæ elixæ eo modo, s. vt prima decoctio abiiciatur, postea cum butiro decoquantur.

Brodium siue iusculũ caponis cum pineis coctum & amygdalis dulcibus addendo parum sacchari, & aquæ rosarum, quantum sufficit ad gratiam saporis & palati.

Inter pisces nulli conueniunt, nisi fluuiatiles paruuli, ij. præsertim qui saxatiles vocantur. Item Lucius, Barba: verum illi pisces elixentur semper in medietate vini, & æquæ & eorum condimentum variari posset, pro appetitu ipsius ægri.

Cancri fluuiatiles non inconuenientes quoque erunt, modo bene elixentur.

In

In aceto rosato permixto cum oleo panis intinctus conueniens est ad appetitum excitandum.

Aceto insolato vtatur in condimentis ad excitandũ appetitum, tum humores flegmaticos incidendos.

Mentha melissophyllum, Betonica, Saluia quocunque modo sumãtur, aut cibariis admisceantur admodum conuenientem, præsertim ventositatibus discutiendis, p.

Pulmones & iecora vitulorum aut agnorum minutim concisa, & cum supradictis herbis cocta conueniunt.

Ab omnibus fructibus frigidis, humidis, acidis, & dulcibus, Abstinendum. Cappares ad excitandum appetitum, verum lotis iis à sale, bulliant in aqua, postea iis condimentum addatur ex oleo & aceto insolato simul misto.

Vuæ passæ oblongæ vulgariter de sole dictæ conueniunt. Item pineæ Pistatia, Amygdalæ dulces elixatæ & decorticatæ. Coriandri saccharo conditi, Carnes Cotoneorũ, Aurantiarum, & Citriorũ cortices saccharo con-

conditi, Auellanæ ſaccharo conditæ aliaque bellaria quæ coram apparienus.

Cœna parcior ſit & minus liberaliter ipſo prandio, tum aſſis in cœna veſci, ſemper ex vſu maxime foret.

Quantum ad externa attinet aere vtatur moderate calido & ſicco, & ſæreno aere nonnunquam in hortis iuxta riuulos inambulare poſſet.

Aerem omnino calidum, tum frigidum, nebuloſum, humidum & ventoſum euitet, quoniā ea aëris cōſtitutio capitis dolorē excitat, vapores cum humoribus è ſtomacho aſcendere facit, & fluxū, ſubuertendo ſtomachum adauget.

Hypocauſta calida admodum euitet, Itemque balnea.

Tempore frigido in cubili, in quo degit aerē bonum faciat è Roſmarino, ligno Iuniperi aut Myrrha, Thure maſculo, garyophyllis, Aloe, &c. nimius odor non excitetur, quando is capitis grauitatem inducit.

Lunæ ſplendorē per feneſtram aut rimulas, dum ventū auſterinū euitet.

A cho-

A cholera, ira, triſtitia, Venere, animi perturbatione ſummo perè caueat, quãdo ea naturalem corporis diſpoſitionem exſiccãt & conſumunt & ad vomitũ aliaque accidentia D. Baronem (vt vidimus) inducunt, aut ſaltem propenſiorem reddunt.

Pedum calor ſemper fouendus eſt, & frigus arcendum ab iis.

A cibo iucunda aliqua lectione, aut colloquio (ad ſomnum præcipue arcendum) afficiatur Dominus Baro.

Somnus diurnus omnino vitetur, & nihil peius quam poſt prandiũ ſtatim dormire (præſertim ſi potus liberalior fuit, pro naturæ & agri qualitate) ſiquidẽ is ſomnus cerebrũ multa humiditatem replet, & per conſequens plurima damna infert & cauſat in ipſo ægro. Si vero ſomnus obrepat, id fiat duabus aut tribus horis poſt prandium, & capite ſemper eleuato & cooperto, poſt ſomnum vero à potu (vt vidimus) prorſus tãquam à peſte abhorreat, vt etiam potu frequenti, ieiuno ſtomacho.

Dormiat in dextrum latus & mini-

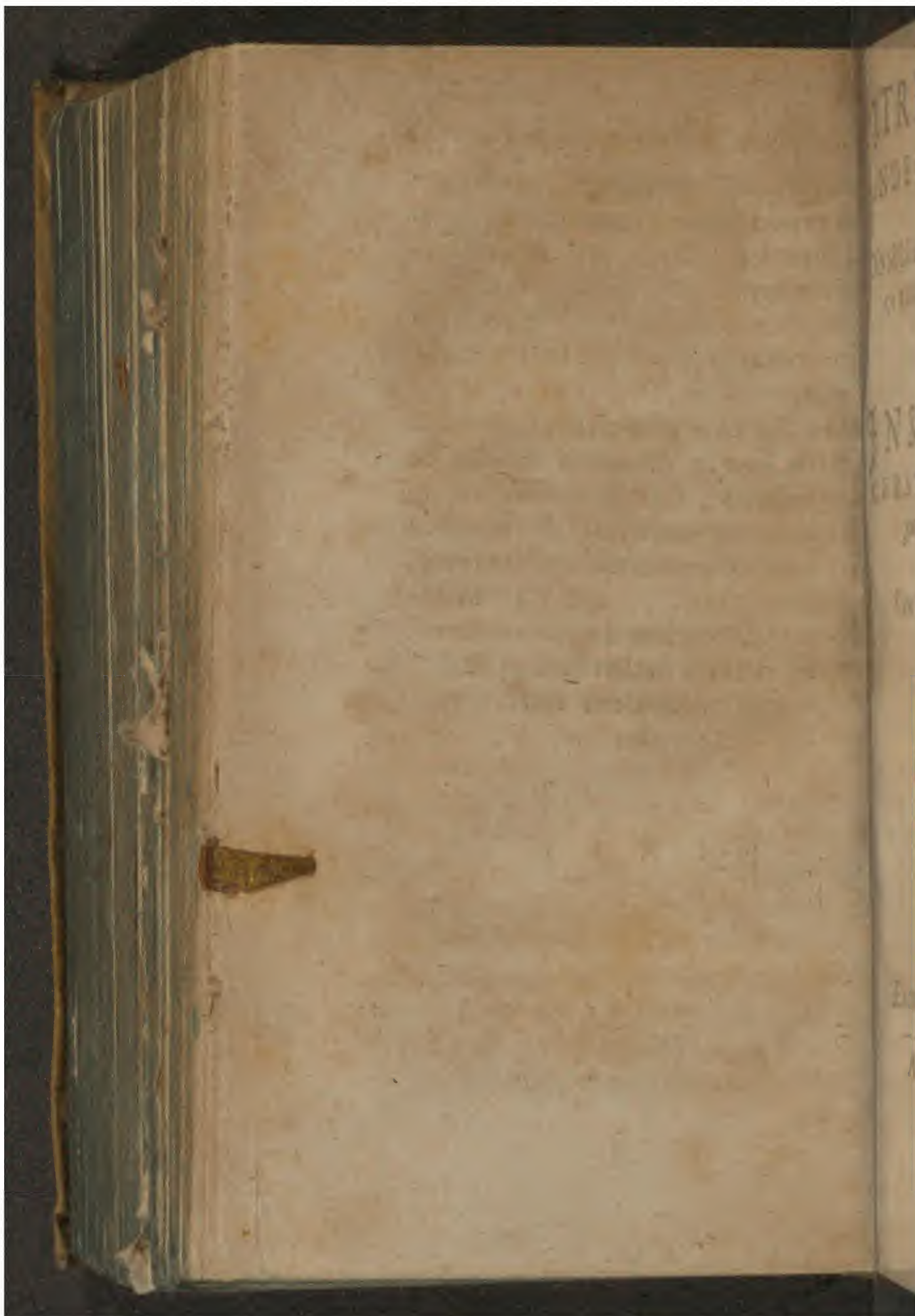
mè

[r]è ſupra dorſum: quia hoc modo hu[m]ores non ſolum eleuantur ad caput, [se]d ſpinalis medulla incenditur alia[q]ue incommoda ſequuntur, &c.

Mane experrectus frictiones leues [re]uulſorias in brachijs præſertim ad[h]ibeat.

Hæc ſint in præſentiarum generoſe [D].Baro, quæ in diuturno morbo & [v]ariis malis, facere neceſſaria & v[ti]lia indicauimus. Multa de induſtria [q]uia ab aliis medicis propoſita fuere, [p]rætermiſimus. DEVS Miſericors M.T. ab hoc diuturno morbo omniq; malo tueatur, & mei memorem reddat

FINIS

PETRI POTERII ANDEGAVENSIS,

CONSILIARII, ET MEDICI REGIS CHRISTIANISSIMI,

INSIGNIVM CVRATIONVM, ET SINgularium Obseruationum

CENTVRIA SECVNDA.

COLONIAE,

Excudebat MATTHAEVS Smitz/

ANNO M. DC. XXIV.

MAGNIFICO, CLARISSIMO, DOCTISSIMOQVE VIRO, D.

HENRICO

PALANT, MEDICINAE D. MARCODVRANAE CIVITATIS CONSVLI, COMPATRI meo & Patrono singulari, S. D.

Mirum sane mihi videtur, qui fiat, quod quum bona Fortunæ, infra corporis sanitatem sint posita (quis non æger id expertus?) homines tamen in ea & tuenda & recuperanda tam negligentes sint ac vecordes, vt multi in rem tam preciosam vel obolum expendere grauentur; alij circumforaneorum, aut etiā cuiusvis è triuio consilijs ac remedijs vti quam peritum aliquem Medicū accersere malint. Magna profecto humani ingenij, vt sic loquar, sinisteritas Sed sinamas hos solemne furere. Mihi quidem non Medici tantum (quos honorare ipsa sacra iubet pagina) sed omnes ij qui laudabilem hanc

& Reipublicæ necessariam scientiã quibus possunt modis iuuant & promouent, benè operã suam collocare videntur. Quocirca vt pro mearum virium tenuitate nonnihil opis laudatissimæ huic articonferrem, curandum mihi esse duxi, eumque in finem diuersis temporibus diuersos Tractatulos, sed eximios & selectos, typographiæ beneficio Medicinæ amantibus communicaui: Inter quos non postremus fuit IOANNIS POTERII INSIGNIVM CVRATIONVM & OBSERVATIONVM CENTVRIA PRIMA Quam quũ Medicinæ candidatis & alijs Naturæ Secretorum curiosis non ingratam fuisse animaduerterem, & iam SECVNDAM eiusdem Auctoris nactus essem: omnino faciundum mihi putaui, vt & hæc in publicum exiret, & communem rem quà pote, iuuaret.

Hanc vero sub tuo nomine, & veteris amicitiæ renouandæ, & obseruãtiæ meæ testãdæ caussa prodire volui, rogãs vt conatũ hunc meum bonã in partem accipias. Vale. Coloniæ 7. Septemb. Anno 1623.

Tæ Magnific.

Addictiss.

Matthæus Smitz.

ETRI POTERII
ANDEGAVENSIS,
ONSILIARII, ET MEDICI Regis Christianißimi,

NSIGNIVM CVRATIONVM, & singularium obseruationum

CENTVRIA SECVNDA.
CVRATIO I.

De deplorato, admirabili, & non priùs udito morbi generē, deque marcore insigni, herpete maligno, vlceribus chyronianis, &c.

ECTE nauclerus quiuis etiam nauigandi artis haud satis peritus in tranquillo ponto, ventis silētibus maria

tranare, & ad tutiſsimum portum naues feliciter deducere nouit. At æſtuante oceano, ventis vndique perſlantibus, aere turbinibus & procellarum furijs exagitato, idem niſi peritiſsimus, & numeris omnib. abſolutus nunquam tutus ab eo emergit: imò nauis malè hincinde diſtracta ad ſcopulos allidit, vel iratis vndis demergitur. Sic in leui & per ſe ſanabili morbo medicus quiuis ęgros ad optatum & placidum ſanitatis portum reducere potuit; & contra in grauiſsimis morbis, vbi ſuſque deq; omnia feruntur, & in quibus ſymptomatum & ſignorum agmen magno impetu in nos ruit, non niſi cordatus & nauigationis eiuſmodi expertus, mortales ab hac tempeſtate reducet incolumes. Ecquid in hoc caſu ſimilitudinem proponere velim? velim, inquam, peritiſsimo nauclero me æqui-

æquiparare? minime gentium, non enim eiuſcemodi gloriolæ ſum valde cupidus.

Neque hanc popularem auram affectare mihi eſt animus, nec item hoc præſtare aggredior, vt in æmulos maledicentiæ ſpicula retorqueam. Sed, vt veritas magis atque magis eluceſcat. ἐλευθέρου γὰρ ἀνδρὸς τ᾽ἀληθῆ λέγειν. & ſimilitudo poſteris proficiat, & tandem, vt tam præclari facinoris incōmoda fælixque memoria in æuum permaneat.

Itaque ſuperiori anno 1619. mēſe Nouembri Roma Bononiam venit Perilluſtris D. Henricus de Sancto Petro: Romæ duos annos ſub cura doctiſsimorum virorum, dictus Dominus varia medicamenta expertus eſt, bis ligni Guaiaci, & ſalſæ decoctum, cum ſtuffa, atque eo in loco vbi ſudores quotidie excitantur cum exacto regimine vi-

ctus attenuante, & exſiccante, purgationibus ſolitis cum ſuis ſyrupis, & iulepis præparantibus & ſanguinis miſsionibus item poſtpoſitis, nec his contentus ad octo menſes decoctum cuiuſdam aniculæ ebibit. Parabatur dictum decoctum cum Antimonio crudo, ſalſa, ſantalis, &c. Eodem decocto vtebatur intrinſecus & extrinſecus, hoc eſt in potu & in fotu; verum vt morbi hiſtoria clarius innoteſcat, intelligendum eſt prædictum Dominum à ſeptem annis in teterrima, dolorifica & horrenda vlcera incurriſſe; mirum dictu quomodo iuuenis annorum 27. in flore ætatis dum ſanitatis vires maxime vigent, quando natura eſt magis vegeta, cùm flos pulchritudinis ob ea in ætate magis attenuatum & defęcatum ſanguinem conſpicitur; tam fœdo, turpi, & fœtido affectu corriperetur. præceſſerat eiuſce-
modi

modi affectum febris continua per 14 dies vehemens, quæ non leuem mortis timorem medicis intulerat. Tunc Parmæ erat è patria exul, ante dictum tempus circiter 8. vel 10. menses fœda ſcabies eum vehementer inuaſerat, propter quod purgationes reduplicatas ex caſsia, diacatholicone, tryphera & alijs, tum ſyrupis de roſis, violis, bizantinis, de Epithimo, polypodio, tum ſuccis & decoctis refrigerantibus, ex cichorio, endiu. lact. & alijs, phlebotomijs minime omiſsis, ligni Guaiaci decoctum præſcribunt, in quo ſcabies magis efferata redditur, contumacior & magis peruicax. Stupet medicus, & exactis 40. diebus de refrigerando hepate cum ſuccis cichoriaceis, ſero lactis, & ſimilibus cogitat, exequutioni mandat præcepta medici cuncta; ſed incaſſum, & morbus in dies ve-

hementior redditur; aer incuſatur, victus regimen ſuſpectum cenſetur, mille & alijs cogitationibus exagitatur mens medici: in noſtris tandē manibus paucis & gratiſsimis breui ſanatur, & cura exacta, ipſoque bene valente, Parmam adijt, menſibus duobus vix elapſis: ibi grauiſſima febre cum maximo vitæ diſcrimine acerbiſsimè conflictatus ad 15. dies conualuit. recuperatæ valetudini menſe ferè exacto ſuccedunt vlcera maligna in tibijs, & coxis, quæ mox totū corpus occuparunt, citra febrem aut aliud prauum ſymptoma. Medici inibi multa ad calidam iecoris intemperiem reijcientes, contraria ipſi præſcribunt, quæ remedia, vt communia & omnibus nota lubens prætereo: ſuas quoque potiones purgantes, phlebotomias, lotiones, balnea, vnguenta, frictiones & ſimilia. Seſquianno toto in eo tem-

tempore frustra elapso Bononiam ad proprios lares rediјt, atque tunc quatuor medicorum consilio si non feliciter, saltem credulitor, eius sanitas concreditur, interdum varias ineunt consultationes, tribus, & 4. alijs medicis his superadditis. malo tamen eiuscemodi medicorum scientiam aspernante, noui iterum medici in consilium aduocantur, & vt his consuetudo inoleuit, verba pro optimis remedijs in controuersiam adducuntur, quæstiones fiunt de lana caprina, & morbus in dies efferatior redditur. Decoctum chinę, salsæ & multorum aliorum cum diæta exsiccante & attenuante præscribitur non minus seuerè, quam grauitate, & ingenti strepitu; singula ad vnguem seruat, præmittuntur solitæ purgationes, eædem & post dictam reiterantur. His nihilum proficientibus, noua initur

consultatio, num ad thermas Villē-ses mittendus sit: affirmatiuā sequitur, balnea adit, & thermales aquas infeliciter bibit. En pro salute promissa, marcor insignis, vigiliæ pertinaces, dolores in vlceribus longè acerbiores, inappetentia, & tandem cum nouis malis noua emergunt vlcera: quid? demum mortuis inuidet, & cui se deuoueat planè ignorat. mussitant medici, lugēt amici, incusantur sagæ, & malefici, morbum supernaturalē clamitant, solius Omnipotentis manum reposcere dicūt. ferunt tandem se omnes medicinæ thesauros in vsum protulisse, nihil quod ad artem pertineat reliquisse, omnes pharmacopolarum schedas excussisse, nulla non antiquorum dogmata protulisse; at æger infelix, vt dolor paululum mitior reddatūr ab his saltem reposcit, at ipsi iterum suam hac in re produnt ignoranti-
am, di-

am, dicunt se omnem mouisse lapidem, vnguenta suorum nuper mortuorum præceptorum haud intacta reliquisse, nullam anodinorum & narcoticorum classem omisisse, qua denique morbi sæuitia & peruicacia, & æger & medici deuicti, atque laboris tædio plane fracti, necnon ægri miseriæ compatientes, nulla salutis spe sibi illucescente, ad alterum, inquiunt, medicum tibi, ò patiens, liceat deuenire, nos ipsi libenter palmam dabimus, si quid solatij tibi afferre valeat. infelicissimæ affinis conditionis fratres miserti, silent, & quem accersere velit ipsi liberum relinquunt. Tunc ab amico sibi familiari necessitudine deuincto adducor, atque ad eum circa tertiam horam noctis perductus, patientem doloris immanitate victum, remediorum vehementia, & pluralitate

confectum, vigilijs insuper molestissimis ob doloris vehementiam emaciatum, & plus mortuis, quam viuis similem reperio. tanti affectus vim & pertinaciam non tam extimeo, quam medicamentorum male peractorum virulentiam: re tamen in animo probe expensa, & tam horrendi & crudelis mali natura cognita, egregium patientem hilari fronte curandum suscipio, ipsique intra horam dolorem quo tantopere cruciaretur, sedaturum polliceor, atque ipsum tota nocte dormiturum. Expleo omnia, pollicitationibus sto, intra horam quieuit, & dolor penitus recessit. mane ad eum reuertor, dormientem inuenio, stupent omnes de recuperata sanitate. Interea licet tantum præstiterim, antiquus tamen ille impostor cacodęmon sese opponere non negligit, & ad nouas imposturas

ad-

aduerſarios impellit; dicentes me narcoticis venenatis dolorem ſedaſſe, ipſumque breui rediturum, ac curam mineralibus infeliciter, & empiricè ſuſcipere. nouum in me concitant odium, & inſidiæ vndique parantur. nihil eſt tam bonum quod non in contrarium vertat culpa.

Sudat frigidus intuens quod odit.
Effundit mala lingua virus atrum.

His interim liuore contabeſcentibus, patiens noſter intra 1,. dies ad omnia quæque obeunda munia aptus redditur. reaffulſit in eo deperdita ſalus circa bacchanalia, hinc mœrore depoſito & dolorum querelis obliuioni datis, gaudio incredibili ab omnib. exceptus ad nobilium conuentus, ad conuiuia, tripudia & alia tempeſtati accommodata lætitiæ genera ſe contulit: quo fit vt non perfectè conſaneſcat: ve-

rùm etſi aliquot exigua vlculcula remanent in tibijs, nihili facit, ſunt ſine dolore, feliciter & hilariter viuit: ſic biennium peragit vitam, tribus vlceribus perexiguis, & indolentibus in tibijs relictis. Tunc Romam, primo Lauretum petijt, & inter Romam & Lauretum penes Illuſtriſſ. Cardinalem Valentem in loco, qui vulgo Trieui dicitur, per aliquot menſes commoratur, vbi varia ad hæc tria vlcuſcula fruſtra comprobat remedia, & præcipuè mercuriale vnguentum, cuius cauſa funeſto & graui ſanguinis fluxu corripitur. ab eo ſanus Romam adijt, vbi medicos accerſit, vt de totali eiuſcemodi vlcerum curatione curam habeant: at contrarium experitur, infauſta ſunt omnia, quamuis ſingula ad Policleti normam ſeruaret. Hic biennio mille cruces & tormenta medica ſuſ-

ſuſcipit, circũforancos conſulit, deliras anus aduocat, barbitonſores ſe ſe offerunt, & horum omnium propoſita remedia, vtcumque approbat, & cuncta irrita, & in caſſum: imo malum duplo deterius factum in eum quem ſupra diximus infeliciſsimum ſtatum recurrit. Quare Bononiam ad aerem natiuum redire cogitat. lectica delatus poſt longos itineris labores domum repetijt, ac demum ſub cura mea ſanitatem intra paucos dies optimam, & firmiſsimam recuperat. Methodus qua his in affectibus propulſandis vſus ſum ab Hipp. & Galeno non eſt diſſentanea, quanquam quidam medicaſtri toto genere à vera medendi methodo alieni, contrarium clamitent, rationalis eſt, & firmiſsimis artis dogmatibus innititur. Sua, contraria, irrationalis, & vana, & mendax. à fructibus eorum cognoſcetjs eos.

Itaque his in affectibus talis eſt noſtra methodus. dolori tanquam magis vrgenti balſamo mumiæ mineralis proſpeximus. Scio hoc medicamenti genus, pſeudomedicis non eſſe notum; ideo ab his tanquam ab iniquis iudicibus damnari haud poſſum. ſi ſecus; quid me hercle iniuſtius? rem ignotam dijudicare velle. Secundo, vt macor, ventriculi imbecillitas, inappetentia & cruditates ventris ſummouerentur, ſpecificum ſtomachicum ad aliquot dies dedimus. Tertiò decoctum ſeu iuſculum melanagogum, apertiuum & refrigerans ad 15. dies accepit: quibus meliùs in dies ſe habuit, & tandem lecto perrectus ad ſolita munia, vt ſupra diximus, redijt. Hæc fuit prima cura antequã Romam proficiſceretur, ſecunda vero & vltima, Roma reuerſus Bononiam ſic habetur. Primis diebus

bus vt vlcerum dolor demulceretur, dicta vlcera prænominato balſamo repleuimus, in nonnullis vbi caro luxurians & dura nimis creuerat, æs vſtum præparatum admouimus. Intus accepit per 15. dies tincturam metallicam, primum ens metall. dictam à Th. P. cum extracto bezoardico, cuius operatio fuit inſenſibilis, atque per inuiſibilem tranſpirationem corporis noxia foras propellens. Hic notent ſedulo, quam rei veritate abſint illi, qui putant nullam fieri poſſe curationem citra alui ſubductionem, citra phlebotomiam, & citra aliquã manifeſtam operationem. Hos ſane ſtercorarios, non medicos nuncupandos eſſe arbitror. quod ſi cum his mihi liceret per otium de ſua communi methodo medendi diſceptare, vellem hos Empiricis longe peiores commonſtrare, à circumſo-

foraneis, agyrtis, mimis & hiſtrionibus nihil differre. Egregia eiuſcemodi medicamenta non vbique proſtant, in Arthid. habentur, atque in noſtra Pharmacopœa Spagirica.

CVRATIO II.

De rara, contumaciſſima, & ab omnibus medicis immedicabili habita defluxionis ſpecie, & aliis grauiſſ. morbis.

SI qua re medici probitas, & ſolertia eluceſcit, non quidem in inani verborum ſtrepitu, aut affectata quadam dicendi cupidine, minus in comptu & decentia corporis, verùm quidem in recta medicamentorum applicatione, qua ægrorum querelæ cito ſedantur. Sæpè diuina ars malè apud pleroſque traducitur; quaſi falſa præſtigiatrix ad

ad crumenas emungendas parata, quod mendax, labilis & inconſtans, quod veris careat fundamentis, quod in ea omnia caſu, & fortuna contingant. cuius rei teſtis mihi hodie in mentem venit Perilluſtr. D. D. Ioannes Torſaninus, qui triennium grauiſsima defluxione ſalſa, & acri correptus, omnes medicorum artes eluſerat, hinc inde quot reperirentur medici melioris famæ in ſui curam aſciuerat. Vnuſquiſque ſanitatem ipſi pollicetur, illorum præſcripta ad vnguem ſeruat, nec propterea quicquam auxilij ab his reportat; imò malum in dies inualeſcit. nouos, atque nouos prioribus addit, crebræ fiunt conſultationes, expenduntur ſingula tanto affectui neceſſaria, foris etiam ab exteris medicis conſilium repoſcunt. nihil prorſus intactum relinquunt, omnem mouiſſe lapidem putant

putant. Bone Deus! quot potiones laxatiuæ! quot ſyrupi & iulepi! quot pilulæ! quot phlebotomiæ quot cucurbitulæ! quot enemata, balnea, lotiones, vnctiones, frictiones, cauteria in nucha, & brachijs, veſicatoria, & ſi quæ alia tormenta excogitare potuit medicorum turba! Decoctis ſaſſæ, chinæ, ligni Indici, viſci quercini, lentiſci. &c. quibus aſsiduò fere vtebatur, ſuperſedeo; nam longius foret, quã inſtituti ratio fert ſingula deſcribere. Sat, ſi dixero, Per illuſt. Patientem eſſe ditiſsimum & nimis inclitum, medicis obſequentem, & 26 annos natum, atque ſub eorum cura per tres annos ſtetiſſe.

Cum omni ſpe ſalutis eſſet deſtitutus; & omnem artis medicæ opem vanam & irritam exiſtimaret, pro vltimo refugio multorum precibus ad me confugit, licet eius volun-

voluntas aliò ferretur. Etenim conuitia quibus palam me insequuntur æmuli, plurimum authoritatis, & ponderis apud illum obtinebant. arbitrabatur me cum cæteris loquacem, infidum, & falsum assentatorem, & quia in deplorato casu melius aliquando anceps, quam nullum experiri remedium, eò magis, quod medicus eius domesticus, quem tunc tanquã alterum Apollinem venerabatur, ipsi indixerat se nihil artis intactum reliquisse, nunc nullum esse locum remedijs, obstare hyemem, assiduis imbribus, & niuis, & glaciei rigoribus squalidam. sic cunctandum, quoad ipsa pertransierit, quo tempore stillicidium, duciam vocant, adhuc inexpertum in eum probatum iri, quod remedij genus palam fatetur solum superesse opportunum, & in quo vnice sanitatis,

tatis, ſpem repoſitam animaduerteret. At quid? dum adhuc procul abeſſet ver, ſole tunc ſolſtitium brumale percurrente, morbum vltro ſæuire, ac faucium vlcus, palatũ & nares ipſas vaſtare, & depaſci, neceſſe erat, & ante dictum tempus, egregium patientem fatis cedere. Nec vana cogitatio, nam eo res adducta erat, vt deglutire vix poſſet, & tantummodo potulentis nutriretur, & id magno cum labore, naribus ad hoc valide obſtructis.

Itaque ad me tanquam ad extremum aſylum adductus, morbi hiſtoria nobis enarrata, viſiſque morbis & ſymptomatibus, & ipſius ægri natura probè explorata, ipſi polliceor fluxionem illam ſalſam, & acrem intra quatuor dies ſiſtere, faucium dolorem temperare, vlceris malam qualitatem retundere & cætera ſymptomata ſenſim compeſcere

ere. acie ergo instructa aduersus
m immane monstrum vix quarta
es illucescit, & ecce truculentum
stem è Palladis arce eiectum: stu-
t & miratur Patiens se tam breui,
tam paucis, facillimis & vix per-
ptibilibus remediis sanitatem re-
iperare; & magis quod antea tam
ultis, tam laboriosis, tamq; mag-
s sumptibus partis remedijs ne mi
mum leuaminis reportauerat. nō
nplius artem, sed artifices falsita-
, & ignorantiæ magistros incusat:
quam hucusque in pectore re-
usam de medicis, & eorum arte o-
nionem coniecerat, deponit, de-
git, & abijcit. Et quia primo die
ntequā curam susciperē me enixè
garat, ut secum blandè agerem, se
ebilē, morbi sæuitia, & diuturnita-
confectum, remediorum qualita-
, & multitudine excarnificatū, in-
per se ab alijs medicis intellexisse,
me

me solum mineralibus, & his venenatis vti, quę etsi principio aliquod leuamen ægris afferre videantur, mortem postmodum ipsis breui conciliarent. Vt huiusmodi mendacia turpiter & malitiosè aduersus nos conficta à nobis eluerem, Iusculo carnis in propria domo parato me eius sanitatem in pristinum restituere assero, & omnia quæcumque in eius vsum aduocarentur coquo suo domestico parāda committo.

Cuncta ad vnguem seruo, paratur iusculum caponis à coquo, idque sorbet ad 15. dies, in quo tutam & firmissimam sanitatem manifestè recuperat. fit & domi extractum liquidum in formam syrupi bibendum, quo vtitur ad 20. dies. In hac curatione duos scopos nobis proposuimus, primùm viscera naturalia & praua morbi qualitate labefactata

ꝺata, & medicamentorum multitudine & contrarietate malè exhibitorum, fracta & deiecta resarcire, & in integrum restituere. Iecur & lien mirificè indurnerant, ventriculus assidua fluxione vexatus, perperam cibos coquebat, inferiores partes naturales itidem ab officio aberrare necesse erat. Secundus scopus fuit caput exsiccare, roborare, & ad pristinam temperiem reducere. hos scopos vnico illo iusculo expleui, quos firmauit subsequens extracti vsus. Factum fuit iusculum ex radicibus aperientibus, cortice tamarisci, chinæ pauco, cetrach, scolopen. pilosella, betonica, &c. per aliquot dies adiecta fuerunt sena, epithim. & cuscuta. Extractum fuit ferè ex ijsdem paratum cum vino albo, pauco sacchari sub finem adiecto. Hæc inuidi & proterui æmuli rimentur & contemplẽtur, num, vt

per-

perperam plebeijs obtrudunt, istthæc venenata sint, aut quoquo pacto sanitati infensa, at præteritæ veniam dabit ignorantia culpæ.

CVRATIO III.

De lenta febre, insigni angore ventriculi, praua tentigine, continuis vigilijs, siti inexhausta, inappetentia, &c. à 2. annis complurimis medicis pro incurabilibus habitis.

OMnem fidem excedit affectuum omnium vis, & impetus, quibus biennio toto conflictatus fuit Illustris Vir Dominus Hercules Amorinus, etiam in ipso flore ætatis, dum vix trigesimũ annum attingeret. In primis insigni ventriculi angore, quem contraxit à multiplicitate remediorum perperam

ram ipſi exhibitorum, etenim ipſe
iennio ſuperiori, praua quadā ten-
gine vexatus, medicos non paucos
nſuluit, qui de more curationem
er valida cathartica aggredientes,
alum duplo deterius reddiderunt,
entriculo dictum angorem conci-
ntes, cum alijs morbis, & ſympto-
atibus. Cùm autem nihil leuami-
is ab his reportaret: imò natura iam
emedijs aſſueta, & reiteratis purga-
onibus, phlebotomijs, & aliis im-
une factis fractus, quatuor alios
edicos accerſiuit, qui conſilio in-
o vnanimiter ad guaiaci decoctū
nquam ad ſacram anchoram eum
elegarunt, ſicque conſuetis præpa-
ationibus, purgationibus, & phle-
otomijs præmiſsis dictum deco-
tum ad quadraginta dies illi propi-
atur. At ecce quàm infeliciter &
quam parùm appoſitè! recrudeſcunt
omnia, nouus fit malorum prouen-
tus, & nouos cogitur experiri mor-
B bos,

bos. Superuenit febris lenta & con-
tinua, cum vespertinis exacerbatio-
nibus, sitis item horrenda & inex-
plebilis, qua diu noctuque vinum
prope lectum detinere cogebatur
vigiliæ contumaciores fiunt, inappe-
tentia augetur, & tentigo praua, &
maligna exoritur. Vnde per con-
traria procedendo, frigida & humi-
da porrigere student, ventriculum
magis lædunt, & eum ad extremum
ferè præcipitant, quo in statu ad
quem confugiat penitus ignorat
multis tamen de nostra medend
methodo auditis, in nostras manu
se curandum tradidit. primarijs er-
go affectibus initio neglectis statin
in ipso curationis limine ab his, qu
magis vrgerent exordimur. ventri-
culo quippe cumprimum prospici-
entes specificum nostrum stomachi-
cum bis in die dedimus, quo con-
festim meliùs se habuit, tum ex ven-
triculi dolore, tum ex alijs sympto-

mati

matibus. accipiebat dictum ſtoma-
hicum cum conſerua roſarum. his
æpè admiſcebatur portiuncula auri
liaphoretici. qua via omnes ſangui-
nis ſordes repurgauimus. In cibis
apiebat puluerem viperarum, &
maximè in ferculis vnc. j. pro qua-
ibet doſi. ſub fine, viribus repara-
tis, vigilijs, ſiti & alijs in totum ſub-
atis, iuſculum purgans ad octo dies
pſi conceſsimus, cuius hæc erat de-
ſcriptio.

Rec. rad. lupat. acuti, graminis an. vnc. 1. s.
fol. cichorij, taraxaci, fumariæ, lupuli. an. m. 1.
Epithim. ſenæ an. vnc. 1. liquirit. raſ. & cont. vnc. 1. s. aniſi drac. 1. In. s. q. iuſculi carnis parabatur decoctum.

CVRATIO IV.

De hydrope aſcite cum acuta febre, ſiti, vigilijs, & marcore inſigni.

DOminus D. Anchiſes Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Cardinalis Sauelli .. .. annos 30. natus, à multis annis ſcirrhum in vtroque viſcere liene & iecore contraxerat, à quibus immedicabilis hydrops. frequenter & ſanguinem expuebat, cum tuſsi, ex quo pulmones inſigniter laborare certum erat. Febre continua correptus in manus meas curandum ſe tradidit tot morbis contrarias indicationes habentibus per communem medendi methodum occurrere non erat facile. Si enim ἐναντία τῶν ἐναντίων ἰάμματα, contraria contrariorum ſunt remedia: febris adeſt continua, repoſcit frigida, hydrops vero contraria,

co

or in illo, iecur vero & lien in hoc
fficitur. turgens materia in vtroq;
norbo medicamentum purgans re-
picit, at πέπονα φαρμακεύειν καὶ
ινέειν, μὴ ὠμά. in hydrope & in tam
efrigerato iecore cruda ſunt om-
ia. præterea in illo cholagoga in
oc hydragoga. ventriculum debi-
em & tamdiu mali vicinia fractum
& oppreſſum, medicamentorum
urgantium vim & impetum ſuſti-
ere haud poſſe euidentiſsimum e-
at. Syruporum, apozematum &
decoctionum aperientium, refrige-
antium, & ſimilium quis vſus? his
augetur materia, & vis, & facultas
viſcerum frangitur, & ab officio di-
ſtrahitur. tanti affectus curam in v-
nico metallorum croco agnoſcen-
tes, eo ad curationis finem ſolo vſus
eſt: primis diebus bis, & polychre-
ſtas noſtras ſcrup. ij. dedimus. hæc
roborando, & aperiendo aquas in-
ſenſibiliter foras protrudunt.

CVRATIO V.

De febre acuta, icteritia flaua, & catarrhali fluxione molestißima.

ILlustriss. D. D. Fabricius delle Bourdesiere Summi Pont. cubicularius, & Illustriss. & Reuerendiss. Card. Sauelli Intimus ... tunc Bononiæ Legati, continua febre de genere biliosarum ad septem dies correptus fuit, cum insigni fluxione capitis, dolore, vigilijs, siti, & inappetentia. primis diebus leniter purgatus fuit cum pulpa cassiæ recenter extractæ ad drac. x. sequentibus diebus detractus fuit sanguis, & interim bis in die refrigerantes iulepos accepit, ex aquis cichorij, endiuiæ, & syrupo de succo limonum. Septimo die febris euanuit, & 4. vel 5. diebus elapsis subsequuta est icteritia

flaua,

aua, intentissima adeò, vt vndique
oras erumperet flauus humor, vo-
mitus & aderat frequentissimus,
um magna copia pituitæ & bilis,
tis ingens, & inappetentia intole-
abilis. ventriculo suppetias pri-
mum ferre arbitratus, specificum
ostrum stomachicum ad aliquot
ies dedimus, quo melius va-
ente, electuarium sequens sub-
scripsimus.

*ec. conf. rosarum vnc. iiij. croci martis
rac. v. ol. vitrioli g xxx. miscebantur
& dosis erat drac ij mane 4. horis an-
e cibum Interdum etiam sumebat de
uluere stomachico statim post cibum ad
6. vel 7. grana, singula vice, & his
gratissimis, & facillimis pristi-
nam recuperauit sani-
tatem.*

CVRATIO VI.

De hectica febre, & marcore insigni a[b] alijs medicis derelicto & incurabili habito.

ADmod. Reuerend. P. D. Angelus de Cambijs Monachus in Cœnobio D. Michaelis in Bosco annorum 37. à duobus mensibus in incredibilem marasmum inciderat ob hecticam febrem duplici tertianæ succedentem, qua laboranti, medicus senex multa impunè attulerat remedia, victum quoque tenuem admodum citra omnem rationem præscribens. ad extremum adductus me accersiri curauit. eò inualuerat morbus, vt præ faucium & œsophagi siccitate, nihil quicquam deglutire posset, ventriculo etiam mirum in modum cibos auersante. his

nis in anguſtijs conſtitutus per aliquot dies ſpecificum noſtrum ſtomachicum vtcumq; accepit, cui paucis poſt diebus lac caprinum ſubiunximus, quibus duobus marcor, febris & quæuis inde ſuborta ſymptomata penitus euanuerunt. hic mihi annotare ſubijt medicorum aliquot imperitiam, qui in longis febribus teuuiori victu vtuntur, contra Hippocratis leges, naturæ virium immemores, quæ morborum vi & perniciei plerumque ſuccumbit, ob impotentiam & cibi penuriam, ſi ex eodem authore inconſueta aſſuetis longè grauiora ſint, cur in ſuis ptiſanis, alijſque inconſuetis cibis porrigendis tandiu inſiſtunt? hos in Galenum (quem ſuum falſo clamitant) non minus turpiter peccare alibi commonſtrauimus: hæc à nobis obiter dicta ſint, ne his moniti in poſterum ſimilem in errorem relabantur, atque hanc gratiam nobis referant.

rant. Vinum quod bimeſtri ſpacio denegatum fuerat, ſtatim ipſi conceſsimus, edulia quoque conſueta. in aſſuetis penitus abrogatis. Lac cum pauco ſacchari pulucrizati capiebat 5. horis ante cibum; primo ad vnc ij. iij. ad iiij. & tandem ad v. quo conſilio marcorem penitus deleuimus, atque ægrum priſtinæ ſanitati reſtituimus.

CVRATIO VII.

De dolore vterino iamdudum inueterato. &c.

PErilluſtris Domina Helena de Faſaninis annos quinquaginta nata, vterinis doloribus nonnullis menſibus aſsiduè conflictabatur, cum inappetentia, cordis palmo, ſyncope, & alijs: huius doloris cauſa proxima erat fluor albus vte-

rinus,

rinus, acrimonia membranas, neruos vteri, & circumiacentes partes vellicans. fluxionis originem à toto corpore, à iecore & cerebro potißimum emanare multis ſignis deprehendere haud erat difficile, fluxionis materia ſubcitrina & maleolens, & purulenta erat. hinc vlcus vel in corpore vteri, vel in eius ceruice: ſcopi curatorij erant fluxionem ſiſtere, dolorem ſedare, vlcera mundificare & exſiccare, ad quæ peragenda, totum corpus prius repurgare decreuimus, quo facto, partes læſas roborare & reliqua explere. ad corpus repurgandum ſequenti potione vſi ſumus

Rec. agarici trochiſcati ſcrup. iij. ſ. infun. in ſ. q. aquæ arthemiſiæ, in colatura diſſolu. el. diaphœniconis drac. v. data fuit mane, vt moris eſt. ex qua multoties purgata fuit. ſequentibus diebus pro ſyrupis præparantibus capiebat bis in die decoctum arthe-

misiæ, matricariæ, melissæ, absinthij pont. calendulæ, bethonicæ & pimpinellæ ad vnc. vi. pro dosi. iterum purgata fuit sequenti potu.

Rec. rad. brioniæ siccæ scrup ij. s. infund. in s. q. decoct. præscripti, in colatura dissol. el. de succo rosi. sol. el. diaphœnici an. drac. ij. s. data fuit hæc potio mane, ex qua similiter probè purgata fuit. postmodum vt penitus fluxio summoueretur capiebat sequentes pilulas mane.

Rec. gummi ammoniaci, opopanacis, mirrhæ, mastiches an. drac. i. agarici trochis. scrup. iiij. scammoneæ spagirico more præparatæ scrup. ij. croci martis reuerberati drac. iij. macis succini essentiæ an. scrup. s. lapidis hæmatites scrup. i. s. cum syrupo de arthemis. fiat massa. capiebat scrup. ij. in tres pilulas singulis diebus 3. horis ante prandium, & his, dolores illi atroces, & contumaces, vnà cum fluore illo prauo in totum sublati fuerunt, & abhinc, quin-

quen-

quennio sanitate fœlicißima potitur.

CVRATIO VIII.

De insigni & vehementißima ophthalmia, cum febre & alijs grauissimis symptomatibus à tribus mensibus inueterata, à medicis deplorata, cum vngula epiphora. &c.

IOannes Paulus Faber in via Sancti Vitalis commorans, annos 45. natus, ob acerrimam defluxionem in oculos, trimestri toto maximis cruciatibus excarnificatus erat, duobus ad id accersitis medicis ac his nihilum iuuantibus, imò malo in dies efferatiore reddito, quamuis horum præscripta ad vnguem seruaret, ego quoque accersor, hominem inuenio non tam morbi feritate fractum, quam prauis & male adhibitis

hibitis remedijs confectum, & mortuis fimillimum. Victum seruabat continuò refrigerantem, & humectantem, absque vino, cum hordeacis, lacte feminum melonum, & similibus. Pro remedijs quot pilulas aureas, coccias, lucis ma. de agarico, potiones purgantes, &c. toto illo tempore acceperit; quot item iulepos & syrupos alterantes, & roborantes, conseruas item capitales, & quot chirurgicis reiteratas phlebetomias, cucurbitulas, sanguisugas in ano & pone aures, frictiones, aurium perforationes, lotiones, &c. quid plura? intra breue tempus in hæc tormenta totum ferè peculium impenderat, nec prorsus quicquam opis, morbus in dies efferatior redditur, inflammatio geminatur, & miser tandem doloris immanitate dilaniatur. apposita diceres omnia. purgant, refrigerant, reuellunt, deriuant, & similia
præ-

præſtant, quæ à ſcholaſticis hodie tradita ſunt. at

Pectoribus duris, dura eſt doctrina ſalutis. iſti Galeni immemores causâ relicta ad effectus reſpiciunt, & cæcis oculis andabatarum in morem pugnant. Nos illum fluxionem ſalſam & acrem, catholicis & laudinis pilulis ſuſtulimus breui, & ventriculo, remedijs perperam adhibitis, proſtrato, ſpecificum ſtomachicum dedimus. extra ad inflationem, inflammationem, dolorem coercenda, colirium ſequens admouebatur.

Rec. vitrioli Cypri drac. j. tuthiæ præp. ſacch. candi, collirij albi raſis an. ſcr. iiij camphoræ vi. aqu. verbenæ, fœniculi, euphraſiæ roſarum an. vnc. iiij. miſcebantur pro colirio. ſedatis doloribus. inflatione, & inflammatione vngula apparuit, quæ cito puluere ſequenti ſublata fuit.

Rec. oſsis ſepiæ ſcrup. i. ſacch. candi

drac.

drac. i vitrioli scrup. ſ. tuthiæ præp. drac. ſ. miſce fiat puluis ſubtiliſ.

CVRATIO IX.

De febre nocturna cum ſudore & tremore cordis.

NObilis Domina Lucretia quondam Domini Maximiliani de Bologninis, vidua, annos 45. circiter nata, à ſemeſtri, febre moleſtiſsima ſingulis noctibus vexabatur, inuadebat cum rigore, & horrore, & deſinebat cum ſudore, cordis palmo his ſuperueniente, vnde in marcorem & cachexiam inciderat. ad hæc accedebant capitis grauedo, inappetentia, alui ſiccitas & inſignis virium languor. toto eo tempore ſeniorem medicum fruſtra in ſui opem accerſierat: nam etſi varia illi de more præſcripſiſſet reme-

dia

lia tum purgantia, tum alterantia, ntrinſeca & extrinſeca, vani tamen & irriti fuerunt eius conatus. huius pertinacißimi affectus cauſam in ſucco arido, quem melancholicum dicunt depre henſam, melanagogo extracto ſummouendam opportunum iudicauimus: Et quia eiuſmodi humore vniuerſus corporis habitus erat infectus, validum itidem remedium eſſe adhibendum ſtatuimus: at his accedebat ventriculi languor & imbecillitas, ideò ſpecificum ſtomachicum ei immiſcuimus. Cumque morbus alte ſuas radices in natura defixiſſet, atque in viſceribus craſsi & denſati humores ſtabularentur, electuarium ſequens ad quindecim dies accepit.

Rec. croci martis drac. iii. ſpodij drac. i. conſ. roſarum vnc. iiij. ſpiritus vitrioli g. iiii. miſce. huius dab[illegible]tur drac. ii. pro doſi mane ieiuno ſtoma[illegible]o. Pertinax eſt hic affectus, & null[illegible]

quam

quam vulgarium medicamentorum cedit, multos eo correptos in marasmum incidisse vidimus. ab illa die decennio exacto semper sana vixit & adhuc viuit.

CVRATIO X.

De Ischiàde pertinaci, atrocissima, funestissima & deplorata. vnde claudus & impotens crurum, & pedum sum continuo dolore.

IOannes del Borgo Lapicida annos 40. natus, in foro Boario commorans, quadrimestre ischiadico dolore acerrimo excruciabatur, à quo claudus & impotens factus multa impunè ex medicorum consilio expertus erat remedia. misera hominum conditio in hoc paupere maximè enituit, satis enim

non fuit, tot malis ſufferendis impa-
rem eſſe, verum & totum peculium
ex tenui fortuna partum, in medi-
cos & pharmacopolas amiſiſſe. Deus
Omnipotens ſuæ creaturæ non im-
memor firmiſsimam ſanitatem per
noſtras manus ſic ipſi reſtituit. Pri-
mis diebus pilulas catholicas per
tres dies accepit, quibus multum
bilis & pituitæ euomuit, atque deie-
cit. Semicupium poſtea imperaui-
mus hoc modo.

Rec. radicum brioniæ, lib. ij.
rad. ebuli, faſc. iiij.
baccarum iuniperi, lib. ß.
fol. primulæ veris,
iuæ arthetica,
menthæ,
maioranæ.
ſaluiæ,
roriſmarini, } *an. m. iiij.*
chamomillæ,
meliloti,

Paraba-

Parabatur. in ſ. q. aqu. communis. à ſemicupio partem detergendam tantum iudicauimus, vnctionem, vt moris eſt, conſulto omittentes. ſexies impoſitus eſt in ſemicupio, mane 4. horis ante prandium, ſex diebus elapſis ſequens admouebatur emplaſtrum.

Rec, picis naualis vnc. iiij,
ſulphuris communis ſubtiliſſi. triti dr. iii maſtiches drac. ii,
therebintinæ communis vnc. ſ.

miſcebantur & ſuper alutam extenſum coccigi locoque dolenti admouebatur.

CVRATIO XI.

De loquela amiſſa caſus notatu dignus.

DOninus Alexandri Donini filius in communi Zollæ Prædoſiæ villicus annos decem & octo

octo natus ex procera quercu humi lapſus omnem loquendi potentiam amiſerat. id contigiſſe ex cerebri concuſsione nemo eſt, qui ignoret, facultate motrici neruos tertiæ coniugationis & muſculos linguam mouentes relinquente, & ad ſuum principium recurrente, vel eadem oppreſſa ſanguinis multitudine eò confluxa. vtcumque ſit, nullus tumor intra, nec extra apparebat, nullus dolor, nec inflammatio; tamen intra fauces, membranas & muſculos pituitæ, humoris ſuę craſſi & viſcidi multum confluxiſſe ſuſpicatus, medicamentum purgans dictum humorem ipſi dedimus, quod vt nullum præſtantius ac ſuæ cõditioni magis opportunum, magneſiam ſaturninam iudicarem, de ea iiij. grana cum iuſculo carnis dedimus, à qua multum craſsi & viſcidi humoris per os,& nares emiſit, ſenſimque vocem recuperauit : interim

rim iulepos attenuantes & dissoluentes præscripsimus, vt ijdem humores ad expulsionem magis idonei facti, citiùs, & faciliùs expurgarentur.

Fuerunt autem ex rad. fœniculi vnc. i. s.
fol. verbenæ.
absinthij,
agrimoniæ,
pimpinell.
capill. vener. } *an. m. j.*
In Colat. vnc. vi. dissoluebatur vnc. i. syrup. limonum.

CVRATIO XII.

De hydrope ascite, iecoris & lienis tumore, febre lenta, mensium suppreßione, & alijs sympt.

DOminica Pelegrini de Fusarijs vxor via de Mirasol annos 30. nata, à tribus mensibus præ-

præduros tumores in vtroque visce-
re patiebatur, quibus hydrops ascites
infeliciter succedit, cum febre lenta,
anorexia, vigilijs, inexplicabili siti,
mensibus ipsi iamdudum suppressis.
Traxerāt originem eiusmodi tumo-
res à remedijs perperam exhibitis in
ciendis mensibus, & à prauo victus
regimine sic à medicis instituto, ob
febriculam à mensium retentione ob
ortam, cui sua humectantia, & refri-
gerantia exhibentes, vt hordeacea, e-
mulsiones, & aquā coctam, peruica-
ciores, & altiores obstructiones pepe
rerunt cui postmodum hydrops suc-
cessit. Cathartica etiā sæpe reiterata,
vt & phlebotomię calorē imminuūt,
radicale humidum absumūt, & ani-
mal tandem ad interitum deducunt.
primis diebus sulphur metallorum
bis in die dabatur, cum pauxillo olei
balsamici vitrioli, quo ventriculus
meliuscule se habuit. noctu in in-
gressu lecti parum theriacę cum tan-
tilla

tillo conſ. roſarum, abdomine paulo ſubſidente, & febre propulſata, necnon ventriculi robore reſtituto, crocum martis cum conſerua roſarum ad pluſculos dies ipſi dedimus, quibus priſtinæ ſanitati reſtituta fuit, viuitque ab hac cura decennio elapſo, quotannis natos vtero feliciter gerens, citra minimum ſanitatis incommodum.

CVRATIO XIII.

De peruicaci, & attrociſsimo Iſchiadico dolore.

PErilluſtr. Dominus Gaſparus de Herculanis annos 37. natus iſchiadicis doloribus acerbè conflictatus, vix vllis remedijs conſaneſcit, etſi appoſitè datis. primis dolorum inſultibus decocto cholagogo & melanagogo purgatus fuit ad

ad 15. dies, nec tamen multum opis, dolor ad breue tempus recurrit, quaproprer radices altiùs in natura defixas habere morbum, à resisten-tia deprehendi; hinc pilulis nostris catholicis eas euellere, & penitus a-uerruncare statuimus. his ergo rei-teratis & dolore adhuc non in toto sublato, semicupium sic ipsi impera-uimus.

Rec. radicum ebuli, brioniæ an. lib. i. ß.
baccarum iuniperi, lauri an. lib. i.

fol. iuæ arthericæ,
rorismarini.
saluiæ,
menthæ,
maioranæ,
primulæ veris, } *an. fasc. iij.*

fol. stœchados, anthos,
chamomillæ, } *an. p. iij.*

Coquebantur in sufficienti q. aq. com-munis pro semicupio, & vt pars affecta pristinum robur adipisceretur, & humor

illic firmiter hærens. penitus excidere-tur. sequens emplastrum ad aliquot diè parti dolenti admouimus.

Rec. picis naualis vnc. iiij. tereben. vnc. s. mastiches chiæ, succini an drach. ij.
sulphuris communis sub. trit. vnc. s.
misce, fiat cerotum.

CVRATIO XIV.

De catarrho salso pertinàci, maligno, & medicis pro incurrabili habito.

DOminus Gasparus Cantinella annos 40. natus, tunc in via di Galiera, à 9. mensibus moribundus, & omni medicorum ope destitutus, cumque illi per tot tempus frustra adhibita fuissent varia remedia, tanquam fascinatus ad vnicũ exorcistarum auxilium relegatur: à qui-

quibus nec pariter quicquam leuaminis reportat: tandem nostrum quoq; implorans consilium, ipsi longè salubriora, quàm quæ hucusque adhibita fuerint, certò polliciti sumus. Etenim cum primum catarrhi salsi, & praui fontes & origines à iecore & liene induratis iudicarem, & hæc à prauo victus regimine, eoque aucto remedijs perperam adhibitis, curationis exordium duxi à specifico stomachico, quo viscerum obstructionibus reseratis, decoctum melanagogum, cholagogum, ad 20. dies præscripsimus, intra quod tempus pristinam recuperat sanitatem.

Eiuscemodi decoctionum formulæ habentur initio lib. nostri de secretioribus med. præparat. memores interim estote plures morbos lamijs tribui immeritò, & quos qui curare ignorant, super physicas habere causas mendaciter asserunt.

CVRATIO XV.

De raro vteri affectu suffocatorio cum atrocissimis, & horrendis doloribus per plures dies sæuiente.

DOmina Catherina Domin . . . . de Rusticellis vxor annos 30. nata, in via vulgo della Mascarella, annis septem elapsis in grauissimos vteri affectus incurrit. & primò in strangulatum, nonnullis caducum vteri, & verè quidem in his affectibus veluti epilepsiæ quadam specie mulieres detineri videntur. per interualla redibat eiusmodi affectus, & pluries in die, hunc præcesserat immanis, & acerbissimus dolor in infimo ventris sub pectine, & inguinibus. interdum fundebat per aluum materiam pellucidam vitro fuso persimilem, nau-

sea

ea, inappetentia & vigiliæ perquam molestæ concomitabantur isthæc, febris item lenta, alui siccitas, & a- lia primis diebus corpus totum pur- gauimus potione sequenti.

Rec. agarici trochiscati scrup. iiij. in- fund. in aqua arthemisiæ vnc. iiij. facta olatura dissolu. el. diaphœniconis drac. . mixtis fiat potio. sequentibus diebus d vterum expurgandum, excalefacien- dum, & roborandum, dabatur ipsi iuscu- um arthemisiæ, matricariæ, absinthij, anaceti, & praßij albi. interea instan- e hora paroxismi capiebat drac. ij. aquæ heriacalis cum camphora aliquando uttulas duas ol succini, suffitus etiam urabatur cum assa fœtida, & galbano, umque per os, & nares excipiebat. die- us duodecim elapsis, morbo adhuc sæui- nte sequentes pilulas præscripsimus.

ec. aloes succotrin vnc. s.
mirrhæ troglod.
opopanacis, *an. scrup. ij. s.*
ammoniaci,

masliches, *drac.* 1.
croci orientalis, *scrup.* i.
croci martis reuerberati drac. iij. s.

cum syrupo de Arthemisia, fiat massa, cuius dr. i. *sumebat quotidie mane in tres pilulas, & eo tempore quieuerunt omnia, atque sensim recuperauit sanitatem: nec ab illo tempore vllum incommodum sentit.*

CVRATIO XVI.

De asthmate vehementissimo, & deplorato, cum insigni cordis palpitatione, mensium suppressione, &c.

DOm. Camilla de Accarisijs prope Collegium de Montalto, in via, quæ vulgo San Mammole dicitur, annos triginta-quinque nata, in vehementissimum

asthma,

ifthma, cum infigni cordis palpita-
ione à fex menfibus incurrerat. tan-
a erat huius horrendi affectus vis, &
mpetus, vt crebro vitam cum mor-
e mutatura videretur. in eo debel-
ando alterius medici confilio per
nultum temporis fruftra vfa erat.
nec pepercit vllis remedijs, tam chi-
urgicis, quam pharmaceuticis. ad-
ocatus morbum in bronchijs pul-
nonum ftationem, firmamque fe-
lem habere cum primum agnoui:
uapropter curam eò effe dirigen-
am ftatui, crudos & vifcidos in-
e educendo, quod facillimè præ-
titit vomitus, hic bis in hebdomade
ócitatus per pilulas catholicas, citò
ktutò morbi radices euulfit. etenim
equenti nocte poft primam affump-
ionem dictarum pilularũ quiefcere
cœpit, atq; prius tota nocte errabũda
igil per cubiculũ deambulauerat,
& lecto blãdè dormiuit. Et quia cau-

ſa fouens erat menſium ſuppreſsio
apozema aperiens ad aliquot dies
tabellula ſequenti priùs deuorata
accepit.

Rec. galangæ, macis, cinamomi an. drac. s ſem. aniſi, fœniculi an. ſcrup. i. croci martis reuerberati drac. ij ſacchari albi, aqua arthemiſiæ ſoluti, & cocti vnc. iij. miſce. fiant rotulæ, quarum accipiebat drac. i ſingulis diebus, mane deſuper bibens vnc. vi. apozematis. cuius eſt hæc deſcriptio.

Rec. rad. valerianæ, altheæ, aſparagi an. vn. i. s fol. arthemiſiæ, calendulæ, pulegij, abrotani,

pimpinellæ an. m. i.

bulliant in s. q. aqu. cicerum rub.

In colat. lib. iij. diſſolue ſacchari albi vnc. viij.

aromatizetur vnc. s cinamomi, & drac. s. croci orientalis.

His redierunt menſes, & tam firmam adepta eſt ſanitatem, vt ne à
decen-

ennio quicquam molestiæ persenserit.

CVRATIO XVII.

De tertiana febre, cum grauißimo dolore ventriculi.

DOmina Laura Stiatica puella annorum 14. superioribus annis duplici tertiana spuria grauiter cum acerbissimis ventriculi doloribus vexabatur, ei occurrendo viam communem insequuti fuimus, dando ei minoratiuum, vt dicunt, ex mannæ calabrinæ vnc. j s. & syrup. rof. sol. vnc. ij. cum decocto fl. & fruct. cum sena. Pro syrupis, seu iulepis decoctum cichorij, endiuiæ, fumariæ, cicerbitæ, lactucæ, acetosę, & pimpinellæ, his nihilum proficientibus, imò ventriculi dolore efferatiori reddito, specificum stomachi-

machicum nostrum cum aliquot granis antipyreti ad tres dies dedimus, quibus dolor & febris penitus recesserunt. qui his sunt destituti remedijs, ægros sæpè interficiunt, aut morbos in longum protrahunt.

CVRATIO XVIII.

De angina cum febre, &c.

DOmina Lucretia de Nasis vidua, nelli Vinazzi commorans, annos triginta nata, angina acerbè conflictabatur, cum febre ardenti, graui spiritu, & alijs grauissimis symptomatibus. cumprimum accersitus venas sub lingua tūdendas curauimus, inflammatione, & dolore mitioribus factis, potionē ex agarico, sena, syrupo rosato sol. cum elect. de succo rosarum ad drac. iij. exhibuimus, syrupis postmodum

ad aliquot dies hauſtis facillimè curationem abſoluimns Communibus vtimur remedijs quando morbi non ſunt pertinaces, & præ manibus morbo accommodata remedia habemus. ea tamen ſi chymicè pararentur, tutiùs, iucundiùs, & faciliùs eſſet vniuſcuiuſque remedij operatio, & æger iam morbo oppreſſus medicaminis ingrato ſapore & odore non terreretur.

CVRATIO XIX.

De ſuppreſſione vrine.

ADmodum R. P. D. Antonius Bononienſis Monachus Cœleſtinus in Cœnobio D. Stephanis annos 40. natus à tribus diebus vrinæ ſuppreſsionem patiebatur, cum grauiſsimis doloribus in pectine, & inguinibus, febre, conuul-

ſionibus & alijs grauiſsimis ſympto-matibus. tot mala fuerunt ſuſcitata à candelis quibuſdam cereis vnguẽ-to pro carcanculis atterrendis il-litis, quas ſingulis diebus intromit-tebat in virgam ex conſilio cuiuſ-dam agyrtæ. cum primum aduoca-tus ſequens enema ipſi præſcripſi.

Rec. decoct. communis cliſt. carminat. lib. i. el. de baccis lauri, benedict. laxat. an. drac. vi therebint. communis vnc. ß ol. anethini vnc. iiii. miſce, fiat cliſter: reddito cliſtere, fotum pectini admouen-dum iuſsimus.

Rec. baccarum lauri, bacc. iuniperi, ſem cymini, fæniculi an. vnc. iiii fol. ruthæ, abſinthii, maioranæ, praßii albi, o-rigani, calament. pulegii an. m. ii bul. in s. q. vini, & aq. poſt fotum inungeba-tur pars affecta ol. ſcorpionum. intro de-dimus guttas 4, ol. vitrioli cum iuſculo pulli, & bis breui & intra tres horas conualuit.

CV-

CVRATIO XX.

De lue venerea, cum hydrope, Cura rara, & admodum difficilis.

POmpeius de Blanchis nella Mascharella annos 18. ab aliquot mensibus luem veneream cum pustulis, pilorum effluuio, scapularum & bracchiorum nocturnis doloribus, & alijs symptomatibus contraxerat. Is eo in statu intemperanter viuens, hydropem anasarcam dictæ lui superaddidit, in quo affectu totum corpus mirificè intumuerat, capite, brachijs, abdomine, & cruribus eodem tumore æqualiter distentis. Vrina alba erat, crassa, iumentorum vrinis haud valde dissimilis, & in magnam quantitatem contra hydropicorum consuetudinem. sitis in eo ingens erat, cum per-

petuis vigilijs, febre lenta, & alijs. hydropem a vigilijs illis continuis ob nocturnos dolores à lue venerea concitatos, traxiſſe originem minimè diffido. fit & propter vigilias maximus crudorum prouentus, nulla fit aut exigua inſenſibilis tranſpiratio, ſitis excitatur, hinc largior potus, hypochondriorum refrigeratio, à quibus flatus & aqua. ad tot mala propulſanda, methodo quam facili vſi ſumus. primis diebus, vt lues, primarius affectus, ſummoueretur, medicamentum ſiccum nobis in inueteratis morbis gallicis vſitaſsimum vſurpauimùs, extractum videlicet antiuenereum, de quo in noſtra *Pharmacop. Spagirica.* Et vt vnà ſimul hydrops expugnaretur, ipſi extracto immiſcuimus ſulphur metallorum, quibus breui priſtinæ ſaluti reſtitutus fuit. Euacuatio in hoc affectu ferè nulla fuit; virus gallicum, vt admittitur,

ita

eijcitur. hydrops leucophlegmatia, per concoctionem, & non per euacuationem ſubigitur. his euictis, cuncta euanuerunt ſymptomata Vos interim in conſilium aduoco rerum chymicarum oſores, quæ indicationes? quæ remedia? præmittere cathartica, & phlebotomias omnino mortiferum. decoctionum, & actu humidorum vſus ſuſpectus eſt. ſunt puluere s, electuaria, tabellulæ, pilulæ, & ſimilia: & inualida cuncta. Docti me intelligunt, ignaros & loquaces pſittacos non compello.

CVRATIO XXI.

De repentina corporis inflatione, cum puſtulis exiguis, pungenti dolore, febre lenta, marcore inſigni.

PAris de Schiettis ex his, quos, torlidores appellant, annum vige-

vigesimum quintum agens in via, quæ vulgo di San Mammolo, commorans, á multis annis inauditæ & planè portentosæ totius corporis intumescentiæ, cum pustulis exiguis, & permolesto dolore obnoxius. suscitabatur eiusmodi inflatio cum febre, nausea, siti, & vigilijs ad mensem sæpè permanentibus. alios medicos etsi consuluisset, nihil opis ab his tamen retulit: illos quandoquidem morbi causa lateret, & ex eo quod continuo refrigerantia, phlebotomias, & purgantia in eius curam asiduò aduocarent; à quibus prauam corporis habitudinem na-ctus in marasmum incidebat. Ego mali causam in pororum cutis astrictione consistere certò sciens, ad eorum laxitatem promouendam, omnem medendi methodum direxi. balnea ad hoc pernecessaria in principio præsctibere non erat locus, quod adesset summa virium prostra-

tio,

tio, & marcor insignis, ventriculi nausea cum apepsia. Quare, cumprimum ipsi dedimus stomachici nostri cum tantillo auri diaphoretici, quibus febris euanuit, appetentia rediit, & vigiliæ cessarunt. Balneum postmodum imperauimus ex aqua dulci, victus fuit humectans, & mediocris. Iam 13. anni elapsi sunt ab hac cura à qua semper fœlicissimè vixit, nullis morbis obnoxius. Quid ergo cornicatis viperinæ linguæ? ab anno dicitis intereunt, qui Chymicis remedijs vtuntur. Asini spernunt, quæ suis non arrident palatis.

CY-

CVRATIO XXII.

De cæcitate & grauiſsimo oculorum dolore à multis menſibus deplorato, & medicis incurabili habito.

DOmina Vrſina Franciſci Camerini ſartoris vxor in via del Chiauadore commorans, annum trigeſimum ſuæ ætatis agens à tribus menſibus oculorùm ſuffuſionem contraxerat, cum acerrimo, & acutiſsimo dolore, cui, vt ſubueniret alter medicus, multa toto illo tempore in caſſum remedia dederat. imprimis purgationes reiteratas, iulepos & ſyrupos capitales & alterantes, pilulas etiam pluries reiteratas, coccias, de agarico, lucis & ſimiles, phlebotomijs, ſanguiſugis, cucurbitulis, frictionibus, & alijs medicis tormentis minimè omiſsis; imo

imò pluries repetitis, euacuationibus ſemper præmiſsis, cauterijs in vtroque brachio concitatis, atque in nuca ſetone. Quid? miſellam tot crucibus dilaniatam, mortem potiùs quam vitam oppetere vidiſſes. medicos, pharmacopœos & chirurgos perhorreſcit ipſa, & eorum quæque non remedia, ſed venena appellitat. nec ſine cauſa. nam his inuitis, morbus ſemper inualuit, & ad morbi ſæuitiam, loco remedij, cruces & flagella addita fuerunt.

Quis non mecum malam mortalium ſortem ingemiſcat? videre proximum languoribus & doloribus dilaniatum, auxilij loco grauiores morbos, flagella & cruces ſibi imponi. ò cæca mens! quid vobis confert titulorum honos & gloria? petenti panem, dabimuſne ſcorpiones? abſit, nobis præfixè charitas in omnibus noſtris præualeat ſemper Itaque diris his malis affli-

ctam

ctam sequenti methodo breui sub-leuauimus.

Nauseabundo ventriculo, tot remedijs perperam adhibitis, fracto & deiecto, tanquam parti publicæ, sine qua nulla corporis actio perfecta esse potest, stomachicum puluerem nostrum ad aliquot dies dedimus, eo sensim praua symptomata à remedijs malorum medicorum suscitata euanuerunt; roborato ventriculo, decoctum cholagogum & cephalicum ad 20. dies accepit, à quo cæcitas & dolor penitus recesserunt, atque pristinæ sanitati restituta fuit, nec à decennio post curam vllum vitę incommodum persensit.

CV-

CVRATIO XXIIII.

De duplici tertiana cum atrocißimo capitis dolore, & alijs.

IN communibus morbis, quibus radices haud altè defixæ ſunt, à communi medendi mothodo minimè recedimus. Cumque duplici tertiana laboraret Thomas Spadarius annos 40. natus in via della Braina, & ſtatim primis diebus aduocatus fuerim, ipſi præſcripſimus ſequentem potum.

Rec. mannæ calabrinæ vnc. ij. s. diſſolue in decoct. pectoral. s. q. in quo bullierint thamarind. vnc. s. repurgato corpore, ſequentibus diebus dabatur iuſculum in quo incocta fuerant fol. hederæ terreſtris, pimpin. & acetoſę. Et quia nauſea, & ventriculi dolore haud leuiter vexaretur, ſanguis è brachio

non

non fuit detractus; febre tamen reluctante, ex hæmorrhoidalibus venis, ad 3. vel 4. vncias eductus fuit, cui nec cedente, antipyreton tandem nostrum ad 3. dies dedimus, quo perfectè febris propulsata fuit.

CVRATIO XXIV.

De duplici tertiana cum insigni lienis tumore.

PErillustris Dominus D. de Chesi Illustrissimi Domini de Foursi filius, tunc Roma Bononiam transiens, post diuturnas febres duplicem tertianam in itinere contraxit, cum insigni virium deiectione, & lienis tumore. Contumacissimæ eiusmodi febris indicationes erant, crassam materiam in hypochondrijs consistentem attenuare, attenuatam dissipare, &

fo-

foras protrudere: at viſcera ſebrium diuturnitate fracta, necnon imbecillia reddita, contrarium indicare videbantur, videlicet ſuiipſius roborationem. Inſuper diſcutientia calida ſunt omnia, & febri minime apta, ex medicorum cenſura; hæc duo contra indicantia ſalutem Perilluſt. Patientis procul abeſſe quoquo pacto indicabant. at nos alia methodo, & alijs præſidijs inſtructi, quam quæ hodie medicorum vulgus; has indicationes haud comperimus contrarias, nec panicus ille terror nobis obſtitit, quin breui vnico remedio febrem expulerimus, & lienis tumorem diſſoluerimus, noſtro videlicet antipyreto: quod accepit ad 12. vel 15. dies, bis in die, & quia lienis tumor non in totum ſublatus erat, & ipſe Dominus repetere patriam enixè volebat, electuarium, quo quotidie ...retur hoc præſcripſimus,

Rec.

Rec. conſ. beth.
conſ. roſ. } *an. vnc. ij.*
conſ. cetrach. }
croci martis. *vnc. ß*
ſalis bethonicæ, *drac. i.*
miſcebantur pro electuario, cuius vſus fuit in itinere, quoad Pariſios natale ſolum perueniret.

CVRATIO XXV.

De duplici tertiana, & lienis tumore.

DOminus Albertus Pollonus in via ſancti Stephani annos triginta natus, duplici tertiana cum prauis ſymptomatibus grauiſſimè detinebatur, à qua citò antipyreti noſtri beneficio liber euaſit. Lienis tumor, cui iamdudum obnoxius erat, aliquantulum creuerat, hac de re febre fugata, electuarium ſequens ad aliquot dies ipſi conceſsimus.

Rec.

Rec. conf. cetrach.
bethonicæ, } *an. vnc. ij.*
rofarum,
pecifici ftomachici, *drac. i.*
roci martis, *drac. ij.*
l fuphur. *fcrup. i.*
mifce, dofis erat drac. iij. fingulo die mane. ab illa die fanus, vixit femper decennio à curæ exacto.

CVRATIO XXVI.

De paralyfi cum grauißimis fymptomatibus

CYrus Barbetta ex officio figulus, annos triginta quinque natus in via del Pradello, à tribus menfibus paralyfim, dextrum latus obfidentem, contraxerat, cum acerrimis occipitis doloribus, vertebris fuperioribus diftortis, ob id collum adeo vehementer obriguerat,

rat, vt ligneum planè appareret, quæ concomitabantur vigiliæ infestissimæ, & crebri motus conuulsiui in scapulis & dorso, mœstitia item & apepsia. traxerat originem iste affectus à leui capitis dolore, cui vt succurreret alter medicus ipsi multa incassum præscripserat remedia. morbo sic in dies conualescente, in paralysim, & prænominata symptomata incurrit. quibus idem medicus, vt mederetur, denuò multa planè irrita admouet. purgantes potiones, capitales & phlegmagogas minimè omittit, phlebotomias in brachijs bis repetit, nucha setone vexatur, podex sanguisugis afficitur, scapulæ cucurbitulis dilaniantur, brachia tandem causticis inuruntur, & in vanum, omnia miser suam salutem conclamatam existimans, ad me tanquam ad extremum asylum refugit. primis diebus pilulas catholicas ter ipsi

-ſi dedimus, ſequentibus diebus decoctum ſequens.

Rec. ligni ſaſſafras vnc. i.
baccarum lauri vnc. i. s.

Infundebantur in lib. vi. vini albi per 12. horas, demum coquebantur ad medietatem. de colatura dabatur bis in die ſero, & mane vnc. v. pro doſi.

Intra octo dies capitis dolor euanuit, & paralyſis cũ omnibus ſymptomatibus obliterata fuit. agit nunc octauum annum à cura ſanus, & in poſterum ipſum meliùs valere exoptamus.

CVRATIO XXVII.

De continuo, & permoleſto aurium, tinnitu cum pruritu, & graui auditu.

DOmina Valeria Domini Alexãdri de Monte vxor, prope Diui Pauli Fanum commorans,

annos 33. nata, à multis annis, graue m & molestissimum aurium tinnitum, & pruritum patiebatur, non citra auditus læsionem. oriebatur eiusmodi affectus à quodam humore crasso, & salso è cerebro illuc affluxo; is in intimo aurium ductu consistens nonnulla vlcuscula pepererat. eo tempore medicos nonnullos frustra consuluit: & quotannis, vere, & autumno, ipsi non pauca in eum tentarunt remedia, nec sine sanitatis iactura: ea siquidem naturæ ordinem demoliuntur, & nos sæpè in grauissima mala impellunt, à quo morbi plerumque incurabiles, maximè si frequenter reiterantur. eiuscemodi salsi & crassi humoris origo non aliunde, quam à recrementis cerebri, & hæc à suppressis mensibus, quibus iamdudum detineretur. Indicationes in hoc affectu curando fuerunt, vlcus mũdificare, & exsiccare, menses mo-
uere,

ere, & caput roborare. ad menſes, orpore pluries decocto melanagoo & cholagogo, repurgato, apozema yſtericum incidens & aperiens demus. ad aurium vlcus, vnguentum oſaceum cum tantillo mellis roſati, ercur. balſamo per interualla adcto, quibus breui fælicisſim: conluit.

CVRATIO XXVIII.

e ſtrumis in collo, marcore inſigni, & enta febre, à multis annis inueteratis.

STrumæ affectus, & varius, & pertinaciſsimus, hiſpanis communiſsimus in nonnullis etiam aliç partibus frequens, curationem gre ſuſcipiunt, & quicquid dicant edici de eorum ortu & curatione, parum mihi probatur, eo mais, quod via ab his tradita earum

curatio infeliciter suscipiatur. Scrophulæ ea forte ratione dicuntur, quod scrophis, seu porcis in ea parte frequenter enascantur. Quidam strumas à scrophulis distinguunt, de quo parum laboramus. Vtinam earum essentiam & curationem fæliciùs aperuissent. nonnullæ equidem sine dolore induratæ manent, per collum, vel alias partes glandulosas, fixæ, vel mobiles: aliæ, breui dolentes, suppurantur & vlcera maligna vertuntur. à pituita diuersimodè mixta eas oriri, dicere hucusque profuit nihil. etenim purgent quantum velint, quid præstant? magis, atque magis excarnificantur ægri, & inde in marcorem incidunt. connaturale esse vitium sæpè obseruamus, & id quidem radices in natura altè defixas habere. ab vtroque parente sano & vegeto sæpè infecti pueruli prodeunt. & quod mirum est, etsi multi infantes ab eodem pa-

parente orti, eodem alimento enutriti, in eodem loco nati, & educati, ex his tamen aliqui hac labe infecti, alij non, ſed perpetuò bene valentes vitam degunt. Sic puellulæ nobili cuidam Bononienſi contigit, quæ etſi ab vtroque parente ſano & vegeto nata, & fratres, & ſorores optima, & firma valetudine conſtitutos habeat; tamen ferè à cunabulis, ſcrophulis, & fœdis illis tumoribus in collo obnoxia fuit, cumque iam 12. annum ſuæ ætatis perageret, & multa a multis medicis incaſſum experta fuiſſet remedia, vnde pro ſanitate marcorem totius corporis & lentam febrem reportauit, ad me curanda deducitur. marcori, & febri lentæ apprime vt proſpicerem, puluerem noſtrum diaphoreticum cum conſerua roſarum ad 15. dies, bis in die dedimus. tinctura ſaturni philoſophici his aliquando mixta, purga-

tio fuit roborando imperceptibilis per cœcos corporis meatus. causas & rationes alibi referuamus, sat si notauero eo remedij genere marcorem, & febrem intra dictum tempus expulsos fuisse, & tumores haud minori tempore suppuratos, & sequenti vnguento mundificatos, carne repletos, & cicatrice obductos.

Rec. fol nicotianæ recentis m. vi. butyri insulsi lib. ij. therebintinæ Venetæ vnc. iiij. misceantur simul, & insolentur per octiduum, colentur, & torculari fortiter exprimantur, expressis adde ceræ citrinæ parum, gummi ammoniaci, galbani an. vnc. ij. facto vnguento, & fere refrigerato adde pul. antimonij crudi subtiliss. triti, cinnabaris an. drac iiij. mirrhæ, thuris an. drac. ij. misce, & fiat vnguentum.

CVRATIO XXIX.

De hydrope leucophlematia, & aſcite à validis catharticis male adhibitis.

Dominicum Palmarium ex officio tiraloro, annos 27. natum ad me curandum perduxit Dominus Hieronymus de Senſiſabris dictus Palmarius ob officium rotulam ferream vertendi continuò, dolorem grauiſsimum in altero brachiorum contraxerat, cui vt occurreret, medicum adijt; is falsò dolorem referens lui venereæ, purgationibus ſuis conſuetis præmiſsis cum phlebotomijs, puluerem ex ſalſa parilla, cortice ligni, ſena, thurbith, ſcammonea, & alijs per aliquot tempus ipſi præſtitit. Ah quam infeliciter experiebatur miſer ille æger! loco ſanitatis, febris, &

hydrops dolori ſuperadduntur; Sitis & vigilia cum alui ſuppreſſione, & inappetentia fiunt morborum comites. ad me tandem venit. hydropi & fabri per ſulphur, & crocum metallorum proſpicio, ad vota ſuccedunt omnia, multum vrinæ, & ſputi fundit quotidie, iecori vis, & robur ſenſim reſtituitur. Dolor interim dum hæc perageret, & in requie perſtaret, omnino euanuit. quæ labore fiunt, requie tolluntur. cui experientiæ ſuffragatur Hippocratis ſententia, & omnium medicorum aſſenſus. non verbis, ſed remedijs appoſitè datis ægri conualeſcunt.

CV-

CVRATIO XXX.

De vulneribus iuncturarum cum oßium fractura, facilis & in assueta methodus.

MEdicam artem ratione, & experientia tanquam duobus crutibus incedere iamdudum prodidit Galen. posteriorum medicorum discrepante nemine Et reuera, vt temerarium & inconsultum experientiæ contradicere; ita sapienter, & iustum, rationi obtemperare. mihi ergo cui firmiter residet in pectore, hos in arte tanquam præcipuos præceptores, & duces habere, quid in omnibus morbis medendis statuerint antiqui, in vulneribus præsertim minimè sequor; Experientia, & ratione maximè contrarium docente. Et, vt res exemplis illustrior reddatur.

qua arte opem tulerim vulneratis aliquot, extra communem medendi methodum paucis aperiam. In primis hic Bononiæ cum degeret Nobilis Dominus Carolus de Niuelet Gallus, is in prima dearticulatione phalangis, noctu, clam à sicario vulnus ingens accepit, quo vulnere præcisi fuerunt 4. digiti ad extimam cutis, solius indicis osse non in totum fracto, cæteri tres pauxillo cuti hærebant, pendentes ea portiuncula quasi ex industria cæsi: horrendo & dolorifico eiusmodi vulneri, & nocte media accepto, ex tempore balsamum nostrum vulnerarium tepidè apposuimus, cum plagulis & linteis in eo madefactis. ossa ossibus disposita fuerunt primò, & cutis cuti adiecta quantum potuimus, ac demum manu tabellulæ extensa, & digitis eidem aptatis, atque æger lecto traditus alteram noctis partem feliciter transegit, sine

ne

ne vllo ſymptomate, & qui iam venerat dolor receſſit: febris itidem, quæ eiuſmodi vulneribus infenſiſſima eſſe ſolet, abfuit per totum curationis tempus. ſecundo apparatu manum tabellulæ affixam ſuis plagulis, & faſcijs liberauimus, & perſpecto vulnere omni ſymptomate carente, annulari oſſe paulo à proprio loco emoto, quod quidem iterum in ſuo loco reſtitutum fuit. vulnus ſequenti fotu detergendum curauimus, atque hoc bis in die antequam nouum balſamum admoueretur.

Recip. ariſtolochiæ rotundæ vnc. i.
mirrhæ elect. drac. ij.
bacc. iuniperi p. i.
fol prunellæ,
alchimillæ, } *an. m. i.*
vincetoxici,

Parabatur decoctum in s. q. aquæ & vini cum modico ſale communi.

Die tertio aluum ſubduximus cùm ſequenti medic.

Rec. pulpæ caſsiæ recent. extract. vnc. i.
rhabarb. el. ſubtiſſ. triti drac. i.
miſce, fiat bolus.

Sequentibus diebus potionem vulnerariam bis in die accepit, quæ ſic parabatur.

Rec. radicum vincetoxici vnc. i.
fol. acetoſæ
prunellæ,
piloſellæ, } *an. m. i*
pimpinellæ,
ſaniculæ, bethonicæ,
fol. violarum p. i. liquirit. raſæ vnc. ſ. parabatur decoctum in ſ. q aquæ hordei. de colatura debatur quantitas vnc. vi. pro ſingula doſi cum vnc. i. ſyrupi limonum eiuſmodi docoċti intentio fuit, naturalia viſcera in ſuo robore & officio continere, ſanguinem vulnere carne implendo idoneum reddere & ſitim compeſcere. victus fuit mediocris, oua ſorbilia,

pa-

panis coctus in iusculis carnium primis diebus pro ferculis dabantur, à vini vsu non abstinuit, verùm oligophorum, & parum aqua dilutum dabatur. exacto 5. de carnibus vsus est, & meraciori vino: quo victu aluus laxabatur quotidie, quod rarò contingit in vulneratis, ob victum nimis tenuem, & ob hæmorragias, quæ in vulneribus iuncturarum contingere solent. Et hac methodo intra 25. dies ossibus optime ferruminatis vulnus omnino coaluit.

CVRATIO XXXI.

De simili vulnere iuncturarum cum ossium fractura.

CAsus superiori haud dissimilis contigit fere eodem tempore cuidam fabro nomine Paulo, qui noctu à sicario circumué-

tus quatuor digitos in eodem articulo phalangis magno vulnere pene abſciſſos reportauit, oſſibus fractis, & diſruptis ſola cute volæ manus oſſa oſſibus annectens, & vulneris labra ad inuicem deducens ac demum balſamo vulnerario cum plagulis & faſcijs vulneri impoſito, curam feliciter abſoluimus, ſine vllo ſymptomate, potiones vulnerarias vt ſupra diximus, bis in die dabamus, atque iiſdem ſale communi adiecto detergebatur vulnus. mirum videre eſt, quam tutò hæmorragiæ firmentur ab admoto balſamo & dolores & ſpaſmi recedant. cæterum vbi nulla aut exigua adeſt contuſio, nulla aut perexigua fit ſuppuratio, & verè quando adeſt contuſio, vel primis diebus opus eſt valida & longa fomentatione, vel ſuppurantia ſunt vſurpanda.

CV-

CVRATIO XXXII.

De ſimplici vulnere in facie.

DOm. . . de Serpa annos quinquaginta natus in via di Cento trecenti vulnus ingens in facie, quod vulgus sfriſo nominat, à proditore noctu accepit, vt amplum, & profundum atque à tempore ad mentum diductum, aſpectu horrendum videbatur, cumque vulneris labra inter ſe multum diſtarent, primo aſpectu futuram omninò neceſſariam indicabat barbitonſor, qui eum ad me vulneratum adduxit, at ego qui eiuſmodi carnificinam reſpuere ſoleo, & cui cordi eſt tantum dolentem, & afflictum ſubleuare, ea arte, qua ſupra dixi ſine futura vulnus breui ad optatum ſcopum deduxi, labra vul-

vulneris faſcijs, & plagulis ſimul ad inuicem deducendo, atque oleum vulnerarium parti vulneratæ admouendo. nec intereſt ſi primo apparatu vulneris labia ad inuicem iungi haud poſſunt, etenim ſecundo aut tertio facillime coniungentur, nam vbi nulla ſuperueniens inflammatio, nullus humorum confluxus, cunctæ particulæ ad naturalem locum redire conantur.

CVRATIO XXXII.

De raro, & inaudito vlcere capitis, in quo cranium ad palmæ latitudinem ſponte emarcuit, in muliere octuagenaria, quæ ſanitati reſtituta cæca euaſit.

VEtula quædam mulier annos octuaginta quatuor nata, ex fami-

familia de Bourdinis in via di ſtrà Caſtione commorans, ſupra verticem capitis ad læuam verſus, tumorem contraxit malignum ad palmæ latitudinem, cum dolore vehementi, & inflammatione inſigni cum plumbeo colore. ad dolorem & inflammationem compeſcendam embrocham ex oleo roſato, & oxyrhodino imperauimus. Intus manna ad vnc. j. cum iuſculo carnis dabatur, vt prima regio corporis expurgaretur. Interdum victus humectans & refrigerans erat ex vſu. his peragentibus cùm minùs de ſuppuratione cogitaretur, ecce nigredinem malignam, & formidoloſam peſtilentiali carboni valde ſimilem, ea ſuppurantibus procurata, puris multum fœtidi, & ſubviridis fudit. cum verò barbitonſor vlcus goſſipio detergeret, ſub prima cranij tabula ipſum pus emergere deprehendit, ac paucis poſt die-

diebus prima illa cranij tabula tanquam à candenti ferro vſta à viuo ſenſim ſe ſeparauit, vlcus tandem more vlcerum cum ſequenti vnguento deterſum mirificè citò coaluit.

Rec. reſinæ pini,
picis naualis, } *an vnc. ij.*
therebentinæ claræ, vnc. i.
vitellorum ouorum, n. ij.
ariſtolochiæ rot.
thuris, } *an. drac. i*
croci, *ſcrup. i.*
ol. roſati parum. Miſce fiat vnguentum.

CVRATIO XXXIII.

De catarrho à duobus annis inueterato cum maxima neruorum imbecillitate.

Illuſtriſſimus Dominus Ioannes Maluezzius annos tunc 24. natus

tus, ante ſexennium in inſenſiſſi-mam capitis defluxionem incurre-rat, vnde in ſiniſtrum latus irruens, brachij, coccygis, tibiæ, & pedis il-lius lateris inſignem impotentiam pepererat. tanto affectui, vt occur-reret, plurium medicorum ope, toto biennio fruſtra vſus erat. nec inter-ea pepercerunt rarioribus & præ-ſtantioribus remedijs, ſolitas purga-tiones & phlebotomias ſemper præ-mittentes, ſuis poſtmodum deco-ctis Guaiaci, ſalſæ, & ſimilium in v-ſum aduocatis; cauterijs, cucurbitu-lis, frictionibus, vnctionibus em-brochis, ſuffumigijs, minimè omiſ-ſis. cùm verò vana & irrita hæc eſ-ſent omnia, ad eum aduocatus, ei cum primùm medicamentum cere-brum & neruos roborans adhibui, idque cum conſerua roſarum, deco-ctum poſtea cephalicum ad 30. dies accepit, oleo vitrioli balſamico per interualla adiecto, & his paucis &

gra-

gratissimis intra sesquimensem pristinam recuperauit sanitatem, quam ad hunc vsq; diem firmissimam seruauit, exceptis duobus mensibus peractis, quibus fere in eundem affectum incurrebat, ni nostra ope confestim subleuatus fuisset. eadem præsidia eidem affectui debellando semper conueniunt. Inter roborantia primas tenet aurum nostrum diaphoreticum: puluis stomachicus est etiam roborans quoddam vniuersale.

CVRATIO XXXIV.

De tertiana notha.

PErillustris Domini Bartholomæi de Bancis vxor Domina Antonia annos tunc 20. nata, superioribus annis, tertiana notha grauiter vexata, hunc in modum sanitatem

nitatem à nobis reportauit. primis diebus corpus blandè purgauimus mannæ calabrinæ vnc. ij. in aqua cichorij diſſolutis, victu humectante, & refrigerante imperato. Decoctum poſtea refrigerans & humectans cum ſyrupo acetoſitatis citrij bis in die ſumebat. hora paroxyſmi, antipyreton dabatur, quo confeſtim febris feliciter oppugnata fuit. ventriculo ob febris æſtum & bilioſorum humorum motum fracto, & languido ſpecificum ſtomachicum noſtrum ad aliquot dies dedimus, cum conſeruis violarum & roſarum. quibus non ſolùm ventriculi imbecillitas receſsit; verùm & menſtruales purgationes ſtatis dieb. fluxere, & alia quæque ceſſarunt ſymptomata. videant quam tutò, citò & iucundè ſpagiricis remedijs oppugnentur morbi, & in quas Sirtes ægros præcipitent, qui hiſce deſtituuntur.

CV.

CVRATIO XXXV.

De Ischiade.

DOm. Constantia N. cuiusdam berretarij vxor annos 40 nata, tetro dolore ischiadico supra vires excruciabatur à nonnullis diebus cui obuiam eundo duplicem indicationem nobis proposuimus: vnam à morbi essentia, alteram á natura ipsius patientis. magno, morbo, atroci & vehementi, magnum, efficacissimum & velocissimũ remedium conueniens erat, delicatulæ mulieri, debili, consimile remedii genus minimè aptum videbatur. Quocirca fotus calidos, & aperientes affecto loco admouendo iussimus. vt.

Rec.

Rec. baccarum iuniperi,
lauri, } *an. p. ij.*
fænugræci,
lini, cymini,

herbarum menthæ.
saluiæ, rorismarini, } *an. m. i.*
iuæ arthriticæ.
arthemisiæ.

coquebantur in s. q. aq. & vini pro fotu. quo peracto, affecta pars sequenti vnguento calidè vngebatur.

Rec. vng. martiati, *vnc. iij.*
ol. laurini, *vnc. ij.*
ol. petrolei, *vnc. s.* Misce

Intus pilul. catholic. ad gr. viij dabantur bis in hebdomade, cruribus postea cauterium inuri iussimus, quibus euanuit dolor, nec vltro reuersus quinquennio iam elapso.

CVRATIO XXXVI.

De diuturnis ventris doloribus.

BEnedicta Ioannis N. ex illis, qu vulgo dicuntur Adobadori, in via quæ communiter dicitur il Borgo di S. Giacomo commorans, annos 45. nata à longo tempore inueteratos & contumacissimos dolores ventris patiebatur, propterea à duobus mensibus in lecto infeliciter decumbens, & alterius medici opem dicto tempore frustra experta, non nisi de morte cogitabat: tacto eius abdomine nihil præter flatulentum tumorem, ventrem nimirum præter consuetudinem distentum, deprehendere licuit: calculum aut induratas fæces in intestinis contineri certò coniecimus, cum quo vermium prouentus haud erat suspicio: quare omnes curandi scopos eò dereximus, vt calculus, aut quip-

uippiam ſimile non naturale fo-
as detruderetur, ad quod præ-
andum duplici incedere via ope-
e pretium duximus. Etenim cum
rimum accerſiti enema ex oleo li-
i ſimplex infundi iuſſimus, per os
le. amigdal. dul. ſenſim ſorben-
um, ſenſim, inquam, ne affatim
auſtum euomuiſſet, horis 4 exa-
tis, theriacæ drac. j. dedimus, ſe-
uenti mane pilul. catholic. g. xij.
um trochiſc. alhandal g. iij. ab aſ-
impta pilula præduras fæces cum
ulta copia pituitæ eiecit, dolores
nde paulò mitiores euaſerunt, &
oƈtu dormire cœpit. tertio die pi-
ilis reiteratis ſimiles fæces excre-
it, & ſupra multum bilis & pitui-
e: reliquo temporis ſpatio conſer-
as roriſmarini, abſinthij, men-
hæ cum mithridatij tantillo ma-
e ſumebat: quibus breui ſanitatem
onſecuta eſt. Interea connotan-
um ſupereſt quomodo bis à duo-

busmedicis purgata fuerat, à quibu
vt à remedijs parum apposite adhi-
bitis, nihil leuaminis retulerat: no
enim sat est purgare; sed quando
quomodo, & quibus obseruare o-
portet.

CVRATIO XXXVII.

De gibbositate in sene cum doloribus, sublata.

MOnialis quædam nomine so-
ror Fabricia, in cœnobi
Corporis Christi degens, an-
nos septuaginta nata, ab aliquot an-
nis pertinacissimo catarrho in spi-
nalem medullam irruenti obnoxi
erat; vnde varijs temporibus diuer-
sos medicos consuluerat, à quibu
nihil opis reportans me quoque con-
suluit. Examinata morbi natura, &
catarrho per spinalem medullam de-
currente cognito, morbum, etsi ab
alijs medicis incurabilem creditum
tamen subsequentibus medijs curā-
dum

um ſuſcipio. In quinta vertebra, à
ua gibboſitas, & conuulſiui dolo-
s quibus aſsiduò cruciabatur, cau-
rium potentiale admouendum
rauimus.
Intus bis in hebdomade ſumebat
quentes pilulas.

c. agarici trochiſcati,	*drac. iij.*
aloes ſuccotrinæ,	*vnc. s.*
maſtiches,	*drac. ij.*

m ſyrupo roſato ſol. parabatur maſſa,
ius capiebat drac. i. pro doſi.
r aliquot dies ſtatim ante cibum,
luerem noſtrum ſtomachicum ſi-
familiarē reddidit, quibus paucis
iſtinæ ſanitati reſtituta fuit, ſcipi-
ibus, quibus vtebatur, relictis, &
loribus planè ſublatis.

CVRATIO XXXVIII.

*diuturna leuitate inteſtinorum, ven-
triculi attritione, abdominis cru-
ciatibus, & aliꝭs.*

GVlielmus de Hortolanis ſclope-

petarius annos 45. natus, ab 11. mensibus grauissimis morbis detinebatur, leuitate intestinorum, ventris doloribus, mira ventriculi, ac omnium partium naturalium imbecillitate, inappetentia, siti & alijs. Ad id vsus erat toto illo tempore trium medicorum ope; sed frustra: in his enim peculio, & omnibus fortunæ bonis absumptis, ad extremam paupertatem deuenerat. Tunc ipse ad me tanquam ad extremum asylum confugiens, & personæ & morborum ratione habita, consimilia, quæ breui & citò citra pecuniæ iacturam, sanitati eum restituerent, ipsi præscripsimus. primis diebus ad acrium & erodentium humorum vim & impetum coercendum, pilulas laudinas bis dedimus. viribus paululum recreatis polychrestas ad drac. s. cum g. 7. catholicarum ter accepit tandem cacoexiæ & obstructionibus in iecore, liene, & mesaraicis relictis,

Ele-

lectuarium ſequens efficaciſſimum
edimus.

ec. conſ. roſorum.	*vnc. iij.*
croci martis.	*drac. iij.*
macis.	*drac. ſ.*

iſcebantur pro elect. cuius doſis erat rac. ij. mane.

His omnibus ad vota cedentibus Deo optimo, nobiſque eius inſtrumento gratias egit. Videant, ſi ſapiunt, in quæ tormenta conijciunt gros, illi, qui nimio faſtu innumera remedia vnico morbo præſcribunt. Nonne vni, vnum contrarium ſufficit? diceres eiuſmodi ſciolos lteros eſſe Galenos, cùm ne Galenum à limine ſalutarint vnquam. i ſemper de deſtillationibus, obtructionibus, & febribus, ad quæ ria capita tota eiuſmodi homuncionum ſcientia reducitur, deblatenant.

Pilulæ polychreſtæ noſtræ toto cœlo diſtant à polychreſtis officina-

rum, illis tamen dotibus, quibus illæ donātur de his, vt & de alijs in tertia parte noſtræ Pharmacopœæ ſpagiricæ.

CVRATIO XXXIX.

De iſchiadico dolore, quo claudus, & impotens iamdudum factus æger.

MIchael N. in via, quæ vulgo dicitur il Borgo di San Pietro commorans, baiulus, de his, qui Chariolari dicuntur, annos circiter quadraginta natus, ex fortiſſimo & robuſtiſſimo viro, iſchiadici doloris immanitate & tyrannide claudus, & pedibus omnino impotens redditus, & virilibus officijs, cui tota die ex officio inſudabat, ad imbecille, & ignauum muliebre exercitium relegatur. quo miſerando ſpectaculo commotus, ſciſcitor ab eo, quæ hucuſque in tam atrocem morbum expertus eſſet remedia; multa inquit à duobus

bus medicis ſibi fuiſſe præſcripta; in quæ non tantùm ſanitatis reliquias; verùm & quicquid in futuræ inopiæ ſubſidium coaceruauerat feciſſet iacturam, addens ſe in altero xenodochiorum quindecim dies curandum fruſtra moratum, nunc autem nullam ſibi ſupereſſe ſanitatis ſpem, & muliebre nendi officium, quod nunc famè compellitur exercere in tot anguſtijs vnicum ſibi eſſe refugium, quo ærumnoſam vitam ſuſtentare poſſit. Implorato tandem Diuino Numine ſanitatem illi breui affuturam, ſi noſtris mandatis pareat, polliceor. atque tum pilulas noſtras catholicas cum granis 4. trochiſ. alhandalter ipſi dedimus. Extrinſecus emplaſtrum ex ſulphure & pice affectæ parti admouendum iuſſimus. quibus ſenſim atrox & pertinaciſſimus dolor euanuit: atque femori deperditum robur in totum fuit reſtitutum.

CVRATIO XL.

De pertinacißima psora.

DOminus Iulius Cæsar Riualus aurifex annos sexaginta natus à multis annis Psoram contumacissimam patiebatur, in qua cutis aspera; crassa, dura, arrosa, fissa, & exesa, furfuraceas squamas assiduè deponebat. tanto affectui superando medicos plures, & pluries incassum consuluit. illi ad atram bilem, pituitam salsam purgandam, atque ad iecur refrigerandum respicientes, morbum magis rebellem, curatuque difficiliorem reddiderunt. nos naturæ methodum insequuti naturalia emunctoria aperienda, facultatemque expultricem promouendam duximus, noxios interim humores incidendo, & attenuando. Quibus subactis & confectis, vijsque naturalibus adapertis, qui in ex-

cubijs

cubijs consederat hostis facillimè eijcitur. Igitur vt tot indicationibus satisfacerem, vnico contentus fui medicamento, sulphure videlicet embrionato ex magnesia saturnina educto, id verum est naturæ instaurativum, symphytum, seu balsamum naturale nostrum mundat, & purgat, & modo communibus medicis ignoto. mirabatur interea quo pacto tam blandè sanaretur, nulla fit sensibilis purgatio, alteratio nulla, potionum, apozematum, & iuleporum aspectum minimè perhorrescit. Sapor, color & odor in hoc medicamento naturæ amica sunt: quantitas est perexigua, & omni tempore exhiberi potest, etiam in cibis ipsis. æmuli interea, qui hæc ignorant, vt operibus destituti, ad verba se conferunt.

CVRATIO XLI.

De Psora pertinacissima à multis annis inueterata.

DOminus Franciscus Balatinus nobilis Bononiensis annum quadragesimum circiter agens, à teneris annis scabiem contumacem, siccam, & atram patiebatur, traxisset ne originem à victus consuetudine, an ab alijs, planè me latuit: ex præsentibus deprehendere licuit, dictum dominum esse temperamento calido & sicco; pituitæ salsæ multum generare, crassum obtinere sanguinem, cutis poros valde densatos eandemque cutem fusco colore perfusam. In fœda hac scabie debellanda, multa remedia per totum vitæ spacium à diuersis medicis exhibita fuere, sed incassum. nec mirum, cùm eiusmodi vulgarium medicorum scientia tantùm sit, aluum laxa-

luxare & ſanguinem detrahere, quicquid de alterantibus effutiunt, nugæ ſunt, & quid ſit refrigerare penitus ignorant. Indicationes curatiuæ nobis fuerunt luxuriantem ſalſedinem compeſcere, eamque in venis conſiſtentem per renes & veſicam foras propellere, & quæ in carnibus atque in cute ſtabularetur, eam diſcutere, tum per ſudorem, tum per inſenſibilem euaporationem. quæ facillimè ſubſequentia duo medicamenta præſtiterunt.

Rec. conſeruæ roſarum, *vnc. iiij.*
conſ. violarum, *vnc. ij.*
auri diaphoretici, *drac. i.*

Miſcebantur ſimul, & huius mixtionis capiebat drac. iij. bis in die. hoc medicamentum non tantùm ſudores & inſenſibiles euaporationes promouet, verùm labantem noſtram naturam ſubleuat, calorem & humidum inſitum recreat, & nectaris noſtri ſpiritibus pabulum affert: effe-

ratam verò & exuberantem ſalſedinem ſequenti medicamine breui imminuimus.

Rec. radicum lapathi acuti, graminis, fœniculi, an. vnc. i. ſ.
fol. cichorij, taraxaci, agrimoniæ, fumariæ, lupuli, betonicæ, pimpinellæ, ſcolopend. an. m. j.
ſenæ, epithim. cuſcutæ, an. vnc. i.
liquiritiæ raſæ & contuſæ vnc. ſ.

Parabatur decoctum more ſolito in ſ. q. aquæ communis, cuius colaturæ ex arte deputatæ dabantur mane vnc. vj. cum vnc. j ſyrupi limonum: huiuſmodi decocti vis & energia ſalis copiam non tantùm repurgat, verùm & obſtructos meatus abdominis aperit, excrementitium ſulphur eijcit, inteſtinorum ſordes eluit; quicquid etiam renibus hæret, nec non veſicæ, foras protrudit, extrinſecus, vt cutis ſiccitas

&

& asperitas læuigaretur, vnguento rosaceo cum balsamo saturni & puluere cosmetico ter vel quater vsus est. quibus paucis & facillimis dictum dominum à fœdo illo affectu tutò & iucundè liberamus. Hic annotare licet senis medici consilium, qui cùm solis scholarum vestigijs inhæreret, incognitis naturæ medijs, nec non ipsiusmet naturæ viribus, quibus in expellendis morbis ipsa vtitur, indixit dicto domino, ne imposterum quenquam medicorum consuleret, secus, ei imminere euidentissimum mortis periculum. non alia ratione ei dixisse mihi persuadeo, quàm quod putaret congenitum omnino esse eiusmodi affectum, vnde si quis eius curationem aggrederetur, id fieri haud posse, maximè blandis & ordinarijs præsidijs, alijs verò valentioribus morbum magis exasperarj, valida enim sunt calida & ma-

gnæ

næ actiuitatis, atqui talia vim & molestiam naturæ afferunt; à qua symptomata multa, à quibus si non mors, saltem culpata sanitas. At medicus Galenicis & chymicis artibus simul instructus maiora longe sibi pollicetur, citra molestiam & vehementiam, non solùm fallaci & titubanti scriptorum ratiocinio indicium suum committit, sed naturæ opera diu multumque rimatus, experientiæ rationi copulatæ se totum deuouet.

CVRATIO XLII.

De Arthritide.

PErillustris Dominus Aloysius Maria de Vrsis Sancti Stephani eques, annos triginta natus, à quindecim diebus arthritide grauiter detentus, etiam duorum medicorum opera frustra curatus me accersiri iussit. Tunc genua, & brachia dolore acerrimo tentabantur, noctes

in-

insomnes transigebat, cum cibi inappetentia non sine febre, eaque lenta, & continua. huius causas à naturali quadam propensione pendere & ab erratis in regimine victus commissis existimaui. Etenim quinquennio exacto, dolore non dissimili correptus fuit, victus vero ratio omnifaria, veneris illecebris, vitæque voluptuariæ, vt apud diuites sæpius moris est, nimium indulgens. Cæterum causas antecedentes calidiori hepati & ventriculo minus calido referunt Medici, & eo magis ætate, corporisque habitudine, id ipsi condonantibus. coniunctam à communi, & à nobis alibi explanatam minime discrepare iudicauimus. hac de re earundem indicationum quas in similibus elicere consueuimus, considerationem habentes, primo die, vt iam geniti humoris acrimoniam membranis, neruis, tendinibus & ligamentis articulos constituentibus, infen-

infensam obtunderemus, aurum nostrum diaphoreticum ipsi exhibuimus, cuius medio humoris illuc appulsi subtilis euaporatio acris, & mordax euanuit: at relicto in articulis humori expurgando fluxionique futuræ obuiam eundo, pilulas catholicas dedimus ad grana 15. cum g. 5. trochisc. alhandal: vini vsum ad 15. dies ipsi interdiximus. Victus insuper primis diebus fuit solito tenuior, paulò tamen consueto parcior; oua loco carnium comedente ipso, vt & pira cocta saccharo conspersa, sicque breui firmissimæ sanitati fuit restitutus.

CVRATIO XLIII.

De funestissimo dolore alterum crus obsidente.

DOminus Virginius Piottus annos triginta tres natus, propè Diui Matthæi Piscatorum Ecclesiam laneæ mercaturæ officio in-

incumbens, à multis mensibus, vagum & errabundum, atrocem & acerbissimum dolorem in altero crure patiebatur: redibat is dolor per interualla nullo ordine seruato, causis externis præhabitis nullis, ad integrum diem, aliquando per horas latitans, & non raró per dies: febris interea aderat nulla, nec in parte dolente rubor, aut tumor conspicuus, minùs inflammationis vestigia vlla, verùm parte in suo colore, & naturali conformatione persistente. Ad tantum dolorem debellandum, multa incassum ab alio medico, bimestri toto, sumpserat remedia, veluti purgationes solitas, iulepos, phlebotomia minimè omissa, cum multis localibus, item puluerem iuæ artheticæ, & alia: quibus dolore nihilo remittente, sed in dies pertinaciori facto contumaciori, & magis sæuiente, me quoque consulturus accersiri iussit: rela-

relatis itaque ad vnguem exploratis malum in tenui aura consistere facilè cognoui: quapropter cutis poros omnino ea in parte aperiendos iudicauimus, ad quod sequentem fotum direximus.

Rec. bacarum iuniperi, lauri, } *an. lib. s.*

foliorum rorismarini, saluiæ, menthæ, absinthij, maioranæ, } *an. m. ij.*

florum stœcados, camomillæ, hypericonis, } *an. p. j.*

coquebantur in vino & aqua pro fotu, quo peracto, dolore renitente adhuc, cucurbitulas cum sacrificationibus, vti monemus in nostra prima centuria, curatione x. & curatione lxix. admouendas iussimus, à quibus pro tempore dolor penitus euanuit, verùm tenuis & flatuosa isthæc materia ab intimis corporis recessibus assiduo

siduo

ſiduò erumpens aliud medicamenti genus ſubindicauit, nimirum diſcutiens, aperiens, purgans & ſimul roborans. diſcutiens, vt viſcidam materiam è qua prodeunt ſimiles flatus inanes attenuaret, & diſcuteret: aperiens, vt obſtructos meatus aperiret: purgans vt diſſolutam & expurgationi præparatam materiam foras propulſaret: roborans, vt pars diu doloris immanitate conflictata priſtinum robur ſuſcipiens noxia à ſe cōmodius repelleret; quibus virtutibus pilulæ noſtræ catholicæ pollentes, has omnes intentiones iucundè & tutò abſoluerunt: dabantur autem ad grana xv. granis 4. trochiſc. alhandal aliquando additis.

CVRATIO XLIV.

De Aſthmate inueterato.

MArcus Antonius . . . ex his qui canabinam artem exercent,

ercent, annos 40. natus, in via Nozadellæ, funesto & pertinacissimo asthmate toto anno detentus sub cura nostra sic breui restitutus fuit: ad crassam, & viscidam materiam pulmonum bronchijs fixè inhærentem & induratam, sequenti oxymelite vsi sumus.

Rec. foliorum peti, alias herbæ reginæ m. iv.

hyssopi,
prassij albi, } *an. m. ij.*
capill. ven.

rad. ireos sicc. liquiritiæ an. vnc. ß. fiat omnium decoctio in s. q aquæ communis, colaturæ fortique expreßioni, adde.

ol. sulphuris,	*scrup. i.*
aceti scyllitici,	*vnc. v.*
sacchari albi,	*lib. i.*
mellis albi,	*vnc. vi.*

Clarificetur albumine oui & coquatur ad syrupi crassitiem, cui sub finem adde tantillum croci & pauxil-

lum

um cinamomi. diſſolutam eiuſmodi
craſſam materiam, pilulis catholicis
quater repetitis optimè purgauimus,
eumque priſtinæ ſanitati ferè tunc
reſtituimus: verùm cùm paulò pòſt
nonnullis mali prænuncijs morbum
adhuc conſiſtere, ſtationemq; non-
dum omnino deſeruiſſe cognitum
eſſet, pilulas catholicas reiterauí-
mus, granis aliquot trochiſc. alhan-
dal additis: Item ne fluxio iterum in
pulmones irrueret; ijdemque pulmo-
nes robore firmoque præſidio muni-
rentur, tabellulas ex floribus ſulphu-
ris ad tempus ipſi præſcripſimus.
quibus blandis remedijs omnem
aſthmatis moleſtiam longè à ſe pro-
pulſauit; annos ſeptem ab eiuſ-
modi tetri affectus curati-
one viuens, penitus
immunis.

CV-

CVRATIO XLV.

De Asthmate, & Hydrope.

FRanciſcus Monardus annos triginta tres natus, ad plateam in officina della Roſa alutarius, duplici affectu lecto moribundus jacebat, aſthmate videlicet & hydrope. Aſthma non diu ſolitarium exiſtens hydropem in ſocium ſibi aſciuit, nullaque de cauſa, quam à continuis vigilijs, & immodica potus ingluuie. cùm enim aſthmate noctu diuque premeretur, omnem cibum auerſabatur, vigilijs inſuper aſſiduè confectus, ſitim ingentem contraxerat, vnde larga potatio: at iecur tot cruditatum & humiditatum prouentum conficere haud valens, loco laudabilis ſanguinis, pituitam, & aquas ingenerabat, à quo hydrops. Aſthma ortum ducebat à nimio crudorũ vſu, ea enim ſurſum ſublata facili ne-

egotio in pulmones irruunt, vbi
bſtructiones facilèpariunt, à quibus
ſthma. Indicationes in his commi-
tis affectibus multiplices erant. In
Aſthmate vt primario affectu & ma-
gis vrgente, materiam craſſam & viſ-
idam incidere, attenuare & purga-
e. In hydrope, obſtructos meatus re-
erare, naturales partes excalefacere,
& flatus diſſipare. Et quia anhelitus
lifficultas eum vehementer vrgebat,
pſi breue & momentaneum requiri
emedium iudicauimus, infarctos
pulmones vomitu nonnihil ſuble-
ans. quapropter eſulæ & aſari extra-
cta ad inſtam doſim ſtatim præbui,
quo plurimum pituitæ per os excre-
uit, item per aluum non parum: ſiti
poſtea hydropis parenti & altrici,
ſulphuris liquorem acidum præſtiti-
mus, cum conſerua roſarum. Hy-
dropis indicationes ſulphure noſtro
hydrotico facillimè abſoluimus,
nam meatus vbique obſtructos ape-
F rit,

rit, calorem inſitum auget, renum vim, facultatemque expultricem conſopitam irritat. ſi quæ ſint in viſceribus durities, vel tumores emollit, & diſcutit, aquas tandem & cruditatem omnem optimè conficit & diſſipat, citra omnem moleſtiam, ſed ſemper cum leuamine certoque auxilio.

CVRATIO XLVI.

De Singultu lethali.

PEtro de Magis Sartori in via di val di Loza annum circiter quadrageſimum quintum agenti, acutiſſima febre circa vndecimum diem laboranti frequentiſſimus & vehementiſſimus ſingultus obuenit. febris fuit in principio ardentiſſima eodem in ſtatu ad 11. dies perſeuerans, quæ diarrhœa veluti critica ſuperueniente ſoluta fuit. at cum læta & pacatiora viderentur omnia, ecce im-

mmanissimus & forte inauditus sin-
ultus, quo totum corpus eum in mo-
lum concuteretur, vt ne momentis
ibi respirandi daretur facultas, nec
tidem efferendæ loquelæ vix spaci-
im esset, quo terrore triduo ferè de-
entus multa calida tum simplicia, tũ
ompolita, opiata item, philonium,
heriacam & similia frustra accepit:
suppressa diarrhœa & per aliquod
pacium, tetrici affectus violentia,
opiatum medio, paulò pòst in ani-
mi deliquium incidit; quo in statu
cùm de eius vita conclamatum esset,
accersor & ego rebus in angusto po-
sitis, lethalique affectu deprehensis,
melius duxi, in simili casu aliquid an-
tiquis inexpertum, ratione tamen
probatum, vsurpare, quàm mordicus
eorum inuentionibus solùm inhærẽs
ægrum sine remedijs deserere. Itaque
mali fomitem ab inanitione & acri
humore ventriculi fundum irritan-
te exploratum, stomachico nostro

ſpecifico ſummouere decreui, & ma-
ximè purgationi nullo loco exiſten-
te. dato quippe dicto remedio, bi
in die, affectus ſenſim mitior factu
eſt, continuato vero dicti remedij v-
ſu ad octo dies, dirum & lethale ho-
malum planè euanuit, ſanitatemque
ab ea die, ſeptennio decurrente feli-
ciorem conſequutus eſt.

CVRATIO XLVII.

De Epilepſia.

POlonia Ioannis Maccaferri fi-
lia annos 11. nata, à tribus an-
nis Epilepſia hæreditaria fre-
quenter vexabatur. huiuſmodi mor-
bi talis erat inſultus. Paulò ante in-
uaſionem, quandam oculi caliginem
præſentiebat, & tunc humi derepen-
te conuulſa procidens, ad dimidi-
am horam veluti mortua ſine ſenſu,
brachijs & cruribus diſtentis iace-
bat

nt, ſpumam ex ore fundens, & præ-
riti caſus à morbo expergefacta
nmemor eſt ipſa, inſuper exolu-
paroxyſmo, ſolutiſque muſculis
uum deponebat. hunc porro affe-
um traxerat à patre tanquam hæ-
ditarium, ideoque tanti affectus
uſas vlteriùs perſcrutatus, com-
ri patrem nedum in Epilepſiam,
rùm & crebro in mentis aliena-
onem incurriſſe, eaque alienatio-
s ſpecie detineri, qua correpti, lu-
atici vocantur.

Cuius nominis rationem non ali-
nde euenire mihi perſuadeo, quàm
motus ordinatione, eò quòd plu-
es obſeruatum aiunt, eiuſmodi af-
ctum certis lunæ coitionibus &
aadraturis moueri & excitari:
allem tamen rationi ſeminali id
ibuere, quàm obſcuris, & à nobis
emotis cauſis, ne dicam vanis & in-
dis, nec moramur quicquid in con-
rarium obſtrepant alij. tanto affe-

ctu libera euasit isthæc puellula, saturnina magnesia ter assumpta, quæ plurimum pituitæ & bilis porraceæ euomuit: eiusmodi saturninam magnesiam per calcinationem ad hoc paramus, de qua in nostra Pharmacopœa Spagirica in 3. cap. de stibio. viuit ipsa septennio à cura elapso citra vllam morbi suspicionem.

CVRATIO XLVIII.

De tertiana febre cum suffocatione.

NObilis Dom. Magdalenæ de Crescimbenis filia nomine Hippolyta, annum decimum quartum suæ ætatis agens, sub canicula vehementissima febre tertiana cum tetrico symptomate suffocatorio acerbè diuexabatur. huius grauissimi symptomatis tanta vis & pernicies erat, vt eo instante paroxysmo spiritum iam iam efflare crederetur.

ur. contingebat dirum hoc sympto-
na initio rigoris in præcordijs va-
dam & intensissimam oppressio-
em præsentiens, vnde conijcere li-
uit, illic mali fomitem delitesce-
. Quapropter specificum nostrum
omachicum, cum aqua cinamomi
xhibendum certa indicatione con-
ci; quod non frustra, eo enim bis
xhibito cum antipyreto nostro, fe-
ris & symptomata confestim eua-
uerunt, nec mirum, nam vbi magna
norborum vis & impetus, ibi, cita
nors, aut victoria læta. interea hic
nihi in memoriam reuocandum sub-
ijt, quot ægri tali symptomate
occubuerunt huius medica-
menti priuatione &
ignorantia.

CVRATIO XLIX.

De Causonide, Ardenti febre dicta, cum vehementissimo ardore ventriculi.

CAEsar Agucchius annorum 25. in domo admodum Illustriss. Dominæ Ludouicæ de Poggijs, ardenti febre, cum anhelitu graui & ardore ventriculi, acerbè conflictatus, ad quartum diem sine remedijs perstitit; quinto cum valde cacochymus esset, sequentem potionem accepit. *Rec. mannæ calabrinæ, syrupi rosati sol. an. vnc. ij decoct. flor. & fruct. cord. cum drac. i. senæ. q. s. fiat potus*, quo medicamine multa biliosa excreuit, sexto die viribus minimè suadentibus non fuit detractus sanguis; septimo augetur anhelitus, parique modo cætera symptomata mirum in modum creuerunt, croceæ vrinæ apparent, lingua item nigrore per-

perfunditur , ſcabraque redditur, octauo die cùm ventriculi ardor & anhelitus magis premerent, eumque ad extremum ferè adigerent, cardiaco potu huncin modum ipſi proſpeximus.

Rec. pulueris dia margariti frigid. drac. i. ſyrup. de papauere nig. vnc. i.

aquæ acetoſæ, *vnc. vi.*

ſucci limonum, *vnc. ſ.*

Miſce. hora á potu quieuit, & ventriculi ardor & dolor inde ortus ceſſauit, totaque nocte dormiuit, exacta vero vi ſoporifica potionis, quod fuit circa decimam horam ab aſſumpta potione, eadem reuerſa ſunt ſymptomata, quare ſuperuenienti nocte eandem potionem reiterandam iuſſimus. interim natura pugnam minime deſerens, ſudores mouit , circa vndecimum, morbumque planè ſubegit. ijſdem diebus alios ægros febri omnino ſimili cum ijſdem ſympto-

matis, eiusdem potionis cardiacæ vi & beneficio feliciter sanauimus. quo argumento medicos quosdam timidos narcoticorum vsus & facultatis ignaros monere cupio, ne futili suo ratiocinio pellecti, einsmodi medicamentorum vsum reformident: qui laudana & alia opiata norunt, hæc, vel illa, vsurpare possunt.

CVRATIO L.

De Pleuritide in Septuagenario.

PErillustris Dominus Augustinus de Poggijs, S. Stephani Eques, ann. 70. natus, grauissimo & acerbissimo lateris dolore cum ardentissima febre correptus, hunc in modum sanitatem consequutus est. Dolori vt magis vrgenti ad Hippocratis normam fotum sequentem præscripsimus.

Rec.

Rec. fol. Maluæ,
Violarum,
Praßij albi, } *An. p. æq.*
Camomillæ,
seminis lini,
Fœnugreci,

bull. in s. q. aqu. communis, quo dolore paululum sedato linimentum, vt peracto fotu illineretur, admisimus.

Rec. butyri recentis.
Ol. Amigd. dulc. } *An. vnc. ij.*
Adipis gal. *Misce*

f. linimentum. Dolore placato, multoque pure circa 4. diem excreto, febris omnino recessit, quæ paulò pòst diebus 6. vix elapsis reuersa est, vnà & lateris dolor, vnde mortis subsecuturæ haud parua suspicio. tertio vero die multum sanguinis expuit, simul cum puris aliqua portione, febre penitus cessante, atque dolore & alijs symptomatibus. In hoc affectu, nullis prorsus vsi sumus remedijs, nisi maturantibus, & expectorationem

promouentibus, sic naturæ sagacitate potiùs quàm artis regulis opus perficiendum duximus, cùm autem iam annum elapsum incolumis vixisset, & ab omni mali pernicie tutus esset, noua pleuritis prima vehementior eum adoritur, & mox quinto die remedijs etsi opportunè factis, fatis cedere coactus è viuis recessit. eius cadauere adaperto, sinistri lateris, vbi dolor magis eum vexabat, pulmones suppuratos comperuimus.

CVRATIO LI.

De Catarrho salso incurabili habito.

DOminus Hieronymus Tamburinus bibliopola annos 45. natus, catarrho salso impetitus, sub trium medicorum cura infelicem, & acerbam vitam biennio exegerat, modò purgationibus vulgaris, & phlebotomijs excruciatus, modò

modò ligni guaiaci diætis, nunc viperarum iuſculis, iulepis, ſyrupis & alijs ad nauſeam aſſumptis: mitto capitales, conſeruas, confectiones, morſellos, pulueres, enemata, & plurima alia: tot enim inconſtantiæ fluctibus eius ſanitas ferebatur, quot eiuſmodi medicorum opinionum ſcopulos offendebat, morbus tandem erat notiſſimus, alopecia à catarrho ſalſo producta, cum aſperitate, & ſiccitate cutis capitis, quas leuiſſimus herpes cutaneus breuibus interuallis concomitabatur. Interim dum catarrhi eiuſmodi fomitem extirpare contenderem, atque de remedio apud me plurimùm excogitaſſem, latens ventriculi imbecillitas à tot medicaminibus orta mihi innotuit, cui ante omnia occurri enixè petit. Itaque morbi eſſentia in principio curationis neglecta, ventriculo vt ſubueniretur, tanquam publico & valde neceſſario inſtrumento, ſtatim

prospexi, quòd quidem felicissimè præstitit nostrum specificum stomachicum, nostrum, inquam, quòd nemo hucusque de eius vsu & facultate, quod scimus, mentionum fecerit: medicamentum est gratissimi & suauissimi saporis, suas vires exerit sine manifesta alteratione & in exigua portione exhibitum. ad eam verò salsedinem è corpore exturbandam, decoctum melanagogum ligno sassafras addito per 20. dies dedimus. victum præscripsimus plenum, de consueto ferè nihil immutantes, ab acribus, salsis & piperatis, item acetarijs, caseo & alijs mali succi abstinendum tantummodo ipsi indiximus, hisque paucis intra 25. dies, pertinacissimo & ab alijs medicis proclamato incurabili morbo, liber omnino euasit. septennio à cura hac mortuus est sub aliorum cura, ob tertianam simplicem malè curatam. sic multis contigit, qui à me ex gra-

ißimis morbis ſanati in aliorum manibus, leui morbo pereunt.

CVRATIO LII.

De Carcinomate.

BEnedictus de Picininis Sartor annos 60. natus, nella corte delli Gallucci commorans, in medio labri inferioris horridum & formidoloſum cancrum patiebatur, oui gallinacei craſſitie, acutiſſimo, pungentique dolore per interualla moleſtum, à quo multum ſanguinis ſponte, aut ſi tantillum caſu tangeretut effundebatur: eiuſmodi tumor à biennio cœperat, per exiguam veſiculam primùm concitans. hinc ratus ipſe nihil noxij ea in veſicula ſubeſſe, incuratam longo tempore reliquit, at inualeſcente, ſignisque veri cancri apparentibus, nullus medicorum eius curam ſuſcipere auſus eſt. Et eandem ſupplex in

lachrymas ad nos prorumpens, d
uinum auxilium per me reposci
Cognito morbi genere, præmissa le
purgatione, affectum locum ol
mercurij perunximus, vnde lanc
nans dolor parum mitior factus, sa
lutis spem pollicebatur, nec frustra
ter enim eodem oleo perunctus, cum
oleo antimonij aliquando admixto
tumor omnem vim & ferociam amisit. primò siquidem rubens erat, durus, subtilique fumo circumsitus: hinc aspicientes terrebat, formidolosus tamen eiusmodi dolor breui vnctionibus pluries repetitis totus excidit, radiculis eò loci inhærentibus, atque ijsdem oleis penitus subactis, quod supererat vlcus, facilè coaluit, Emplastro diapalmæ admoto: viuit nunc felix, quinquennio à cura exacto.

Oleum Mercurij non est cuiuis notum, multiplici via paratur, vti & oleum antimonij, optimum, & ad

extrin-

trinsecos vsus accommodatum
btile est admodum & corpora quę-
ue densissima facilè penetrat. ho-
m præparationem in peculiari no-
ro de secretioribus medicamentor.
æparat. & vsu docuimus lib. 1. in no-
ra Pharmacopœa Spagirica.

CVRATIO LIII.

e phagedænis vlceribus vtrumque genu obsidentibus, cum neruorum retracti-one, febre, vigilijs & alijs.

CATHARINA Camilla Taroni muratoris vxor annos triginta quinque nata, in via vul-o delle Vinaccie à sequianno lecto auda iacebat, ob fœda vlcera in v-roque genu oborta. adhæc accede-ant lenta febris, vigiliæ, dolores, appetentia, & marcor totius cor-oris: tot malorum concursus à ca-arrho salso humoreve simili per totum

totum corpus luxuriante originem certò trahebat : is enim ſalſus humor eas in partes vt imbecilliores irruens, carnes inibi arroſerat, magnum dolorem & fœtorem concitans: à dolore ſubinde alia progrediebantur ſymptomata, à quibus ærumnis morborumque procellis infelix mulier ſequenti methodo ſubleuata fuit: ad catarrhum ſalſum ſummouendum decoctum catholicum purgans melanagogum, vt in libello noſtro Præparationum habetur, ad viginti dies præſcripſimus, quo peracto vnguentum mundificans ex therebintina, vitellis ouorum & cera ad nonnullos dies admouebatur : mundificato vlceri rubrum vnguentum adhibebatur, quo vlcus cicatrice citò obducitur, & eo temporis ſpatio ſingula quæque ſymptomata ceſſarunt, rediit priſtina ſanitas, & ambulandi potentia.

CVRATIO LIV.

De Asthmate inueterato.

IAcobus Bontanus vir quadragenarius in foro boario commorans à 9. mensibus sub curá trium medicorum ex leui stomachi affectu in molestissimum asthma incurrit, cum principio hydropis, ob refrigerationem ventriculi, pituita eo redundante, sputum copiosius, & inappetentiam, medicamenta purgantia sub varijs formis accepit, item oxymel, iulepos, iuscula alterata, & alia, phlebotomia de more pluries celebrata; quibus infeliciter, & contra artem factis in grauissimum asthma incurrit, propterea alium medicum seligendum curauit. At isto nihil feliciùs agente, tertium iterum aduocat, qui gallorum iusculis curam aggrediens, ægrum pene ad mortem deduxit, in-

incauti omnes Hippocratis & Galeni femitis planè digreſſi : vnde mirum non eſt, ſi in turpiſſimos hos errores facilè incurrant . conſimiles medicos extrinſeco apparatu alteros Galenos diceres, conſenuerunt in arte, & publico ſtipendio docendi munus iamdudum ſuſceperunt : quis non veneretur aſpectabilem eorum maieſtatem? quis non fucatam eloquentiam & ſubtilem dicacitatem vernaculis, ſi nō latinis verbis comptam? taceo alia maiora, vt ad nos reuertar. Hippocratis trita eſt ſententia πέπονα φαρμακεύειν καὶ κινέειν μὴ ὦμα. concocta medicari & mouere non cruda. iſti contra nulla humorum coctione præmeditata, ſtatim purgantia præſcribunt : aut ſi de ea cogitent, eam ſatis aggredi putant, ſi quædam oxymelita, ſyrupos, iuſcula, aut ſimilia ad 5. vel 7. dies adhibeant : dum hæc peragunt, ventriculo negotium faceſſunt, naturæ mu-

unia ad ſui ipſius tutelam diſpoſi-
auertunt, & noua concitant ſymp-
mata. Etenim ventriculo magis
frigerato, & naturali œconomia
munere diſtracta plus humiditatis,
tuitæve coaceruatur. Quæ in pe-
ore redundabat, aſthma producit,
abdomine, tumorem, quem &
dropem appellant, facto inde an-
elitu graui præ vitalium partium
ppreſſione, noctes ferè ſemper in-
mnes traducebat, nec ſolum vi-
lem in lecto iacere compulſum,
erùm & erecta ceruice, aut per cu-
culum tota nocte ſtare, & deambu-
re.

Huius Aſthmatis coniuncta cauſa
rat, catarrhus in pectore redundans:
tecedens, naturalium partium re-
igeratio: ad quæ duo methodum
oſtram dirigentes, ad catarrhum
xhauriendum & ad ventriculum
bborandum aliaſque naturales par-
es in priſtinum ſtatum reſtituendas:
quæ

quæ duobus remedijs facillimè absol-
uimus: pilulis nostris catholicis, d
quibus in nostro de secret. med. præ-
parat. & lacte sulphuris in rotulis ex-
hibito: bis absolutis hydropi eadem
via prospeximus, sulphur metallo-
rum aliquando exhibentes.

CVRATIO LV.

De rara hæmorragiæ specie per omnes corporis meatus erumpente, & alijs.

INauditam & plane portentosam
hæmorragiæ speciem contraxit
per Illustris Domina Semidea
Poggi de Zerijs dum ætatis suæ an-
num circiter quinquagesimum age-
ret. exorta est autem eiusmodi hæ-
morragia sensim & à latente causa
ab omnibus ferè corporis hiatibus,
ore, naribus, vtero, & aluo: per al-
uum & vterum copiosius, per os & na-
res

s minùs & ſegnius, atque tantùm
r interualla; fluxit ſanguis ad octo
es nullo adhibito remedio, niſi
uxillo coralli vulgariter præpara-
ad duas libras circiter in die; hoc
xu fracta viribus & maximo lan-
ore cum animi crebris deliquijs ſe-
mortua me aduocandum curauit.
gulis ad penſum examinatis coral-
rum tinctura eam refici curauimus,
terdum mane ipſi porrigentes ad
ac. ſ. pulueris ranarum: quibus fa-
llimè conſtitit ſanguis. Cauſa verò
ndum ſublata paucis poſt diebus
em fluor, ſed mitior reuertitur,
nptomata haud leuia ſecum addu-
ns, calore enim exhauſto ob penu-
ſanguinis, quicquid intus ingere-
t, in pituitã ſuccoſue crudos corpo-
lendo inidoneos vertebatur, &
tus peruicaci ſua velocitate, & pe-
tratione licet crudus exinanitas
narum cauitates vt repleret, eas
omptè ſubibat, vnde confertim
tur-

turgidum corpus, & leucophlegmaticum redditum fuit, cui pari celeritate successit sitis ingens, mira inappetentia, febris lenta, ventriculi dolor, vomitus & alui constipatio.

Qui morbi & symptomata nobis haud parum timoris attulerunt, verebar ne caloris defectu medicamenta in actum non deducerentur: cæterum sanguis ex quacumque exeat parte semper malum est, dictante Hippocrate & vsu probante. Indicationes præterea, quas curatoria appellant, absolui posse vix credebam, eo, quandoquidem primarius nostrarum functionum opifex deficere, quo collabente tota humanæ molis fabrica diripi, & annihilari, illi quippe, quæ cumprimùm dictum calorem adiuuarent, vti aurum nostrum diaphoreticum dedimus: paulò pòst specificum stomachicum ad aliquot dies, quo vomitus & ventriculi dolor, vnà & febris subacta fuerunt

tumo

mor pariter ſubalbidus toti corpo-
æqualis ſenſim euanuit. Cùm verò
mam ſanitatem in longum mini-
è duceret, & paulò cibis aſſumptis
uſea plerumque premeretur, leui
am ſyncope crebrò tentaretur; a-
d ſubeſſe ratus forte alicuius par-
corruptelam, vel aliud præter na-
ram computreſcere, è quo vapor
er, & malignus expiraret: hinc
ſt multa, enemate deturbati ſunt
es calculi è ſuperioribus inteſtinis,
i in rectum illapſi, dolores in pe-
ne haud exiguos concitarunt, hos
dem maximis cruciatibus obortis
liciter excreuit, & confeſtim ipſa
nualuit.

CVRATIO LVI.

De continua ardentique febre, &c.

SEbaſtianus Dominæ Iſabettæ de
Blanchis factor, annos ſexaginta
natus, ſuperioribus annis in

continuam & ardentem febrem
incidit; cum vigilijs, vomitibus, sit
& alijs sæuissimis symptomatibus
huius morbi causam non nisi tempe
statis conditioni, atque eius vitæ con
suetudini referendam existimaui. L
tenim tunc temporis multi cader
febre corripiuntur, & ij præsertim
qui tali & tali victus regimine vtun
tur, atque qui tali temperament
donati sunt (de quibus alibi fusiu
dicturi sumus) In hac febre curan
da, præter communes indicatione
vomitus & ventriculi dolor ætati co
iuncta; alia, quàm communi via inc
dere nobis fuit consilium. Itaque ven
triculo tanquam publicæ parti pr
mùm esse prospiciendum statuimu
atque calori insito in quantum nob
erat suppetitas ferre, quæ duo abso
uere posse vnico stomachico nostr
rati, idipsum bis in die dedimus : a
febrem Antidotũ antipyreton suffi
ciens fuit alexipharmacum. In vict
vi

o albo vsi sumus, etiã in principio
ris, contra vulgarium medicorum
entiam, aduersus quos mihi suffi-
opponere diuinum Hippocratẽ,
lenum ipsum, & recentiores non-
los, item rationem ipsam, & com-
nem consuetudinem: nõ omnibus
uenit aqua, nullius est nutrimẽti,
triculo, & hypochondrijs grauis,
structiones parit & insensibilẽ trã-
rationẽ cohibet: de vsu vini in om
ous febribus legite Hippocratem,
obseruate ipsum in omni febre vi-
m exhibere, in continuis & inter-
ittentibus. Item Galenum legite ad
auconem, is non modo vinum ve-
m & diatriumpipereum, diospoli-
um, & alia longè calidiora.

CVRATIO LVII.

e Carcinomate in labijs, aliàs, noli me tangere in septuagenaria.

D Omina . . D. Ioannis Anto-

nij de Righonis vxor, in via, quæ vı
go dicitur, il Borgo di ſtrà Maggi
commorans, ſuper inferioris la
extremitate prædurum tumorem,
uidum & exiguum admodum cic
ris inſtar ad aliquot menſes perfer
bat: huiuſce tumoris curam neg
gente ipſa, omnia ſymptomata ho
rendi carcinomatis apparuerunt,
dolor lancinans, & peracutus, cal
feruidus & mordax, & per interual
hæmorragia inſignis, ad eius cura
nonnulli medici aduenerunt prim
ſuaſerũt omnes, ne curam, quam v
cant curatoriam, aggrediatur, verù
in palliatiua perſiſtat: at ipſa nõ ver
bis, ſed factis opus eſſe iudicans, cu
ratoriam per noſtras manus felicite
amplectitur: in qua peragenda locu
localiter opitulari nos docens, par
tem affectam balſamo mercuriali bi
in die inungendam ſtatuimus, & ho
vnico præſidio miraculi inſtar ſubla
tus eſt tumor, radicibus eius iam
alt

defixis in totum auulſis.
nte localis eiuſmodi medicamen-
pplicationem iuſculum ſequens
miſimus.
*ec. radicum lapati acuti, prolipod.
ci. an vnc. i. ſ. fol. meliſſæ, pimpinell.
ginis, fumariæ an. m. j. epithim, ſenæ
nc. ſ. aniſi drac. i. huiuſcemodi iuſ-
n capiebat ſingulis.* diebus
e per 8. dies. ab hac cura
nnium peragit, optima ſanitate
lens : interim ſi palliatiua con-
a fuiſſet, vt monebant alij, quam
endam ante obitum pertuliſſet
m? quos cruciatus, & quas miſe-
experta?

CVRATIO LVIII.

mitu, lienteria, & febre continua, ab aqua chryſulca epota, con- citatis.

Omina . . . Domini
Andreæ de Cantoſſis vxor an-
G 3 nos

nos 55. nata, dum æstiuis diebus
exhausta siti premeretur, aquam f
tem, quam chrysulcam vocant,
vino incaute bibit, à qua nausea
vomitum, febrem continuam, & d
senteriam reportauit: cùm verò r
guri diuersaretur, ibi medicorum
opia remedijs ruralibus ad 3, vel
dies vsa est. At inualescente mor
dysenteria potissimum, & febre,
ctum est, vt ad ciuitatem addu
retur: ibi cum primùm lac. amig
dul. cum terræ turcicæ gra. 15.
dimus: noctu theriacam ad scrup.
cum granis aliquot dictæ terræ lig
sequenti mane lac vaccinum chalib
atum cum ceræ flauæ drac. j. paux
lo nucis moscatæ & dictæ terræ le
niæ addito. Extrinsecus fotum
absinthio, mentha, rosis siccis, ma
nuce moscata, & alijs præscripsim
febrem tanquam symptomatica
neglexit mus, vinum rubrum ipsi co
cedentes, succos carnium veruecis
al

ı ventriculum roborantia, præci-
o affectu ita ſuadente, necnon æ-
viribus ita poſtulātibus eo in ſta-
per tres dies manſit, in quo ſingula
æque vomebat, purulenta per aluū
jciens cum ſeroſis multis, ea tan-
n methodo probè conualuit.

CVRATIO LIX.

De febre continua cum grauiſsimis ſymptomatibus.

LLuſtris D. Ioſephus Scadinarius
annos 24. natus 5. annis exactis
dum ruri diuerſaretur, febre con-
ua de genere bilioſarum, cum ve-
mentiſſimo capitis dolore, ſiti in-
plebili, anhelitu graui & alijs cor-
itur. In veſpere aduocatus, dictum
ominum æſtuantem, magnis ango-
bus & ſupradictis affectibus tri-
o oppreſſum inuenio; eiuſcemo-
febris cauſa fortè erat immodica

Venus, aut intemperata victus rati
voluptuaria, vtpotè cui tunc plùs i
sto indulgebat : plethoricum es
corpus, & ob prægressa, & ob ei
naturalem ad eam propensionem
certum erat.

Sic ipsum necessariò purgare, tan
per venæ sectionem, quàm per alu
subductionem, indicatio communi
erat: nos tamen cita virium deiecti
one cognita, & eius antipathia in me
dicamenta expensa, aliò nos verter
ratio impulit. Itaq; vi & facultate an-
tipyreti nostri in memoriam reuoca-
ta, eo dictum Dominum breui sanare
posse certò sciens, ipsique futuram
breui sanitatē polliceor, quod equi-
dem fælicissimè præstiti ; etenim ab
hora alexipyreti dati affulsit opta-
tæ salutis indicium, somno placidè
ægrum excipiente, in quo, blando
madore oborto, febris in
totum recessit.

CVRATIO LX.

De inſigni hæmorragia per nares.

DOm. Iacobi de Righis merca-toris filius, anno tunc 15. na-tus, ab aliquot menſibus quar-tana febre vehementer detentus, hæ-morragia inſigni correptus fuit, cui occurrendo alter medicus multa in-caſſum tulit, è brachio ſanguinem mittés, emplaſtrica, frigida, & aſtrin-gentia fronti & naribus admouens, non omiſſis interea ligaturis validis, & alijs, quibus vti conſueuerunt in ſimilibus. his penitus exploſis ad cauſam nos conuertimus, ſpiritus vi-delicet ſanguinis impetum inhiben-tes, ad quod pil. laudinas ad g iij. cum .xj pil. catholicarum dedimus: ha-rum vnica doſi & hæmorragia & quartana propulſata fuit.

CVRATIO LXI.

De vehementißimo & efferatißimo alui fluore.

DOminus Antonius da Ben Notarius annos triginta tres natus, sub siue Septembris inaspectata, & portentosa diarrhœa correptus fuit, in qua per integrum diem supra 40. libras materiæ serosæ eiecit, à qua euacuatione, facultates naturales, & vitales adeò prostratæ fuerunt, vt iam iam vitam cum morte mutaturus videretur, sine pulsu, cum facie hippocratica, & extremis valde frigidis: cum autem circa meridiem ad eum aduocatus fuerim, morbi causa probè cognita, de viribus instaurandis tantùm solliciti fuimus; eaque de causa ventriculo supramodum deiecto, & cibos omnes auersanti sequentem fotum admoueri curauimus.

Rec. fol. absinthij sicc, menthæ, calament. ma-

maior. an. m. i. fl. rosarum, stæcados an. p. i. mastiches, macis, schœnãthos an. scrup. i. fint decoct. in s. q vini rub. fotu peracto locus inungebatur ol. absinthij, nucis moscat. Intus offas vino rubro madefactas cum saccharo obtulimus: cætera quæque respuebat, eorumque aspectum perhorrescens cuncta euomebat, dictis offis diutius in ventriculo manentibus: dum hæc peragerẽtur, litus sit calidus in toto abdomine cum oleis cythoniorum & mastiches: nocte appetente animi expiationi atque cõscientiæ emungendæ totus deditus, primam noctis partem sine remediorũ suffragio trãsegit, in secũda parte accepit potionem sequentem.

Rec. syrupi papau. nig. vnc i. s. terræ turcicæ scrup i. aqu. pimpinell vnc. iii. mixtis fiat potio.

Mane sequenti accepit myuam cythonicorum cum dicta terra turcica & melius valuit, & tandem postera die probè sanus euasit,

CVRATIO LXII.

De intenſiſſimo dolore oculorum medicis deplorato cum alijs grauiſsimis ſymptomatis.

OCulus partium corporis nobiliſsimus, elegãtiſsima & admirabili ſtructura factus, in quo corporis ſpiritus ferè viſibiles reddũtur, in quo animi vires eminus cõſpiciuntur. Præterea oculus, eſt hominis ſtatus lucidiſsimum ſpeculũ, quo cuilibet nedum ſanitatis, verùm & morum conſtitutionem optimè rimari licet. Etenim ſcriptum eſt, ſi oculus tuus ſimplex eſt; totum corpus lucebit. is eſt omnium partium doloris impatientiſsimus, nec citra rationẽ. nam eo vexato, vexatur & totum animal, eius priuatione, vita humana infœliciſsima redditur, nec immerito. nam tunc vita non vita, ſed mors ipſa cenſetur. Perſimile ferè comprobauit Perilluſtris Eques Dominus

nus Galeatius Ariostus, dum ſex ſuperioribus annis ex feruida fluxione acerrimum dolorem per ſeſquimenſem pateretur: cui vt occurreret, duos medicos toto illo tempore fruſtra conſuluit, imò parum abfuit, quin loco ſanitatis vitam ab eo extorſerint, nunc reiteratis ſanguinis miſsionibus, nunc purgationibus varijs, ſanguiſugis, cauterijs, veſicatorijs, & alijs tormentis, quibus cacheĉticus, & imbecillis factus, vltra dolorem acerrimum vigilias, inſignem animi mœrorem, ventriculi imbecillitatem, & alia complurima acquiſiuit. Cumque minùs de ſalute cogitaret, & ipſi indixiſſent medici, eum dolente oculo orbatum iri, vitam verò incolumem ſeruaturum: Aduenit amicus qui eius ſorti compatiens, de nobis, noſtraque facili medendi methodo plura ipſi diſſeruit. hunc ergo enixè flagitat, vt is cum primùm me in eius auxilium aduocet: quo facto,

morbi ſpecie, cauſis & affecto loc
ritè examinatis, necnon ægri cond
tione & ſtatu cognito, breui ſanit
tem ipſi polliceor.

Imprimis dietam, quam humectan
tem & refrigerantem ſeruabat ex a
liorum medicorum iudicio immu
tauimus; loco aquæ vinum, loco la
ctis ſeminum melonum, & ſimilium
inaſſuetorum, optima & eius natura
conſentanea edulia porrigentes.

Cùm verò eius ſanitatem in vnico
auro diaphoretico conſiſtere, optimè
cognoſcerem, cauteria, ſetones in
nuca, veſicatoria, frontalia, & ficta
eiuſmodi præſidia confeſtim tollenda imperaui: his exploſis triduo vſus
eſt prçfato medicamine, & ecce optata ſalus; recedunt dolores, vigiliæ, apepſia, inflationes, rubores; ſiſtitur
fluxio, & citò priſtinum robur recuperat. Hæc perdiſcenda, non inuidentiæ liuore inſectanda. Viuit tandem felix, ſexenniò à cura elapſo.

CVRATIO LXIII.

De salso humore circa anum luxuriante, hæmorrhoidibus dolorificis, &c.

PEr Illustris Dominus D. Ioannes de Zanis annos 45. natus à nonnullis mensibus catarrhum salsum circa genitalia, & anum patiebatur, huic grauissimo affectui debellãdo medicos duos seniores consuluit: at hi, vt minùs agnoscerent morbi originem, datis inopportunè remedijs, hæmorrhoides dolorificas cum alijs grauissimis symptomatibus concitarunt: trimestri toto & morbi sæuitia & medicaminibus nimiopere vexatus ad me tanquam ad sacram anchoram confugit. Interea mirum dictu quot purgationes; phlebotomias, syrupos iulepos, iuscula alterata, decocta exsiccantia salsæ, & similium inutiliter exprobauerat. Nos ergo eiusce mali causam, non

in

in ſolam iecoris intemperiem,vt hodie Empiricorum moris eſt, verùm in prauam renum conſtitutionem,ob quam excrementum ſalſum in corpore diu detentum conſimilia parere ſolet,reijcientes, aperientia, non refrigerantia eſſe adhibenda, ſtatuimus. Re opinioni reſpondente,breui ſequentibns ſanitatem recuperauit. & primò quo pacto renes eiuſmodi labe afficiantur dicendum. Sæpè ab immodica Venere, aut ſaltem eadem intempeſtiuè petita,quod debilibus plurimùm, delicatulis, ſenibus & certis temporibus,quibus ea in nobis languere ſolet, contingit. Euenit & his, qui craſsis,lutulentis & ſalſis victitant;hinc expultrice facultate fracta, & renum meatibus obſtructis ſalſum illud excrementum per venas remeare cogitur, & inde per reſudationem ad cutem protruditur, vbi pro varia eius natura, aqua prodit,varios producit effectus: nũc
enim

enim diſſoluitur , nunc coagulatur; nunc hanc, nunc illam induit naturam; de quibus alibi. Itaque his omiſſis ad præſcripta medicamenta deueniendum. Primis diebus accepit tincturam corallorum & ſpecificum ſtomachicum. vtrumque ſanguinem purgat & viſcera roborat , & renes præſertim . ne vero prima corporis regio impura permaneret, decoctum catholicum purgans & refrigerans ad aliquot dies dedimus ; de quibus decoctis ſatis in noſtra Pharmacopœa Spagirica dictum eſt. extrinſecus ſaturni balſamus cum calcinato maiore dulcificaro curam totam breui abſoluit . hæc eſt vera & inconcuſſa medendi methodus, cui ſi quis innititur, is vere canonicè & dogmaticè mederi dicitur; qui ſecus agit, agyrtam & pſeudomedicum ſe præſtat. Nos optimè alloquutus eſt Galenus, dicens, ſi non tantum vobis reſidet in pectore vt ſitis boni Methodici, ſaltē ſitis boni Empirici. CV-

CVRATIO LXIV.

De fœda & horrenda ſcabie à multo tempore inueterata.

PErIlluſtris Dominus Scipio Blanchinus annos 33. natus, à nonnullis menſibus praua tentigine cum deplorata ſcabie peſſimè vexabatur: ad fœdum & moleſtiſſimum hunc affectum debellandum 4. præcipuos Bononienſes medicos toto illo tempore conſulit: ipſi eum de more purgant, & repurgant, ſæpè phlebotomiſant, aſſiduò refrigerant & humectant, tandem & exſiccant. In purgando vtramque bilem obſeruant, phlegma ſalſum enumerant, calidum iecur incuſant, caput fluxionibus obnoxium prædicant, tandem expandunt ſingula, & tamen fruſtra, efferatior morbus redditur, & miſerrimè vitam inter pocula medica ducit. Prima vice aduocatus ſciſcitor ab eo, num pręfati medici omnes ingenij neruos

neruos in eius ſanitatem intendiſſent, maiora forte adhuc penes eos proſtare. hac de re vt eos iterũ conſulat, ſuadeo: ipſis iterum aduocatis, plura ad menſes incaſſum experitur: purgant, repurgant, itidem phlebotomiſant, refrigerant, humectant, abſtemius viuit, hordeacea & ſimilia fercula continuò vſurpat, à quibus ventriculus malè torquetur: in his medicaminibus tres menſes infeliciter viuit. Pro ſecunda vice aduocor, & eum rurſus moneo ne ſuos deſerat medicos, non omnem mouiſſe lapidem tibi fatebuntur, non omnes medicinæ theſauros deprompſiſſe dicent, artis abdita penes eos latere non diffido. Credulus eos iterum accerſiri iuſſit, aliud trimeſtre in præfata reiteranda inaniter terunt; miſcent ſuccos cichoriaceos ſero lactis, Guaiaci decoctum cum ijſdem cichoriaceis temperant: exſiccante & attenuante victu hac vice vtitur, nec propterea
quic-

quicquam opis. Iterum accersitus, affectum penes eos conclamatum obseruo, eum tamen rursus increpo, ne tam doctos, tamque artis peritos, &, si Dijs placet, alteros Galenos à sua cura abdicet; quibus & maximus stimulus erit, si referat ipsis quomodo eum visitauerim, & dixerim quomodo facillime intra 15. dies eum sanare possem, & omni tempore, paucis & gratissimis, se tamen ab his potiùs sanitatem requirere, quàm à quouis alio. his impulsi curam de nouo aggrediuntur, omnia quæq; explent, superiora mutanrur, exceptis phlebotomijs, & potionibus laxatiuis, quas frequenter reiterant: omnia susque deque miscent, calida frigidis, sicca humidis, cephalica thoracicis, thoracica cardiacis, cardiaca iecorarijs & spleneticis, balneis aquæ dulcis compositis & alijs vtuntur, & vltimò ab his malè vexatus, tanquam omni spe destitutus sub nostra cura intra

15. dies

15. dies, vt retuleram, ſanus euaſit, methodo non diſsimili à ſupra citatis.

CVRATIO LXV.

De Paralyſi linguam, & brachium ſiniſtrum obſidente.

ADMODVM Reuerendus P.D. Claudius le Page in Cœnobio D. Stephani commorans annos 47. natus, dum diluculo ſacra facturus ſurgeret, vix indutus Paralyſi derepente obſidetur, qua loquelam penitus amiſit & motum brachij ſiniſtri, cum graui torpedine eo in latere. confeſtim ad eum accerſitus auri noſtri diaphorerici gran. 6. cum aquæ theriacalis vnc. ſ. ipſi dedimus, tunc paulatim loqui cœpit & mouere brachium, in veſperis medicamine reiterato, perfectè conualuit, exiguo torpore affectis membris relicto, qui & in totum propulſatus fuit, aquæ antia-

antiapoplecticæ vſu de qua in noſtra Pharmacopœa Spagirica.

CVRATIO LXVI.

De Vulneribus capitis.

CApitis vulnera, dummodo fractum non ſit cranium, ſequenti methodo breui ſolidamus. Et primò vulnus ſimplex ſine contuſione manifeſta, vt quod acie ferri factum ſit, admoto oleo noſtro balſamico bis in die cum goſſypio vel filis cannabinis citiſſimè ſanatur: cui verò contuſio adeſt, vulnus aqua ſalſa cum vino rubro priùs eluitur, vt contuſæ carnes oleum affuſum facilius combibant: tum oleum vel cum goſſypio, vel cum plagulis eo imbutis ſuperimponitur, faſcijs ad id opportunis ex arte admotis: quod ſi contuſio ſit valida, tunc triduo à vulnere inflicto mundificante & ſuppurante opus eſt. In omnibus, vulnus bis in die deli-

deligatur, atq; ijſdem plagulis & faſcijs communitur: occurrunt & nonnunquã alia ſymptomata, quibus vt proſpiciat medicus, in practica phyſica bene eſſe verſatum neceſſe eſt. Alia etiã via per aquam ſeu decoctũ, vulnerariũ vulneribus quibuſcunque facilimè & citiſſimè mederi poſſumus: de his decoctis vulnerarijs in noſtra Pharmacopœa ſatis apertè diximus.

Eiuſmodi vijs ſanatos complures in medium protraherem confirmationis ergo: at multi ſunt & per ſoli integram Centuriam complere poſſent. Dominus Albertus Polſonus ſeptennio elapſo quinque vulneribus profundis à ſicario clam acceptis, ea methodo feliciter curaturus fuit. Dominus Hercules Lucatellus, ingenti vulnere circumuentns à proditore pari methodo conualuit, Magiſter Ioannes . . Sclopetarius eadem ſorte à proditore vulneratus, curatus fuit.

Vbi fractum eſt cranium metho-

do fere ſimili tractanda ſunt vulnera, ſuppurantibus & mundificantibus citò adhibitis, terebra, & aliâ chirurgica, quibus mali medici ſæpiùs abutuntur, parcè vſurpare ſoleo, natura enim proprio motu extranea eijcere ſolet.

CVRATIO LXVII.

De maligna febre cum ſæuiſsimis ſymptomatibus.

DOmina N. Domini Herculis de Lucatellis ſoror, prope diui Sebaſtiani fanum, annos tunc circiter 24. nata, ardenti febre grauiter conflictata, inter grauiora ſymptomata triduo animi deliquio correpta, & mortuæ ſimillima iacuit: tetrico eiuſmodi affectui grana iiij. lapidis bezoardici animalis adhibuimus, cum grano j. auri diaphoretici, dabantur in ſucco carnis, nec

nec alio cibo triduo enutrita fuit: his ter reiteratis ad se redijt, interea cordis regio bis in die fouebatur sequenti epithemate.

Rec. pul. diamarg. frig. drac. ij.
granorum kermes, corall. præpar. an. drac. i.
croci orient. drac. ſ.
aqu. meliſſæ borraginis, acetoſæ. an. lib. i.
vini cretici, lib. ſ.

Miſcebantur pro Epithemate: primis febris initijs per alterum medicũ purgata fuit, ſyrupos & iulepos item accepit, quin etiam ſanguis bis detractus fuit è brachijs: ſerò aduocatus nõ mihi licuit tãti ſymptomatis cauſam in aliud reijcere, quàm in prauum & malignum vaporem ex hypochondrijs expirantem: redijt tandem ad ſe illa, quæ ab omnibus mortua cenſebatur, viuit & adhuc ab eo tempore decennio elapſo.

CVRATIO LXVIII.

De vulnere in facie citra suturam curando; vbi iterum carnificina suendi vulnera exploditur.

DOm. Ioannes Baptista Bocchinus, cuius suprà in prima nostra Centuria mentionem fecimus, à quodam proditore, cum quo familiariter versabatur & cuius famulitio quotidie vtebatur, vulnus in facie, vulgò sfriso, accepit. Inflictum vulnus barbitonsor primus aduocatus, suit pro more acu & filo, ipsique superimponés album oui: postera die aduocatus, abscissis suturæ punctulis, oleo nostro balsamico totum vulnus circundari curauimus, vulneris labijs priùs inuicem adductis : Et tandem quoad coalluerint dicta vulneris labia, quotidie vsus est dicto oleo.

Cur si paucis & facillimis tutiùs & certiùs ægros subleuare possumus, multa

multa infida ipſis morbis ſæpiùs grauiora, tædij & laboris plena nos cogat vſurpare antiquitas, ſi medicamentū, non authoritas admoueatur ægris? Si experientia, & ratio, non opinio, artem efficit, cur contraria ſectemur?

CVRATIO LXIX.

De lenta febre cum tuſsi, ventriculi imbecillitate, & alijs.

DOminus Martius Maluezzius ex Illuſtriſſima familia Maluezziorum, annos tunc triginta natus, annis ſuperioribus in duplicē tertianā incurrerat, à qua ſubleuatus habitum cacecticū, debilem & catarrho valde obnoxium reportauit; non ſine flatibus, ventriculi refrigeratione, crebra expuitione, inappetētia, & quodam marcore: his malis, vt ſubueniret, medicos conſuluit, qui vnanimiter chinæ decoctū ad menſem cir-

citer ipſi porrexerunt. At medicamentum inappoſitè datum, morbos longè grauiores reddidit. Etenim accerſitus dictum Dominum ſummoperè emaciatum comperio, catarrho, inappetentiæ, flatibus & alijs ſymptomatibus magis obnoxium, febre item lenta per interualla nō rarò vexatum: tot morbis ex arte curandis, duas indicationes curatorias conſtituimus. Primam, viſcerum obſtructiones reſerare. Secundam, ſuccos crudos humorèſue incoctos conficere: quas indicationes nos tutò abſoluere poſſe ipſi indiximus, & non multiplicitate remediorum, vt empiricorū mos eſt, neque errabunda & fallaci opinione, qua plerique medicorū falluntur; verùm certa & cognita ſcientia, atque tantùm vnico remedio, eo pacto, vt diu in eius vſu perſiſtat; non enim diu contractos habitus citò immutare poſſumus, annuente ipſo ſe in cura permanſurum, ſpecificum

cum noſtrum ſtomachicum ipſi præſtitimus bis in die, cum ſaccharo roſaceo: eo, febre ſenſim propulſata, & ventriculi robore aucto, cuncta meliùs obire cœpit: in eius vſu perſiſtens ea qua nunc fruitur ſanitate viuit.

CVRATIO LXX.

De catarrho, febre lenta, virium imbecillitate à multo tempore contractis.

DOminus Ludouicus de Vrſis annos tringinta natus, ab aliquot annis, multis malis acerbè conflictatus, extrema ducere videbatur: omnium grauiſſimum erat inſignis vẽtriculi languor: tot malorum cauſas tam externam, quam internam, ad prauam victus rationem prægreſſam, & imbecillam viſcerum conſtitutionem referens. Curationis argumenta eſſe viſcera naturalia cum pri-

mum roborare; dein fluxos & congestos humores tum in ventriculo & intestinis, tum in alijs corporis partibus, conficere & purgare: primas indicationes breui absoluimus specifico nostro stomachico, secundas decocto sequenti.

Rec. chinæ electæ in talleolas minutim dissectæ vnc. ʃ. salsæparil. vnc. i. sassafras drac. ij. santal. drac. ʃ. epithim. cuscut. senæ an. drac. v. anisi, coriand. præpar. an. p. i. fl. borrag bugl melissæ, betonicæ an m. i fl. violarum p. i. coquebātur omnia in optimo iure caponis

CVRATIO LXXI.

De ophthalmia.

VT non omnes ophthalmiæ ab vna eademque causa, nec item vno eodemque remedio curātur. Perillustriss & Excellentiss. Dominus Hercules de Marescottis 4. annis elapsis id maximè comprobauit, is e-

is enim contumacissimam & dolorificam ophthalmiam incurrerat, quam contraxit ab aere ambienti nimis calido & sicco, quo in tempore fluxio salsa & acris, qua priùs detinebatur in summum irritata fuit: ea enim ab extrinseco impulsa, & ad oculos detrusa primum in oculo sinistro tumorẽ, & inflammationem peperit, ea remedijs paulò mitior facta in dextrũ recurrit. multis tunc ex ordinarijs frustra adhibitis vti cassia, pilulis de agarico, coccijs, phlebotomia, &c. decocto purgante, & exsiccante intra paucos dies conualuit.

CVRATIO LXXII.

De praeduro quodam tumore iamdudum inueterato in palpebra oculi enato.

SCyrrhosos tumores dissoluere, non minùs arduum, quàm difficile, comprobant omnes, qui artem medicam exercent: sic eiusmodi tumores vel, in carcinomata vertũtur,

tur, vel incurabiles fiunt. Superioribus annis venit ad me curandus, quidam Dominus Franciſcus Limidus ſimili tumore affectus, cùm autem ipſe ad eiuſmodi tumorem deformẽ, & moleſtum exſcindendum multos medicos fruſtra per longum tempus conſuluiſſet, noſtra tandem ope intra 20. dies conualuit. Itaque vt denſum, firmum & compactum eiuſmodi tumorem oſſeum potius, quà carneum diſſoluerem, corpore priùs purgato, collyrium ſequens admouimus.

Rec. ſtibij crudi, camphoræ, an. drac. ſ. tuthiæ præparat. collyrij albi rhaſis an. drac. i. aquarum ſolatri, plantaginis, roſarum an. vnc. ij. miſceantur, & fiat collyrium, infundebatur collyrium bis in die inter adnatam & palpebram. Extra vnguentum hunc in modum applicatum fuit.

Rec. camphoræ drac. ſ. ceræ albæ vnc. i. ol. roſati vnc. iij. liquentur omnia ſimul,

mul, refrigerato adde pul. tuthiæ, ſtibij, plumbi vſti an. drac. ſ. miſce.

At nec his tantus tumor emolliri potuit, ſed ſpecifico ophthalmico in vſum aduocato intra 4. dies tumor euanuit.

Artis abdita non omnibus reſeranda veniunt, maximè hodiè propter pſeudochymicos, qui his perperam abutuntur, nec propterea illi verẽtur ſe ſcientiarum Monarchas appellare, veri illi ſunt iactabundi impoſtores, fumiuenduli meri, auri potabilis decoctores, de quibu plura apud bonos authores.

CVRATIO LXXIII.

De dolore Capitis, amentiæ quadam ſpecie & videndi impotentia.

ANdreas Riuanus annos 30. natus nel Borgo delle Touaglie, tribus grauiſſimis cerebri affectjbus ab anno detinebatur, amen-

tia, obtuſo capitis dolore, & viſus imbecillitate. amentia non erat perpetua, ſed tunc ea correptus, multa abſurda verbo & opere committere cogebatur, citra tamen violentiam: eam præcedebat grauis capitis dolor, cum ſopore quodam permoleſto: ſuſcitari hunc dolorem à vaporibus, aut ſubtili & atro humore melancholico ex hypochondrijs ad caput ſublato, certum erat, vnde & videndi facultatis peruerſio. Indicationes quippe erant noxium humorem, è præcordijs deturbare, & caput roborare, quæ duo præſtitimus decocto melanagogo & cephalico, prout in noſtra Pharmacopœa Spagirica, atque oleo vitrioli balſamico cum conſeruis caput roborantibus. viuit nunc à cura, liber, ſeptennio elapſa.

CV-

CVRATIO LXXIV.

De hydrope ascite, in quo ventris tumor ad immensam magnitudinem creuerat, ab alijs conclamato.

NOnnulli sunt morbi, aspectu horrendi, formidolosi, & à medicis immedicabiles habiti: alis fuit presens affectus, quo laborabat quædam ancilla Perillustris, & Excellentissimi Domini Papiniani Bombelli annos 45. nata. Etenim ad eam perductus per admodum Illustrem, & Excellentiss. D. Doctorem Mathasilanum, primo intuitu se nobis obtulit mulier facie horrida, extenuata, suspirijs, & anhelitus difficultate gemebunda, mortuis, & resiccatis cadaueribus quàm similis, cum incredibili abdomine, cruribus etiam ingenti tumore distentis, nec nos propterea deterrebat monstruosus ille tumor, sed illa macies superiorum partiũ, virium imbecillitas,

anhelitus difficultas,& alia grauissima symptomata . aduersus tam immane monstrum multa ab alijs medicis adhibita fuerant remedia,& toto anni spacio , quo cœperat dicto morbo detineri, his, & morbi magnitudine ad extremum adductæ , & omni spe destitutæ mulieri, Omnipotens Deus, & misericors sic per manus nostras opem tulit.Primis diebus sulphur metallorum cum conserua rosarum bis in die dedimus, quo anhelitum paulò liberiorem ducere cœpit: viribus tantisper erectis, ad aquas citiùs exhauriendas deuorabat alternis diebus tres pilulas ex polychrestis,& catholicis pōderis drac. s.quibus reseratæ sunt obstructiones, communes viæ adapertæ, & sanguis in vtroque viscere rectificatus: vnde pristina sanitas,atque ab illo die sexennio videlicet elapso firma valetudine potitur.

CVRATIO LXXV.

De ſanguinis, & puris fluore inſigni per aluum, à biennio inueterato, cum febre lenta, marcore, &c.

THomas Caſarius de his qui vulgo Tiraloro dicuntur, in via ſancti Felicis commorans, annos 40. natus fluore ſanguinis & puris biennij ſpatio vexabatur, vnde in incredibilẽ corporis maciem inciderat, cũ apepſia, lenta febre, ſiti valida & alijs: toto illo tẽpore omne peculiũ in medicos fruſtra impenderat. Sub cura verò noſtra, paucis & nullius precij remedijs intra 12. dies ſanitati reſtitutus fuit: pręcipuum fuit crocus metallorum, non is quidem Rulandi & Quercetani, ſed Th P. hic roborat tãtũ, illud verò purgat ſuprà & infrà.

CVRATIO LXXVI.

De quodã fœdo & horrendo morbi genere.

HOrrendum, fœdum & ab omni

humana cogitatione alienum mal genus, quinquennio elapſo, inuaſit Magiſtrum Ioannem N. textorem lanæ, in via, quæ vulgo dicitur ſtrà Caſtione propè portam Vrbis, ad eum perductus per Dominum Virginium Piottum, patientem iuuenio vultu deformem, fœtidum vaporem expirantem, ſquamis conſperſum, totum etiam ſupercilijs ipſis, & adeò, vt ſolis oculis micantibus, non hominis, ſed alicuius mõſtri facies videretur. Capilli guttulas aquę aſsiduò fundebant, veluti è ſcaturigine proſilientes. Et vt attentiùs corpus vniuerſum perluſtrarem, feneſtris & cubiculi oſtijs adapertis vt fœtidiſsimus ille vapor expiraret, aromatis etiam eo in loco combuſtis, tunc ſtragulis ſublatis, atque corpore denudato, mirabile, nec dictu facile quo horrore perculſi fuimus, videre diuinum animal hominem, tam ſæua, truci, & abominabili plaga affectum, in quo cutis

fru-

frustatim è brachijs, tibijs & coxis decidens, carnem cute denudatam, nouas squamas producentem relinquebat, perpetua corruptio & generatio cutis videbatur. Dira hæc plaga à planta pedum ad verticem vsque miserum incessanter affligebat: quo in statu trimestri toto stetit, antequam nostra ope vteretur: qui eum primo visitauerant medici, ipsum esse leprosum & ab hominum consortio remouendum aiebant. Certatim quis dixisset omnia humanæ miseriæ tela in eum vibrata fuisse: hæc enim omnia concomitabatur insignis pauperies, cum numerosa prole. Ad tam fœdum & horrendum monstrum debellandum specificum stomachicum cum granis aliquot auri diaphoretici dedimus, cum conserua rosarum. In ferculis puluere viperarum vtebatur, extra vnctione blanda ex balsamo metallorum facta, intra triginta dies pri-

priſtinæ ſanitati reſtitutus fuit: qu
potitus eſt ad quatuor annos; demum
eodem affectu correptus, priori dili-
gentia minimè adhibita miſerè occu-
buit.

CVRATIO LXXVII.

De rara, mirabili & incurabili morbi ſpecie, in Marco Marci filio piſtoris prope ædes D.D. de Barbatijs.

EN formidãdum, mirabile, rarum & ordinarijs medicis incurabile morbi genus: hic ſileant ignaui calũniatores, perſonati medici. Et vos deliri phormiones, qui corã optimis & exercitatiſsimis medicis de re medica inanes veſtras leges proponere, atq; totius artis medicæ, verbis pluſquã ſeſquipedalibus, nec minùs ampulloſè officia diſtribuere, ac tandẽ Aſclepiadeæ familiæ patronos, & ſumma artis faſtigia tenere vnicuiq; vos turpiter diuendere vultis: tota die præ-

clara

clara aduersus catarrhũ præsidia nobis occinitis, eiusq́; mille causas assiduò effingitis; ah quorsum tot verba inaniter iactata pro catharris pręscindẽdis & auerruncandis? & ecce incipienti catharro in iuuene annorum 16. ne tãtillũ leuaminis afferre potestis; imò vobis, vestrisque præsidijs inuitis ad tantam calamitatem perducitur æger, vt nemo mortalium cruces & tormenta, quibus incessanter conflictaretur exprimere posset. satius ipsi fuisset inter mortuos computari quàm vlteriùs tàm acerbam vitam, & omni dolorum genere refertam traducere. Cœpit verò iste iuuenis initio veris articularibus doloribus vehementer cruciari, obsessis nimirum genubus, pedibus, vtrisque manuum articulis cum poplite, & ischio. Primus medicus in eius curam aduocatus multa de more ipsi præscripsit, potus nimirum purgantes, iulepos, apozemata, phlebotomiam, ius-

cula

cula alterata, ligni Indici decocta & alia. Extrinsecus, litus, fotus, embrochas, cataplasmata, frictiones, cucurbitulas, cauteria in nucha & brachiis, & similes cruces. quieuerunt dolores aliquantulum, quadragesimo die exacto, quo tempore dolores articulares sponte consopiri solent: & paulo post vix mense exacto ijdem dolores recrudescunt. propterea nouum medicum accersunt, qui non felicior primo, multa adhuc irrita præscribit. Qua de re tertius aduocatur: hic prioru medelis omnino repudiatis, ad varia tum alterantia tum purgantia se contulit, victu exsiccante, & attenuante perbellè mutato, atq; tum hordeacea, carnes elixas, oua sorbilia, & alia pro assis, amigdalis tostis, pane biscocto. &c Quid vero vltimus iste athleta profecerit, intelliges. Nodos in vncturis firmat; dolores magis atque magis auget, & morbo efferatiori facto, miserum in in-

incredibilem matasmum præcipitat, insuper quod omnem captum excedit, ossa omnia adeò contabuerant, vt ea infantium duorum annorũ crassitiem vix æquarent: ossa ob dolorẽ continuum; & nimiam tendinum laxitatem è loco exciderant: manus & brachia, item genua & pedes propter tophaceos tumeres in articulis genitos contorta adeò erant, vt nullo pacto quis credidisset ea erigi, & in propriam constitutionem reuerti posse: rursus quod magis mirabile, & formidandũ videbatur, caput toti corpori in malis ferendis consentiens, à iusta & naturali conformatione tam magnitudine, quam situ, mirum in modum desciuerat, etenim cum reliquo corporis continuè cõtabescẽs, perexiguum euaserat.

Primo intuitu, tanti morbi curam aggredi velle, temerarium, & audax facinus esse existimabam, nec nisi miseratione, & remediorum magnitudi-

nitudine ſuffultus, ad id vnquam adduci paſſus fuiſſem. Cauſis tanti affectus conſideratis, ipſum prius humectare, dolores conſopiendo, incipio. ea de re primis diebus optimum iuſculum pulli cum radicibus acori vulgaris parari iubeo, idq; mane & veſperi poſt prandium & cœnam: matutinis horis aurum noſtrum diaphoreticum dabamus cum conſerua roſarum, quibus intra menſem optimam, & firmiſſimam recuperauit ſanitatem. Videant illi qui corporibus fœcibus expurgandis aſſiduè incumbunt, propterea ſtercorarij dicti, ſimilia ſi præſtare poſſint. Scio eiuſmodi medicos ab empiricis, agyrtis, & circumforaneis minimè differre: nec obſtat ſi per corporum ſordes, vt olim Vromantes, de morborum cauſis coram populo multa vaticinentur: plebs his faſcinatoribus deluſa credula redditur.

CVRATIO LXXVIII.

De dolore funeſtiſsimo per totum corpus oberrante cum grauiſsimis ſymptomatibus.

NOua quotidie in hominum perniciẽ vibrata eſſe tela cognoſcimus. Ecce hac de re nouum doloris genus per interualla Conſtantium barbitonſorem annos 40. natum inuadens: vagus is dolor, nunc per carnes, nunc per articulos adeo vehementer vagabatur, vt ne per momenta quidem deſereret ægrum, mirum equidem quã peruiaci velocitate per vniuerſum corpus oberraret: 15. diebus elapſis in iunctúris firmata ſede ibi ingentes cruciatus peperit cum tumoribus vt in arthritide conſuetum eſt, inaſſueti eiuſmodi doloris cauſas aliunde, quàm à communi medicorum ſenſu deducendas eſſe iudicauimus; indicationes itidem ab

ab his longè diuerſas : de quibus alibi Deo fauente. Interim ad tam immane monſtrum debellandum, pilulis noſtris catholicis vſi ſumus: Catholicæ hac de re dicuntur, quod in vniuerſum quoſcumque humores tartareos ſugent, & eijciant: aurum noſtrũ diaphoreticum per vices dabamus, ad tranſpiratum corporis promouendum, & iuncturas roborandum: locis affectis ſæpè cucurbitulas perexiguas, vulgo cornetti, affigendas curauimus cum ſcarificationibus, & eo tempore quo adhuc vagaretur dolor, nam in iuncturis obfirmata ſede, fotus & embrochas vſurpauimus. Victus in principio fuit refrigerans & humectans, tandem ſub fine decoctum phlegmagogum, & exſiccans ad 15. dies accepit, quibus ſenſim ſanitatem adeptus eſt Sequenti anno ijdem reuerſi ſunt dolores, ijſdem quoque remedijs propulſati ſunt; ne vero iterum reuertereutur, pilulas catholicas ſe-

ſemel in menſe deglutiendas impe-rauimus ipſi, quod præſtitit ad annũ, nec à ſeptennio redierunt eiuſmodi dolores, viuitque nunc ſelix optima ſanitate donatus.

CVRATIO LXXIX.

De multiplici febrium genere.

FEbris etſi affectuum communiſ-ſima, & frequentiſſima, omnium tamen curatu difficillima: nam licet infinitæ ſub medicorum cura quotidie ſanantur, non tamen eorum arte, ſed ſpõte & naturaliter deſinũt. Cõtemplare quomodo minima pars gentium vtatur medicis, & quo pacto nullus ſit mortalium febris tyranni-dis expers, vide an horum minima pars, medicorum abſentia pereat. V-niuerſa Aſia, Africa, & maxima pars Europæ caret medicis, non carent tamen febre, vbique com-munis eſt morbus, eandem vbique

loco-

locorum ſeruat naturam, quod ſi quis obijciat illis in remotiſſimis partib., imò vbique reperiri medicos, nec tã eſſe barbaram, & incultam gentem quæ proprijs medicis careat: at vtriuſque diſciplinam confer inuicem, vel hos vel illos non medicos comperies Barbari inculti; literarum rudes, Hippocratis, & Galeni, & aliorum authorum inſcij, per experimenta medicinam agunt. Noſtrates vt plurimum bonis literis imbuti, Hippocratis, Galeni, & aliorum ſectatores, per dogmata rationibus innixa medicinam agere profitentur. Sed hæc cõtemplatio huius nõ eſt loci. Dicamus ergò febres ſæpè medicorum vulgarium diſciplinam eludere, quod ſuperioribus annis experta eſt Nobilis Dom. D. Iſabetta Domini D. Auguſtini Piſtorienſis, alias de Dondolis vxor. Etenim ipſa dum 20. annum ſuę ætatis ageret, quatuor annis elapſis in ſimplicem tertianã incidit, circa initium

tium menſis Auguſti, cui ſubuenien-do vſitata haud pauca remedia acce-pit, duobus medicis ad id conuoca-tis, quibus inuitis ea in ſemitertianã vertitur, aduerſus quam multa ad nauſeam vſque patrata fuerunt me-dicamenta, nunc potiones laxatiuas, ſyrupos, iuſcula alterata, pilulas, tro-chiſcos, & ſimilia: febre tandem con-tumaciori facta, atque medicorum artem planè deludente, medicorum præſentiam perhorreſcit ægra, affines enixè flagitat, vt eos procul à ſe a-mandent. Interea febre in hecticam verſa, eam ſine auxilijs deſerere no-lunt, meque in eius curam aduocant; At vt intellexiſſem odium quo me-dicorum aduentum exciperet, aliam perſonam induo, amici videlicet coniugis, & ſic clam ipſa inſcia eduli-js, & ferculis antipyreton miſceba-mus, quo breui febris & pertinaces obſtructiones propulſatæ fuerunt.

CVRATIO LXXX.

De morbo raro, & deplorato.

QVidam ſartor Bononienſis Venetijs commorãs annos 40. natus, nomine Hieronymus Barbiero, iuſtæ ſtaturæ homo, alias ſanus, & vegetus, tribus ſuperioribus annis ſub finem æſtatis in læuitatem inteſtinorum incurrit, cui occurrendo, medici Veneti ope ad multum tempus vtitur: morbus tamen pertinax & rebellis, & ipſe ſanitatis impatiens alium medicum accerſit; is multa ex vulgato more facta ad aliquot menſes ægrotanti ingerit, vt poteiuſcula alterata, morcellos aſtringentes, litus, embrochas, clyſteres, & ſimilia: at nec his morbo mitiori imò eodem in dies efferatiori reddito; noua ſuperueniunt ſymptomata, corpus mirum in modum extenuatur, lenta ſebre conficitur: ar-

artuum extremitates adeò laxantur, vt manus & pedes emortui omninò censerentur, reliquum corpus macrũ, & luridũ, coloreque terreo perfusũ, non hominis, sed cadaueris effigiem præ se ferebat. hoc in statu Venetijs Bononiam reuersus in nostras manus curandum sese obtulit: morbi causis à nobis exploratis, atque indicationibus hinc inde collatis, iecoris & lienis obstructiones reserare statuimus, crassos, viscidos, & concretos humores incidendo, attenuando, & purgando, quod primis diebus præstitimus per pilulas nostras polychrestas, ad scrup. j. s. pro dosi, sequentibus diebus sumebat mane electuarium seq.

Rec. mithridatij optimi vnc. s. conſ. rosarum vnc. i. s. croci martis drac. iij. macis drac. i. misce.

Huius electuarij dabantur drac. ij. pro dosi mane. In vesperis dabamus specificum stomachicum, quibus

gratissimis grauissimum,& incurabilem morbum facillimè superauimus.

CVRATIO LXXXI.

De hydrope ascite, in sene, inueterata, & ab omnibus medicis deplorata.

MAgistri Gerardi Schaion lanionis vxor in via vulgo di Galiera commorantis, prope Moniales D. Magdalenæ, à quatuor mensibus post diuturnas febres,& alui profluuium in hydropem ascitem incurrerat, annum suæ ætatis tunc agens quinquagesimum secundum: hunc affectum concomitabantur, febris lenta de genere putridarum, cum exacerbationibus quotidianis frigoris,& caloris more tertianarum, sitis ingens, vrinæ rubræ, crassæ, & ferè suppressæ, vigiliæ immodicæ, apepsia, crebri animi lãguores,& exolutiones, cum insigni marcore totius corporis. Ad dira hæc mala propulsanda mul-

multa à duobus medicis ſatis notis per quatuor menſes accepit. At hi, malum initio blandum, ſenſim remedijs exaſperarunt, idque ad ſummum perniciei gradum perduxerunt. Vnde ventris tumor in ingẽtem molem inualeſcens, reliquo corpore macie, & tabe confecto, omnem ſalutis ſpem ademerat: hinc medicorum nullus eius ſaluti proſpicere audebat. Ego tamen Dei miſericordia freti, quid noſtra in his deploratis valerent, experiri minimè recuſo, licet inuitus, anceps valde num optatum finem conſequerer. Quod ſi fortè aliquando contrarium contingat, tum ob ſubſtantiæ viſcerum corruptionem, tum ob ægri aut aſſiſtentium errores, mirum videre eſt, quot conuitia in nos euomant inuidi. horum tamen nebulonũ vocem minimè extimeſco. Curationem auſpicatus per noſtrum ſpecificum ſtomachicum, vt publica via rite reſtaurata, remediorum co-

piæ bene instructæ sanitatis iter facilius peragerent: ventriculo quippe paulo firmiori reddito, crocum metallorum bis in die dabamus: pro quo, vt supra monuimus, Rulandinum à Quercetano haustum minimè intelligimus. Per interualla pilulas polychrestas dabamus ad drac. j. vt tantam aquarum copiam partim per aluum foras propulsarem, quibus ad vota succedentibus mulier ab omnibus conclamata, his paucis & gratissimis sanitati restituitur. Victus interim fuit in principio humidus, contra morbi naturam & medicorum leges, nam tunc sicca deglutire non valebat, paulò pòst magis siccus, quem ad finem seruauit: sitis primis diebus euanuit, aqua abdominis per os sensim extillante & fauces irrorante, vrinæ etiam copiosiores euaserunt, & tandem abdomen, crura & tibiæ detumuerunt, & intra sesquimensem perfectè conualuit.

CV-

CVRATIO LXXXII.

De iliaca paßione, miserere mei, dicta.

IN via quæ vulgo dicitur Inanzi Gardino commorans D. Gio. Battista Borso, ex officio de his, qui vernacula lingua filatoieri dicuntur, annos 40. natus, in iliacam paßionē inciderat, à colico dolore initia ducentem: ei opitulando varia & egregia medicamenta alter medicus præscripserat: at his nihilum proficientibus, imò dolore magis sæuiente, seniorem & magis venerabilem medicum consuluit, qui aquam Tetutianam exhibens malùm duplo deterius reddidit, ex simplici dolore coli, iliacum efficiens. Nec sine causa, nam iecore antea imbecillo facto, larga humidi actualis potatione, iterum imbecillius redditur, hinc cruditates ingeminantur, & pituitæ nouus fit prouentus. propinqua huiusce

doloris causa erat lentus & crassus humor coli cellulas variè contorqués. Remota intrinseca naturalis iecoris, ventriculi & intestinorum debilitas. Procatarctica, calida aeris constitutio propter quam crudorum & frigidorum immoderatus vsus: quibus manifestè apparebat indicationes curatiuas esse, viscidum lentum & incoctum excrementum attenuare, incidere & coquere: viscera, iecur & alia roborare: ea vero præstari non posse per aquam Tetutianam lippis & tonsoribus notum erat: ea enim quæ actu humida sunt, viscerum constitutionem multifariam lædunt, inprimis distendendo, refrigerando, humectando, transpirationem cohibendo, & ciborum coctionem auertendo: quæ omnia sponte hos affectus parere consueuerunt: nec me latet verbosos ad verba se conferentes nobis obijcere, eiusmodi aquam esse salsam, calidam & siccam, atque his qualita-

litatibus tanto affectui conuenientem. At inexpertes, suam magis imperitiam produnt: rerum actiones, non solæ qualitates explorandæ veniunt, non, vt qualia, & vt tali qualitate prædita, sed, vt, sunt talia, sic conformata & constituta. præcipuum quod agit, forma est; qualitas est quo melius, vel deterius. Rursus non solum agentis, sed & patientis ratio habenda est, loci præterea, temporis, & aliorum passim à Galeno, cæterisque authoribus enumeratorum, hæc omnia confirmat præsens exemplum, Etenim data tetutiana aqua, morbus ingeminatur, flatibus inter crassa & tenuia intestina oppressis, ileum comprehenditur, idque motu conuerso & peristaltico violenter cōtrahitur, vnde acerbissimi dolores, alui suppressio & vomitus: postquam vero æger eo in statu perstitisset ad 5. dies, atque eo tempore multa inaniter expertus fuisset, ex senis medici

consilio, ad eum perducor, tunc hominem languidum, semimortuum, doloris immanitate confectum, cibaria quęque vomentem inuenio. Cum primum ventriculo prospicientes aquam cinamomi dedimus, dein fotum excalefacientem & roborantem, dein vnctiones excalefacientes, & roborantes, paulò post pilulam laudinam, qua dolore mitiori facto, oleum suprà & infrà infundendum iussimus, per os oleum amigd. dul. infra ol. commune: curam postremo absoluimus granis aliquot auri diaphoretici nostri, sicque breui, & citò conualuit, viuitque ab hac cura incolumis sexennio iam exacto.

CVRATIO LXXXIII.

De atrocißimo, contumacißimo & deploratißimo morbi genere.

MEdici sæpe obrerum metallicarum imperitjam, ægros in

in maxima vitæ diſcrimina præcipitant. Quod infeliciter comprobauit Illuſtriſs. Comes Hannibal Ibertus Mantuanus, qui fluxione in genua & pedes correptus, poſt multa medicamentorum genera, neſcio quo cõſilio hydrargyri vnctione vſus eſt ad 15. dies, à qua, fluxione irritata, nouis etiam morbis ſuperadditis, pro ſanitate miſerrimam vitam traxit. Medicus, qui vnctionem ſuaſerat, non hydrargyri virulentiam incuſat ſed morbi peruicaciam, hac de re, nouis purgationibus præmiſsis, dieta etiam cum ligno Indico, ſalſa & alijs, ad menſem ſeruata; ad nouam vnctionẽ, patientem induxit: reiteratur quippe vnctio ad alios 15. dies, nec felicius, etenim fluxio magis efferata redditur, & ægri ſanitas ad extremum deducitur: viribus in eo paulò recreatis noui medici conſilio vtitur, qui ad fluxionem ſolùm reſpiciens, loca affecta ferro & igne tractanda ſuſcipit: at

nec is, cæteris felicior, mercurialis perniciem intus pellit, nouas cruces patienti imponit,& morbum incurabilem prædicat. tunc Mantua Bononiam se asportari curauit: atq; tum in nostris manibus tutò & iucundè sanitatem consequutus est. ad hydrargyri perniciem excidendam primũ scopum dreximus: nam ea relicta, frustra erat fluxioni mederi velle,& quia solida peruadere solet eiusmodi praua qualitas,mirum non fuit, si trium aut quatuor mensium,in id insumpserit spatiũ: principio dedimus liquorẽ sulphuris dulcacidum,cum aqua stillatitia:paulò pòst hydrargyri malignitate consopita, aurum nostrum diaphoreticum ad nonnullos dies ipsi præstitimus, quibus duobus gratissimis, & fluxionem firmauimus, & Mercurij prauitatem sustulimus.

CVRATIO LXXXIV.

De arthritide cum lue venerea, febre, & alijs.

QVidam vir de infima gente harpiculus, cuius nomen ſcriptis noſtris interſerere, indignũ arbitramur, annos tunc natus 40. circiter, in abominabiles articulorum cruciatus à lue venerea concitatos incurrerat. Diro huic malo vt occurrerent alij duo medici, multa impunè per ſeſquimenſem tentarunt remedia, cathartica varia, ſolida & liquida; alterantia, cephalica, iecoraria, & articulos reſpicientia: ſanguinem è brachijs detrahentes & nucam cauſtico inurẽtes. Dietam item imperant attenuantem & exſiccantem, quibus ſanitatis loco, morbus efferatior redditur, & ad extremum perducitur. Deplorato eiuſmodi affectui vt ſubuenirẽ, grana aliquot auri noſtri diaphoretici cum

portiuncula ſtomachici ſpecifici ad paucos dies ipſi dedimus, cum conſerua roſarum, quibus dolores & febres breuiſſimè propulſatæ fuerunt: ac tandem victus regimine mutato, ſenſim priſtinę ſanitati reſtitutus fuit.

CVRATIO LXXXV.

De ſciatica inueterata.

ADmodum R. P. Thomas Dominicanus Bononienſis, Fratrē ſuum annorum 45. ex iſchiadico oolore claudum & impotentem iamdudum factum ad nos curandum duxit: deprehenſis articuli tendinibus & ligamentis præ copia humoris laxatis, vt & membranis, cum cæteris particulis iuncturam conſtituentibus, ad validè exſiccantia, & roborantia nos contulimus, interea decoctum ſequens præſcribentes.

Rec. rad. filicis maris. *vnc. i.*
ſalſæ parillæ, *vnc. ij.*

fol.

fol. bethonicæ, iuæ arthethicæ,
arthemisiæ, *an. m. i.*
hermodactyl. } *an. vnc. i.*
senæ,
anisi, *drac. i.*
liquiritiæ rasæ, *vnc. ſ.*

Parabatur decoctum in lib. viij. aqu. communis, ad medietat. de colatura dabantur vnc. vj. pro singula dosi, ad 15. dies.

Extra, Emplaſtrum ex pice & ſulphure admouendum iuſſimus, cuius hæc eſt deſcriptio.

Rec. picis naualis vnc. iiij. therebint. communis vnc. ſ. maſtiches drac. iij. ſulphuris ſubtiliſsime triti vnc. ſ. miſce.

His duobus remedijs ſatis vulgaribus, & omnibus peruijs, ex deplorato morbo feliciter conualuit.

CVRATIO LXXXVI.

De paralysi, marcore insigni, diuturnis vomitibus, capitis grauedine, inappetentia vigilijs & alijs à duobus annis inueteratis.

ADmodum R.P.F. Archangelus Guidi Mutinensis annos 30. natus, Mutinæ in Cœnobio Reuerend. PP. Diui Dominici lethaliter decumbens, in sui auxilium nos aduocari iussit. Bononia eò profectus Reuerendum Patientem marcore confectum, & veluti truncũ ligneum frigidum & immobilem reperio, diuturnis vomitibus excruciatũ, inappetentia, vigilijs & alijs confectum. Tot morborum magnitudine & tot symptomatum multitudine deterritus, vix ægrum è tam procelloso oceano tutum eripere posse arbitrabar: attamen Diuino numine fretus sanitatem ipsi polliceor, si Bononiam

aſſines eum ad me aduehi curent: ne autem conditio impoſſibilis appareat, aſſeuero ipſum breui mobilem euaſurum, ſi duo allata remedia bis in die aſſumat, aurum videlicet diaphoreticum, & ſpecificum ſtomachicum: quibus ter aut quater aſſumptis, mobilis & portatilis redditur. Bononiæ receptus intra ſeſquimenſem priſtinam ſanitatem recuperauit: in prædictis remedijs perſtitit, ad menſem, pilulis polychreſtis & catholicis aliquando exhibitis: ſæpe etiam dabamus ol. balſamicum vitrioli, quibus paucis & gratiſſimis optimè conualuit, valet nunc & in prẹſens, ſeptennio à cura exacto.

CVRATIO LXXXVII.

De raro, acerbiſſimo, & funeſtiſſimo capitis dolore à multis annis inueterato.

PErilluſtris D. Bartholomæus Bologninus annos triginta tres natus

natus à quatuor annis vago & atrociſſimo dolore diuexari cœpit, cum grauiſsimis ſymptomatibus, animi mœrore, inappetentia, vigilijs, ſiti inexplebili, & alijs, non tam morbi natura, quam remediorum perperam exhibitorum multiplicitate: præceſſerat eiuſmodi dolorem, affectio quædam hypochondriaca, ob quam varia & multiplicia à pleriſque medicis exercuerat remedia. In hac paſſione hypochondriaca diuerſa erant ſymptomata, mæror animi & timor haud exiguus, flatus multi per os, inappetentia, alui aſtrictio, vertigo frequens & alia melancoliæ communia. triennio fere in remedijs perſeuerãs nihil opis retulit, ad me tandem adductus decocto melanagogo ad 20. dies probe purgatus, à quo non parum leuaminis percepit: at morbi radices altè in natura defixæ paucis poſt mẽſibus repullulant, cui, vt ſubueniret ipſe, alios medicos conſulit; at fruſtra,

tra,& morbo tunc maximè ſæuiente, ſe iterum in manus noſtras curandũ recepit: reiterato, vt prius decocto, iterum conſaneſcit, licet adhuc morbi vis me lateret: propterea quatuor tantum menſes ſanus & incolumis viuit: rediijt hoſtis quam antea longè truculentior, cuius cauſa nouos conſulit medicos, at incaſſum, nouus fit ſymptomatum concurſus, in coccige dolor fit immaniſſimus, contrahuntur brachia, & caput acerrimo dolore aſſiduè vexatur. Interim agyrtas in conſilium pariter aduocat, à quibus ne minimum opis reportans, nouos adijt medicos: at infauſtè nimis. Atque tunc pro tertia vice in eius auxilium aduocor. Singulis excuſſis, in iam præſcripto & bis experto medicamine tandiu ſtandum eſſe iudico, quoad morbi radices exciſæ fuerint: ventriculo vero nauſeabundo, vi præteritorum medicamentorum fracto,

cto, suppetias ferre primum existimans. Itaq; specificum nostrũ stomachicum ad aliquot dies ipsi dedimus: ad capitis dolorem leniẽdum, pilulas polychrestas ter exhibentes: tandem vẽtriculo roborato, decocto pręscripto ad longum tempus vsus est, sicque perfectæ sanitati restitutus est.

CVRATIO LXXXVIII.

De raro, inueterato & deplorato affectu virgineo.

RAri & portentosi planè sunt nonnulli morbi, qui virginibus nonnunquam accidunt, vt in præsenti casu facilè videre est. Itaque Nobilis quædam virgo de Illustrissima Familia Cospiorum, in Monasterio Sancti Vitalis annos 20. nata à tribus annis innumerabiles contraxit affectus, nunc febres, nunc syncopes, nunc capitis dolores, modo vigilias, cardialgias & continuo molestissi-

mum

mum ventriculi dolorem, vnde in insignem marcorem inciderat, & sic sceletos pelle indutus cerneretur. ad tot mala debellanda, qui triennio eius curam susceperant nihil ex vulgata medendi methodo intactum relinquunt: at infeliciter & amethodicè omnia agunt, corpus delicatulum purgationibus, phlebotomijs, decoctis, iusculis alteratis, cucurbitulis, cauterijs, frictionibus, stillicidijs & similibus tormentis variè exagitant, & incassum vento prohibēte ad sanitatē contendunt: vnde ab his incurabilis habetur. ea sic deplorata, & sine remedjs relicta, ad me tanquam ad extremum remedium parentes confugiunt: morborum & symptomatum ideis, causis, & indicationibus probè exploratis, obstructiones, præcipuas causas, reserandas apprimè duximus, quod blande præstitit specificum nostrum stomachicum: verum enimuero quia morborum tyrannide iamdudum

dudum

dudum fracta, & eiusmodi obstructi-ctiones pertinacissimæ; factum est, vt hucusque in totum sublatæ non fuerint, dicti tamen remedij vsu, atque auri nostri diaphoretici ope, eam fælicissimè valere arbitramur.

CVRATIO LXXXIX.

De marcore insigni, lenta febre, &c.

IOannes Baptista Vicinelli Perillustris Domini Hieronymi de Bobus factor annos 35. natus, post diuturnas febres in insignem marasmum inciderat: alterius medici opera per multum temporis frustra vsus erat: nos in principio specificum stomachicum dedimus, cum conserua rosarum, postea sequens decoctum ad viginti dies bibit.

Rec. ligni sassafras, drac. vi.
chinæ electæ in taleolas dissectæ, vnc. ß.

fol.

fol. boraginis,
melissæ,
pimpinellæ, } *an. m. i.*
capill. ven.
fl. violarum,
vuarum pass. } *an. p. i.*
anisi,
liquirit. *vnc. ſ.*

Parabatur decoctum in l. quantitate iuſculi Caponis: dabatur bis in die quatuor horis ante & poſt cibum, & his facillimis & gratiſsimis priſtinam ſanitatem conſequutus eſt, nulla purgatione facta. quod dictum ſit propter eos, qui in exoneranda aluo totam ſuam artem reponunt.

CVRATIO XC.

De atthritidis quadam ſpecie rara.

PErilluſtris Domina D. Iunipera Domini Herculis Fabæ vxor, diu grauiſsimis articulorum doloribus conflictata, duorum medicorum

corum consilio, ad quatuor menses frustra vtitur: purgatur, repurgatur, iuscula alterata ad longum tempus bibit; nunc tandem calidis & siccis, nunc frigidis & humidis eius sanitas concreditur: ad mensem cichorij succum cum sero lactis assumit; his irritis & malo vegetiori facto, ad nostras manus curanda se recepit; nos per methodum curandi tartareos morbos incedentes, eam citissimè & tutissimè sanitati restituimus. Itaque ad tartarum vniuersaliter è corpore deturbandum duo catholica remedia vsurpare solemus, catholicas & polychrestas pilulas. qui hæc ignorant vituperare solent: proximi sanitati studentes, & conscientiæ inuigilantes, sycophantarum linguas spernimus. Interea obseruare licet mulieres raro arthride laborare, quòd iamdudum literis prodidit Hippocrates.

CVRATIO XCI.

e oris tortura, linguæ paralysi, continuis vomitibus, & alijs grauißimis morbis, & symptomat.

PErillustris D. Hieronymus Marsilius annos 25 natus, post continuam febrem, in grauissi- ios affectus incurrerat: in paralysim, qua oris, & oculorum contorsio, cũ iditu graui, & continuo capitis do- re: hæc omnia cõcomitabantur cre- ri vomitus, vigiliæ, stomachi mor- is, inappetentia, alui siccitas & insig- is virium prostratio; ad tot mala de- ellanda duorum medicorum opera ustra vsus est, sub cura vero nostra initatem pristinam sic feliciter con- quutus est.

Primis diebus, ob prostratas vires, iorbis capitis neglectis, ventriculo, inquam publicæ viæ instaurandæ, rospeximus, bis in die porrigentes ecificum nostrum stomachicum &

K aurum

aurum diaphoreticum : quibus sensim subleuatus aptior redditur, ad morbos capitis funditus excidendos quod pil. polychrestæ, & catholica partim præstiterunt: reliquias eiecit balsamum vitrioli.

CVRATIO XCII.

De pertinacißima & contumacißima capitis defluxione, deplorata & incurabili habita.

DOmina Prudentia D. Hieronymi de Ferro mercatoris serricei vxor, salsam & acrem fluxionē à sesquianno patiebatur: toto illo tempore alterius medici opere vsa erat: At quia ne quicquam leuaminis ab eo reportarat, ad nos deplorata venit, morbi origine cognita extractum antiuen. ad 15. dies ipsi dedimus, decoctum postea melanagogum, quibus pristinam recuperauit sanitatem. Extract. antiuenereum

habe-

habetur in noſtra Pharmacopœa ſpagirica, vti & decoct. melanagog.

CVRATIO XCIII.

De paralyſi, & gangrena, cum marcore, & alijs,

FLexiles & natura debiles, magnos & curatu difficiles morbos experiuntur ſæpius, quod veriſſimum cōprobauit Dominus Vincentius de Albonis annos 25. natus, in via, quæ vulgò dicitur della Maſcarella commorās: ipſe dum ruri diuerſaretur, itinere fractus ſub quercus vmbra quieſcens maximam capitis grauedinem cōtraxit. Paucis pòſt diebus domum in Ciuitatē reuerſus ambulandi impotentiam ſentit, cuius cauſa ad eum aduocatus, cauſam tanti affectus ab eo ſcicitor, nec vlla, quam ea ſupradicta deprehenſa, ad eiuſmodi inſolatum cauſam referre potui. Etenim rara & debilia corpora

facillimè permeat aer, fusis vero hu-
moribus & per spinalem medullam
collapsis, mirum non fuit, si obstructi
fuerint nerui, viq́ue motrice inferio-
res partes orbatæ, atque paralysi cor-
reptæ, cui necrosis paulò pòst adue-
nit, cũ febre & aliјs grauissimis symp-
tomatibus. Etenim maximum dolo-
rem patiebatur paulò supra os sacrũ,
cui postea obuenerunt vrinæ fætidæ
cum magna puris quantitate. ad dir-
hęc monstra debellãda plura diriger-
oportuit, corpore eius blãdè purgato
sequenti decocto, therebentinam a-
mensẽ ipsi cõcessimus. fuit decoct. si-

Rec. ligni sassafras, visci quercini an. vn-
s. fol. iuæ arthetica, bethonica, cetrac-
pimpinella, cichorij an. m. 1. cuscuta, e-
pithim. sem. carthami, an. drac. vi. sem-
vnc. i. anisi drac. ij. liquirit. vnc. s pa-
rabatur decoct. in s. q. aq. communi-
cuius colatura dabantur vnc. v. pro do-
si bis in die, ad 12. dies.

Therebentina dosis fuit drac. iij. lota cum
aqu-

uæ bethonicæ, per interualla addebatur ℥c i. rhabarbari subtiliter triti.

Extrinsecus semicupiũ sic parabatur.

℞. baccarum iuniperi li. ij. bacc. lauri li. i . rorismarini, saluiæ, menthæ, maioranæ, absinthii, calamenthi, origani, rutæ, chamæmomill. melilot. an. m. iiii. stæcados, rosarum, anthos an. p iii. coquebantur in vino & aqua pro semicupio, quo peracto inungebantur partes affectæ sequenti litu.

℞. adipis taxi, adip. vulpis an. vnc vi. ol. lumbricor ol. laurini an. lib. i. ol. petrolei. vnc. i. aquæ vitæ vnc. iiij.

Misce pro linimento.

Ad necrosim acetum minerale admobatur digestiuo ex vitellis ouorũ perposito. vlcera profunda à necrorelicta more aliorum vlcerum solata fuerunt, & quia ægrè & lento adu incederet curatio, aurum diahoreticum cum conseruis sæpe ipsi bamus, & sic firmam sanitatem cõquutus est , atque nunc viuit satis bona valetudine præditus.

CVRATIO XCIV.

De acerrimo, & vehementißimo dolo capitis.

D. Iacobus de Pesis tinctor an nos 35. natus prope facellu Crucifixi commorans, à mē vehementissimum dolorem patieb tur, cui vt mederetur per id tempoı spaciū, alterius medici opera frust vsus est. In vesperis aduocatus pilu laudinam ipsi dedimus: sequenti d pilul granorum xiiij. catholicarun at postridie altera pilul. reiterata c tò, & tutò conualuit Interim annot re placet alterius medici curam, il primò patientem purgauit potion cum agarico infuso, & sena, cum di soluto sirupo rosat. sol. detraxit san guinem è brachijs, admouit cucu bitulas, sanguisugas non omisit; cau terium nucha, & brachio excitaui pilulis non pepercit, & his inuitis do

lo

lor truculentior efficitur. non quanta, ſed qualia purgare medicum conſiderare oportet.

CVRATIO XCV.

De Apoplexia, Paralyſi, imminuta memoria.

DOminus Ioſephus Guidetus annos 52. natus, apoplexia iãpridem correptus, & ea in Paralyſim verſa, vnde linguæ laxatis muſculis fandi impotentia inſignis, interioribus cerebri ventriculis frigido, pituitoſo humore repletis, imaginatiua, & diſcurſiua facultatib. inſigniter læſis his tractu temporis melius habitis, memoria valde imminuta conſpicitur, eodẽ humore in poſticam partem forte excuſſo. apoplexia breui tempore eiecta, vt quæ ſponte in Paralyſim deſinere ſolet vt plurimum. duorum medicorum conſilio multo tempore vtitur: & ab his nihil

aliud beneficij, quam quod tempus afferre consueuit: quamuis purgent, & repurgent, phlebotomias celebrẽt, brachia, & nucham inurent, & similia patrent, ad ligni Indici decoctum tã-quam ad sacram anchoram confugientes, id ad mensem ipsi præstiterunt, exquisita dieta seruata. sub cura vero nostra ad mali originem respicientes, sic ipsi sanitatem quasi hodie potitur restituimus.

CVRATIO XCVI.

De duplici quartana cum principio hydropis.

ILlustrisimus Comes D. Nicolaus Tassonus Ferrariensis duplici quartana iamdudum excruciatus, leucophlegmatiam contraxerat, cum insigni lienis tumore, & alijs. Bononiæ sub cura nostra sic breui sanitatem consequutus est: ad quartanam propulsandam, pilulas catholicas dedimus ad g xv. qua multum bilis & pitui-

pituitæ excreuit, eadem ter reiterata febris in totum euanuit: ad hydropē & lienis tumorem ad mensem accepit sulphur metallorum cū croco martis, cōseruis rosarū admixta. Et his paucis & facillimis sanitati restitutus fuit.

CVRATIO XCVII.

De cachexia, antiqua ventriculi imbecillitate, febre lenta, &c.

PErillustris Dominus D. Marcus Aurelius Donatus Romanus, Bononiam venit, vt Cachexiæ iampridem post diuturnas febres cōtractæ mederetur. ad hanc accedebat lenta febris, dolor & imbecillitas vētriculi, insignis virium prostratio, alui stipticitas & similia, quæ omnia, solius specifici nostri stomachici vsu, intra sesquimensem sustulimus. specificum eiusmodi stomachicū insensibiliter suas vires exerit, aperit, dissoluit & roborat: ter & quater in die in magnis morbis adhibetur, cum vino, conserua, aut quouis alio condito.

CVRATIO XCVIII.

De phthysi.

AD Dm. Reuer. D. Horatius Sacerdos Mutinensis cognomine Parma annos 35. natus ad nos Bononiam venit phthysi absumtus & deploratus; tota die maximam copiam sputi cruenti & purulenti eijciebat cum tussi & febre. Mutinenses medici varia & egregia medicamenta ipsi per tres menses præstiterant, quem cum deploratum censerent incurabilem dimittunt. Ad præcipuam indicationem, videlicet ad pulmonũ vlceris exsiccationem, animum dirigentes, sulphur triplex ipsi dedimus: commune in flores exaltatum, in liquorem versum, & in magisterium adductum: metallicum, & animale, & hæc tria in Electuarij formã mixta ad mensem accepit, bis in die, quatuor horis ante & post cibum; vsus est

eſt etiam ad 15. dies decocto ſimili.

Rec. ligni ſaſſafras vnc. i. radicum ſymphyti maioris vnc. ſ. fol. pulmonariæ, hepaticæ, piloſellæ, capil. ven. ſcabioſæ, pimpinel. betonicæ, tuſſilaginis an. m. i. liquirit. vnc. ſ. fiat decoct. inſ. q. iuſculi carnis; quibus tutò & citò priſtinæ ſanitati reſtitutus fuit, quin etiam viuit hodie feliciſsima & firmiſsima ſanitate præditus.

CVRATIO XCIX.

De arthritide.

ARthritis nomen græcum eſt ab ἄρθρον articulus. Gutta, Barbaris dicitur. Hermeticis ſinouia. Græci & latini eius differentias à locis affectis deducunt, hinc podagra, gonagra, chiragra &c. Inter ſe diſceptant ſcholaſtici, an eiuſmodi dolor ſit ſymptoma an morbus. Hermetici, ſpretis infrugiferis quæſt. & partium læſarum differentijs, à

ſinouiæ diuerſitate eius ſpecies inſti-
tuunt, quas ſub nomine podagræ, vt
plurimum reponunt. Cauſas proca-
tharticas, antecedentes & coniunctas
Dogmatici exponunt artificio mag-
no, nec modum eiuſmodi cauſarum
haud minori arte, Curam duplicē in-
ſtituunt, prophylacticen & curatricē.
Quod quàm parū appoſitè experimur
quotidie. Enemata præmittunt; pur-
gant nunc omnes humores per diaca-
tholicum; Electuaria ad id opportu-
na ſeligentes; magis oculati diacaryo-
coſtinum & diacarthamum accipiūt;
præparant humores per apozemata,
incidere dicūt, attenuare & coquere,
addunt & exſiccare per ſuas dietas
ligni Indici, ſalſæ, Chinę & ſimilium.
recentiores addiderunt lignū lentiſci
& viſci quercini: mitto cauteria, ſeto-
nes, frictiones, vnctiones, ſanguiſu-
gas, ſinapiſmos, embrochas, fotus, li-
tus, & alia innumera: quæ ægris im-
ponere ſolent: vt fluxiones deriuēt &
exſiccent. Ete-

Etenim ipſis, arthritis eſt articulorum dolor per interualla eiuſmodi partes inuadens, ab humorum fluxione ſuſcitatus: per interualla, ad differentiam aliorum dolorum, qui ſemel, & continuò articulos affligunt: à defluxione, vt qui aliunde exoriũtur dolores, arthritici non cenſeantur, licet eam partem obſideant: doloris modum, per ſolutam vnitatem exponunt: mitto alia quibus immodicè defatigantur ipſi. Hermetici, ad curationem animum intendentes, pro effectu, quem dogmatici definiunt pro morbo, cauſam efficiẽtem accipiunt, atque ſic Arthritidem dicunt eſſe morbum tartareum in quo ſynouia acris & mordax redditur, propter exaltationem ſatis mineralis. Synouia eſt gluten in articulis, & eſt veluti lac quoddam dulce, cui ſi accedat ſal acidus, ſtipticus aut contagioſus, exoritur dolor ob contrarietatem: contrarietas non ex frigore & calo-

re,

re, ſed forma tota principioque intrinſeco, quod fuſiùs poſtea demonſtrare oportet. ſynouiam rurſus duplicem faciunt, materialem & formalem, propriam & impropriam. materialis vbique reperitur, in ſanguine rubra, in cerebro alba, in corde, renibus, his membris ſimilis, in liene nigra, in felle citrina, & in vtero punica, hic denſa, alibi compacta. formalis vis eſt vniuſcuiuſque membri retentiua, attractiua, digeſtiua, expulſiua, &c. modus ipſius arthritidis, quo videlicet pacto, dolorem ſuſcitet, iam conſtat eſſe ſalis exaltationem, à qua principiorum & cauſarum contrarietas: verùm antequam vlteriùs progrediar in hermeticorum placita, liceat nobis priùs dogmaticorum ſententiam examinare.

vide ſupra curationes de arthritide interim.

∴

CVRATIO C.

De dolore.

DIcunt dolorem fieri per ſolutionem vnitatis,& hanc excitari tenſione,compreſsione & diuulſione,per humorum defluxionem cōcitatis: quis nō tantæ doctrinæ ſubtilitatem demiretur,eamq; liberè ſuſcipiat &ad ſydera extollat? lex omniũ conſenſu fit, vetuſtate tēporis firmatur,&antiquorum authoritate roboratur & inconcuſſa redditur . At veritas temporis minimè filia,mortalium legis inſcia, nullius antiquorum iudicio ſubdita,omnia æquali ſeueritate ponderat & examinat. Itaque ad inſtitutum redeuntes, vix crederem ſolutionem eſſe doloris cauſam, ea quandoquidem ſæpe in nobis exſuſcitetur ſine dolore, etiam in articulis ipſis , gipſea illa materia poſt dolorem articularem relicta, conti-

nuò

nuò efficit ſolutionem continui, nec propterea dolorem. Tumores alij fiunt in iunčturis citra dolorem, œdematoſi, ſcyrrhoſi &c. cauſæ naturales nunquam otiantur, poſita cauſa, ponitur effectus, ſunt reciproca, relatorum eadem lex eſt. & plura de ipſa ſolutione adducerem ni ipſa fuſiori ſermone euentilanda ſuſceperim in noſtris quæſtionibus: de vnitate ridiculũ plane, & ab omni ratione alienũ iudicare quis poſſet. Etenim vnitas doloris expers eſt, eſt abſtractum quid, quo vnum eſt, quod ſi non hoc preſsiori ſignificatu & pro continuitate: quid inde continuum quantum eſt: quantum dolere perabſurdum nimis: partem, quantum dices, non ergo vnitas dolet aut per eam dolor fit, ſed ipſa pars, tu iterum, neque pars, ſed ipſa ſoluta. ego iterum, non pars per ſe, neque ſolutio per ſe, ergo tertium ex his reſultans, id vero, eſt ne ens per ſe, an per accidens?

caue

caue ne in abſurdiora impingas: ſi per ſe ſubſtantia, ſubſtantia ſic erit ex non ſubſtantia: verùm enimuero malo hic te deſerere quam vlteriùs te per hæc inuia concomitari: ſat exiſtimo ſi tibi connotauero immanem, & atrocem eiuſcemodi dolorem in articulis excitari citrà vllam ſolutionem; (interea imaginariam ſolutionem non mihi obijcias,) ſolutionẹ vero apparenti dolorem remitti & euaneſcere. In dolore duo animaduertenda cenſeo, quid dolet, & à quo doleat: neque partem informem dolere, neque formam ſine parte, hoc eſt non forma ſine materia, neque materia ſine forma dolet, non ambarum vnitas ſeu vnio, quod ſuprà tetigimus; eſſe in corpore tertium quid, ab his diſcretum doloris capax, litem immortalem cum Peripateticis eſſet ordiri. ſit quid ſit, neque anima totius forma, doloris capax eſt, minus materia; totum verò compoſitum; vel id inex-

inexplicatum manet, vel tertium quid, actionis & passionis capax intelligendum venit dum verbis alij irretiuntur, ad opus nos accingimus, & eius Curam multiplici experientia confirmatam in medium proponimus: soluimus paroxysmi, dolorisve impetum, intrinsecis & extrinsecis. Intrinsecis nunc anodynis, confortatiuis, nunc roborantibus & diaphoreticis: nunc verò validis catharticis, & vomitorijs. Anodina sunt laudana, opiata & similia, confortantia, roborantia & diaphoretica, aurum diaphoreticum, metallorum sulphur, saccharum magnesiæ saturninę, eius tinctura & similia. purgantia sunt decocta melanagoga, cholagoga, de quibus in prima parte pharmacopœæ nostræ spagyricæ. Extracta, Esulæ, Ellebori nigri, hermodactil. pil. catholicæ, & præcipuè ipsæ catholicæ, quæ in tartareos morbos summum obtinent imperium,

Ex-

Extrinſeca ſunt anodyna quæque aquea, lac, iuſcula ranarum, earum ſperma, & aqua: ſæpe vtimur, nec infeliciter, fotubus calidis ex baccis iuniperi, lauri, herbis calidis, roriſmarino, ſaluia, mentha, maiorana, arthemiſia, calamentho, pulegio & ſimilibus. Succos herbarum etiam haud infrequenter vſurpamus, & præſertim Ebuli foliorum, baccarum eiuſdem ebuli, plantaginis, ſolatri, ſedi maioris, tapſi barbati, anagallidis, & aliorum ſimplicium vſu & experientia probatorum. In teſtimonium huiuſce methodi plures adducere poſſem teſtes irrefragabiles, nobiles & ignobiles, at grauiſsimis curis obrutus, receptui canere omnino compellor.

FINIS.

